

**ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ -
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ,
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ**

«Η ιδιωτική βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου στα Ιωάννινα:

Ιστορία, παρουσίαση και προτάσεις διαχείρισης»

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΥΡΑΤΣΙΔΗ ΕΛΕΝΗ (Α. Μ.:Β2012094)

ΜΕΤΣΚΑ ΣΤΥΛΙΑΝΗ (ΣΤΕΛΛΑ)(Α. Μ.:Β2017052)

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ: ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΚΕΡΚΥΡΑ 2020-21

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο μελέτης της παρούσας πτυχιακής εργασίας αποτελεί η Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου, μια ιδιωτική βιβλιοθήκη η οποία ξεκίνησε ως ιδέα από τον Απόστολο Παπαϊωάννου, (Ομότιμο Καθηγητή Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων), δημιουργήθηκε από τις πνευματικές αναζητήσεις όλων των μελών της οικογένειας Παπαϊωάννου και πρόκειται να αποτελέσει αναπόσπαστο μέρος του Ιδρύματος Παπαϊωάννου, που προτίθενται να ιδρύσουν στα Ιωάννινα τα τέκνα της οικογένειας, Γεώργιος, Αριστούλα και Ασπασία, τα οποία έχουν αναλάβει και τη διαχείρισή της.

Στο Θεωρητικό μέρος της εργασίας, μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, προσεγγίστηκε η έννοια των ιδιωτικών βιβλιοθηκών και έγινε αντιληπτή η πορεία τους και η εξέλιξή τους μέσα στο χρόνο. Έγινε αναφορά σε ιδιωτικές βιβλιοθήκες άλλων εποχών, αλλά και σύγχρονες βιβλιοθήκες στην Ελλάδα και το εξωτερικό, πολλές από τις οποίες αποτελούν μέρος Ιδρυμάτων, των οποίων τη δράση υποστηρίζουν, όπως συμβαίνει και με τη συγκεκριμένη βιβλιοθήκη που εξετάζεται.

Το ερευνητικό κομμάτι της εργασίας απέβλεπε στη συγκέντρωση όλων των πληροφοριών, που αφορούν την ιστορία και τη δημιουργία της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου. Εξετάστηκε επίσης το κατά πόσο ανταποκρίνεται στις βασικές της επιδιώξεις και διερευνήθηκαν οι προοπτικές εξέλιξης της, όσον αφορά τη λειτουργία και τις υπηρεσίες που θα παρέχει στο μέλλον.

Ως εργαλείο έρευνας, για το ερευνητικό κομμάτι της πτυχιακής εργασίας, χρησιμοποιήθηκε η συνέντευξη μέσω ερωτηματολογίου, το οποίο δόθηκε στα τέκνα της οικογένειας Παπαϊωάννου. Οι ερωτήσεις ήταν όλες ανοιχτού τύπου, περιελάμβαναν πολλές πτυχές του θέματος που εξετάζεται και μέσα από τις απαντήσεις συγκεντρώθηκαν όλα τα στοιχεία που θεωρήθηκαν απαραίτητα για την συγκρότηση της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας. Πραγματοποιήθηκε επίσης επιτόπια έρευνα σε ένα

μέρος του υλικού της Βιβλιοθήκης και προσπάθεια καταμέτρησής του. Βασική επιδίωξη ήταν να διερευνηθεί το μέγεθος, το είδος και η αξία του υλικού.

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την έρευνα είναι ότι η Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου αποτελεί μια πολύ αξιόλογη ιδιωτική βιβλιοθήκη, που καλύπτει ένα μεγάλο φάσμα γνωστικών πεδίων, μια σπουδαία συλλογή βιβλιακού, αρχειακού και άλλου έντυπου υλικού, μεγάλης πνευματικής αξίας, με ιστορικό και γενικότερα πολιτιστικό ενδιαφέρον. Η θεσμοθέτηση της Βιβλιοθήκης και η παράλληλη λειτουργία της με το Ίδρυμα θα συνιστά χώρο μελέτης, κέντρο πληροφόρησης και έρευνας, θα εξυπηρετεί ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς και θα απευθύνεται σε όλη την κοινωνία ενώ υπάρχει και η προοπτική εξέλιξης στο μέλλον.

Λέξεις Κλειδιά: Βιβλιοθήκες, Ιδιωτικές Βιβλιοθήκες, Ιστορία ιδιωτικών βιβλιοθηκών, Ιδιωτική Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου, Οικογένεια Παπαϊωάννου, συλλογές ιδιωτικών βιβλιοθηκών οργάνωση, διαχείριση, ποιότητα υπηρεσιών ιδιωτικών βιβλιοθηκών.

ABSTRACT

The subject of this dissertation is the Papaioannou Library, a private library started as an idea by Apostolos Papaioannou, (Emeritus Professor of History of Modern Greece and Modern Greek Culture at the University of Ioannina) was created by the intellectual pursuits of to be an integral part of the Papaioannou Foundation, which intends to establish in Ioannina the children of the family, George, Aristoula and Aspasia, who have also taken over its management.

In the Theoretical part of the work, through the bibliographic review, the concept of private libraries was approached and their course and evolution over time was understood. Reference was made to private libraries of other times, but also modern libraries in Greece and abroad, many of which are part of Institutions, whose action they support, as is the case with the specific library under consideration.

The research part of the work was aimed at gathering all the information regarding the history and the creation of the Papaioannou Library. It also examined whether it meets its core objectives and explored its development prospects in terms of future operation and services.

As a research tool, for the research part of the dissertation, the interview was used through a questionnaire, which was given to the children of the Papaioannou family. The questions were all open-ended, included many aspects of the topic under consideration and through the answers were gathered all the information that was considered necessary for the composition of this dissertation. An on-site survey was also carried out on a part of the Library's material and an attempt was made to count it. The main aim was to investigate the size, type and value of the material.

The conclusions that emerged from the research are that the Papaioannou Library is a very valuable private library, covering a wide range of fields, a great collection of books, archives and other printed material, of great intellectual value, with historical and

cultural interest in general. The institution of the Library and its parallel operation with the Foundation will be a place of study, information and research center, will serve research and educational purposes and will be addressed to the whole society while there is the prospect of future development.

Keywords: Libraries, Private Libraries, History of private libraries, Papaioannou Private Library, Papaioannou Family, private library collections organization, management, quality of private library services.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ολοκληρώνοντας την παρούσα πτυχιακή εργασία, αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα, τον καθηγητή μας κ. Γεώργιο Παπαϊωάννου Αναπληρωτή καθηγητή του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας, της Σχολής Επιστήμης της Πληροφορίας και Πληροφορικής, του Ιονίου Πανεπιστημίου, ως επιβλέποντα καθηγητή, του οποίου η συμβολή υπήρξε καταλυτική προκειμένου να ολοκληρωθεί η προσπάθεια αυτή. Τον ευχαριστούμε για το χρόνο που αφιέρωσε, τις κατευθύνσεις που μας έδωσε, τις χρήσιμες συμβουλές και υποδείξεις και την καθοδήγησή του σε όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας.

Ευχαριστούμε επίσης τον καθηγητή μας κ. Δημήτριο Μεταλληνό μέλος του (Ε.ΔΙ.Π.) Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού στο Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας του Ιονίου Πανεπιστημίου, για την συμμετοχή του στην εξέταση της εργασίας αυτής.

Εκφράζουμε τις θερμές μας ευχαριστίες στην οικογένεια Παπαϊωάννου και πιο συγκεκριμένα τον πατέρα Απόστολο Παπαϊωάννου, κάτοχο μεγάλου μέρους του υλικού που πρόκειται να αποτελέσει το περιεχόμενο της Βιβλιοθήκης, έστω και αν δεν είχαμε την τιμή να τον γνωρίσουμε από κοντά. Ευχαριστούμε επίσης τα παιδιά του, Γεώργιο, Αριστούλα (Αριέττα), και Ασπασία, για την τιμή που μας έκαναν, την εμπιστοσύνη που μας έδειξαν και την ευκαιρία που μας έδωσαν να ζήσουμε από κοντά εν τη γενέσει της την προσπάθεια ίδρυσης μιας ιδιωτικής βιβλιοθήκης.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την κυρία Αριστούλα Παπαϊωάννου για έναν ακόμα λόγο γιατί ως Βιβλιοθηκονόμος του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (PhD University of Ioannina Central Library), συνέβαλε καθοριστικά στη βιβλιογραφική έρευνα που πραγματοποιήθηκε κατά την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

Θερμές ευχαριστίες εκφράζουμε και σε όλους τους καθηγητές του τμήματός μας, για τις γνώσεις και τα εφόδια που μας πρόσφεραν κατά τη διάρκεια των σπουδών μας, οι οποίες αποτέλεσαν οδηγό και συνέβαλαν στην διεκπεραίωση της εν λόγω προσπάθειας.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλουμε τέλος τους γονείς μας, για την υπομονή και την υποστήριξη που μας παρείχαν κατά τη διάρκεια των σπουδών μας και για την ουσιαστική συμπαράσταση και κατανόησή τους καθ' όλη τη διάρκεια συγγραφής της συγκεκριμένης εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ / Λέξεις Κλειδιά	3
ABSTRACT / Keywords	5
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	7
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	12
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	15
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	16
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	17
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
Σκοπός – στόχοι της εργασίας	20
Τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας	21
Μεθοδολογία της έρευνας	22
Σύνοψη της εργασίας	23
Περιορισμοί της εργασίας	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Βιβλιογραφική επισκόπηση	
1.1 Ο όρος «βιβλιοθήκη»	28
1.2 Ο όρος «Ιδιωτική Βιβλιοθήκη»	29
1.3 Οι ιδιωτικές βιβλιοθήκες μέσα στο χρόνο (Ιστορία & Παραδείγματα) ...	31
<i>Μεσοποταμία, Αρχαία Αίγυπτος, Αρχαία Ελλάδα, Αρχαία Κίνα, Αρχαία Ρώμη, Αναγέννηση (Αναγεννησιακή Ευρώπη), Νεότεροι χρόνοι, Αποικιακή Βόρεια Αμερική, Μ. Βρετανία (Αγγλία)</i>	
1.4 Σημαντικές ιδιωτικές βιβλιοθήκες στον Ελλαδικό χώρο	41
<i>Γεννάδειος Βιβλιοθήκη, Η Βιβλιοθήκη του Κωστή Παλαμά, Η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη, Ίδρυμα Ευγενίδου, Ίδ. Ιωσήφ και Εσθήρ Γκανή.</i>	

1.5 Διαχείριση ιδιωτικών βιβλιοθηκών	49
1.6 Παράγοντες που επηρεάζουν τη διαχείριση των ιδιωτικών βιβλιοθηκών ...	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ιστορία και η δημιουργία της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου στα Ιωάννινα	
2.1 Εισαγωγή στην έρευνα	64
2.2 Το ερωτηματολόγιο και οι ερωτήσεις	65
2.3 Τα δεδομένα της έρευνας	
2.3.1 Παρουσίαση της ιστορίας και της δημιουργίας της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου	75
2.3.2 Παρουσίαση της Δημιουργίας του Ιδρύματος Παπαϊωάννου με βάση τις απαντήσεις στα ερωτήματα	90
2.3.3 Συζήτηση και σκέψεις	94
2.4 Συμπεράσματα 2ου Κεφαλαίου	96
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου και οι συλλογές της	
3.1 Εισαγωγή στην έρευνα	98
3.2 Η συλλογή αρχειακού υλικού, βιβλίων και έντυπου υλικού μέσα από πληροφορίες του Απ. Παπαϊωάννου	100
3.3 Η συλλογή αρχειακού υλικού, αντικειμένων, βιβλίων και έντυπου υλικού μέσα από επιτόπια έρευνα	107
3.4 Συζήτηση	123
3.5 Συμπεράσματα	124
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Προτάσεις διαχείρισης για τη Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου και τις συλλογές της	
.....	126
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	135
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	138

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Το ερωτηματολόγιο – οι απαντήσεις	147
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: ΕΙΚΟΝΕΣ / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ	163

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνες:1 & 2 Ορκομωσία Απ. Παπαϊωάννου & Ελένης-Σαμαρά – Παπαϊωάννου στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 76**

Εικόνα: 3 Φωτογραφία του γάμου του Απ. Παπαϊωάννου με την Ελένη Σαμαρά Παπαϊωάννου (Φωτο: Γ Παπαϊωάννου) **σελ. 77**

Εικόνα 4: Το Εργαστήριο Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού, στο Παιδαγωγικό τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 79**

Εικόνα 5: Επιγραφή εισόδου του Εργαστηρίου Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού, στο Παιδαγωγικό τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 80**

Εικόνα 6: Το έμβλημα του Ιδρύματος Παπαϊωάννου (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 90**

Εικόνες 7 & 8: Άναρχο υλικό της Βιβλιοθήκης πριν την τακτοποίηση (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 108**

Εικόνα 9 & 10: Εκκαθάριση υλικού (Φωτο: Σ. Μέτσκα) **σελ.109**

Εικόνες 11 & 12: Τρόπος τακτοποίησης του βιβλιακού υλικού στις βιβλιοθήκες (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 110**

Εικόνες 13 & 14: Τακτοποίηση του βιβλιακού υλικού που δεν χωρούσε στις βιβλιοθήκες σε στοίβες / σωρούς (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 111**

Εικόνα 15: Βιβλίο που είχε αποκτηθεί μέσα από δημοπρασία. (Φωτο: Σ. Μέτσκα) **σελ. 111**

Εικόνες 16 & 17: Βιβλιοθήκες που περιέχουν τις συλλογές του Καθηγητή Δημητρίου Λουκάτου (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 112**

Εικόνες 18 & 19: Άδετα φύλλα εφημερίδων και χάρτες (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 113**

Εικόνες 20, 21, 22 & 23: Αντικείμενα (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 114**

Εικόνα 24: Αρίθμηση των βιβλιοθηκών, των στοιβών /σωρών και των επίπλων με την τοποθέτηση Post-it (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 115**

Εικόνα 25: Σημειώσεις από την καταμέτρηση του βιβλιακού υλικού (Φωτο: Σ. Μέτσκα) **σελ. 116**

Εικόνα 26: Σημειώσεις από την καταμέτρηση του βιβλιακού υλικού (Φωτο: Ε. Κυρατσίδη) **σελ. 116**

Εικόνα 27 & 28: Έπιπλα που εμποδίζουν την καταμέτρηση του βιβλιακού υλικού (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 116**

Εικόνα 29 & 30: Γενική άποψη του χώρου του Εργαστηρίου Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 117**

Εικόνα 31: Το έμβλημα στο ex-libris που έχει επιλεγεί από τον Απ. Παπαϊωάννου για τη σήμανση των βιβλίων (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 122**

Εικόνα 32: Κάτοψη του χώρου του Εργαστηρίου Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού πολιτισμού (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 163**

Εικόνες 33, 34, 35 & 36: Αρίθμηση βιβλιοθηκών, επίπλων και σωρών βιβλίων από τον Γ. Παπαϊωάννου (Σημειώσεις τετραδίου) (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 164**

Εικόνες 37, 38 & 39: Αρίθμηση βιβλιοθηκών, επίπλων και σωρών βιβλίων από τον Γ. Παπαϊωάννου (Σημειώσεις τετραδίου) (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 165**

Εικόνα 40: Η Αριστούλα (Εριέττα) Παπαϊωάννου (Φωτο Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 166**

Εικόνα 41: Γεώργιος Παπαϊωάννου (Φωτο Σ. Μέτσκα) **σελ. 166**

Εικόνα 42: Στυλιανή Μέτσκα (Φωτο: Ε. Κυρατσίδα) **σελ. 167**

Εικόνα 43: Ελένη Κυρατσίδα (Φωτο: Σ Μέτσκα) **σελ. 167**

Εικόνα 44: Λεπτομέρεια βιβλιοθήκης τα αρχικά του Απ. Παπαϊωάννου (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 167**

Εικόνες 45, 46, 47, 48, 49 & 50: Βιβλιοθήκες (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 168**

Εικόνες 51, 52, 53 & 54: Βιβλιοθήκες (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 169**

Εικόνες 55, 56 & 57: Αρχειακό υλικό (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 170**

Εικόνα 58: Εγκυκλοπαίδεια (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 170**

Εικόνα 59: CD, Δίσκοι Βινυλίου (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 170**

Εικόνες 60, 61, 62 & 63: Βιβλιακό υλικό (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 171**

Εικόνες 64, 65, 66 & 67: Βιβλιακό υλικό (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 172**

Εικόνες 68, 69 & 70: Παλαιά Βιβλία (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 173**

Εικόνες 71, 72, 73,74, 75 & 76 : Αντικείμενα διάφορα (πιάνο, αγάλματα, μικροαντικείμενα κλπ.) (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 174**

Εικόνα 77: Η/Υ, Βίντεο, Αναγνώστης μικροφίλμ (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 175**

Εικόνα 78: Η/Υ, Εκτυπωτής, προβολέας (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 175**

Εικόνα 79: Φαξ (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 175**

Εικόνα 80: Η/Υ, Εκτυπωτής (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου) **σελ. 175**

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Διάγραμμα χρονολόγησης υλικού Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου (σελ. 120)

Σχήμα 2: Θεματικό περιεχόμενο Βιβλιακού υλικού Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου (σελ. 121)

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Ε.ΔΙ.Π. : Εργαστηριακό Διδακτικό Προσωπικό

TABM: Τμήμα Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας

ABEKT: Αυτοματισμός Βιβλιοθηκών ΕΚΤ (Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης)

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Η/Υ: Ηλεκτρονικός Υπολογιστής

ΕΠΑΛ:Επαγγελματικό Λύκειο

ΟΑΕΔ: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού

OPAC: (Open Public Access Catalogue) Ανοιχτός Κατάλογος Δημόσιας Πρόσβασης

ΕΣΚΕΠ: Εθνικός Συλλογικός Κατάλογος Επιστημονικών Περιοδικών

ΑμΕΑ / ΑμεΑ: Άτομα με ειδικές ανάγκες / Άτομα με αναπηρία

SMS: (Short Message Service)Υπηρεσία Σύντομου Μηνύματος

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

AACR2: (Anglo-American Cataloguing Rules) Αγγλοαμερικανικοί Κανόνες καταλογογράφησης

ILS: Ολοκληρωμένο Περιβάλλον Βιβλιοθήκης

LMS: Σύστημα διαχείρισης Βιβλιοθήκης

CD'S / CD: Compact Disc, οπτικοί/ός δίσκοι/ος

ID: (identification documents) ταυτότητα

ISO: (International Organization for Standardization) Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης

PDF:(portable document format) Φορμά Φορητού Εγγράφου

URL: (Uniform Resource Locator) Ενιαίος Εντοπιστής Πόρων

ΟΤΑ: Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία, η οποία υποβάλλεται στο (TABM) Τμήμα Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας, της Σχολής Επιστήμης της Πληροφορίας & Πληροφορικής του Ιονίου Πανεπιστημίου, εκπονήθηκε από τις σπουδάστριες του τμήματος Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας, της σχολής Επιστήμης της Πληροφορίας και Πληροφορικής του Ιονίου Πανεπιστημίου, Κυρατσίδα Ελένη και Μέτσκα Στυλιανή (Στέλλα), στο πλαίσιο των υποχρεώσεών τους κατά τη διάρκεια των σπουδών τους στο συγκεκριμένο τμήμα.

Έχει ως αντικείμενο μελέτης την «Ιδιωτική βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου», που οι ιδιοκτήτες της φιλοδοξούν να λειτουργήσουν στα Ιωάννινα, ως μέρος ενός Ιδρύματος, που πρόκειται να ιδρύσουν στην πόλη, για να τιμήσουν με αυτό τον τρόπο τα μέλη της οικογένειάς τους, οι οποίοι ήταν όλοι άνθρωποι των γραμμάτων, λάτρεις των βιβλίων και, υπηρετώντας ο καθένας από το πόστο του τη θέση την οποία κατείχε, έφτασαν στο σημείο να συγκεντρώσουν μια πλούσια συλλογή.

Η προσπάθεια αναζήτησης θέματος για πτυχιακή εργασία έγινε σε μια δύσκολη περίοδο, όταν ολόκληρος ο κόσμος και η χώρα μας καλούνταν να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες και τις προκλήσεις που επέφερε η πανδημία του COVID-19. Οι φοιτητές και εμείς προσωπικά αναγκαστήκαμε να μείνουμε μακριά από τα Πανεπιστήμια, και η αναζήτηση θέματος περιορίστηκε στον τόπο διαμονής μας.

Σε επικοινωνία με τον καθηγητή του τμήματός μας κ. Δημήτριο Μεταλληνό επειδή η άμεση επαφή μαζί του και συνεργασία θα ήταν δύσκολη με τις παρούσες συνθήκες και λόγω της απόστασης, μας προέτρεψε να απευθυνθούμε στον κ. Γεώργιο Παπαϊωάννου, επίσης καθηγητή του τμήματός μας, που διαμένει στα Ιωάννινα. Εκείνη τη χρονική στιγμή η οικογένεια Παπαϊωάννου δρομολογούσε τις διαδικασίες, που έπρεπε να γίνουν με σκοπό την ίδρυση ενός ιδρύματος μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, στην πόλη των Ιωαννίνων, η δράση του οποίου θα υποστηρίζεται από την πολύ αξιόλογη

βιβλιοθήκη, που έχει στην κατοχή της η οικογένεια. Μας πρότεινε, αν θέλουμε, να συμμετέχουμε στο εγχείρημα αυτό στο πλαίσιο της πτυχιακής μας εργασίας.

Η πρότασή του μας ενθουσίασε, γιατί μας πρόσφερε την ευκαιρία να δούμε από κοντά και να πάρουμε μια ιδέα για τις διαδικασίες που χρειάζεται να γίνουν για την ίδρυση μιας ιδιωτικής βιβλιοθήκης, διαδικασίες που δεν υπάρχουν σε καμία σχετική βιβλιογραφία και θα πρέπει να γνωρίζουμε στο μέλλον, ως Βιβλιοθηκονόμοι. Μας έδινε επίσης τη δυνατότητα να συμμετέχουμε και μεις οι ίδιες στην πρώτη προσπάθεια καταμέτρησης, οργάνωσης και ταξινόμησης του υλικού της συγκεκριμένης Βιβλιοθήκης, γεγονός που αποτελεί ιδιαίτερη χαρά και τιμή για εμάς, γιατί έτσι θα είχαμε την ευκαιρία να συμβάλλουμε σε ένα τόσο σημαντικό εγχείρημα. Μας δόθηκε με αυτόν τον τρόπο η δυνατότητα να ασχοληθούμε με ένα θέμα που είχε για μας μεγάλο ενδιαφέρον, αφενός γιατί οι βιβλιοθήκες αποτελούν αντικείμενο των σπουδών μας και αφετέρου γιατί ο τόπος καταγωγής μας είναι τα Ιωάννινα, πόλη στην οποία θα λειτουργεί η Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου και για την οποία θα αποτελεί κόσμημα και σπουδαίο απόκτημα.

Άλλοι λόγοι οι οποίοι μας ώθησαν να επιλέξουμε και να ασχοληθούμε τελικά με αυτό το θέμα είναι γιατί πιστεύουμε ότι η ίδρυση μιας ιδιωτικής Βιβλιοθήκης αποτελεί μία αξιόλογη προσπάθεια για την κοινωνία γενικά, αλλά και πιο συγκεκριμένα για την τοπική κοινωνία των Ιωαννίνων. Πιστεύουμε επίσης ότι η συγκεκριμένη Βιβλιοθήκη θα αποτελέσει πρότυπο Βιβλιοθήκης, σύμβολο πολιτισμού και συγκέντρωσης πολύτιμης γνώσης. Είμαστε δε σίγουρες ότι και στο μέλλον θα εμπνεύσει πολλούς ανθρώπους να ερευνήσουν και να γράψουν γι' αυτή. Προσπαθήσαμε λοιπόν να συγκεντρώσουμε όλες τις πληροφορίες που αφορούν τη Βιβλιοθήκη και να τις παρουσιάσουμε σε μία ενιαία μορφή, ώστε να αποτελέσουν αρχικό βοήθημα για τον μελλοντικό ενδιαφερόμενο αναγνώστη.

Αρχικός στόχος της εργασίας ήταν να διερευνηθεί όλο το υλικό της Βιβλιοθήκης, το οποίο την περίοδο της συγγραφής της παρούσας πτυχιακής, φυλάσσεται σε τέσσερις διαφορετικές τοποθεσίες και να οργανωθεί θεματικά σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα καταλογογράφησης, θεματικής ευρετηρίασης και ταξινόμησης. Όμως ο στόχος αυτός

χρειάστηκε να τροποποιηθεί, λόγω των περιορισμών που επέβαλε η πανδημία του Covid-19. Η εργασία μας ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2020 και ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2021. Το μεγαλύτερο μέρος του χρονικού αυτού διαστήματος, τόσο η πόλη των Ιωαννίνων αρχικά, όσο αργότερα και ολόκληρη η χώρα τέθηκαν σε αποκλεισμό κυκλοφορίας, για τον περιορισμό του κινδύνου μετάδοσης του κορωνοϊού. Ωστόσο, και κάτω από αυτές τις συνθήκες, μας ικανοποιεί το γεγονός ότι μπορεί ο αρχικός στόχος να μην επιτεύχθηκε, έγινε όμως ένα σημαντικό βήμα με την εκκαθάριση, τακτοποίηση και κατά προσέγγιση υπολογισμό ενός μεγάλου μέρους του υλικού της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου, το οποίο βρίσκεται στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός – στόχοι της εργασίας.

Βασικός σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη της ιστορίας και της δημιουργίας της Ιδιωτικής Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου, που πρόκειται να λειτουργήσει στα Ιωάννινα, ως μέρος ενός Ιδρύματος μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που θα φέρει την επωνυμία «Ίδρυμα Παπαϊωάννου». Η εργασία αυτή αποσκοπεί στη συγκέντρωση όλων των πληροφοριών που αφορούν τη συγκεκριμένη Βιβλιοθήκη και το Ίδρυμα και στην παρουσίαση αυτού του υλικού σε μία ενιαία μορφή, προβάλλοντας μια ολοκληρωμένη εικόνα που μπορεί να φανεί χρήσιμη σε κάθε ενδιαφερόμενο αναγνώστη και μελλοντικό ερευνητή. Σκοπός της μελέτης αυτής επίσης είναι η διερεύνηση των διαδικασιών που απαιτούνται για την ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία μιας ιδιωτικής Βιβλιοθήκης, η ανάδειξη των ενδεχόμενων δυσκολιών και η ενημέρωση, θεωρώντας ότι πρόκειται για πληροφορίες που κάθε άτομο που ασχολείται με τον τομέα της Βιβλιοθηκονομίας θα πρέπει να γνωρίζει. Επιδίωξη επίσης αποτελεί το πρακτικό κομμάτι της παρούσας εργασίας να συμβάλλει στη βιβλιοθηκονομική επεξεργασία του υλικού της συγκεκριμένης Βιβλιοθήκης και στην ανάδειξη του μεγέθους της συλλογής.

Στόχος της εργασίας είναι, μέσα από τη διεξαγωγή έρευνας, να προσφέρει λεπτομερή ενημέρωση σε οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο και να φωτίσει την Ιστορία της συγκεκριμένης Βιβλιοθήκης και το υλικό της, αφού μέχρι σήμερα δεν υπάρχει κάπου γι' αυτήν γραπτές πληροφορίες και τόσο η Βιβλιοθήκη όσο και το Ίδρυμα είναι υπό ίδρυση. Η ενημέρωση αφορά επίσης τους σκοπούς που θα εξυπηρετεί η ίδρυση της Βιβλιοθήκης και του Ιδρύματος και το τι θα προσφέρει σε τοπικό επίπεδο στην περιοχή των Ιωαννίνων και της Ηπείρου, αλλά και γενικότερα στην κοινωνία. Επιδίωξη ακόμα αποτελεί η σκιαγράφηση της κατάστασης στην οποία βρίσκεται σήμερα η Βιβλιοθήκη, η επισήμανση των επιλογών που θα προσφέρει στους μελλοντικούς της χρήστες, σε σχέση με τις συλλογές και τις υπηρεσίες που θα παρέχει, ώστε οι πληροφορίες αυτές να τεθούν υπό την κρίση των μελλοντικών χρηστών της. Τέλος, μέσα από την εργασία αυτή, θα

προκύψουν συμπεράσματα ως προς το βαθμό που μπορεί η Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου να ανταποκριθεί και να καλύψει τις πληροφοριακές ή άλλες ανάγκες των μελλοντικών χρηστών της και θα υποβληθούν προτάσεις για τη διαχείριση της Βιβλιοθήκης και του Ιδρύματος στο μέλλον.

Τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας

Πιο συγκεκριμένα, τα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία απαντώνται μέσα από την εργασία αυτή είναι το πώς δημιουργήθηκε η Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου, πώς συγκεντρώθηκε το υλικό της και ποιοι είναι οι ιδιοκτήτες της. Διερευνώνται επίσης οι παράγοντες που συνέβαλαν στη δημιουργία της Βιβλιοθήκης, πού φυλάσσεται αυτή τη στιγμή το υλικό της και σε τι κατάσταση βρίσκεται. Εξετάζονται ακόμα τα χαρακτηριστικά του υπό ίδρυση Ιδρύματος και το που αποβλέπουν οι ιδρυτές του με την προσπάθεια αυτή.

Άλλο ερώτημα που απασχολεί την παρούσα μελέτη είναι το πώς είναι σήμερα η Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου. Πρόκειται για μια ιδιωτική βιβλιοθήκη, που αυτή τη στιγμή υφίσταται ως οντότητα, όπως άλλωστε και κάθε προσωπική βιβλιοθήκη, δεν έχει όμως ακόμα νομική υπόσταση, δεν έχει συσταθεί ως οργανισμός και δεν υπάρχουν γι' αυτήν κάπου συγκεντρωμένες πληροφορίες, παρά μόνο στο μυαλό και την ψυχή των ιδιοκτητών της. Εξετάζεται λεπτομερώς το τι συλλογές περιέχει, ποιο είναι το μέγεθος αλλά και το είδος των συλλογών, αν πρόκειται μόνο για βιβλία ή και άλλο έντυπο ή άλλης μορφής υλικό και αν αυτές οι συλλογές παρουσιάζουν ενδιαφέρον για το ευρύ κοινό, στο οποίο οι ιδιοκτήτες σκοπεύουν να απευθυνθούν με το άνοιγμα της βιβλιοθήκης, όπως και το ποιο μπορεί να είναι αυτό το κοινό.

Αναλύεται το όραμα των ιδιοκτητών της, και διερευνάται η σχέση που μπορεί να έχει η Βιβλιοθήκη με το Ίδρυμα Παπαϊωάννου, του οποίου θα αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι αλλά και την βασική αιτία ίδρυσής του. Εξετάζονται επίσης οι τρόποι στήριξης της λειτουργίας του Ιδρύματος μέσω της Βιβλιοθήκης.

Μεθοδολογία της έρευνας

Ως υπόβαθρο, για τις βασικές έννοιες της εργασίας και για την προσέγγιση ζητημάτων που προκύπτουν σχετικά με τις ιδιωτικές βιβλιοθήκες, χρησιμοποιήθηκε η Βιβλιογραφική επισκόπηση. Στόχος ήταν, μέσα από το βιβλιογραφικό υλικό που υπάρχει, να αναζητηθούν στο χρόνο οι πρώτες βιβλιοθήκες που συγκροτήθηκαν από κάποιον ιδιώτη και να διερευνηθεί η σημασία της ίδρυσης μιας ιδιωτικής βιβλιοθήκης για την κοινωνία.

Για τη διερεύνηση ερωτημάτων που αφορούν την Ιστορία της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου, το πώς δημιουργήθηκε, που βρίσκεται το υλικό, την κατάσταση στην οποία βρίσκεται σήμερα, αλλά και το τι περιλαμβάνει, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδο των συνεντεύξεων με ημιδομημένο ερωτηματολόγιο με μέλη της οικογένειας Παπαϊωάννου και ιδιοκτήτες σήμερα της Βιβλιοθήκης και πιο συγκεκριμένα συνεντεύξεις με τα τέκνα του Απόστολου Παπαϊωάννου και της Ελένης Σαμαρά-Παπαϊωάννου (απεβ. 2013), Γεώργιο, Αριστούλα και Ασπασία Παπαϊωάννου. Ο λόγος, για τον οποίο επιλέχθηκε η συγκεκριμένη μέθοδος, είναι γιατί πρόκειται για μια ιδιωτική βιβλιοθήκη, η οποία ακόμα δεν έχει συσταθεί ως οργανισμός και δεν υπάρχουν κάπου καταγεγραμμένες πληροφορίες, που να αφορούν τη συγκεκριμένη Βιβλιοθήκη, ώστε να ανατρέξει κανείς σε αυτές. Άλλωστε τα αδέρφια Παπαϊωάννου γνωρίζουν από κοντά κάθε πληροφορία για τη συγκεκριμένη Βιβλιοθήκη και έχουν συμβάλλει και οι ίδιοι στον εμπλουτισμό της. Μέσα από τις συνεντεύξεις, γίνονται σαφείς οι πληροφορίες αυτές και το όραμα της οικογένειας για το μέλλον της Βιβλιοθήκης, αλλά και του Ιδρύματος με το οποίο θα λειτουργεί παράλληλα και του οποίου θα καταλαμβάνει το μεγαλύτερο φυσικό χώρο.

Χρησιμοποιήθηκε επίσης η μέθοδο της επιτόπιας έρευνας για την καταμέτρηση, την καταγραφή και περιγραφή της συλλογής, ώστε να καθοριστεί το είδος και η έκταση των συλλογών βιβλίων, αλλά και του άλλου έντυπου υλικού, των αρχείων και των αντικειμένων που συγκαταλέγονται στο υλικό της Βιβλιοθήκης.

Σύνοψη της εργασίας.

Η εργασία χωρίζεται σε τέσσερα (4) κεφάλαια. Το **πρώτο κεφάλαιο**, που αποτελεί και το θεωρητικό μέρος της εργασίας, συντάχθηκε με σκοπό να δώσει μια ολοκληρωμένη εικόνα για την έννοια των ιδιωτικών βιβλιοθηκών, τη σημασία και τον τρόπο διαχείρισής τους. Στο κεφάλαιο αυτό, μέσα από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας που υπάρχει και αφορά τις ιδιωτικές βιβλιοθήκες, αλλά και από πληροφορίες που αναφέρονται σε αγγειογραφίες, επιγραφικές μαρτυρίες και αρχαιολογικά ευρήματα, παρουσιάζονται οι απαρχές της οργάνωσης και λειτουργίας των βιβλιοθηκών στον αρχαίο κόσμο. Πιο συγκεκριμένα, στο κεφάλαιο αυτό απαντώνται ερωτήματα που σχετίζονται με την οργάνωση και φύλαξη των έργων της πνευματικής δημιουργίας των ανθρώπων του πνεύματος και των στοχαστών στο πέρασμα των αιώνων. Εξετάζεται το πώς διαμορφώθηκαν οι ιδιωτικές βιβλιοθήκες, οι οποίες αργότερα οδήγησαν στην διαμόρφωση των πρώτων δημόσιων βιβλιοθηκών και παρουσιάζεται η ιστορία τους, μέχρι τις μέρες μας. Γίνονται επίσης αναφορές σε σύγχρονες ιδιωτικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα και το εξωτερικό, πολλές από τις οποίες αποτελούν μέρος κοινωφελών Ιδρυμάτων και μελετώνται οι παράγοντες που επηρεάζουν τον τρόπο διαχείρισης των ιδιωτικών βιβλιοθηκών.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** η εργασία προχωρά στην έρευνα της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου. Το κεφάλαιο αυτό αναφέρεται στο πρώτο τμήμα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε. Εξετάζονται ερευνητικά ερωτήματα που αφορούν την ιστορία και τη δημιουργία της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου και παρουσιάζεται η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την προσέγγιση των ερωτημάτων αυτών. Συγκεκριμένα, σημειώνονται τα ερωτήματα που περιλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για τη συνέντευξη με τους ιδιοκτήτες και αναλύεται ο λόγος που τέθηκε η κάθε ερώτηση. Γίνεται παρουσίαση της ιστορίας και της δημιουργίας της Βιβλιοθήκης και αναλύονται οι σκοποί, οι προθέσεις των ιδιοκτητών και το πώς επιθυμούν να διαχειριστούν αυτή τη σπουδαία κληρονομιά με το άνοιγμα της Βιβλιοθήκης στο ευρύ κοινό. Παρουσιάζονται επίσης οι υπηρεσίες που θα παρέχει η

Βιβλιοθήκη στο μέλλον. Παράλληλα, γίνεται σαφής η σχέση της Βιβλιοθήκης με το ίδρυμα Παπαϊωάννου και επισυνάπτονται τα χαρακτηριστικά του Ιδρύματος αλλά και όλες οι πληροφορίες γύρω από αυτό και τον τρόπο ίδρυσης και λειτουργίας του.

Στο **τρίτο κεφάλαιο** περιλαμβάνεται το δεύτερο τμήμα της έρευνας, το οποίο αποτελεί και το πιο πρακτικό κομμάτι της εργασίας που έγινε, για να σχηματιστεί μια ολοκληρωμένη εικόνα σχετικά με τις συλλογές που περιλαμβάνει η Βιβλιοθήκη, το μέγεθος και το είδος του υλικού. Παρουσιάζονται τα ερευνητικά ερωτήματα που εξετάζονται σε αυτό το κεφάλαιο και γίνεται αναφορά στις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν, προκειμένου να δοθούν απαντήσεις που αφορούν αποκλειστικά στις συλλογές. Αναπτύσσεται με λεπτομέρεια η εργασία που έγινε σε ένα μέρος της συλλογής, που βρίσκεται στο Εργαστήριο Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού, στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, η οποία περιελάμβανε εκκαθάριση, τακτοποίηση και καταμέτρηση του υλικού. Παρουσιάζονται πληροφορίες που έχει δώσει ο ίδιος ο Απ. Παπαϊωάννου για αυτό το κομμάτι των συλλογών, αλλά και συνολικά οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν, οι οποίες αφορούν ολόκληρο το υλικό της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου που φυλάσσεται σήμερα σε άλλους τρεις χώρους. Δίνονται επίσης κάποια στατιστικά στοιχεία που αφορούν τις κατηγορίες στις οποίες αναφέρεται το βιβλιακό υλικό.

Στο **τέταρτο κεφάλαιο** παρουσιάζονται προτάσεις διαχείρισης της Βιβλιοθήκης και του Ιδρύματος Παπαϊωάννου στο μέλλον και προοπτικές εξέλιξης τους, όσον αφορά τις συλλογές, τη λειτουργία και τις υπηρεσίες που θα παρέχουν.

Περιορισμοί της εργασίας.

Αρχικός στόχος της εργασίας αυτής (όπως ειπώθηκε και παραπάνω) ήταν, μέσα στο πλαίσιο της συγγραφής της συγκεκριμένης πτυχιακής, να γίνει πλήρης καταγραφή των τεκμηρίων της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου και το υλικό να οργανωθεί θεματικά σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα καταλογογράφησης, θεματικής ευρετηρίασης και

ταξινόμησης. Το εγχείρημα όμως αυτό ξεκίνησε σε μια πρωτόγνωρη και πολύ δύσκολη περίοδο για τα Ιωάννινα, την Ελλάδα και όλο τον κόσμο, στα μέσα Οκτωβρίου του 2020, περίοδο κατά την οποία έπρεπε η κοινωνία να αντιμετωπίσει προβλήματα και καταστάσεις στις οποίες οδήγησε η πανδημία του COVID-19. Η συγκεκριμένη προσπάθεια ξεκίνησε με πολύ ενθουσιασμό και όρεξη γι' αυτό που επρόκειτο να γίνει, και τηρώντας όλους τους υγειονομικούς κανόνες, για την ασφάλεια όλων, αλλά και την ασφάλεια του υλικού της Βιβλιοθήκης και των κατόχων του. Όμως από τις πρώτες μέρες χρειάστηκε να αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες που συνεπάγονταν αρχικά ο τοπικός αποκλεισμός (lockdown) που επιβλήθηκε στην περιοχή των Ιωαννίνων, λόγω της αύξησης των κρουσμάτων και αργότερα ο γενικός και μεγάλης διάρκειας αποκλεισμός (lockdown) σε ολόκληρη τη χώρα.

Τη δεδομένη χρονική στιγμή (Ιανουάριος 2021) το υλικό της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου δεν είναι συγκεντρωμένο σε έναν χώρο. Βρίσκεται μοιρασμένο σε τέσσερις τοποθεσίες και η πρόσβαση σε αυτές ήταν αδύνατη, λόγω του περιορισμού της κυκλοφορίας και του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού. Οι συνθήκες επέτρεψαν την πρόσβαση, για λίγες μόνο μέρες, στο χώρο του γραφείου του Απ. Παπαϊωάννου στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ωστόσο και σε αυτόν το χώρο κάποιες δυσκολίες δεν επέτρεψαν την πλήρη καταμέτρηση των τεκμηρίων. Ο μεγάλος όγκος του υλικού, ο περιορισμός του χρόνου αλλά και η ύπαρξη μπροστά από πολλές βιβλιοθήκες, ντουλάπες κλπ, επίπλων με μεγάλο όγκο που εμποδίζαν την πρόσβαση και δεν ήταν δυνατό να μετακινηθούν τη δεδομένη χρονική στιγμή, επέτρεψαν μόνο την τακτοποίηση και τον κατά προσέγγιση υπολογισμό του υλικού και όχι την πλήρη καταμέτρηση και βιβλιοθηκονομική επεξεργασία.

Όσον αφορά το κομμάτι της Βιβλιογραφικής επισκόπησης, από τις πρώτες αναζητήσεις διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχουν πολλές βιβλιογραφικές αναφορές που να αφορούν αποκλειστικά τις ιδιωτικές βιβλιοθήκες και ιδιαίτερα για τον τρόπο διαχείρισής τους. Οι αναφορές περιορίζονται κυρίως στην αρχαιότητα και τις πρώτες ιδιωτικές συλλογές – βιβλιοθήκες που δημιουργήθηκαν, κάποιες από τις οποίες οδήγησαν στην

διαμόρφωση των πρώτων δημόσιων βιβλιοθηκών. Δεν υπάρχουν όμως βιβλία που να αναφέρονται σε ιδιωτικές βιβλιοθήκες των νεότερων χρόνων. Επίσης μια άλλη δυσκολία που έπρεπε να ξεπεραστεί ήταν το ότι η πρόσβαση στις βιβλιοθήκες για αναζήτηση βιβλιογραφικού υλικού αλλά και η δια ζώσης συνάντηση και συνεργασία, τόσο μεταξύ μας όσο και με τον επιβλέποντα καθηγητή, ήταν πολύ δύσκολη έως αδύνατη.

Όπως όμως πολύ σωστά ανέφερε και ο σεβαστός καθηγητής μας Γ. Παπαϊωάννου, στην προσπάθειά του να μας εμπνεύσει, «πάντοτε στις δυσκολίες υπάρχουν ευκαιρίες», αρκεί να έχεις ... δύναμη για να αντιμετωπίσεις τις δυσκολίες και καθαρό μυαλό για τις ευκαιρίες. Οι συνθήκες αυτές λοιπόν μας έδωσαν ώθηση να χρησιμοποιήσουμε την τρέχουσα υγειονομική συγκυρία ως ώθηση εξέλιξης και αφορμή για συνεργασία, ευελιξία και προσαρμοστικότητα. Αναζητήθηκαν άλλες λύσεις και σε μεγάλο βαθμό η τεχνολογία βοήθησε, ώστε να ξεπεραστούν πολλά προβλήματα. Οι διαδικτυακές συναντήσεις, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κλπ., έλυσαν σε μεγάλο βαθμό το πρόβλημα της συνεργασίας, τόσο μεταξύ μας όσο και με τον επιβλέποντα καθηγητή. Επίσης το διαδίκτυο και η πλοήγηση σε ηλεκτρονικές πηγές βοήθησαν στην αναζήτηση πληροφοριακού υλικού και στον εντοπισμό ιδιωτικών βιβλιοθηκών, που λειτουργούν μέσα σε κοινωφελή ιδρύματα. Δόθηκε έτσι η δυνατότητα να μελετηθεί ο τρόπος οργάνωσης και διαχείρισης αυτών των βιβλιοθηκών. Ηλεκτρονικά διεξήχθη επίσης και η έρευνα μέσω ερωτηματολογίου για το μέρος του υλικού της βιβλιοθήκης στο οποίο δεν ήταν δυνατή η πρόσβαση.

Όμως δεν ήταν εφικτό να γίνει πλήρης καταγραφή των τεκμηρίων της Βιβλιοθήκης και οργάνωση του υλικού όπως προβλέπονταν αρχικά. Το υλικό της Βιβλιοθήκης τη δεδομένη χρονική στιγμή έχει αριθμηθεί και υπολογιστεί ως μέγεθος, είναι όμως τοποθετημένο σε στοίβες, ντουλάπες, προθήκες κλπ, χωρίς να έχει οργανωθεί ως προς τη θεματολογία του και τα είδη του και δεν έχει γίνει πλήρης καταγραφή του. Ωστόσο, παρά τις δυσκολίες και με δεδομένο ότι στο παρελθόν δεν είχε γίνει καμία προσπάθεια συστηματικής βιβλιοθηκονομικής οργάνωσης της συλλογής, θεωρούμε ότι έγινε ένα σημαντικό βήμα, έστω και με αυτές τις συνθήκες. Πριν προχωρήσει η έρευνα

στη Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου, καλό θα είναι να γίνει μια ανασκόπηση στο θεσμό των ιδιωτικών βιβλιοθηκών, ώστε να γίνει γνωστή η πορεία τους και η εξέλιξή τους μέσα στο χρόνο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Βιβλιογραφική επισκόπηση

1.1 Ο όρος «βιβλιοθήκη»

Ο όρος «βιβλιοθήκη» είναι ελληνικός και, σύμφωνα με τις μαρτυρίες του Πομπήιου Φέστου, χρησιμοποιήθηκε από τους Έλληνες και τους Ρωμαίους για να δηλώσει, είτε έναν μεγάλο αριθμό βιβλίων, είτε έναν χώρο μέσα στον οποίο ήταν τοποθετημένα βιβλία.¹ Ο όρος αυτός σιγά σιγά πέρασε και στις άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες, διατηρώντας την ίδια σημασία, της συγκέντρωσης και φύλαξης βιβλίων, αν και στις μέρες μας η έννοια του όρου αυτού έχει εμπλουτιστεί για να συμπεριλάβει και άλλες λειτουργίες που εξυπηρετεί μια βιβλιοθήκη.

Πέρα από την παραδοσιακή έννοια του όρου λοιπόν, αυτόν της συλλογής βιβλίων και περιοδικών, χρησιμοποιούμε τον όρο «βιβλιοθήκη» όταν αναφερόμαστε σε ένα έπιπλο όπου τοποθετούμε βιβλία, στην προσωπική βιβλιοθήκη ενός ατόμου ή για να αναφερθούμε σε μια μεγάλη σε όγκο συλλογή η οποία είναι οργανωμένη με ένα σύστημα ταξινόμησης, που συντηρείται και χρηματοδοτείται από το κράτος, τις αρχές μιας πόλης ή έναν οργανισμό και χρησιμοποιείται συνήθως από ανθρώπους που δεν διαθέτουν δικές τους συλλογές. Βιβλιοθήκες όμως χαρακτηρίζονται και αυτές που περιέχουν, εκτός από έντυπο, και ψηφιακό υλικό και οι σύγχρονες βιβλιοθήκες που αποτελούν χώρους ελεύθερης πρόσβασης σε πληροφορίες σε πολλές μορφές και από πολλές πηγές.²

Όλες οι βιβλιοθήκες εξυπηρετούν έναν κοινό σκοπό: την ανάγκη των ανθρώπων να έχουν πρόσβαση στη γνώση χωρίς περιορισμούς. Όμως για λόγους κυρίως λειτουργικούς διακρίνονται σε κατηγορίες. Ένα από τα κριτήρια με τα οποία γίνεται η κατηγοριοποίηση των βιβλιοθηκών είναι το κριτήριο της αρχής που δημιούργησε τη βιβλιοθήκη, το ποιος την συντηρεί, αν πρόκειται δηλαδή για κάποιον ιδιώτη, οργανισμό,

1«Περί Βιβλιοθηκών» Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο:

<https://staikoslibraries.gr/gr/eisagogi.html> (Ανακτήθηκε 3/11/2020)

2 Βιβλιοθήκη. Από την Βικιπαίδεια, Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7>

(Ανακτήθηκε 20/10/2020)

δήμο, ή εταιρεία. Με βάση το κριτήριο αυτό οι βιβλιοθήκες μπορεί να χαρακτηριστούν ως εθνικές, ιδιωτικές, σχολικές, ακαδημαϊκές, βιβλιοθήκες εταιριών κλπ.

1.2 Ο όρος «Ιδιωτική Βιβλιοθήκη»

Ως ιδιωτική βιβλιοθήκη μπορεί να χαρακτηριστεί μια βιβλιοθήκη που συγκροτείται από κάποιο πρόσωπο, κάποιον ιδιώτη, για να εξυπηρετήσει κυρίως τις πνευματικές ανάγκες του ίδιου ή/και της οικογένειάς του ή ακόμα και κάποιων άλλων, συνήθως λίγων ατόμων. Βάση για την δημιουργία μιας ιδιωτικής βιβλιοθήκης αποτελεί η απόκτηση (αγορά δωρεά ή / και συγγραφή) βιβλίων από ιδιώτες και ανθρώπους των γραμμάτων. Μια ιδιωτική βιβλιοθήκη μπορεί να αποτελέσει μετέπειτα το θεμέλιο για την οργάνωση μιας δημόσιας βιβλιοθήκης. Αν αναζητήσει κανείς στη βιβλιογραφία έναν ορισμό της ιδιωτικής βιβλιοθήκης θα δει πως ο όρος «αναφέρεται σε βιβλιοθήκες, οποιουδήποτε μεγέθους, για τη σύσταση και λειτουργία των οποίων δεν δαπανώνται δημόσια κεφάλαια. Συνήθως ανήκουν σε ιδιώτη ή σε οικογένεια για προσωπική χρήση και εκμετάλλευση ή σε ιδιωτική επιχείρηση ή ιδιωτικό οργανισμό».³

Οι βιβλιοθήκες με την έννοια των σχετικά οργανωμένων συλλογών τεκμηρίων δημιουργήθηκαν από πολύ νωρίς όταν υπήρχε ο απαραίτητος αριθμός από τέτοια τεκμήρια που θα μπορούσε να υποστηρίξει τη δημιουργία συλλογής. Δημιουργούνται από άτομα ή φορείς που έχουν την οικονομική δυνατότητα και το ενδιαφέρον να το κάνουν. (Μπώκος 2002)

Μια ιδιωτική βιβλιοθήκη απαρτίζεται από υλικό που έχει άμεση σχέση με τα ενδιαφέροντα του ιδιοκτήτη και την επαγγελματική του δραστηριότητα και αντικατοπτρίζει τις αναζητήσεις του, την αγάπη και τη σχέση του δημιουργού της με το βιβλίο. Σε αντίθεση με τις δημόσιες βιβλιοθήκες, οι ιδιωτικές μπορεί να περιλαμβάνουν τα προσωπικά έργα των ίδιων των ιδιοκτητών, επιστολές, ημερολόγια, φωτογραφίες, και άλλο προσωπικό υλικό. Η μελέτη λοιπόν μιας προσωπικής βιβλιοθήκης μας βοηθάει να

3 *Ιδιωτική βιβλιοθήκη*. Από την Βικιπαίδεια, Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CE%B4%CE%B9%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B2%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7 (Ανακτήθηκε 20/11/20)

καταλάβουμε τον εσωτερικό κόσμο του δημιουργού της, την προσωπικότητά του, να δούμε τις πνευματικές και ιδεολογικές του ανησυχίες και αναζητήσεις και να γνωρίσουμε τα ενδιαφέροντά του. Μας βοηθάει ακόμα να γνωρίσουμε το κλίμα της εποχής που έζησε και να καταλάβουμε πώς αυτή η εποχή επηρέασε την προσωπικότητά του.

Στη σημερινή εποχή υπάρχουν πολυάριθμες ιδιωτικές βιβλιοθήκες. Απλοί άνθρωποι αλλά και διάσημοι, άνθρωποι του πνεύματος, της τέχνης και όλων των κοινωνικών στρωμάτων, οικογένειες ονομαστές ή και άγνωστες, μπορεί να διατηρούν μια ιδιωτική βιβλιοθήκη, στο χώρο τους ή ως μέρος ενός ιδρύματος, που ανήκει στους ίδιους ή στις οικογένειές τους. Αν κάνει κανείς μια σχετική αναζήτηση στο διαδίκτυο θα βρει τη βιβλιοθήκη του Αδόλφου Χίτλερ, του 28^{ου} προέδρου των ΗΠΑ Γούντροου Γουίλσον στην Ουάσινγκτον, τη βιβλιοθήκη του μεγάλου Αμερικανού συγγραφέα Γουίλιαμ Φόκνερ, του συγγραφέα Νόρμαν Μέιλερ, της Άγκαθα Κρίστι, της Γκρέτα Γκάρμπο αλλά και του ηθοποιού και τραγουδιστή Φρανκ Σινάτρα, του Μάικλ Τζάκσον, του σχεδιαστή μόδας και φωτογράφου Καρλ Λάγκερφελντ (που τη σχεδίασε μάλιστα ο ίδιος) και τόσων άλλων.⁴

Πολλές ιδιωτικές βιβλιοθήκες ιδρύονται από τους απογόνους κάποιων στη μνήμη των δικών τους ανθρώπων. Είναι μάλιστα πολύ πιθανό σε πολλές από αυτές τις βιβλιοθήκες να υπάρχουν σπάνια, πολύτιμα κειμήλια άλλων εποχών, ιστορικά τεκμήρια μεγάλης πνευματικής αξίας. Οι ιδιώτες μάλιστα πολλές φορές για να δηλώσουν την ιδιοκτησία των τεκμηρίων που κατέχουν αποδίδουν στο βιβλίο ένα διακριτικό (ex-libris) το οποίο μπορεί να είναι κάποια ανάγλυφη στάμπα, ένα γραμματόσημο ή μια αυτοκόλλητη ετικέτα.⁵

Το μέγεθος μιας ιδιωτικής βιβλιοθήκης εξαρτάται από τις πνευματικές ανησυχίες, τα ενδιαφέροντα και τις δραστηριότητες του ατόμου που τη δημιουργεί. Συνήθως, ξεκινά

4. Κωνσταντίνος Τζήκας (26.07.2012) *Οι ιδιωτικές βιβλιοθήκες των διασήμων*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://www.athensvoice.gr/life/home/design/24516_oi-idiotikes-vivliothikes-ton-diasimon (Ανακτήθηκε 25/10/2020)

5. Πέτρος Κ. Σαμσάρης. *Ιδιωτικές βιβλιοθήκες Ελλήνων στην πόλη των Σερρών κατά την οθωμανική περίοδο* [Άρθρο] / *Σύνδεση με το* http://195.130.67.21/si/t7/p_11.pdf σελ:19, 20 (Ανακτήθηκε 2/11/2020)

σαν μια μικρή σχετικά βιβλιοθήκη (κάποιες φορές ίσως κατά τη διάρκεια των σπουδών), η οποία εμπλουτίζεται στην πορεία του χρόνου και μεγαλώνει, καθώς μεγαλώνει και ο δημιουργός της και αυξάνεται ο κύκλος των δραστηριοτήτων και των αναζητήσεών του. Δεν είναι μάλιστα λίγες οι φορές που η βιβλιοθήκη αυτή μπορεί να περνάει από γενιά σε γενιά και να αυξάνεται ακόμα περισσότερο.

Σπάνια μια ιδιωτική βιβλιοθήκη διατηρείται ανέπαφη πολύ μετά το θάνατο του ιδιοκτήτη, όπως η προσωπική βιβλιοθήκη του Δρ Rudolf Steiner στην Ελβετία, η οποία για σχεδόν έναν αιώνα διατηρείται ανέπαφη (Paull, John 2018).⁶ Μια ιδιωτική βιβλιοθήκη μπορεί όμως να χαθεί στο χρόνο, αν δεν ενδιαφερθεί κάποιος για τη συνέχειά της. Δεν είναι επίσης λίγες οι φορές που μια ιδιωτική βιβλιοθήκη, μια συλλογή (τεκμηρίων η/και αντικειμένων) δωρίζεται σε κάποια κρατική, δημόσια βιβλιοθήκη, κάποιον οργανισμό και αποτελεί στη συνέχεια κομμάτι τους. Όπως η συλλογή 6.500 τόμων βιβλίων ιστορικού, θεολογικού, φιλοσοφικού, νομικού, ιατρικού κ.λπ. περιεχομένου της οικογένειας Τυπάλδων – Ιακωβάτων που δώρισε μαζί με το κτήριο στην Ιακωβάττειο Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη – Μουσείο του Ληξουρίου, η οικογένεια Τυπάλδων – Ιακωβάτων.⁷

1.3 Οι ιδιωτικές βιβλιοθήκες μέσα στο χρόνο (Ιστορία & Παραδείγματα)

Όπως διαπιστώνεται από την περιήγησή μας στον ιστότοπο «Περί Βιβλιοθηκών» που επιμελείται ο αρχιτέκτονας και ιστορικός του βιβλίου Κωνσταντίνος Σπ. Στάικος⁸ από τα τέλη της 4ης και στις αρχές της 3ης χιλιετίας π. Χ., οι λαοί της Δύσης και της Ανατολής θέλησαν να συγκεντρώσουν και να διαφυλάξουν τους θησαυρούς του πνεύματος, δημιουργήματα της λογοτεχνίας τους, αλλά και κάθε μορφή γνώσης, έτσι όπως καταγράφονταν πάνω σε πινακίδες και βιβλία. Οι πρώτες βιβλιοθήκες, που δημιουργήθηκαν γι' αυτό το σκοπό, έμοιαζαν με σύγχρονα αρχεία. Ήταν φυλασσόμενοι

6. Paull, John (2018) *The Library of Rudolf Steiner: The Books in English*, *Journal of Social and Development Sciences*. 9 (3): 21–46. Σύνδεση με: https://www.academia.edu/37618538/The_Library_of_Rudolf_Steiner_The_Books_in_English (ανακτήθηκε 27/10/2020)

7. Ιακωβάττειος Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη – Μουσείο Ληξουρείου διαθέσιμο στον ιστότοπο: http://vivl-lixour.kef.sch.gr/?page_id=12&lang=el (ανακτήθηκε 8/11/2020)

8 «Περί Βιβλιοθηκών» Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <https://staikoslibraries.gr/gr/> (Ανακτήθηκε 3/11/2020)

χώροι, στους οποίους συγκεντρώνονταν, ταξινομούνταν και φυλάσσονταν, χωρίς διάκριση του περιεχομένου τους, υλικό που αφορούσε, κυρίως, την οργάνωση και διοίκηση του κράτους, εμπορικές δραστηριότητες, αλλά και έργα λογοτεχνικής αξίας εκείνης της εποχής, όπως το γνωστό έπος του Γκιλγκαμές. Περιελάμβαναν νόμους, διατάγματα και συνθήκες, αγοραπωλησίες αγαθών και δούλων, οικονομικά κατάστιχα, επίσημη αλληλογραφία και άλλα παρόμοια γραπτά. Ήταν γραμμένα στην πρώτη μορφή γραφής, τη σφηνοειδή γραφή και μερικά χρονολογούνται από το 2600 π.Χ.

Αυτοί οι πρώτοι αρχειακοί χώροι ήταν προσαρτημένοι σε ανακτορικά συγκροτήματα ή ναούς και βρίσκονταν υπό την απόλυτη εποπτεία των βασιλέων ή άλλων φορέων διοίκησης (ευγενών, αριστοκρατών) αλλά και των ιερατείων. Στους χώρους αυτούς δεν είχε πρόσβαση το ευρύ κοινό και η καλλιέργεια της γνώσης ήταν αποκλειστικό προνόμιο του εκάστοτε ηγεμόνα-βασιλέα και του ιερατείου. Ανάλογα με το υπόστρωμα πάνω στο οποίο αποτυπώνονταν τα γραπτά κείμενα, οι αρχειακοί αυτοί χώροι αποκαλούνταν από τους Σουμερίους «Οίκοι των Πινακίδων» και από τους Αιγύπτιους «Οίκοι των Βιβλίων».⁹ Μια άλλη ονομασία που συναντάμε στην Αίγυπτο, για αυτούς τους πρώτους αρχειακούς χώρους και πιο συγκεκριμένα, ονομασία η οποία αναφέρεται, σύμφωνα με μαρτυρίες του Διόδωρου Σικελού (1ος αι. π.Χ.), στην «Ιερή Βιβλιοθήκη» που υπήρχε στην Αίγυπτο επί βασιλείας του Ραμσή Β΄ (1279-1213 π.Χ.), είναι ο όρος «Ψυχής Ιατρείον».

Στη Μεσοποταμία υπήρχε μεγάλος αριθμός ιδιωτικών βιβλιοθηκών, οι οποίες μπορεί να μην είναι πολύ σημαντικές, αποτέλεσαν όμως τη βάση για τη δημιουργία της Βιβλιοθήκης του Ashurbanipal (Ασσουρμπανιπάλ), βασιλιά της Ασσυρίας, μιας από τις παλαιότερες και πιο γνωστές ιδιωτικές βιβλιοθήκες, στη Nineveh (Νινευή), (κοντά στη σύγχρονη Μοσούλη του Ιράκ), που χρονολογείται από τον 7ο π.Χ αιώνα. Ο Ασσουρμπανιπάλ ήθελε να συγκεντρώσει στη «βιβλιοθήκη του» τους κρυμμένους θησαυρούς της γραπτής παράδοσης των λαών της Μεσοποταμίας, κάθε γραπτό κείμενο δηλαδή που υπήρχε στις διάφορες ιδιωτικές και κρατικές βιβλιοθήκες της επικράτειάς

⁹ «Περί Βιβλιοθηκών» Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <https://staikoslibraries.gr/gr/> (Ανακτήθηκε 3/11/2020)

του, τα οποία αφορούσαν την κοινωνική, πνευματική και θρησκευτική παράδοση της τεράστιας αυτοκρατορίας του. Ανέθεσε λοιπόν το έργο αυτό σε απεσταλμένους του και στη συνέχεια οργάνωσε ειδικό εργαστήριο για την αντιγραφή και τον σχολιασμό της παλαιότερης λογοτεχνίας. Στη βιβλιοθήκη του Ασσυρμπανιπάλ υπήρχαν περίπου 25.000 πινακίδες. Simo Parpola (January 1983).¹⁰

Ιδιωτικές βιβλιοθήκες, ως ένα βαθμό, υπήρχαν και **στην Αρχαία Αίγυπτο** και πολλές από αυτές έμειναν ζωντανές στην πάροδο του χρόνου. Ενδείξεις για την παρουσία τέτοιων βιβλιοθηκών στην αρχαία Αίγυπτο συναντάμε στην περίοδο του Μεσαίου Βασιλείου (2055–1650 π.Χ.) όπως ήταν η ιδιωτική βιβλιοθήκη ενός γραμματέα του Kenherkhepshef. Η βιβλιοθήκη αυτή περιελάμβανε σχεδόν 50 χειρόγραφα, που αποτελούν μια συλλογή διαφορετικών θεμάτων από επιστολές αλληλογραφίας, παραμύθια και ερμηνείες ονείρων έως αστρολογικές συνταγές. Αυτή η βιβλιοθήκη περνούσε από το ένα μέλος της οικογένειας στο άλλο και μεταβιβάζονταν από γενιά σε γενιά, γεγονός που δείχνει τη σημασία που είχε για τους κατόχους της.¹¹

Στην **Αρχαία Ελλάδα** από τα μέσα της πρώτης χιλιετίας (το 600 π. Χ.), κατά την περίοδο της ακμής της Αθήνας, άρχισαν να δημιουργούνται ιδιωτικές βιβλιοθήκες και συλλογές βιβλίων κοντά σε φιλοσοφικές σχολές. Οι χώροι που δημιουργήθηκαν για τη στέγαση των συλλογών αυτών ήταν, σύμφωνα με τις αρχές του δημοκρατικού πολιτεύματος, οίκοι προσβάσιμοι σε κάθε ενδιαφερόμενο και αφιερωμένοι αποκλειστικά στη φύλαξη και ταξινόμηση βιβλίων, εποπτικού υλικού και μουσικών οργάνων, οι οποίοι διέπονταν από βιβλιοθηκονομικούς κανόνες παρόμοιους με αυτούς που εφαρμόζονται στις σημερινές βιβλιοθήκες.¹²

10 Simo Parpola (January 1983). *"Assyrian Library Records"* (PDF). Journal of Near Eastern Studies. *University of Chicago Press*. **42** (1): 1–29. doi:10.1086/372983. JSTOR 544744. Ανακτήθηκε (11/11/2020).

11 Private library. From Wikipedia Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://en.wikipedia.org/wiki/Private_library Ανακτήθηκε 20/10/2020)

12«Περί Βιβλιοθηκών» Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <https://staikoslibraries.gr/gr/istoria.html> (Ανακτήθηκε 3/11/2020)

Ιδιωτικές βιβλιοθήκες με μεγάλες συλλογές διέθεταν ιδιώτες και αξιοσημείωτες επιστημονικές προσωπικότητες όπως ο Πεισίστρατος, ο Ευθύδημος (μαθητής του Σωκράτη), ο Ευκλείδης, ο Ευριπίδης, ο Ηρόδοτος και ο Θουκυδίδης. Βιβλιοθήκη διέθετε και η Ακαδημία, η πρώτη σχολή πανεπιστημιακού επιπέδου που ίδρυσε ο Πλάτων μετά το 388 π.Χ. Η Βιβλιοθήκη αυτή προσέφερε διδακτικό στήριγμα στη λειτουργία της σχολής.

Μία από τις πιο αξιόλογες όμως ιδιωτικές βιβλιοθήκες της εποχής, ήταν η βιβλιοθήκη που συγκρότησε ο Αριστοτέλης στη σχολή του, το λεγόμενο Λύκειο, το 335 π.Χ. Ο Αριστοτέλης, μια από τις πιο αξιόλογες μορφές στην αρχαία Ελλάδα, όπως γράφει στο ΙΓ' βιβλίο των *Γεωγραφικών* ο Στράβων, ήταν ο πρώτος που είχε μια οργανωμένη προσωπική βιβλιοθήκη και αυτός που υπέδειξε στους βασιλείς της Αιγύπτου τον τρόπο συγκρότησης μιας βιβλιοθήκης (Σεμερτζάκη 2006).¹³ Όπως διαβάζουμε σε Άρθρο της εφημερίδας «Το Βήμα», ο Αριστοτέλης «συγκρότησε μια χωρίς προηγούμενο συλλογή βιβλίων που αφορούσε το σύνολο της γραπτής πνευματικής παράδοσης και αποτέλεσε σημείο αναφοράς τόσο για την αναζήτηση της επιστημονικής αλήθειας όσο και για τις εργασίες του Αριστοτέλη». Η Βιβλιοθήκη του περιείχε βιβλία που κατείχε ο Αριστοτέλης και είχε διαβάσει, αλλά και βιβλία που είχε γράψει ο ίδιος - περίπου 400 - από τα οποία όμως μόνο 47 έχουν διασωθεί. Τα έργα αυτά μέσω Αλεξανδρινών, Λατίνων και Αράβων γραμματικών κατέληξαν να αποτελούν τη βάση της δυτικής σκέψης.¹⁴ Μετά το θάνατο του Αριστοτέλη, η συλλογή του πέρασε στα χέρια του Θεόφραστου, ο οποίος

13 Εύα Σεμερτζάκη, 19 Μαΐου 2006, *ΟΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ: ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ* Ημερίδα για τα 50 χρόνια από την ίδρυση του Ιδρύματος Ευγενίδου, Ανακτήθηκε (25/11/2020) Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα

http://eprints.rclis.org/12221/1/Semertzaki_History_of_Greek_libraries_lecture_May_2006.pdf

14 Κουζέλη Λαμπρινή 1 Απριλίου 2016, Ενημ.: 3 Απριλίου 2016, «Όσα διάβαζε ο φιλόσοφος τον 4ου π.Χ. αιώνα» Άρθρο της εφημερίδας «Το Βήμα», στη στήλη «Βιβλία», παρουσίαση βιβλίου του Κωνσταντίνου Σπ. Στάικου «Αριστοτέλους βιβλιοθήκη: Η σπουδαιότερη συλλογή βιβλίων που συγκροτήθηκε ποτέ», από τις Εκδόσεις Άτων, 2015, Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο:

<https://www.tovima.gr/2016/04/01/books-ideas/osa-diabaze-o-filosofos-ton-4oy-p-x-aiwna/> (ανακτήθηκε 13/11/ 2020)

τη μεγάλωσε προσθέτοντας ένα σημαντικό αριθμό δικών του συγγραμμάτων, περίπου 323.808 στίχους (Σεμερτζάκη 2006).¹⁵ Μετά το θάνατο του Θεόφραστου ένα μέρος της συλλογής διασκορπίστηκε από τον Νηλέα, το μεγαλύτερο μέρος της μεταφέρθηκε στη Ρώμη και την Κωνσταντινούπολη και κάποια κομμάτια της πωλήθηκαν στη Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, όπου αργότερα καταστράφηκαν μαζί με τη βιβλιοθήκη.¹⁶

Αρχαία Κίνα

Στην Αρχαία Κίνα υπήρχαν πολλές ιδιωτικές βιβλιοθήκες. Τα ιδρύματα αυτά που αποκαλούνταν με τον όρο «σπίτι συλλογής βιβλίων», δεν ήταν όλα διαθέσιμα στο κοινό, αλλά μόνο μερικά από αυτά.¹⁷

Αρχαία Ρώμη

Ο θεσμός των ιδιωτικών βιβλιοθηκών σημείωσε ιδιαίτερη ανάπτυξη κατά την αλεξανδρινή εποχή, και επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τον ρωμαϊκό πολιτισμό. Οι πρώτες βιβλιοθήκες που εμφανίστηκαν στη Ρώμη ήταν ιδιωτικές και κατείχαν εξέχουσα θέση την περίοδο μεταξύ 100 π.Χ. και 500 μ.Χ. Δημιουργήθηκαν από ιδιωτικές συλλογές βιβλίων στις επαύλεις της αριστοκρατίας, όπως ήταν η βιβλιοθήκη του Βάρρωνα. Πολλές συλλογές που αποτέλεσαν τη βάση για μερικές από τις μεγαλύτερες ιδιωτικές βιβλιοθήκες στη Ρώμη αποτελούσαν λάφυρα πολέμου, όπως αυτά που προήλθαν από τη ληλασία της ιδιωτικής βιβλιοθήκης του Μακεδόνα βασιλιά Περσέα το 168 π.Χ., από τον Ρωμαίο στρατηγό Αιμίλιο. Πολλές ιδιωτικές βιβλιοθήκες δημιουργήθηκαν και στις επαρχίες της αυτοκρατορίας. Σχεδόν κάθε σπίτι ευγενών είχε και μια βιβλιοθήκη. Αρχικά

15 Εύα Σεμερτζάκη, 19 Μαΐου 2006, *ΟΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ: ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ* Ημερίδα για τα 50 χρόνια από την ίδρυση του Ιδρύματος Ευγενίδου, Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://eprints.rclis.org/12221/1/Semertzaki_History_of_Greek_libraries_lecture_May_2006.pdf (Ανακτήθηκε 25/11/2020)

16 Private library. From Wikipedia Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://en.wikipedia.org/wiki/Private_library (Ανακτήθηκε 20/10/2020)

17 Private library. From Wikipedia Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://en.wikipedia.org/wiki/Private_library (Ανακτήθηκε 20/10/2020)

δεν ήταν ανοικτές στο ευρύ κοινό, αλλά μόνο στην αριστοκρατία, στους συγγραφείς και στους μελετητές. Κάποιοι όμως ιδιοκτήτες όπως ο Lucullus επέτρεπαν την είσοδο στο κοινό ή σε κάποια επιλεγμένα άτομα. Ιδιοκτήτες ιδιωτικών βιβλιοθηκών ήταν ο Κικέρωνας, ο Άτικους, ο Κουίντος, ο Βάρρος και φυσικά οι αυτοκράτορες Αύγουστος, Τιβέριος, Αδριανός και άλλοι (Jerry Fielden 2001).¹⁸ Σύμφωνα με τον Κωνσταντίνο Σπ. Στάικο, βιβλιοθήκες ιδρύθηκαν στο ανακτορικό συγκρότημα του Καπιτωλίου και του Παλατινού Λόφου, στην Αγορά και στις Θέρμες.

Την εποχή που ο Χριστιανισμός έγινε επίσημη θρησκεία της Ανατολικής και Δυτικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, οι βιβλιοθήκες γενικά εγκαταλείφθηκαν και θεματοφύλακας της γνώσης την περίοδο αυτή γίνεται η Εκκλησία.¹⁹ Αλλά και κατά την περίοδο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, δεν υπάρχουν αρκετές πληροφορίες για τη λειτουργία των ιδιωτικών βιβλιοθηκών. Βέβαια Χριστιανοί και εθνικοί συγγραφείς αλλά και επιφανείς λόγιοι, σοφιστές και ρητοροδιδάσκαλοι όπως ο Λιβάνιος (314-393), οι μαθητές του Γρηγόριος Νύσσης, ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος και ο Μέγας Βασίλειος είχαν τις δικές τους προσωπικές συλλογές βιβλίων. Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος μάλιστα θεωρούσε τα βιβλία «φάρμακα της ψυχής» (Σεμερτζάκη, 2006).²⁰

Ο θεσμός της ιδιωτικής (όπως και της βασιλικής και δημόσιας) βιβλιοθήκης επανήλθε τα τέλη του 14ου αιώνα. Την περίοδο αυτή χτίζονται ειδικοί χώροι που διαμορφώνονται κατάλληλα ώστε να μπορούν να διαφυλάξουν το υλικό τους.²¹

18 Jerry Fielden (2001). *"Private Libraries in Ancient Rome"*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://jerryfielden.net/essays/privatelibs.htm> Ανακτήθηκε 11/11/2020.

19 Ο κόσμος των βιβλιοθηκών από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα - Περιήγηση στον ιστότοπο «Περί Βιβλιοθηκών» <http://www.ekt.gr/el/news/24004> Ανακτήθηκε 5/11/2020

20 Εύα Σεμερτζάκη, 19 Μαΐου 2006, *ΟΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ: ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ* Ημερίδα για τα 50 χρόνια από την ίδρυση του Ιδρύματος Ευγενίδου, Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://eprints.rclis.org/12221/1/Semertzaki_History_of_Greek_libraries_lecture_May_2006.pdf (Ανακτήθηκε 25/11/2020)

21 Ο κόσμος των βιβλιοθηκών από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα - Περιήγηση στον ιστότοπο «Περί Βιβλιοθηκών» <http://www.ekt.gr/el/news/24004> Ανακτήθηκε 5/11/2020

Αναγέννηση (Αναγεννησιακή Ευρώπη)

Την περίοδο της Αναγέννησης, εποχή των μεγάλων κοινωνικών αλλαγών, εκδηλώνεται από πολλούς έντονο ενδιαφέρον για τη διατήρηση των νέων ιδεών που παρουσιάζονται από τους μεγάλους στοχαστές της εποχής.²² Με πρωτοστάτες τους ουμανιστές, αναβιώνει η ιδέα της δημιουργίας ιδιωτικών βιβλιοθηκών με έργα της ελληνορωμαϊκής λογοτεχνίας. Τότε μάλιστα αναβιώνει η ιδέα της «διπλοβιβλιοθήκης: δηλαδή, μιας ελληνικής βιβλιοθήκης δίπλα σε κάθε λατινική, όπως ακριβώς ήταν το όραμα του Καίσαρα τον 1ο π.Χ. αιώνα (Βιβλ. V, 3, 41-42)»²³ Η πρώτη μεγάλη ιδιωτική βιβλιοθήκη αυτής της εποχής σύμφωνα με τον Στάικο ανήκει στον λόγιο και ποιητή Πετράρχη. Όμως την περίοδο της Αναγέννησης δημιουργήθηκε πλήθος νέων βιβλιοθηκών που, όπως αναφέρει ο Στάικος (1997), όχι μόνο δεν ήταν κλειστές, αλλά αποτελούσαν κατά κάποιο τρόπο δανειστικές βιβλιοθήκες. Άτομα με κάποια οικονομική επιφάνεια μέλη της αριστοκρατίας και των αξιωματούχων της εκκλησίας, όπως και οι βασιλιάδες όλων των ευρωπαϊκών χωρών δημιουργούν αυτή την περίοδο τις προσωπικές τους βιβλιοθήκες. Πολλές από αυτές έχουν γίνει σήμερα οι εθνικές βιβλιοθήκες των χωρών αυτών. Για παράδειγμα η βιβλιοθήκη του Βασιλιά Καρόλου Ε' (που ονομαζόταν και Σοφός), η οποία δημιουργήθηκε το 1367 και έγινε η Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας. Πολλοί μάλιστα, την περίοδο αυτή, δώρισαν τις προσωπικές τους συλλογές σε βιβλιοθήκες. Όπως ο Πάπας Νικόλαος V, ο οποίος δώρισε εκατοντάδες προσωπικά χειρόγραφα στη βιβλιοθήκη του Βατικανού, που ιδρύθηκε τον 15ο αιώνα. Επίσης, καθώς την περίοδο αυτή δημιουργήθηκαν πολλά Πανεπιστήμια, δεν ήταν λίγες οι ιδιωτικές βιβλιοθήκες που μεταφέρθηκαν σε πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες. Αξιοσημείωτη ήταν η δωρεά που έγινε από τον Humphrey, Δούκα του Γκλούτσεστερ στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης στις αρχές του 15ου αιώνα.²⁴ Την περίοδο αυτή ιδρύθηκαν σπουδαίες

22 *Private library*. From Wikipedia Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://en.wikipedia.org/wiki/Private_library (Ανακτήθηκε 20/10/2020)

23 «Περί Βιβλιοθηκών» Αναγέννηση, Οι Πρώτες Ουμανιστικές Βιβλιοθήκες, Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <https://staikoslibraries.gr/gr/anagennisi/prwtes-oumanistikes-vivliothikes.html> (Ανακτήθηκε 6/11/2020)

24 *Private library*. From Wikipedia Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://en.wikipedia.org/wiki/Private_library (Ανακτήθηκε 20/10/2020)

βιβλιοθήκες στα πανεπιστήμια της Ιταλίας, της Πάντοβας και του Παρισιού, όπως και στα κολέγια της Αγγλίας στην Οξφόρδη και το Κέμπριτζ, ενώ το πλήθος των βιβλίων που κυκλοφορούν δίνουν τη δυνατότητα σε κάθε φοιτητή να συγκροτήσει βιβλιοθήκη.²⁵

Νεότεροι χρόνοι.

Όπως αναφέρει ο αρχιτέκτονας, εκδότης και ιστορικός του βιβλίου Κωνσταντίνος Σπ. Στάικος στον ιστότοπό του «Περί Βιβλιοθηκών»: «από τις αρχές του 19ου αιώνα, με την ανάπτυξη της Αμερικής και την οργάνωση πανεπιστημιακών κέντρων [...] τόσο οι δημόσιες, όσο και οι ιδιωτικές συλλογές των βιβλίων δεν είχαν στόχο μόνο να θησαυρίσουν βιβλιακό υλικό που εκδιδόταν στην Αμερική, αλλά να αποκτήσουν έντυπα συγγράμματα που απαθανάτιζαν το σύνολο της ευρωπαϊκής πνευματικής παράδοσης από τους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους ως τους εκπροσώπους του Δυτικού Διαφωτισμού, όπως λόγου χάρη τον Βολταίρο».²⁶

Αποικιακή Βόρεια Αμερική²⁷

Ένα μεγάλο πλήθος ιδιωτικών βιβλιοθηκών συναντάμε στις πρώτες αποικίες της Βόρειας Αμερικής. Μόνο στην αποικία Πλύμουθ (Plymouth Colony), μεταξύ του 1634 και 1683 είναι γνωστό ότι υπήρχαν 27 βιβλιοθήκες. Στη Βιρτζίνια, υπήρχαν περίπου χίλιες ιδιωτικές βιβλιοθήκες. Γνωστές προσωπικότητες της Αμερικής διέθεταν τις δικές τους προσωπικές βιβλιοθήκες. Μία από τις γνωστές ιδιωτικές βιβλιοθήκες αυτής της εποχής ήταν η *βιβλιοθήκη του Τζορτζ Ουάσινγκτον*. Αποτελούνταν από 1.200 τόμους βιβλίων που θεματολογικά αφορούσαν διάφορους κλάδους, όπως τα οικονομικά, τη γεωγραφία, την ιστορία, την επιστήμη και τη θρησκεία, ενώ ιδιαίτερα αγαπητά στον ίδιο ήταν τα βιβλία που αφορούσαν τη γεωργία, δεδομένου ότι προερχόταν από αγροτική

25 «Περί Βιβλιοθηκών» Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <https://staikoslibraries.gr/gr/istoria.html> (Ανακτήθηκε 3/11/2020)

26 «Περί Βιβλιοθηκών» Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <https://staikoslibraries.gr/gr/istoria.html> (Ανακτήθηκε 3/11/2020)

27 *Private library*. From Wikipedia Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://en.wikipedia.org/wiki/Private_library (Ανακτήθηκε 20/10/2020)

οικογένεια. Η βιβλιοθήκη του περιελάμβανε επίσης βιογραφίες, δοκίμια, ημερολόγια, ταξίδια και πάνω από 100 ομοσπονδιακές επιστολές αλληλογραφίας (Beckford, Avil 2014).²⁸ Πριν από το θάνατό του, το 1799, δημιουργήθηκε ένας κατάλογος των τίτλων που περιλαμβάνονται στη βιβλιοθήκη του.²⁹

Ένας άλλος γνωστός συλλέκτης βιβλίων ήταν ο *Τόμας Τζέφερσον* ο οποίος στη διάρκεια της ζωής του είχε τρεις βιβλιοθήκες. Σε όλη του τη ζωή τα βιβλία κατείχαν σημαντική θέση και όχι μόνο για την εκπαίδευσή του. Την πρώτη του βιβλιοθήκη στη γενέτειρά του το Shadwell (Βιρτζίνια) τη διατήρησε από 14 έως 26 ετών (1757-1770). Περιείχε πολλούς χάρτες και τοπογραφικές μονογραφίες που ανήκαν στον πατέρα του, ο οποίος ήταν επιθεωρητής, αλλά στη διάρκεια των σπουδών του ο Τζέφερσον πρόσθεσε αρκετούς τόμους στη βιβλιοθήκη. Όταν το σπίτι της οικογένειας στο Shadwell κάηκε το 1770, ο Jefferson πιο πολύ θρήνησε για την απώλεια των βιβλίων του.³⁰

Στη δεκαετία του 1780, κατά την περίοδο της Αμερικανικής Επανάστασης, ο Τζέφερσον δημιούργησε μία βιβλιοθήκη στο σπίτι του στο Monticello. Στη βιβλιοθήκη αυτή συγκέντρωσε μια συλλογή βιβλίων που ανέρχονταν σε χιλιάδες. Περίπου 2.000 βιβλία αγοράστηκαν μόνο κατά τη διάρκεια του χρόνου που πέρασε στη Γαλλία στα τέλη της δεκαετίας του 1780. Η συλλογή αποτελούνταν από βιβλία σχετικά με το νόμο, τη φιλοσοφία και την ιστορία, αλλά και τόμους που αφορούσαν πολλούς άλλους θεματικούς τομείς όπως το μαγείρεμα, την κηπουρική και τη μελισσοκομία. Τα βιβλία ήταν στη Γαλλική, τη Λατινική, αλλά και σε δεκαπέντε άλλες γλώσσες.

28 Beckford, Avil (25 August 2014). *"The Personal Library of George Washington"*. *The Invisible Mentor*. Archived from the original on 2015-05-04. Retrieved 17 March 2015. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://theinvisiblementor.com/personal-library-of-george-washington/> (Ανακτήθηκε 2/12/2020)

29 Πλήρη λίστα των βιβλίων, μπορείτε να βρείτε στη [Washington's page on the Library Thing website](http://www.librarything.com/show/GeorgeWashingtons+books) [GeorgeWashington's books | LibraryThing](http://www.librarything.com/show/GeorgeWashingtons+books) Ανακτήθηκε 2/12/2020

30 *Jefferson's Library - Thomas Jefferson | Exhibitions - Library of Congress (loc.gov)* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.loc.gov/exhibits/jefferson/jefflib.html> Ανακτήθηκε 2/12/2020

Το 1814 ο Τζέφερσον κατείχε τη μεγαλύτερη ιδιωτική βιβλιοθήκη στις Ηνωμένες Πολιτείες, (αν και στη διάρκεια της ζωής της πέρασε από πολλά στάδια). Όταν η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου καταστράφηκε από φωτιά, ο Τζέφερσον πρότεινε στη βιβλιοθήκη να αγοράσει τη συλλογή του από εννέα έως δέκα χιλιάδες βιβλία για να αντισταθμίσει ως ένα βαθμό τη χαμένη συλλογή. Τελικά το Κογκρέσο αγόρασε ένα μέρος της βιβλιοθήκης του Τζέφερσον (6.487 τόμοι) το 1815. Το Δεκέμβριο του 1851 όμως μια δεύτερη φωτιά στη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, κατέστρεψε πάνω από το 60% της συλλογής που αποκτήθηκε από τον Jefferson. ³¹Αργότερα ο Τζέφερσον συγκέντρωσε μια επιτυχημένη βιβλιοθήκη αρκετών χιλιάδων τόμων. Αυτή η βιβλιοθήκη τέθηκε σε δημοπρασία και αγοράστηκε το 1829 για να μετριάσει το χρέος του.³²

Πέρα από το μέγεθος των βιβλιοθηκών του Τζέφερσον, αυτό που τον ξεχωρίζει είναι και ο διαφορετικός τρόπος ταξινόμησης των συλλογών του. Ενώ οι περισσότερες βιβλιοθήκες, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, στην αμερικανική ιστορία, ταξινομούσαν τις συλλογές τους αλφαβητικά, ο Τζέφερσον ταξινομούσε τη συλλογή του ανά θέμα.³³

Σημαντικές θεωρούνται επίσης οι βιβλιοθήκες του John Adams, με περισσότερους από 3000 τόμους, η οποία ήταν ανοιχτή στο κοινό, η πρώτη βιβλιοθήκη συνδρομών του Benjamin Franklin, που περιείχε περίπου 4.726 τίτλους, αλλά και πολλών άλλων προσωπικοτήτων της Αμερικής.³⁴

31 *Jefferson's Library - Thomas Jefferson | Exhibitions - Library of Congress (loc.gov)* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.loc.gov/exhibits/jefferson/jefflib.html> Ανακτήθηκε 2/12/2020

32 https://en.wikipedia.org/wiki/Private_library

33 *Jefferson's Library - Thomas Jefferson | Exhibitions - Library of Congress (loc.gov)* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.loc.gov/exhibits/jefferson/jefflib.html> Ανακτήθηκε 2/12/2020

34 Private library. From Wikipedia Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://en.wikipedia.org/wiki/Private_library (Ανακτήθηκε 20/10/2020)

Στην Μ. Βρετανία (Αγγλία)

Στην Αγγλία δύο από τις σπουδαιότερες βιβλιοθήκες θεωρούνται η Βιβλιοθήκη της Βασίλισσας *Ελισάβετ Β΄* στο Κάστρο του Ουίνδσορ και η *Βιβλιοθήκη του Σερ Τόμας Μπράουν*.

Ο Σερ Τόμας Μπράουν, Άγγλος γιατρός και συγγραφέας πολλών έργων με πλούσια μόρφωση, ίδρυσε μια ιδιωτική βιβλιοθήκη που περιελάμβανε 1500 τίτλους σε διάφορες γλώσσες γαλλικά, ιταλικά, ισπανικά, ολλανδικά, δανικά, ελληνικά, εβραϊκά και λατινικά. Στον κατάλογο της βιβλιοθήκης του, που έγινε ευρέως διαθέσιμος για πρώτη φορά το 1986, περιλαμβάνονταν έργα της κλασικής αρχαιότητας, ιστορίας, γεωγραφίας, φιλολογίας, φιλοσοφίας, ανατομίας, θεολογίας, χαρτογραφίας, εμβρυολογίας, ιατρικής, κοσμογραφίας, ορνιθολογίας, ορυκτολογίας, ζωολογίας, έργα για ταξίδια, δίκαιο, μαθηματικά, γεωμετρία, λογοτεχνία και πολλά άλλα. Ένα άγνωστο ποσοστό βιβλίων δημοπρατήθηκαν από τη Βιβλιοθήκη του Σερ Τόμας Μπράουν και αποτέλεσε στη συνέχεια το θεμέλιο για τη μελλοντική Βρετανική Βιβλιοθήκη.³⁵

1.4 Σημαντικές ιδιωτικές βιβλιοθήκες στον Ελλαδικό χώρο

Στον Ελλαδικό χώρο, στο πέραμα των χρόνων, δημιουργήθηκαν πολλές ιδιωτικές βιβλιοθήκες, σε διάφορες πόλεις και σε διάφορες χρονικές περιόδους. Στην βιβλιογραφία πολλοί συγγραφείς αναφέρονται σε αυτές, είτε αφορούν περιοχές που βρέθηκαν υπό την κυριαρχία των Βενετών, τον 17ο-18ο αι. όπως π.χ οι Ιδιωτικές βιβλιοθήκες στη βενετοκρατούμενη Κέρκυρα (Παναγιώτα Τζιβάρα 2003)³⁶ είτε Ιδιωτικές Βιβλιοθήκες Ελλήνων κατά την μακρά Οθωμανική περίοδο, όπως κάποιες από τις βιβλιοθήκες που λειτούργησαν στην πόλη των Σερρών. (Πέτρος Κ. Σαμσάρης)³⁷

35 *Library of Sir Thomas Browne* From Wikipedia, Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://en.wikipedia.org/wiki/Library_of_Sir_Thomas_Browne (Ανακτήθηκε 15/11/2020)

36 Παναγιώτα Τζιβάρα: *Ιδιωτικές βιβλιοθήκες στη βενετοκρατούμενη Κέρκυρα (17ος-18ος αιώνας)* 30, 31 Μαΐου – 1 Ιουνίου 2003 ανάπτυτο με τα Πρακτικά του ΚΔ΄ Πανελληνίου Ιστορικού συνεδρίου Διαθέσιμο από τον ιστότοπο: [archeio keimενου – Utopia utopia.duth.gr > ~ptzivara > pdf files > 2004-Bibliotheken](http://archeio.keimενου-utopia.utopia.duth.gr/~ptzivara/pdf_files/2004-Bibliotheken) PDF Ανακτήθηκε 15/11/2020,

37 Π. Κ. Σαμσάρης. ΣΙΠΙΣ 7 (2003-2007) 11-24 *Ιδιωτικές Βιβλιοθήκες Ελλήνων στην πόλη των Σερρών κατά την Οθωμανική περίοδο*. Σύνδ: http://195.130.67.21/si/t7/p_11.pdf Av. 15/11/2020

Η «μεγαλύτερη ιδιωτική βιβλιοθήκη με ελληνική θεματολογία, παγκοσμίως», θεωρείται η *Γεννάδειος Βιβλιοθήκη*. Για να στεγαστεί η Γεννάδειος Βιβλιοθήκη το ίδρυμα Carnegie χρηματοδότησε την ανέγερση του κτηρίου και η ελληνική κυβέρνηση παραχώρησε ένα χώρο κοντά στην Αμερικανική και τη Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή. Εγκαινιάστηκε το 1926 και είναι αφιερωμένη στη μνήμη του Γεωργίου Γενναδίου (1786-1854), πατέρα του Ιωάννη Γενναδίου (1844-1932), ιδρυτή της Βιβλιοθήκης. Το αρχικό βέβαια κτίριο στα χρόνια που ακολούθησαν επεκτάθηκε, προστέθηκαν νέες πτέρυγες, εργαστήρια, αμφιθέατρα και άλλοι χώροι.³⁸

Ο Ιωάννης Γεννάδιος Έλληνας διπλωμάτης, ερευνητής, λόγιος, με μεγάλη αγάπη για τα βιβλία, ήταν συλλέκτης σπάνιων βιβλίων και χειρογράφων. Η προσωπική του συλλογή που αποτέλεσε και τη βάση της βιβλιοθήκης ανέρχονταν σε 26.000 τόμους. Σήμερα έχουν ξεπεράσει τους 140.000 τόμους και συνεχίζουν να αυξάνονται με γοργό ρυθμό. Στο υλικό της βιβλιοθήκης περιλαμβάνονται βιβλία, αρχεία και έργα τέχνης που αντιπροσωπεύουν την Ελλάδα σε όλες της τις φάσεις, από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας. Άλλωστε αυτός ήταν και ο στόχος του Γενναδίου. Ήθελε όπως έλεγε ο ίδιος να δημιουργήσει: «μια βιβλιοθήκη που θα αντικατοπτρίζει το δημιουργικό πνεύμα της Ελλάδας σε όλες τις περιόδους της ιστορίας της, την επιρροή της στην τέχνη και τις επιστήμες της Δύσης, αλλά και τις εντυπώσεις που γεννά η ομορφιά της στον επισκέπτη» Πολλές από τις συλλογές της είναι ανυπολόγιστης αξίας και αναντικατάστατες.³⁹

Εκτός από τίτλους, που πολλοί από αυτούς είναι ακόμα και του 15ου αιώνα, οι επισκέπτες της βιβλιοθήκης μπορούν να δουν πολύ παλιούς χάρτες θαλασσών (500 και πλέον ετών), πίνακες, «ακόμα και το στεφάνι με το οποίο οι Μεσολογγίτες έθαψαν τον φιλέλληνα λόρδο Βύρωνα». ⁴⁰ Το υλικό είναι ταξινομημένο με ένα σύστημα που είχε

38 ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ 12 Νοεμβρίου 2015, Γεννάδειος: η μεγαλύτερη ιδιωτική βιβλιοθήκη με ελληνική θεματολογία παγκοσμίως! Διαθέσιμο από:

<https://www.pemptousia.gr/2015/11/gennadios-i-megaliteri-idiotiki-vivliothiki-me-elliniki-thematologia-pagkosmios/> Ανακτήθηκε 20/11/20

39 American School of Classical Studies at Athens (ASCSA) Γεννάδειος Βιβλιοθήκη, Διαθέσιμο από: <https://www.ascsa.edu.gr/research/gennadius-library-gr/about-us-gr> Ανακτήθηκε 20/11/20

40 ΑΚΗΣ ΚΑΤΣΟΥΔΑΣ 21.3.2019, 31 βιβλιοθήκες που αξίζει να επισκεφθείς στην Αθήνα Διαθέσιμο από: https://www.lifo.gr/articles/book_articles/230547/31-vivliothikes-poy-aksizei-na-episkefteis-stin-athina Ανακτήθηκε 20/11/20

εμπνευστεί ο ίδιος ο Γεννάδιος, ενώ οι νέες προσκτήσεις ταξινομούνται σύμφωνα με το σύστημα της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου.

Τα τελευταία 25 χρόνια η βιβλιοθήκη έχει εκσυγχρονιστεί και ως προς τις εγκαταστάσεις και ως προς τις λειτουργίες, ενώ έχει αποκτηθεί και εξοπλισμός τελευταίας τεχνολογίας. Σήμερα εξυπηρετεί περίπου 40 με 50 αναγνώστες την ημέρα, ενώ δέχεται 9.000 περίπου επισκέψεις αναγνωστών το χρόνο. Διαθέτει αναγνωστήρια, στους χώρους της διοργανώνονται περιοδικές εκθέσεις και διαθέτει αμφιθέατρο που χρησιμοποιείται για διαλέξεις και μπορεί να δεχτεί 370 άτομα. Γίνονται επίσης συνέδρια και άλλες εκδηλώσεις που απευθύνονται σε ένα ευρύ κοινό.⁴¹

Η Γεννάδειος Βιβλιοθήκη είναι μία ερευνητική βιβλιοθήκη που προσφέρει τη δυνατότητα έρευνας στα μέλη της Αμερικανικής Σχολής και άλλων ξένων σχολών στην Αθήνα, σε φοιτητές, την ευρύτερη ακαδημαϊκή και ερευνητική κοινότητα της χώρας και τα στελέχη της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας.⁴²

Η Βιβλιοθήκη του Κωστή Παλαμά

Η βιβλιοθήκη αυτή αποτελεί παράδειγμα ιδιωτικής βιβλιοθήκης η οποία περιλαμβάνει προσωπικά έργα του προσώπου προς τιμή του οποίου δημιουργήθηκε. Το Αρχείο και η βιβλιοθήκη του μεγάλου μας ποιητή, διασώθηκε από την κόρη του Ναυσικά και τον αδελφό της Λεάνδρο. Μετά τον θάνατό τους, το 1956 και το 1958 αντίστοιχα, ο Κατσίμπαλης κληροδότησε το πολύτιμο υλικό, για να το διαφυλάξει, σε ένα ίδρυμα που φέρει το όνομα του Κωστή Παλαμά. Το υλικό αυτό τοποθετήθηκε σε έναν ειδικά διαμορφωμένο χώρο που έμοιαζε με το «γραφείο - κελί» του ποιητή. Πρόκειται για ελληνόγλωσσα αλλά πολλά περισσότερα ξενόγλωσσα βιβλία, τα οποία μαρτυρούν τα

41 ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ 12 Νοεμβρίου 2015, Γεννάδειος: η μεγαλύτερη ιδιωτική βιβλιοθήκη με ελληνική θεματολογία παγκοσμίως! Διαθέσιμο από: <https://www.pemptousia.gr/2015/11/gennadios-i-megaliteri-idiotiki-vivliothiki-me-elliniki-thematologia-pagkosmios/> Ανακτήθηκε 20/11/20

42 ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ 12 Νοεμβρίου 2015, Γεννάδειος: η μεγαλύτερη ιδιωτική βιβλιοθήκη με ελληνική θεματολογία παγκοσμίως! Διαθέσιμο από: <https://www.pemptousia.gr/2015/11/gennadios-i-megaliteri-idiotiki-vivliothiki-me-elliniki-thematologia-pagkosmios/> Ανακτήθηκε 20/11/20

ενδιαφέροντα του μεγάλου μας ποιητή και αποτελούν σημαντικά κειμήλια, αφού σε πολλά από αυτά υπάρχουν αφιερώσεις σπουδαίων ανθρώπων του πνεύματος και σημειώσεις του ίδιου του ποιητή.

Στη βιβλιοθήκη υπάρχουν επίσης σε διαφορετικό χώρο 1.200 βιβλία μελέτες που αναφέρονται στο έργο του Παλαμά και στην εποχή του. Από αυτά τα 720 είναι δωρεά του Ανδρέα Καραντώνη προς το Ίδρυμα. Υπάρχουν ακόμα 470 φάκελλοι με τα χειρόγραφα «ποιητικών και πεζών έργων (του ποιητή), ομιλίες, σχεδιάσματα απαντητικών επιστολών, επίσημα έγγραφα, συμφωνητικά, λογαριασμοί, σημειωματάρια, ημερολόγια καθώς και φωτογραφίες».⁴³

Η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη

Ιδρύθηκε το 1993 από το σύζυγό της, Κωνσταντίνο Λασκαρίδη, στη μνήμη της συζύγου του. Σήμερα χωρισμένη σε δύο τμήματα στη Δανειστική και στην Ιστορική Βιβλιοθήκη φιλοξενεί ένα πλούσιο υλικό που αποτελείται από συλλογές βιβλίων σημαντικών προσωπικοτήτων των γραμμάτων και τεχνών. Η Ιστορική Βιβλιοθήκη, η οποία δεν είναι δανειστική, περιλαμβάνει 450.000 τόμους που αναφέρονται σε διάφορους τομείς. Πρόκειται για έργα μεγάλης αξίας τόσο πνευματικής όσο και υλικής αρχέτυπα, παλαιότυπα, βιβλία σε πρώτη έκδοση και μερικά πολύ σπάνια από τα πρώτα χρόνια της τυπογραφίας που είναι διαθέσιμα σε ερευνητές και επιστήμονες.

Η δανειστική βιβλιοθήκη, διαθέτει 30.000 τίτλους. Και αυτά τα βιβλία αναφέρονται σε διάφορους τομείς γνώσης, όμως περισσότερο αναπτυγμένο είναι το λογοτεχνικό τμήμα. Σε αυτό περιλαμβάνονται έργα ελλήνων και ξένων συγγραφέων από την κλασική και σύγχρονη λογοτεχνία. Διαθέτει επίσης τμήμα που απευθύνεται σε παιδιά (νήπια και εφήβους), ξενόγλωσσο τμήμα ενώ σημαντικό κομμάτι της Δανειστικής Βιβλιοθήκης αποτελεί το Ναυτικό τμήμα, το οποίο περιλαμβάνει υλικό που αφορά θέματα ναυτικής ιστορίας, ναυτικών επαγγελματιών, ναυπηγικής, αλιείας ακόμα και των

43 Ίδρυμα Κωστή Παλαμά Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα:
<http://www.kostispalamas.org.gr/file.html> (Ανακτήθηκε 15/11/2020)

φάρων. Διαθέτει ακόμα περιοδικές εκδόσεις και πλούσιο οπτικοακουστικό και πληροφοριακό υλικό.

Η Βιβλιοθήκη είναι πλήρως αυτοματοποιημένη μέσω του βιβλιοθηκονομικού προγράμματος ABEKT, ενώ η ταξινόμηση γίνεται με βάση το δεκαδικό σύστημα Dewey. Διαθέτει χώρους που είναι ανοιχτοί στο κοινό όπως αναγνωστήριο, εντευκτήριο, και αίθουσα Η/Υ, ενώ διαθέτει και ασύρματο δίκτυο (wi-fi) και δίνει τη δυνατότητα on line πρόσβασης σε όλους τους τίτλους της, μέσω της μηχανής αναζήτησης της ιστοσελίδας. Στους χώρους της επίσης διοργανώνονται διάφορες δράσεις, σεμινάρια, εκδηλώσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα.⁴⁴

Ίδρυμα Ευγενίδου

Το Ίδρυμα Ευγενίδου είναι ένα εκπαιδευτικό, κοινωφελές ίδρυμα, το οποίο ιδρύθηκε στην Ελλάδα το 1956, σύμφωνα με την επιθυμία του εφοπλιστή Ευγένιου Ευγενίδη, ο οποίος με την διαθήκη του διέθεσε μεγάλο μέρος της περιουσίας του για τη σύσταση και λειτουργία του ιδρύματος.⁴⁵ Έχει ως σκοπό του να συνεισφέρει στην εκπαίδευση προσφέροντας γνώσεις πάνω στην τεχνολογία και τις θετικές επιστήμες.⁴⁶

Η βιβλιοθήκη του λειτουργεί από το 1966 ως δανειστική και είναι ανοιχτή στο κοινό το οποίο μπορεί να έχει πρόσβαση στα βιβλιοστάσια, τα αναγνωστήρια και στο υλικό της, έντυπο και ψηφιακό. Απευθύνεται σε μαθητές, σπουδαστές τεχνικών σχολών, φοιτητές Πανεπιστημίου, φοιτητές του Πολυτεχνείου αλλά και επιστήμονες. Προσφέρει

44 Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών Greek Libraries Network *Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:*

<https://network.nlg.gr/library/istoriki-vivliothiki-idrymatos-aikaterinis-laskaridi/> (Ανακτήθηκε 17/11/2020)

45 Ίδρυμα Ευγενίδου Από την Βικιπαίδεια, Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%8A%CE%B4%CF%81%CF%85%CE%BC%CE%B1_%CE%95%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%AF%CE%B4%CE%BF%CF%85 (Ανακτήθηκε 17/11/2020)

46 Edu Gate (Διαδυσκτική Εκπαιδευτική Πύλη) Βιβλιοθήκες άλλων φορέων στην Ελλάδα, Βιβλιοθήκη Ιδρύματος Ευγενίδου Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://edu-gate.minedu.gov.gr/index.php?option=com_sppagebuilder&view=page&id=33&Itemid=129 (Ανακτήθηκε 16/11/2020)

τα κατάλληλα βοηθήματα για τις σπουδές των νέων της χώρας μας, αλλά και για την επιστημονική έρευνα. Η βιβλιοθήκη σήμερα επικεντρώνεται στην συγγραφή και έκδοση των βιβλίων που χρησιμοποιούν οι σπουδαστές των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού (Βιβλιοθήκη του Ναυτικού), ενώ παράλληλα διαθέτει εκδόσεις του και στα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ), στις σχολές του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), στα Πανεπιστήμια μέσω του Ευδόξου και στο ελεύθερο εμπόριο. Κύριο μέλημά της είναι επίσης και η πρόσκτηση βιβλίων, ώστε να βοηθηθούν οι επισκέπτες της βιβλιοθήκης στην μελέτη και συγγραφή των επιστημονικών τους κειμένων.⁴⁷

Για τη θεματική οργάνωση των συλλογών ακολουθήθηκε η Δεκαδική ταξινόμηση Dewey. Θεματολογικά ένα μεγάλο μέρος των συλλογών της σε έντυπο, ψηφιακό και διαδικτυακό υλικό εξειδικεύονται κυρίως στους τομείς των Θετικών Επιστημών και της Τεχνολογίας. Περιλαμβάνουν επίσης και τους θεματικούς τομείς των Κοινωνικών Επιστημών, της Ναυτιλίας, της Γεωργίας, της Διοίκησης Επιχειρήσεων, της Ελληνικής Λογοτεχνίας, της Ελληνικής Ιστορίας και Τέχνης, της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας καθώς και της ξένης Λογοτεχνίας μεταφρασμένης στα ελληνικά. Περιλαμβάνει βιβλία και τίτλους περιοδικών στην αγγλική, γαλλική, γερμανική και ιταλική γλώσσα. Τα τελευταία χρόνια η Βιβλιοθήκη έχει επεκταθεί κατά πολύ και έχει εκσυγχρονίσει τις λειτουργίες και τον εξοπλισμό της. Αποτελεί σήμερα μια υβριδική βιβλιοθήκη με έντυπο αλλά και ηλεκτρονικό περιεχόμενο, προσπαθώντας να ανταποκριθεί στις ανάγκες του κοινού της.

Ήταν από τις πρώτες βιβλιοθήκες στην Ελλάδα που πρόσφερε στα μέλη της ελεύθερη πρόσβαση στο διαδίκτυο, διαθέτοντας μόνιμη μισθωμένη γραμμή. Παρέχει στους ενδιαφερόμενους τη δυνατότητα αναζήτησης του υλικού της μέσω ηλεκτρονικού καταλόγου (OPAC). Στους χώρους της Βιβλιοθήκης οργανώνονται διάφορες δράσεις όπως μαθήματα υπολογιστών, βραδιές βιβλίου, λέσχη ανάγνωσης, διαλέξεις, που μπορεί να απευθύνονται είτε στο ευρύ κοινό, είτε σε συγκεκριμένες ομάδες, όπως για

47 ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ *Η Βιβλιοθήκη του ΙΕ Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:*
<https://www.eef.edu.gr/el/to-idryma/bibliothiki/shetika-me-tin-bibliothiki-tou-ie/i-bibliothiki-tou-ie/> Ανακτήθηκε 18/11/20

παράδειγμα σε εκπαιδευτικούς ή/και βιβλιοθηκονόμους. Οργανώνονται επίσης εκπαιδευτικά προγράμματα για τα σχολεία.⁴⁸

Τα τελευταία χρόνια η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Ευγενίδου συνεργάζεται με άλλες βιβλιοθήκες, φορείς και οργανισμούς, όπως είναι η Βιβλιοθήκη Αικατερίνης Λασκαρίδη και η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Η συνεργασία αφορά στον τομέα των συλλογών τους που έχουν σχέση με τη ναυτιλία και γενικότερα θέματα σχετικά με τις θαλάσσιες μεταφορές. Η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Ευγενίδου είναι μέλος του «Δικτύου επιστημονικών και τεχνολογικών βιβλιοθηκών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών», συμμετέχει στον «Εθνικό Συλλογικό Κατάλογο Επιστημονικών Περιοδικών (ΕΣΚΕΠ) των ελληνικών επιστημονικών και τεχνολογικών βιβλιοθηκών», συμμετέχει στον Συλλογικό Κατάλογο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, από τα αρχικά στάδια δημιουργίας του από το 2008. Από το 2012, η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Ευγενίδου αποτελεί μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής Ενίσχυσης Βιβλιοθηκών. Ένα αξιοσημείωτο κομμάτι της βιβλιοθήκης του ιδρύματος Ευγενίδου είναι και οι διευκολύνσεις που προσφέρονται για τα ΑμΕΑ, ώστε να γίνει εφικτή η πρόσβασή τους στον χώρο της βιβλιοθήκης.⁴⁹

48 ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ *Η Βιβλιοθήκη του ΙΕ* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.eef.edu.gr/el/to-idryma/bibliothiki/shetika-me-tin-bibliothiki-tou-ie/i-bibliothiki-tou-ie/> Ανακτήθηκε 18/11/20

49 Υποσημείωση: Διαθέτει εξωτερικό χώρο στάθμευσης με σήμανση, χώρο στάθμευσης εντός του κτηρίου για οχήματα ανθρώπων με κινητική αναπηρία, και αναπηρικά αμαξίδια τα οποία μπορεί να δανειστεί δωρεάν το κοινό, για την επίσκεψή του. Είναι δυνατή και τηλεφωνική κράτησης για καλύτερη εξυπηρέτηση κατά την άφιξη και παραμονή στο Ίδρυμα. Η μετακίνηση με αναπηρικό αμαξίδιο είναι εφικτή σε όλους τους ορόφους του Ιδρύματος Ευγενίδου, ακόμα και στο αμφιθέατρο ενώ υπάρχει και αναβατόριο. Συμπληρωματικά υπάρχουν χώροι υγιεινής για εξυπηρέτηση ΑμεΑ και χώροι υγιεινής με αλλαξιέρες για βρέφη. Ακόμη επιτρέπονται οι σκύλοι-οδηγοί τυφλών. Τέλος τα ενημερωτικά έντυπα του Ιδρύματος Ευγενίδου προσφέρονται σε Braille και μεγαλογράμματη γραφή και δίνεται η δυνατότητα διερμηνείας στην Ελληνική Νοηματική Γλώσσα ή και Χειλεανάγνωσης κατόπιν έγκαιρης επικοινωνίας με γραπτό μήνυμα (SMS).

« Ίδρυμα Ιωσήφ και Εσθήρ Γκανή»

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί και το κοινωφελές «Ίδρυμα Ιωσήφ και Εσθήρ Γκανή»⁵⁰, ένα Ίδρυμα που λειτουργεί στην πόλη των Ιωαννίνων. Η Εσθήρ Γκανή (1912 - 1999), το γένος Ισαάκ και Άστρο Μπαρούχ, ήταν Εβραία που γεννήθηκε το 1912 στην Άρτα, παντρεύτηκε όμως τον Ιακώβ Γκαμπαϊ και εγκαταστάθηκε στα Ιωάννινα. Ήταν μια γυναίκα που γνώρισε τα βασανιστήρια, ψυχικά και σωματικά, στα κολαστήρια των στρατοπέδων συγκεντρώσεως Άουσβιτς – Μπιργκενάου, είδε τον σύζυγό της και συγγενείς και φίλους της να πεθαίνουν στους θαλάμους αερίων και τα κρεματόρια, η ίδια όμως, αν και έφτασε στα πρόθυρα του θανάτου, τελικά επέζησε και επέστρεψε στα Ιωάννινα. Παρά τη φρίκη που έζησε και τα προβλήματα υγείας που αντιμετώπισε στη συνέχεια, κατάφερε να διατηρήσει την ανθρωπιά της και την αγάπη της για τον τόπο. Με την παρουσία που της άφησε ο δεύτερος σύζυγός της ο Ιωσήφ Γκανή και με τη διαθήκη που άφησε η ίδια όταν πέθανε συστάθηκε στην πόλη των Ιωαννίνων το Ίδρυμα με την επωνυμία « Ίδρυμα Ιωσήφ και Εσθήρ Γκανή», κατατάσσοντας με αυτόν τον τρόπο το όνομά της στον κατάλογο των Ηπειρωτών Ευεργετών.

Το Ίδρυμα αυτό διαθέτει μια σημαντική Βιβλιοθήκη η οποία είναι ανοιχτή στο κοινό τις ώρες που λειτουργεί το Ίδρυμα. Η Βιβλιοθήκη περιέχει έξι χιλιάδες περίπου βιβλία, όπως και επιστημονικά περιοδικά με θέματα κυρίως ιστορίας, λαογραφίας και τέχνης της ευρύτερης περιοχής του νομού Ιωαννίνων. Υπάρχει επίσης τμήμα βιβλίων με θέματα που αφορούν την Ευρωπαϊκή ιστορία και τέχνη, στην Γαλλική γλώσσα, τα οποία είναι δωρεά του αείμνηστου Γιαννιώτη Γ. Βακόλα. Το Ίδρυμα διαθέτει επίσης συλλογές μικρογλυπτικής, ζωγραφικής, σπάνιων φωτογραφιών της πόλης των Ιωαννίνων αλλά και νέων καλλιτεχνών, συλλογές χαρακτικών και λιθογραφιών, συλλογές ενδυμάτων και έργων κεντητικής της Εσθήρ Γκανή. Συμμετέχει σε πολιτιστικές και επιστημονικές δραστηριότητες που διοργανώνονται στην περιοχή του νομού Ιωαννίνων, οργανώνει συναυλίες, εκθέσεις, παραστάσεις, πολλές φορές και με τη συνδρομή διακεκριμένων

⁵⁰ Ίδρυμα Ιωσήφ και Εσθήρ Γκανή, Διαθέσιμο από τον ιστότοπο:
https://www.idrimagani.gr/general_info.html, (Ανακτήθηκε 29 Ιανουαρίου 2021)

ανθρώπων της περιοχής πραγματοποιεί εκδόσεις κ.λ.π.,. Επίσης το Ίδρυμα σύμφωνα με τον νόμο και τον κανονισμό λειτουργίας του χρηματοδοτεί επιστημονικές έρευνες και χορηγεί υποτροφίες όσο βέβαια το επιτρέπουν τα οικονομικά του.

1.5 Διαχείριση ιδιωτικών βιβλιοθηκών

Για την αποσαφήνιση του τρόπου διαχείρισης των Ιδιωτικών βιβλιοθηκών, στηριχτήκαμε στη μελέτη συγκεκριμένων περιπτώσεων ιδιωτικών βιβλιοθηκών, που λειτουργούν στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό. Συνήθως, τη διαχείριση των ιδιωτικών βιβλιοθηκών, έχουν οι ίδιοι οι ιδιοκτήτες ή μέλη της οικογένειάς τους, ως απόγονοι και συνεχιστές του έργου τους ή άνθρωποι που θέλουν να διαφυλάξουν την κληρονομιά τους ή να προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο. Οι βιβλιοθήκες αυτές, ιδιαίτερα αν προορίζονται για προσωπική χρήση και εκμετάλλευση, συνήθως βρίσκονται στην προσωπική κατοικία του δημιουργού τους, στο γραφείο του σπιτιού τους ή σε ένα άλλο ξεχωριστό δωμάτιο. Σημαντικό ρόλο για την οργάνωση και διαχείριση μιας προσωπικής βιβλιοθήκης παίζει το μέγεθος των συλλογών που περιέχει, το ποιες συλλογές θέλει οπωσδήποτε ο ιδιοκτήτης να διατηρήσει στο χρόνο και φυσικά ο διαθέσιμος χώρος. Από τη στιγμή που το μέγεθός της έχει αυξηθεί και ο υπάρχων χώρος δεν επαρκεί, μία βιβλιοθήκη μπορεί να στεγαστεί ακόμα και σε κάποιο ξεχωριστό κτίριο που ανήκει πιθανόν στην οικογένεια ή έχει αγοραστεί από αυτή.

Σε αυτές τις περιπτώσεις εξαρτάται από τον ίδιο τον ιδιοκτήτη της βιβλιοθήκης πώς θα οργανώσει και θα ταξινομήσει τα βιβλία του π. χ. αλφαβητικά, κατά συγγραφέα, ανά είδος, ανά είδος και συγγραφέα ή από τα πιο αγαπημένα έως τα λιγότερο αγαπημένα κ.ο.κ. Για την οργάνωση μιας προσωπικής βιβλιοθήκης δεν είναι απαραίτητο να γίνει καταλογογράφηση, αν και ο Κατάλογος είναι ένα σημαντικό κομμάτι της οργάνωσης μιας ιδιωτικής βιβλιοθήκης, καθώς αφορά τη δυνατότητα της καταγραφής και διαχείρισης της διαθέσιμης συλλογής, μέσω υπολογιστικών συστημάτων. Σε συνδυασμό με την ταξινόμηση, η καταλογογράφηση θα βοηθούσε τον κάτοχο της βιβλιοθήκης να ομαδοποιήσει τις συλλογές του, να έχει μια λίστα με τα βιβλία που του ανήκουν, αλλά και, σε περίπτωση που δανείζει κάποια βιβλία σε φίλους, να μπορεί να έχει πλήρη εικόνα

για το αν αυτά του έχουν επιστραφεί. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να παρακολουθεί καλύτερα τη βιβλιοθήκη του. Τέτοιες βιβλιοθήκες, βέβαια, δεν είναι ανοιχτές στο κοινό. Η Ταξινόμηση και Καταλογογράφηση μιας προσωπικής βιβλιοθήκης μπορεί να γίνει με τη χρήση ενός υπολογιστικού συστήματος βιβλιοθήκης, στον προσωπικό υπολογιστή σε ένα υπολογιστικό φύλλο excel ή χρησιμοποιώντας έναν ηλεκτρονικό βοηθό προσωπικής βιβλιοθήκης. Σήμερα μπορεί να βρει κανείς ακόμα και στο διαδίκτυο συμβουλές για τον τρόπο οργάνωσης μιας προσωπικής βιβλιοθήκης.⁵¹

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις ιδιωτικών βιβλιοθηκών και αρχείων, που για διάφορους λόγους οι κάτοχοί τους (δημιουργοί ή κληρονόμοι), ιδιαίτερα αν στα αρχεία αυτά υπάρχει σπάνιο ή πολύτιμο υλικό αποφασίζουν να τα παραδώσουν σε μη κερδοσκοπικές εταιρείες και ιδρύματα με κύριο σκοπό τη διατήρησή τους. Σύμφωνα με τον Paul Conway: η διατήρηση εξασφαλίζει την «επαρκή προστασία των ιστορικών & πολιτιστικών πληροφοριών με διηγετική αξία» καθώς και την «πρόσβαση σ' αυτές για τις σύγχρονες & μελλοντικές γενιές».⁵² Βέβαια οι φορείς αυτοί συνήθως εξυπηρετούν και εκπαιδευτικούς ή και άλλους σκοπούς. Τα Ιδρύματα αυτά, αφού δεν έχουν σκοπό το κέρδος, ονομάζονται κοινωφελή Ιδρύματα και η διαχείρισή τους γίνεται σύμφωνα με το νόμο 4182/2013, η λειτουργία τους καθορίζεται από τον ίδιο τον οργανισμό και το ν. 281/1914 περί σωματείων, ενώ η εποπτεία τους είναι αρμοδιότητα των ΟΤΑ της έδρας τους.⁵³

Από τη στιγμή που η προσωπική βιβλιοθήκη κάποιου ή το αρχείο του παραδίδεται σε κάποιον άλλο φορέα, αυτός αναλαμβάνει στο εξής τη διαχείριση και το αρχείο ή η προσωπική βιβλιοθήκη αποτελεί πλέον μέρος της βιβλιοθήκης του φορέα. Παράδειγμα μιας τέτοιας περίπτωσης αποτελεί το Αρχείο Καβάφη, που αποτελείται από το σύνολο

51 How to Organize your own personal Library Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://howtoorganizeyourownpersonallibr.weebly.com/> Ανακτήθηκε 30/11/2020

52 Ionio Open eClass Παραδόσεις μαθήματος: Πολιτική και Πρακτική Διατήρησης των αρχείων . Διδάσκοντες: Παπαδάκης Μεταλληνός Παπαθεοδώρου) Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://opencourses.ionio.gr/>

53 Νόμος 4182/2013 : Κώδικας κοινωφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών και λοιπές διατάξεις.έκδοση: **09.12.2020** Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-kodik-es-nomothesias/n-4182-2013.html> Ανακτήθηκε 30/11/2020

των χειρογράφων, βιβλίων, εγγράφων, φωτογραφιών και άλλων τεκμηρίων, τα οποία διατηρούσε ο Κ. Π. Καβάφης μέχρι το θάνατό του. Το αρχείο αυτό εντάχθηκε, το 1996 από τον τελικό του αποδέκτη Μανόλη Σαββίδη, στο υλικό του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού, μιας αστικής μη κερδοσκοπικής κοινωφελούς εταιρείας η οποία εξυπηρετεί μορφωτικούς σκοπούς. Η εταιρεία έχοντας την ευθύνη της καταγραφής, συντήρησης και διαχείρισης του συγκεκριμένου αρχείου, το διαχειρίστηκε ως το 2011.⁵⁴

Από το 2012 το Αρχείο Καβάφη περιήλθε στο Ίδρυμα Ωνάση. Οι υπεύθυνοι του Ιδρύματος ως ιδιοκτήτες πλέον του αρχείου και με τη συνεργασία διεθνούς επιτροπής φιλολόγων και πανεπιστημιακών το επεξεργάστηκαν, προχώρησαν στην ψηφιοποίησή του, εργάστηκαν με υπευθυνότητα και ζήλο, ώστε αυτό το τόσο σημαντικό αρχείο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς να είναι πραγματικά προσβάσιμο σε όλους. Το αρχείο περιλαμβάνει έντυπες αυτοσχέδιες εκδόσεις, τα πεζά λογοτεχνικά κείμενα, άρθρα, μελέτες και σημειώσεις του Καβάφη, καθώς και το προσωπικό του αρχείο. Η ψηφιακή συλλογή είναι δίγλωσση, απευθύνεται σε παγκόσμιο ακροατήριο, «όπως και η ποίηση του μεγάλου Αλεξανδρινού». Οι υπεύθυνοι του Ιδρύματος προχώρησαν μάλιστα «στη χάραξη προγράμματος υποτροφιών προς Έλληνες και αλλοδαπούς, προβλέποντας ειδικό τομέα καθαφικών σπουδών και ειδικών υποτροφιών που θα σχετίζονται με αυτό ενώ παράλληλα υλοποίησαν και σχετικά εργαστήρια». Επίσης συνεργάζονται και με άλλους φορείς με σκοπό τον εμπλουτισμό του αρχείου. Προχώρησαν μάλιστα και στον σχεδιασμό της γραμματοσειράς του Κ.Π. Καβάφη που αντιστοιχεί στην καλλιγραφική γραφή των χειρογράφων του.⁵⁵

Με αφορμή τον τρόπο διαχείρισης του αρχείου Καβάφη θα πρέπει εδώ να τονίσουμε ότι οποιαδήποτε αρχειονομική προσέγγιση υλικού θα πρέπει να γίνεται με απόλυτο σεβασμό στην αρχή προέλευσης του αρχειακού υλικού, στην ακεραιότητα

54 Κ.Π.Καβάφης Ο ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΒΑΦΗ Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.snhell.gr/kavafisarchive/archive/history/list.html> Ανακτήθηκε 2/12/20

55 LIFO TINA MANΔΗΛΑΡΑ ΑΦΙΕΡΩΜΑ: Κ.Π.ΚΑΒΑΦΗΣ *Νέα εποχή και νέο κτίριο για το Αρχείο Καβάφη από το Ίδρυμα Ωνάση* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://www.lifo.gr/articles/book_articles/229661/nea-epoxi-kai-neo-ktirio-gia-to-arxeio-kavafi-apo-to-idryma-onasi (Ανακτήθηκε 2/12/20)

δηλαδή του αρχειακού συνόλου, αλλά και με σεβασμό σε όσες εργασίες καταγραφής έχουν προηγηθεί, παράμετροι που τηρήθηκαν απόλυτα στην περίπτωση του αρχείου Καβάφη.⁵⁶

Στον Ελλαδικό χώρο υπάρχουν πολλές ιδιωτικές βιβλιοθήκες, που ανήκουν σε κάποιο ιδιωτικό ή κοινωφελές ίδρυμα και με τη δράση τους υποστηρίζουν τη λειτουργία του ιδρύματος αυτού. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το κτίριο του ιδρύματος, στο οποίο στεγάζεται η βιβλιοθήκη, συνήθως φέρει το όνομα του προσώπου προς τιμή του οποίου ιδρύεται το ίδρυμα, ως ένδειξη τιμής και ευγνωμοσύνης. Μπορεί να είναι κτίριο που ανήκει στην οικογένεια, που έχει αγοραστεί ή να πρόκειται για κτίριο του δημοσίου που παραχωρείται για να στεγάσει και να διαφυλάξει μια σπουδαία κληρονομιά. Οι βιβλιοθήκες αυτές είναι ανοιχτές στο κοινό, λειτουργούν συνήθως σε ειδικά διαμορφωμένους, ευχάριστους χώρους του Ιδρύματος, ικανοποιούν τις ανάγκες των κατοίκων των περιοχών στις οποίες λειτουργούν αυτά τα Ιδρύματα και παράλληλα εξυπηρετούν τους σκοπούς των Ιδρυμάτων που τις φιλοξενούν, που μπορεί να είναι πληροφοριακοί, ψυχαγωγικοί, εκπαιδευτικοί, ερευνητικοί κλπ.

Αυτές οι βιβλιοθήκες λειτουργούν ως Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου και ακολουθούν τα πρότυπα των Δημοσίων και Δημοτικών Βιβλιοθηκών της χώρας, καθώς και την Διακήρυξη της UNESCO για τις βιβλιοθήκες. Ανάλογα βέβαια και με τις δυνατότητες του κάθε ιδρύματος, μπορεί να χρησιμοποιούν σύγχρονες μεθόδους, να είναι οργανωμένες με βάση τα διεθνή πρότυπα καταλογογράφησης και ταξινόμησης, π. χ. να γίνεται καταλογογράφηση του υλικού με βάση τους Αγγλοαμερικανικούς Κανόνες (AACR2) και ταξινόμηση σύμφωνα με το Διεθνές Δεκαδικό Σύστημα (Dewey Decimal Classification). Μπορεί επίσης να είναι πλήρως αυτοματοποιημένες π. χ. μέσω των

56 LIFO TINA ΜΑΝΔΗΛΑΡΑ ΑΦΙΕΡΩΜΑ: Κ.Π.ΚΑΒΑΦΗΣ *Νέα εποχή και νέο κτίριο για το Αρχείο Καβάφη* από το Ίδρυμα Ωνάση Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://www.lifo.gr/articles/book_articles/229661/nea-epoxi-kai-neo-ktirio-gia-to-arxeio-kavafi-apo-to-idryma-onasi «Το πρώτο εργαλείο έρευνας του αρχείου, ο δακτυλόγραφος, Ιστορικός Κατάλογος Γ. Π. Σαββίδη, αποτελεί οργανικό μέρος του Αρχείου Καβάφη αλλά ταυτόχρονα μια πολύτιμη πηγή πληροφοριών για τα προηγούμενα στάδια επεξεργασίας του αρχείου και χρήσιμο εργαλείο στα χέρια του ερευνητή που επιθυμεί να μελετήσει την ιστορία του»

ολοκληρωμένων συστημάτων αυτοματισμού Βιβλιοθηκών (ILS).⁵⁷ Διαθέτουν καταλόγους, πολλές φορές όχι μόνο σε μία, αλλά σε περισσότερες γλώσσες και χρησιμοποιούν εύχρηστα συστήματα δανεισμού. Οι συλλογές τους μπορεί να καλύπτουν θεματικά όλους τους τομείς της γνώσης ή κάποιους συγκεκριμένους μόνο τομείς. Είναι οργανισμοί που συνεχώς εξελίσσονται, δημιουργούν νέους χώρους, εγκαθιστούν νέες και σύγχρονες τεχνολογίες για την καλύτερη και γρηγορότερη εξυπηρέτηση του κοινού και πολλοί προχωρούν σε μηχανοργάνωση του υλικού τους.

Στους χώρους που είναι διαθέσιμοι στο κοινό μπορεί να περιλαμβάνονται αναγνωστήρια, Κέντρο Πληροφόρησης και Εντευκτήριο, αίθουσες διαλέξεων και συνεδρίων, αμφιθέατρα κλπ. Μπορεί να διοργανώνονται ανά τακτά διαστήματα διάφορες δράσεις (π.χ. εβδομαδιαία μαθήματα σκάκι, που μπορεί να απευθύνονται σε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες, διαθέτουν αίθουσες για μαθήματα υπολογιστών, Λέσχη Ανάγνωσης κλπ). Στους ίδιους χώρους μπορεί να διοργανώνονται εκδηλώσεις, σεμινάρια, ιστορικά ή λογοτεχνικά αφιερώματα και εκπαιδευτικά προγράμματα. Μπορεί να προσφέρουν στα μέλη τους ελεύθερη χρήση του Διαδικτύου για εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, να υποστηρίζουν και να προωθούν εκπαιδευτικές και πληροφοριακές υπηρεσίες σε διάφορες μορφές, (έντυπη, οπτικοακουστική, ηλεκτρονική) και να διαθέτουν ειδικευμένο προσωπικό που ενημερώνει και καθοδηγεί τους χρήστες για τη σωστή χρήση των υπηρεσιών αυτών. Οι βιβλιοθήκες αυτές διαθέτουν μάλιστα ικανό προσωπικό που αναλαμβάνει δράσεις και πρωτοβουλίες. Αξίζει εδώ να αναφέρουμε την περίπτωση του προσωπικού της βιβλιοθήκης του Ιδρύματος Ευγενίδου, με την πρωτοβουλία των οποίων το 1970 εκδόθηκε το βιβλίο με τίτλο «Η Βιβλιοθήκη: Οργάνωσις – Λειτουργία», το οποίο συνέγραψαν οι: Ρωξάνη Φέσσα και Κάρη Λίτσα. Το

57 Ολοκληρωμένο περιβάλλον βιβλιοθήκης <https://dklisiaris.gitbooks.io/thesis/content/01-foss.html> Υποσημείωση: «Το ολοκληρωμένο περιβάλλον βιβλιοθήκης (integrated library system (ILS)), γνωστό και ως σύστημα διαχείρισης βιβλιοθήκης (library management system (LMS)) είναι ένα Σύστημα Προγραμματισμού των Επιχειρηματικών Πόρων (Enterprise Resource Planning) μιας βιβλιοθήκης που χρησιμοποιείται για τον έλεγχο της συλλογής της, των οικονομικών λειτουργιών της και την κυκλοφορία του υλικού της». Ανακτήθηκε 4/12/2020

εγχειρίδιο αυτό αξιοποιήθηκε από τη βιβλιοθηκονομική κοινότητα, ως ο πρώτος οδηγός βιβλιοθηκονομίας στην ελληνική γλώσσα. Επίσης το 1978 μεταφράστηκε στην ελληνική γλώσσα, αναπτύχθηκε και συντάχθηκε η Δεκαδική ταξινόμηση Dewey για την Ελληνική ιστορία, από τις: Ρωξάνη Φέσσα, Κάρη Λίτσα και Κλαίρη Λεντάρη. Το εγχειρίδιο αυτό εκδόθηκε από την Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκάρων.⁵⁸ Δεν είναι μάλιστα λίγες οι φορές, που τα ιδρύματα αυτά και οι βιβλιοθήκες τους συνεργάζονται με φορείς και οργανισμούς, αλλά και μεταξύ τους, και αναλαμβάνουν από κοινού τη διοργάνωση εκδηλώσεων και κοινών δράσεων. Τέτοιες βιβλιοθήκες συμβάλλουν ουσιαστικά τόσο σε πολιτιστικό, όσο και πνευματικό επίπεδο στην τοπική κοινωνία, υποστηρίζουν, αναδεικνύουν και προωθούν τη φιλαναγνωσία, τη δημιουργικότητα, την καινοτομία και την πληροφόρηση.

Βιβλιοθήκες που υποστηρίζουν τη λειτουργία του Ιδρύματος στο οποίο ανήκουν αποτελούν και οι Βιβλιοθήκες των Ιδιωτικών Πανεπιστημίων ή καλύτερα των μη κρατικών Πανεπιστημίων. Τέτοια πανεπιστήμια λειτουργούν σε διάφορες χώρες, όχι όμως στην Ελλάδα.⁵⁹ Μια βιβλιοθήκη Ιδιωτικού Πανεπιστημίου αποτελεί μέρος του πανεπιστημιακού οργανισμού, υποστηρίζει τις ανάγκες ανάγνωσης και έρευνας των χρηστών του συγκεκριμένου ιδρύματος και στοχεύει στην προώθηση των λειτουργιών του, όπως π.χ. η Βιβλιοθήκη ενός Ιδιωτικού Πανεπιστημίου στο Μπαγκλαντές,⁶⁰

58 ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ Η Βιβλιοθήκη του ΙΕ Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.eef.edu.gr/el/to-idryma/bibliothiki/shetika-me-tin-bibliothiki-tou-ie/i-bibliothiki-tou-ie/> Ανακτήθηκε 18/11/20

59 Διαδικτυακή Πύλη της Βουλής των Ελλήνων Άρθρο 16: (Παιδεία, τέχνη, επιστήμη) Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-16/> (Στην Ελλάδα το άρθρο 16 του Συντάγματος απαγορεύει την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων και ορίζει ότι «η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου».) Ανακτήθηκε 22/11/2020

60 Md. Shahidul Islam Former, Khwaja Yunus Ali (2020) *Library Management and Information Systems of Non Government University Libraries in Bangladesh* International Journal of Social Sciences & Humanities Vol. 5, No. 1, 2020, pp. 9-25 (ISSN: 2545-420X© 2020 Received: 2020-02-14 Accepted: 2020-04-20 Published online: 2020-05-04) Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <http://www.ijssh.ielas.org/index.php/ijssh/article/view/88/pdf> Ανακτήθηκε 22/11/2020

Μια ξεχωριστή και ιδιαίτερη μορφή διαχείρισης βιβλιοθήκης που αξίζει να αναφερθεί εδώ αποτελεί η περίπτωση της Βιβλιοθήκης Dieselverkstaden. (Swanelid, M., & Perstrand, P., 2014) ⁶¹ Η βιβλιοθήκη αυτή βρίσκεται στη Σουηδία στην περιοχή της Nacka και είναι η μόνη που λειτουργεί σαν ιδιωτική σε όλη την Σκανδιναβία. Ξεκίνησε τη λειτουργία της εξ ολοκλήρου ως δημόσια και μέχρι τον Απρίλιο του 2006 λειτουργούσε με αυτή τη μορφή. Όμως μετά από αίτημα των εργαζομένων της συνέχισε τη λειτουργία της σαν ιδιωτική επιχείρηση, τη διαχείριση της οποίας ανέλαβαν οι ίδιοι οι εργαζόμενοι.

Στο κτήριο υπάρχουν, εκτός από τη Βιβλιοθήκη, και άλλες εγκαταστάσεις όπου λαμβάνουν χώρα δραστηριότητες όπως θέατρο, συναυλίες, μαθήματα χορού, δραματικά μαθήματα, ζωγραφική, κινηματογράφος, καφετέρια και εστιατόριο. Η βιβλιοθήκη διαθέτει έναν χώρο φύλαξης μικρών παιδιών και ειδικά διαμορφωμένους χώρους για να ακούνε οι επισκέπτες CD's, να παίζουν βιντεοπαιχνίδια και κιθάρα. Είναι βέβαια προφανές πως στην βιβλιοθήκη αυτή δεν επικρατεί απόλυτη ησυχία όπως συνηθίζεται, αντιθέτως επιτρέπεται και επικροτείται η ελευθερία κίνησης και έκφρασης. Η συλλογή της περιέχει comics, έργα του Σαίξπηρ, γραφικά μυθιστορήματα, βιβλία φαντασίας, επιστημονικής φαντασίας, τρόμου, μουσικής και συλλογής πολυμέσων όπως CD και ταινίες. Το προσωπικό αποτελείται από δεκαεφτά άτομα, οι μισοί των οποίων είναι βιβλιοθηκονόμοι και το υπόλοιπο μισό αποτελείται από μουσικούς, γνώστες ταινιών, βιβλίων επιστημονικής φαντασίας, λογοτέχνες και ειδικούς στις παιδικές και εφηβικές δραστηριότητες. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως κάθε μέλος της βιβλιοθήκης κατέχει ισάξια θέση. Εκτός από αυτό αξίζει να σημειωθεί το γεγονός πως τα βιβλία διαθέτουν ID technology (chips in their books). Επιπρόσθετα η βιβλιοθήκη συνεργάζεται με πολλά σχολεία και αποτελεί και σχολική βιβλιοθήκη, τα οποία πληρώνουν για τις υπηρεσίες που τους παρέχονται. Σύμφωνα με την νομοθεσία της Σουηδίας οι βιβλιοθήκες είναι

61 Swanelid, M., & Perstrand, P. (2014, November 22). Οι καιροί αλλάζουν: Όταν μια δημόσια βιβλιοθήκη λειτουργεί σαν ιδιωτική επιχείρηση. Presented at the 10ο Διεθνές Συνέδριο “Βιβλιοθήκες, Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα,” Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (EKT). Retrieved from <http://hdl.handle.net/10442/14446>. (Ανακτήθηκε 1/11/2020)

υποχρεωμένες να φτάνουν έναν εκτιμώμενο από το κράτος όριο επισκεπτών και δανείων ανά έτος. Με αφετηρία την θέση αυτή η βιβλιοθήκη Dieselverkstaden δραστηριοποιείται πάνω από το προβλεπόμενο, από τον νόμο όριο, οπότε με αυτόν τον τρόπο το κράτος επιβραβεύει την βιβλιοθήκη με ένα χρηματικό ποσό. Σε αντίθετη περίπτωση η βιβλιοθήκη θα υποχρεούνταν να πληρώσει πρόστιμο στο κράτος.

Τα πλεονεκτήματα της λειτουργίας της συγκεκριμένης βιβλιοθήκης, ως ιδιωτικής, είναι πως η λήψη αποφάσεων είναι εύκολη και άμεση, αφού παίρνει μέρος το ίδιο το προσωπικό και οι ίδιοι έχουν απόλυτο έλεγχο στη διαχείριση των χρημάτων. Από την άλλη μεριά τα μειονεκτήματα είναι η δυσκολία που αντιμετώπισε το προσωπικό στο ξεκίνημα καθώς, όπως αναφέρθηκε στην αρχή, είναι η μόνη βιβλιοθήκη που λειτουργεί σαν ιδιωτική και δεν είχε πρότυπα και παραδείγματα άλλων βιβλιοθηκών, οπότε χρειάστηκε μεγαλύτερη προσπάθεια στην δημιουργία της. Τέλος η βιβλιοθήκη αντιμετώπισε και την αποδοκιμασία των άλλων βιβλιοθηκών, καθώς θεωρούσαν πως θα εξαπατούνταν από τα εμπορικά συμφέροντα και δεν θα είχαν ελευθερία λόγου.

1.6 Παράγοντες που επηρεάζουν τη διαχείριση των ιδιωτικών βιβλιοθηκών

Κάθε οργανισμός, κάθε επιχείρηση δημιουργείται με σκοπό να επιβιώσει στο χρόνο και έχει στόχο την επιτυχία, την αποδοχή και αναγνώριση. Αυτό ισχύει και για τις ιδιωτικές βιβλιοθήκες. Τις τελευταίες δεκαετίες σημειώνονται ραγδαίες εξελίξεις στις τεχνολογίες της πληροφορίας (Μπώκος, 2002: σελ. 79-180). Διαμορφώνονται νέοι όροι στην σχέση των βιβλιοθηκών γενικά και κατ' επέκταση των ιδιωτικών βιβλιοθηκών με τους χρήστες και παράλληλα αυξάνεται και ο ανταγωνισμός μεταξύ των βιβλιοθηκών και όχι μόνο των ιδιωτικών (Χλωμούδης & Κωσταγιόλας, 2004). Το περιβάλλον τους αλλάζει, οι βιβλιοθήκες καλούνται να κάνουν αλλαγές στην οργάνωση των συλλογών τους αλλά και στον τρόπο διοίκησής τους,⁶² ώστε αυτή να είναι πιο αποτελεσματική.

62 Π. Α. Κωσταγιόλας, Ι. Θ. Παπαδάκης *Θεωρητικό πλαίσιο για τη διοίκηση δημόσιων υβριδικών βιβλιοθηκών*. Ανακτήθηκε: 11/12/2020 Διαθέσιμο στον ιστότοπο:

<http://hypatia.teiath.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/6809/kef34.doc?sequence=36>.

Τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερο ενδιαφέρον συγκεντρώνει ένα μοντέλο διοίκησης που είναι γνωστό ως ποιότητα υπηρεσιών. Η παροχή υπηρεσιών ποιότητας αποτελεί πρωταρχικό σκοπό κάθε οργανισμού και βέβαια από τον κανόνα αυτό δεν εξαιρείται το ανταγωνιστικό περιβάλλον των βιβλιοθηκών, ιδιωτικών και δημόσιων, οι οργανισμοί παροχής υπηρεσιών πληροφόρησης, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.⁶³ Η ποιότητα υπηρεσιών αποτελεί έναν πολύ σημαντικό δείκτη επιτυχίας ή αποτυχίας οργανισμών όπως είναι οι βιβλιοθήκες. (Σίτας / Νικητάκης)⁶⁴

Αν ανατρέξει κανείς στη σχετική βιβλιογραφία θα δει πως δεν υπάρχει ένας σαφής ορισμός σχετικά με την έννοια της ποιότητας και, ανάλογα από ποια πλευρά την εξετάζει κανείς, μπορεί να δώσει και διαφορετική σημασία. Σύμφωνα με το πρότυπο ISO 8402 και το Βρετανικό BS 4778, η ποιότητα προσδιορίζεται ως «το σύνολο των γνωρισμάτων και των χαρακτηριστικών ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που αφορούν την δυνατότητά τους να ικανοποιούν εκφρασμένες ή όχι ανάγκες».

Οι βιβλιοθήκες, αρχικά για την αξιολόγηση των υπηρεσιών τους και την λήψη αποφάσεων, χρησιμοποιούσαν ως «εργαλεία» κριτήρια όπως το μέγεθος και την ποιότητα της συλλογής, το πως είναι οργανωμένη η βιβλιοθήκη, το μέγεθος των δανεισμών κ. ά. Με βάση αυτά κρίνονταν το αν η εκάστοτε βιβλιοθήκη ανταποκρίνεται στους βασικούς της στόχους. Τα τελευταία χρόνια όμως πολλοί ερευνητές (επηρεασμένοι κυρίως από τον τομέα του marketing) έστρεψαν την προσοχή τους στο κοινό, που είναι και ο τελικός

63 Π. Α. Κωσταγιόλας *ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ - ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΔΟΚΙΩΝ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ* 143-164_PDF Διαθέσιμο στον ιστότοπο lekythos.library.ucy.ac.cy _ Ανακτήθηκε: 11/12/2020

64 Ανέστης Σίτας & Μιχάλης Νικητάκης () *Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ* [Εισήγηση στη διημερίδα με θέμα: Διασφάλιση ποιότητας υπηρεσιών ακαδημαϊκών, δημοσίων βιβλιοθηκών. ΤΕΙ Καβάλας 23 - 24 Απριλίου.] [Δημοσιευμένο στο: Σύγχρονη Βιβλιοθήκη & Υπηρεσίες Πληροφόρησης, 3 (Ιουλ.): 36-44] Διαθέσιμο στον ιστότοπο: lekythos.library.ucy.ac.cy > *handle* > *Sitas-Nikitakis* PDF Ανακτήθηκε 12/12/2020

αποδέκτης των υπηρεσιών μιας βιβλιοθήκης. Εστιάζουν στις προσδοκίες που έχει το κοινό, τις υπηρεσίες που θέλει και πρέπει να του παρέχει η βιβλιοθήκη, με στόχο την ικανοποίηση του, και στο ποιες είναι οι υπηρεσίες που αποδίδονται τελικά στην πραγματικότητα.

Έτσι λοιπόν, στις μέρες μας η έννοια της διαχείρισης ποιότητας στον τομέα των βιβλιοθηκών έχει να κάνει και με την ικανοποίηση των χρηστών, η οποία πρέπει να αποτελεί βασικό μέλημα των υπευθύνων. Μερικά από τα στοιχεία που έχουν αντίκτυπο στην ποιότητα των υπηρεσιών μιας βιβλιοθήκης και επηρεάζουν θετικά την ικανοποίηση των χρηστών είναι οι εγκαταστάσεις, το περιβάλλον, οι χώροι και οι υπηρεσίες της βιβλιοθήκης, οι συλλογές (βιβλίων, περιοδικών, ηχητικού υλικού, ηλεκτρονικών πόρων κλπ), η συμπεριφορά του προσωπικού, η συνεχής βελτίωση των υπηρεσιών και της τεχνολογίας που χρησιμοποιούν κ. ά. Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από διάφορες μελέτες που έχουν γίνει σε πολλές χώρες, όπως και από τη μοναδική μελέτη που έγινε στη Μαλαισία και δημοσιεύτηκε το 2019 σε άρθρο του International Journal for Quality Research, Τομ. 13 Τεύχος 2, σελ. 269-284, με τίτλο: Service Quality Analysis of Private Universities Libraries in Malaysia in the era of transformative Marketing. Σκοπός της μελέτης αυτής ήταν να διερευνήσει και να μετρήσει την ικανοποίηση των φοιτητών από τις υπηρεσίες των βιβλιοθηκών των ιδιωτικών πανεπιστημίων της Μαλαισίας.⁶⁵

Μια βιβλιοθήκη στηρίζεται στους χρήστες και πρέπει και κείνη να τους υποστηρίζει, να είναι φιλική απέναντί τους, να προσφέρει υπηρεσίες που χρειάζονται, υπεύθυνα και αποτελεσματικά, ώστε να αποκτήσει καλή φήμη μεταξύ των ανθρώπων

65 Muhammad Farooq, Faisal Khalil-Ur-Rehman, Abdurrahman Daha Tijjani, Waqar Younas, Sabeel Sajjad, Aneeqa Zreen, *SERVICE QUALITY ANALYSIS OF PRIVATE UNIVERSITIES LIBRARIES IN MALAYSIA IN THE ERA OF TRANSFORMATIVE MARKETING* International Journal for Quality Research 13(2) 269–284 ISSN 1800-6450 Article info: Received 01.08.2018. Accepted 19.02.2019. UDC–001.8:35.073.53 DOI –10.24874/IJQR13.02-02 Διαθέσιμο στον ιστότοπο: https://www.researchgate.net/publication/331571554_Service_Quality_Analysis_Of_Private_Universities_Libraries_In_Malaysia_In_The_Era_Of_Transformative_Marketing

Ανακτήθηκε: 22/11/2020

που αποτελούν το κοινό στο οποίο απευθύνεται⁶⁶ (Σίτας / Νικητάκης) και να προσελκύσει ακόμα μεγαλύτερο. Μόνο οι ικανοποιημένοι χρήστες θα προσφέρουν στη βιβλιοθήκη τη στήριξη που χρειάζεται και θα την οδηγήσουν στην επιτυχία. Αν υπάρχει μεγάλη απόσταση, ανάμεσα στις προσδοκίες που δημιουργεί στους χρήστες η φήμη μιας βιβλιοθήκης και στις υπηρεσίες που τελικά προσφέρονται, τότε δημιουργείται απογοήτευση και οι χρήστες απομακρύνονται από αυτή.

Η έννοια της ποιότητας λοιπόν επηρεάζει τον σχεδιασμό, τον τρόπο άσκησης των λειτουργιών οργάνωσης και διοίκησης μιας βιβλιοθήκης. Όμως ένας σωστός σχεδιασμός μιας βιβλιοθήκης που θέλει να ικανοποιεί τις ανάγκες των χρηστών της πρέπει να ξεκινάει από μια συστηματική μελέτη η οποία θα έχει ως σκοπό να προσδιορίσει την ταυτότητα του κοινού στο οποίο απευθύνεται και τις ανάγκες του. Ο προσδιορισμός αυτός μπορεί να γίνει μέσα από έρευνα και στοιχεία που συγκεντρώνονται με τη χρήση διαφόρων τεχνικών. Αυτές μπορεί να είναι απλές, παραδοσιακές τεχνικές όπως είναι η συλλογή προτάσεων και σχολίων μέσα από τα κουτιά παραπόνων ή την προσωπική επαφή ή πιο σύνθετες, επιστημονικές και πιο αξιόπιστες τεχνικές, όπως είναι η ανάλυση στατιστικών στοιχείων που συλλέγονται μέσα από ερωτηματολόγια ή με προσωπικές συνεντεύξεις από μεμονωμένους χρήστες και από αντιπροσωπευτικά δείγματα ομάδων χρηστών.⁶⁷ (Σίτας / Νικητάκης) Η συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση των

66Ανέστης Σίτας & Μιχάλης Νικητάκης () *Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ* [Εισήγηση στη διημερίδα με θέμα: Διασφάλιση ποιότητας υπηρεσιών ακαδημαϊκών, δημοσίων βιβλιοθηκών. ΤΕΙ Καβάλας 23 - 24 Απριλίου.] [Δημοσιευμένο στο: Σύγχρονη Βιβλιοθήκη & Υπηρεσίες Πληροφόρησης, 3 (Ιουλ.): 36-44] Διαθέσιμο στον ιστότοπο: [lekythos.library.ucy.ac.cy > handle > Sitas-Nikitikis](http://lekythos.library.ucy.ac.cy/handle/Sitas-Nikitikis) PDF Ανακτήθηκε 12/12/2020

67 Ανέστης Σίτας & Μιχάλης Νικητάκης *Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ* [Εισήγηση στη διημερίδα με θέμα: Διασφάλιση ποιότητας υπηρεσιών ακαδημαϊκών, δημοσίων βιβλιοθηκών. ΤΕΙ Καβάλας, 23-24 Απριλίου.] [Δημοσιευμένο στο: Σύγχρονη Βιβλιοθήκη & Υπηρεσίες Πληροφόρησης, 3 (Ιουλ.): 36-44] [lekythos.library.ucy.ac.cy > handle > Sitas-Nikitikis](http://lekythos.library.ucy.ac.cy/handle/Sitas-Nikitikis) PDF Ανακτήθηκε 12/12/2020

προσφερόμενων υπηρεσιών μιας Βιβλιοθήκης αποτελεί σημαντικό παράγοντα σωστής διαχείρισης. Στον διεθνή χώρο μάλιστα, πολλοί οργανισμοί χρησιμοποιούν διάφορα συστήματα που έχουν αναπτυχθεί με τα οποία επιτυγχάνεται η μέτρηση της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών, ο βαθμός ικανοποίησης των αναγκών αλλά και ο βαθμός κάλυψης των προσδοκιών των χρηστών.⁶⁸ Για το σκοπό αυτό συγκεντρώνουν στατιστικά στοιχεία, που αφορούν τις υπηρεσίες που προσφέρουν, έχοντας ως στόχο τη συνεχή αξιολόγηση και ανάλυση των μεθόδων που θα βελτιώσουν τις υπηρεσίες που παρέχουν. Για το σκοπό αυτό βέβαια διαθέτουν και το ανάλογο προσωπικό, που επεξεργάζεται και αξιολογεί αυτά τα στοιχεία.

Βέβαια χρήστες μιας βιβλιοθήκης δεν είναι μόνο τα άτομα που έρχονται στη βιβλιοθήκη για να χρησιμοποιήσουν το υλικό της. Αυτοί, (οι εξωτερικοί χρήστες) αποτελούν μόνο έναν κρίκο της λεγόμενη «αλυσίδας ποιότητας». Ένας άλλος κρίκος αυτής της αλυσίδας είναι οι εσωτερικοί χρήστες, δηλαδή οι υπάλληλοι της βιβλιοθήκης που εργάζονται στα διάφορα τμήματά της, για την εξυπηρέτηση και την ικανοποίηση των αναγκών και την εκπλήρωση των προσδοκιών των τελικών χρηστών.⁶⁹ (Σίτας / Νικητάκης) Και αυτά τα άτομα θα πρέπει να νιώθουν ότι και οι δικές τους ανάγκες υπολογίζονται και να αντλούν ικανοποίηση από την εργασία τους. Η έννοια της ικανοποίησης από την εργασία υποδηλώνει τη συνολική αίσθηση ενός υπαλλήλου ότι εργάζεται σε ένα ευχάριστο περιβάλλον όπου υπάρχει συνεργασία μεταξύ των συναδέλφων, αμείβεται σωστά για τις υπηρεσίες που προσφέρει, οι εργοδότες του σέβονται τις ανάγκες του και αναγνωρίζουν την προσφορά του και όλα αυτά τον κάνουν να θέλει να εργαστεί με μεγαλύτερο ζήλο.

68 Association of Research Libraries (ARL) «New Measures» L Programme. Διαθέσιμο στο web, URL: <http://www.arl.org/stats/newmeas/newmeas.html>. Ανακτήθηκε: 11/12/2020

69 Ανέστης Σίτας & Μιχάλης Νικητάκης *Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ* [Εισήγηση στη διημερίδα με θέμα: Διασφάλιση ποιότητας υπηρεσιών ακαδημαϊκών, δημοσίων βιβλιοθηκών. ΤΕΙ Καβάλας, 23-24 Απριλίου.] [Δημοσιευμένο στο: Σύγχρονη Βιβλιοθήκη & Υπηρεσίες Πληροφόρησης, 3 (Ιουλ.): 36-44] [lekythos.library.ucy.ac.cy > handle > Sitas-Nikitikis PDF](http://lekythos.library.ucy.ac.cy/handle/Sitas-Nikitikis) Ανακτήθηκε 12/12/2020

Πρόσφατα, δημοσιεύτηκε στο Academy of Strategic Management Journal (Volume 18, Issue 1, 2019) μια μελέτη, η οποία είχε σκοπό να διερευνήσει τη σχέση μεταξύ κινήτρων και ικανοποίησης από την εργασία του προσωπικού, σε Ιδιωτικές Πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες στη Νιγηρία.⁷⁰ Όπως προκύπτει από την μελέτη αυτή, τα κίνητρα είναι ένας βασικός παράγοντας, που μπορεί να ενισχύσει την ικανοποίηση από την εργασία στο προσωπικό των ιδιωτικών πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών. Αποτελούν τη δύναμη που παρακινεί τους εργαζόμενους σε δράση, μεγαλύτερη κινητοποίηση, υψηλότερη απόδοση και παραγωγικότητα, αφού οι ικανοποιημένοι εργαζόμενοι είναι παραγωγικοί εργαζόμενοι και θα θέλουν να παραμείνουν και να εργαστούν για την επιτυχία του οργανισμού. Αυτό θα πρέπει οι υπεύθυνοι να το λάβουν σοβαρά υπόψιν τους, όταν σχεδιάζουν τον τρόπο οργάνωσης και διαχείρισης της βιβλιοθήκης. Όταν οι οργανισμοί παρακινούν τους υπαλλήλους τους, τότε και αυτοί συνεργάζονται καλύτερα, αγκαλιάζουν τον οργανισμό και εργάζονται με μεγαλύτερο ζήλο για την επίτευξη των στόχων του.

Παράγοντες που μπορεί να αποτελούν κίνητρα για τους εργαζόμενους στις βιβλιοθήκες, μεταξύ άλλων, μπορεί να είναι ο καλός και ανταγωνιστικός μισθός, η καλές συνθήκες εργασίας, η αναγνώριση της εργασίας που προσφέρουν, η προαγωγή, η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, το ομαδικό πνεύμα κ.ά. Σημαντικό κίνητρο, όπως αναφέρεται στο παραπάνω άρθρο, αποτελεί επίσης για τους εργαζόμενους στις βιβλιοθήκες και η επαρκής εκπαίδευση, η οποία θα τους βοηθήσει να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις και σε νέους ρόλους που δημιουργεί η τεχνολογική εξέλιξη, συμπεριλαμβανομένων των διαχειριστών του ψηφιακού περιεχομένου, των σχεδιαστών ιστοσελίδων κ.ά. Για να αποκτήσουν οι εργαζόμενοι στις βιβλιοθήκες, αυτές τις νέες

70Jerome Idiegbeyan-Ose, Ayooluwa Aregbesola, Sola Emmanuel Owolabi, Toluwani Eyiolorunshe,(2019) *RELATIONSHIP BETWEEN MOTIVATION AND JOB SATISFACTION OF STAFF IN PRIVATE UNIVERSITY LIBRARIES, NIGERIA*, Academy of Strategic Management Journal Volume 18, Issue 1, 201911939-6104-18-1-319 Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://www.abacademies.org/articles/relationship-between-motivation-and-job-satisfaction-of-staff-in-private-university-libraries-nigeria-7894.html> Ανακτήθηκε: 22/11/2020

δεξιότητες, πρέπει να εκπαιδεύονται συνεχώς και αν ο οργανισμός τους παρέχει αυτές τις διευκολύνσεις και υποστήριξη, θα έχουν και αυτοί κίνητρα και ταυτόχρονα θα είναι ικανοποιημένοι με τη δουλειά τους.

Ένας ακόμα παράγοντας που μπορεί να παίζει σημαντικό ρόλο και να επηρεάσει την ικανοποίηση από την εργασία του προσωπικού της βιβλιοθήκης είναι το στυλ ηγεσίας. Αποτελεί έναν παράγοντα που μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά των εργαζόμενων, θετικά ή αρνητικά, και να συμβάλει στην επιτυχία ή αποτυχία του οργανισμού. Αυτό προκύπτει από διάφορες έρευνες που έχουν γίνει κατά καιρούς, όπως και από την πρόσφατη έρευνα που έγινε στη Νιγηρία (2018), με σκοπό να διερευνήσει τη σχέση μεταξύ του στυλ ηγεσίας και της ικανοποίησης εργασίας του προσωπικού της βιβλιοθήκης, σε ιδιωτικές πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες της Νεμπράσκα, Νοτιοδυτικά της Νιγηρίας.⁷¹ Ένας ηγέτης «δίνει το όραμα σε έναν οργανισμό»,⁷² είναι ικανός να κερδίσει την εμπιστοσύνη των άλλων, είναι αυτός που μπορεί να παρακινήσει αποτελεσματικά, να εμπνεύσει, να καθοδηγήσει, να δώσει στους εργαζόμενους τη διάθεση και τα κίνητρα προκειμένου να έχουν υψηλότερες επιδόσεις και να εργάζονται για την επίτευξη κοινών στόχων. Μπορεί να δημιουργήσει ένα υψηλό αίσθημα ευθύνης στους εργαζόμενους, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να λαμβάνουν αποφάσεις και να βρίσκουν μόνοι τους λύσεις σε προβλήματα. Αντίθετα ένα στυλ ηγεσίας, που προσπαθεί να κινητοποιήσει τους εργαζόμενους μόνο με ποινές, μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις,

71 Idiegbeyanose Jerome (February 2018) *An Investigation on the Nexus Between Leadership Style and Job Satisfaction of Library Staff in Private University Libraries South-West, Nigeria*. Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/1677/> Ανακτήθηκε: 22/11/2020

72 Κωνσταντίνος Σαραβάκος (PDF) *Σύγχρονες μορφές ηγεσίας σε οργανισμούς και επιχειρήσεις* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://www.academia.edu/11287233/%CE%A3%CF%8D%CE%B3%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B5%CF%82_%CE%BC%CE%BF%CF%81%CF%86%CE%AD%CF%82_%CE%B7%CE%B3%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82_%CF%83%CE%B5_%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82 Ανακτήθηκε 22/11/2020

τόσο στον τύπο λειτουργιών όσο και στον τύπο υπηρεσιών που παρέχονται από τις συγκεκριμένες βιβλιοθήκες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ιστορία και η δημιουργία της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου στα Ιωάννινα

2.1 Εισαγωγή στην έρευνα

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά στην ιστορία και τη δημιουργία της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου στα Ιωάννινα που αποτελεί και το κύριο θέμα της παρούσας εργασίας. Τα ερωτήματα που εξετάζονται είναι το πώς δημιουργήθηκε η Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου, πως συγκεντρώθηκε το υλικό της και ποιοι είναι οι ιδιοκτήτες της. Διερευνώνται επίσης οι παράγοντες που συνέβαλαν στη δημιουργία της Βιβλιοθήκης, το πού φυλάσσεται αυτή τη στιγμή το υλικό της και σε τι κατάσταση βρίσκεται.

Τα ερωτήματα αυτά προσεγγίστηκαν με τη μέθοδο της συνέντευξης με (ημιδομένο) ερωτηματολόγιο, που δόθηκε ηλεκτρονικά σε μέλη της οικογένειας - ιδιοκτήτες της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου. Πιο συγκεκριμένα, τα ερωτήματα απευθύνθηκαν προς τα τέκνα του Απόστολου Παπαϊωάννου και της Ελένης Σαμαρά-Παπαϊωάννου (απεβ. 2013), Γεώργιο, Αριστούλα και Ασπασία. Η ηλεκτρονική αποστολή προτιμήθηκε με σκοπό να περιοριστεί ο κίνδυνος διάδοσης του COVID 19, δεδομένου ότι η χρονική περίοδος κατά την οποία διεξάγονταν η συνέντευξη ήταν εν μέσω τοπικού αποκλεισμού (lockdown), και έτσι η δια ζώσης συνέντευξη δεν ήταν εφικτή.

Σκοπός του ερωτηματολογίου ήταν η άντληση πληροφοριών, η εξαγωγή συμπερασμάτων και η ευρύτερη κατανόηση όλων των παραμέτρων που αφορούν τη συγκεκριμένη Βιβλιοθήκη και το Ίδρυμα. Οι ερωτήσεις ήταν όλες ανοιχτού τύπου, ώστε, τα άτομα στα οποία απευθύνονταν οι ερωτήσεις, να έχουν την ευκαιρία - δυνατότητα να απαντήσουν ελεύθερα, χωρίς περιορισμούς και μέσα από τις απαντήσεις τους να διαμορφωθεί μια, όσο το δυνατό, πιο ολοκληρωμένη εικόνα για όλες τις πτυχές που αφορούν τόσο τη συγκεκριμένη Βιβλιοθήκη όσο και το Ίδρυμα. Επίσης μέσα από τις απαντήσεις να γίνει γνωστό το όραμα των ιδιοκτητών τους για το μέλλον.

2.2 Το ερωτηματολόγιο και οι ερωτήσεις.

Οι ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη έχουν ως σκοπό να συγκεντρωθούν όλες οι πληροφορίες που αναφέρονται στην ιστορία της Βιβλιοθήκης, το πως δημιουργήθηκε, το μέγεθος και το είδος του υλικού που περιέχει. Αποσκοπούν επίσης, στο να αποσαφηνίσουν τους λόγους για τους οποίους οι ιδιοκτήτες της θέλησαν να μοιραστούν με το ευρύ κοινό το πληροφοριακό υλικό της βιβλιοθήκης και ποιες είναι οι βλέψεις τους για το μέλλον. Μέσα από τις ερωτήσεις θα γίνουν γνωστές επίσης οι υπηρεσίες που θα προσφέρει, όπως και κάποιες λεπτομέρειες για τον τρόπο λειτουργίας της Βιβλιοθήκης. Πιο συγκεκριμένα οι ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη είναι:

1. Ποιος είναι ο ιδιοκτήτης/οι ιδιοκτήτες;

Σκοπός της ερώτησης αυτής ήταν να καθοριστεί/στούν το πρόσωπο ή τα πρόσωπα που συνέβαλαν στη δημιουργία της Βιβλιοθήκης.

2. Ποιοι είναι οι λόγοι που σας οδήγησαν στην απόφαση της ίδρυσης της Βιβλιοθήκης; *(Πως γεννήθηκε η ιδέα της ίδρυσης της Βιβλιοθήκης; ή Σε ποιον ανήκει η ιδέα της ίδρυσης της Βιβλιοθήκης;)*

Η ερώτηση αυτή έγινε με σκοπό να γνωρίσουμε σε ποιον ανήκει η ιδέα της ίδρυσης της Βιβλιοθήκης, αλλά και τους λόγους οι οποίοι οδήγησαν την οικογένεια στην απόφαση να θέσει μέρος της οικογενειακής περιουσίας στην υπηρεσία του κοινού καλού και στην πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου και γενικότερα της κοινωνίας .

3. Γιατί πιστεύετε ότι αξίζει ένα τέτοιο εγχείρημα;

Η ερώτηση είχε σκοπό να δώσει την ευκαιρία στους ιδρυτές της Βιβλιοθήκης να εκφράσουν το τι πιστεύουν ότι θα προσφέρει η ίδρυση της Βιβλιοθήκης και σε ποιους τομείς, ώστε να φανεί η σημασία και το μέγεθος της προσφοράς.

4. Ποιος είναι ο σκοπός /στόχος της ίδρυσης της Βιβλιοθήκης

Ο λόγος για τον οποίο έγινε η ερώτηση αυτή ήταν για να διατυπωθεί ο σκοπός ή οι σκοποί της ίδρυσης της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου στα Ιωάννινα, να δούμε τους στόχους

τους οποίους θέτουν οι ιδρυτές της, καθώς και το πώς πιστεύουν ότι θα πρέπει να εργαστούν ώστε να επιτύχουν τους στόχους αυτούς.

5. Ποιες προδιαγραφές πρέπει να τηρούνται ώστε να ανοίξει η Βιβλιοθήκη;

Κάθε νεοσύστατος οργανισμός όπως είναι μια βιβλιοθήκη, πριν τεθεί στη διάθεση του κοινού στο οποίο απευθύνεται θα πρέπει να τηρεί κάποιες προδιαγραφές τόσο για τη σωστή λειτουργία του ίδιου του οργανισμού και την επίτευξη των σκοπών που υπηρετεί, όσο και για την ασφάλεια των συλλογών, του προσωπικού και των χρηστών. Με την ερώτηση αυτή θα προσδιοριστούν ποιες είναι αυτές οι προδιαγραφές.

6. Ποια θα είναι η σχέση του «Ιδρύματος Παπαϊωάννου» με τη Βιβλιοθήκη;

Η ερώτηση αυτή έγινε με σκοπό να διευκρινιστεί αν η Βιβλιοθήκη θα λειτουργεί ανεξάρτητα από το ίδρυμα που θα φέρει την ίδια ονομασία, αν θα λειτουργούν παράλληλα ή θα σχετίζονται με κάποιο διαφορετικό τρόπο.

7. Που θα στεγαστεί η Βιβλιοθήκη;

Η απάντηση σε αυτή την ερώτηση θα καθορίσει το χώρο στον οποίο θα στεγαστεί η Βιβλιοθήκη και θα κάνει γνωστό αν η οικογένεια διαθέτει κάποιο οίκημα ή θα πρέπει να προβεί σε ενέργειες για την απόκτηση του χώρου.

8. Πόσο υλικό υπολογίζετε ότι υπάρχει;

Η ερώτηση έχει σκοπό να διευκρινίσει αν έχει γίνει ένας, έστω και πρόχειρος, υπολογισμός της συλλογής, ώστε να έχουμε μια πρώτη εκτίμηση για το μέγεθός της.

9. Τι υλικό θα περιλαμβάνει / Το υλικό της είναι ομοιογενές; (μόνο βιβλία ή και άλλο υλικό;)

Σκοπός της ερώτησης είναι να μάθουμε κάποια στοιχεία για το περιεχόμενο της συλλογής. Θέλουμε να μάθουμε αν αποτελείται μόνο από βιβλιακό υλικό ή υπάρχουν και άλλα είδη και ποια είναι αυτά.

10. Πως αποκτήθηκε αυτό το υλικό;

Με την απάντηση στην ερώτηση αυτή ουσιαστικά θα μάθουμε την ιστορία της δημιουργίας της Βιβλιοθήκης. Από πότε ξεκίνησε και πότε σταμάτησε, αν σταμάτησε ή συνεχίζει να εμπλουτίζεται και που ήταν συγκεντρωμένο το υλικό όλο αυτό το διάστημα. Θα δούμε τον τρόπο που αποκτήθηκαν οι συλλογές αν προέρχονται μόνο από αγορά υλικού ή αποκτήθηκαν και με διαφορετικό τρόπο, αν προέρχονται από τις προσπάθειες ενός ή περισσότερων μελών της οικογένειας, αλλά και άλλες σχετικές πληροφορίες.

11. Ποιοι παράγοντες καθόρισαν το περιεχόμενο της συλλογής *(Η επαγγελματική δραστηριότητα του κτήτορα της συλλογής ή/και τα γεγονότα της εποχής που έζησε επηρέασαν;)*

Η ερώτηση αυτή είχε σκοπό να διερευνήσει όλους τους παράγοντες που διαμόρφωσαν το υλικό της συγκεκριμένης βιβλιοθήκης, αφού όπως γνωρίζουμε όλοι μας το υλικό μιας ιδιωτικής βιβλιοθήκης έχει άμεση σχέση με τα ενδιαφέροντα του ιδιοκτήτη της και την επαγγελματική του δραστηριότητα.

12. Ποιες χρονικές περιόδους καλύπτει;

Η ερώτηση έγινε με σκοπό να μάθουμε σε ποιες χρονικές περιόδους εντάσσεται το υλικό της βιβλιοθήκης, αν πρόκειται για υλικό σύγχρονο ή θα μπορεί ο ενδιαφερόμενος χρήστης να έχει πρόσβαση σε υλικό παλαιότερων εποχών. Το παλαιότερο υλικό πάντα αποκτά ξεχωριστό ενδιαφέρον αφού συνήθως είναι δυσεύρετο και σπάνιο και μπορεί να δώσει πρωτογενείς πληροφορίες στους ενδιαφερόμενους χρήστες που ίσως δεν θα μπορέσουν να βρουν πουθενά αλλού.

13. Ποιο είναι το θεματικό περιεχόμενο της Βιβλιοθήκης;

Και αυτή η ερώτηση έχει σκοπό να πληροφορήσει κάθε ενδιαφερόμενο για τις θεματικές κατηγορίες πάνω στις οποίες θα έχει τη δυνατότητα να αναζητήσει και να βρει υλικό.

14. Υπάρχει η υποδομή *(εξοπλισμός)* που θα φιλοξενήσει το υλικό;

Για την υποστήριξη των υπηρεσιών της βιβλιοθήκης είναι αναγκαίο αυτή να διαθέτει τον απαραίτητο εξοπλισμό. Αυτός μπορεί να περιλαμβάνει εξοπλισμό αποθήκευσης και

αρχαιοθέτησης όπως ράφια βιβλιοθήκες αρχειακά κουτιά ή φακέλους κλπ., αλλά και τεχνολογικό εξοπλισμό για την ηλεκτρονική καταγραφή, και βιβλιοθηκονομικά προγράμματα που είναι απαραίτητα για την περιγραφή του υλικού. Σκοπός της ερώτησης αυτής είναι να διερευνηθούν και αυτές οι παράμετροι και αν η βιβλιοθήκη διαθέτει ήδη αυτόν τον εξοπλισμό ή θα πρέπει να τον προμηθευτεί.

15. Σε τι κατάσταση βρίσκεται σήμερα το υλικό ή η βιβλιοθήκη;

Η ερώτηση αυτή είχε ως σκοπό να δοθεί απάντηση για το που βρίσκεται σήμερα η συλλογή και αν στο χώρο τον οποίο βρίσκεται είναι οργανωμένη ή όχι.

16. Έχουν γίνει παλαιότερες προσπάθειες ταξινόμησης / καταλογογράφησης;

Και αυτή η ερώτηση έχει σκοπό να διευκρινίσει το αν έχουν γίνει προηγούμενες προσπάθειες ταξινόμησης / καταλογογράφησης και αν όχι ποιοι ήταν οι λόγοι.

17. Πως θα γίνει η οργάνωση του υλικού; (με ποιο κριτήριο)

Σκοπός της ερώτησης αυτής είναι να προσδιοριστεί ο τρόπος με τον οποίο θα οργανωθεί το υλικό, παράμετρος η οποία αποτελεί πολύ σημαντικό παράγοντα που εξασφαλίζει την έγκαιρη και έγκυρη αντιμετώπιση των αναγκών των χρηστών μιας βιβλιοθήκης.

18. Θα υπάρχει κάποιο διακριτικό (ex-libris) για τη σήμανση των βιβλίων (π.χ. κάποιο οικόσημο, στάμπα, ή κάποια ετικέτα που θα δηλώνει την ιδιοκτησία των τεκμηρίων;)

Σκοπός της ερώτησης αυτής είναι να προσδιοριστεί το διακριτικό που έχει επιλεγεί από τους ιδιοκτήτες, αν έχει επιλεγεί για τη σήμανση των βιβλίων όπως συμβαίνει συνήθως στις ιδιωτικές βιβλιοθήκες.

19. Έχετε καταλήξει στις λεπτομέρειες λειτουργίας της Βιβλιοθήκης;

Η ερώτηση αυτή έχει σκοπό να διαπιστώσει το αν οι ιδιοκτήτες έχουν προχωρήσει στον καθορισμό όλων των επιμέρους θεμάτων που θα αφορούν τη λειτουργία της Βιβλιοθήκης.

Από αυτή την ερώτηση και κάτω διερευνώνται οι λεπτομέρειες οι οποίες λογικά θα αναφέρονται στον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της Βιβλιοθήκης.

20. Θα είναι ανοιχτή στο κοινό;

Στόχος της ερώτησης είναι να διαπιστωθεί αν η βιβλιοθήκη θα δέχεται κοινό και αν ναι το ποιο θα είναι αυτό θα καθοριστεί με την επόμενη ερώτηση.

21. Σε ποιο κοινό θα απευθύνεται (γενικό / ομοιογενές / ειδικό;)

Η ερώτηση αυτή τέθηκε ώστε να διαπιστωθούν οι ομάδες κοινού που θα εξυπηρετούνται από τη Βιβλιοθήκη. Το αν θα απευθύνεται στον γενικό πληθυσμό, σε συγκεκριμένες ομάδες ή επιστημονικούς κλάδους.

22. Τι υπηρεσίες θα προσφέρει; (εκπαιδευτικά προγράμματα κλπ.)

Σκοπός της ερώτησης αυτής είναι να προσδιοριστούν οι υπηρεσίες που προβλέπεται να προσφέρει η Βιβλιοθήκη στους χρήστες της.

23. Ποιο θα είναι το Ωράριο λειτουργίας της Βιβλιοθήκης;

Η απάντηση στην ερώτηση αυτή θα προσδιορίσει το Ωράριο λειτουργίας της Βιβλιοθήκης και θα διαπιστωθεί σε ποιο βαθμό αυτό θα εξυπηρετεί τις ανάγκες του κοινού, αν θα καλύπτει όλες τις ομάδες χρηστών λ.χ. εργαζόμενους, μαθητές, φοιτητές κ.λπ και αν θα περιλαμβάνονται στο ωράριο λειτουργίας ώρες εκτός εργασίας ή σχολείου όπως απογευματινές ώρες ή Σάββατα.

24. Ποιο θα είναι το πλαίσιο λειτουργίας της; (θα είναι δανειστική, θα επιτρέπονται φωτοτυπίες;)

Η ερώτηση αυτή έγινε για να προσδιοριστεί το πλαίσιο λειτουργίας της Βιβλιοθήκης, ποιες θα είναι οι παροχές της, αν δηλαδή το κοινό θα μπορεί να δανείζεται υλικό ή η χρήση θα γίνεται αποκλειστικά στους χώρους της Βιβλιοθήκης, αν θα επιτρέπονται ή όχι φωτοτυπίες και αν αυτά θα αφορούν όλο το βιβλιακό υλικό ή μέρος της.

25. Θα διαθέτει Φωτοτυπικά μηχανήματα, Υπολογιστές, wi/fi

Για να διαπιστωθούν οι επιμέρους διευκολύνσεις και υπηρεσίες που θα παρέχει η Βιβλιοθήκη.

26. Πως θα είναι διαμορφωμένος ο χώρος και τι τμήματα θα διαθέτει;

Σκοπός της ερώτησης αυτής είναι να διαπιστωθεί αν οι επιμέρους υπηρεσίες που θα παρέχει η Βιβλιοθήκη θα αποτελούν ξεχωριστά τμήματα που θα διαχωρίζονται μεταξύ τους ή / και από τους χώρους μελέτης και τα βιβλιοστάσια.

27. Ποιος θα αναλάβει τη διαχείριση της Βιβλιοθήκης;

Η ερώτηση αυτή αποσκοπεί στο να μάθουμε ποιος έχει την ευθύνη της διαχείρισης μιας ιδιωτικής Βιβλιοθήκης. Αν αποτελεί αποκλειστική ευθύνη ενός ή περισσότερων προσώπων και αν υπάρχει κάποιο όργανο στο οποίο λογοδοτεί. Θα μάθουμε επίσης ποια θα είναι τα πρόσωπα αυτά στη συγκεκριμένη Βιβλιοθήκη.

28. Τι προσωπικό θα περιλαμβάνει;

Σκοπός της ερώτησης αυτής είναι να προσδιοριστούν οι ειδικότητες και ο αριθμός του προσωπικού που θεωρείται απαραίτητος για τη στελέχωση της βιβλιοθήκης ώστε να εξυπηρετούνται οι ανάγκες λειτουργίας της, αλλά και οι ανάγκες των χρηστών.

29. Με τι κριτήρια θα γίνει η επιλογή του προσωπικού;

Σκοπός της ερώτησης αυτής είναι να μάθουμε τη διαδικασία με την οποία προσλαμβάνεται το προσωπικό μιας ιδιωτικής βιβλιοθήκης και ποια είναι τα κριτήρια με τα οποία γίνεται η επιλογή.

30. Θα υπάρχει πρόβλεψη για διευκόλυνση στην πρόσβαση και χρήση από ΑμΕΑ / ΑμεΑ

Η ερώτηση αυτή έχει σκοπό να διευκρινίσει το αν θα μπορούν να έχουν πρόσβαση όλα τα άτομα στους χώρους και τις υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης και ιδιαίτερα εκείνα που παρουσιάζουν κάποια ιδιαιτερότητα, όπως είναι τα άτομα με ειδικές ανάγκες ή άτομα με κάποια αναπηρία, καθώς αυτό αποτελεί σημαντικό κομμάτι της οργάνωσης μιας βιβλιοθήκης.

31. Ποιο είναι το όραμα σας για το μέλλον της Βιβλιοθήκης;

Η ερώτηση αυτή έγινε με σκοπό να δοθεί η δυνατότητα στους ιδιοκτήτες να εκφράσουν το όραμά τους για το μέλλον της Βιβλιοθήκης, ποιες είναι οι επιδιώξεις τους .

32. Θα υπάρχει συνεργασία με άλλους φορείς; (Ιδρύματα, Βιβλιοθήκες, σχέση της Βιβλιοθήκης με το Πανεπιστήμιο)

Σκοπός της ερώτησης ήταν να γνωρίσουμε τις προθέσεις των ιδρυτών σχετικά με αυτό το θέμα, αν θα υπάρχει συνεργασία με άλλους φορείς και συναφή Ιδρύματα και Βιβλιοθήκες ώστε να γίνεται ανταλλαγή πληροφοριών, εμπειριών και γνώσης για την επίτευξη των στόχων της Βιβλιοθήκης.

Στο ερωτηματολόγιο περιλαμβάνονται και ερωτήσεις που αφορούν το Ίδρυμα, οι οποίες έχουν σκοπό να διασαφηνίσουν αφενός τη διαδικασία που πρέπει να τηρηθεί για την ίδρυσή του, αλλά και τους λόγους που οδήγησαν τους ιδιοκτήτες σε αυτή την απόφαση, πως το οραματίζονται αλλά και κάποιες λεπτομέρειες λειτουργίας του Ιδρύματος. Πιο συγκεκριμένα τα ερωτήματα που περιλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο και αφορούν το Ίδρυμα είναι τα παρακάτω:

1. Ποια διαδικασία προβλέπεται για την ίδρυση ενός Ιδρύματος;

Η ερώτηση έγινε με σκοπό να κάνουμε σαφείς τις διαδικασίες που προβλέπει η νομοθεσία της χώρας μας ώστε το Ίδρυμα να αποκτήσει νομική υπόσταση και να δούμε αν πρόκειται για μια σχετικά εύκολη ή χρονοβόρα και απαιτητική διαδικασία.

2. Ποιο θα είναι το όνομα του Ιδρύματος;

Ώστε να προσδιοριστεί ακριβώς η επωνυμία του Ιδρύματος με την οποία θα γίνει γνωστό στο ευρύ κοινό.

3. Ποιοι είναι οι ιδρυτές του;

Με το ερώτημα αυτό θελήσαμε να μάθουμε τα άτομα που θα ασχοληθούν με την ίδρυση του Ιδρύματος.

4. Σε ποιον θα είναι αφιερωμένο; ή προς τιμή τίνος ιδρύεται;

Η ερώτηση αυτή τέθηκε γιατί, όπως γνωρίζουμε από την προσωπική μας εμπειρία αλλά και από την έρευνα που έγινε, τις περισσότερες φορές τα ιδρύματα αυτά ιδρύονται για να αποτίσουν φόρο τιμής σε κάποιο πρόσωπο, οικογένεια κλπ. Με την απάντηση στην ερώτηση αυτή θα διευκρινιστεί ποιο/α είναι το πρόσωπο/α που θέλουν να τιμήσουν οι ιδρυτές με την ενέργεια αυτή.

5. Που θα στεγαστεί; [Υπάρχει διαθέσιμο κτίριο; Περιγραφή του κτιρίου, του Εξωτερικού χώρου (αν διαθέτει / αν θα διαθέτει χώρο στάθμευσης κλπ.)]

Με την ερώτηση αυτή είχαμε σκοπό να εξετάσουμε αν υπάρχει διαθέσιμο κτίριο που θα στεγάσει το Ίδρυμα ή θα χρειαστεί η οικογένεια να προβεί στην αναζήτηση, αγορά ή παραχώρηση κάποιου οικήματος.

6. Ποια θα είναι η νομική του υπόσταση;

Σκοπός μας με αυτή την ερώτηση ήταν να αποσαφηνίσουμε ποια θα είναι η νομική υπόσταση του Ιδρύματος ώστε να μπορούμε να προσδιορίσουμε και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αφού σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία οι διάφορες ενώσεις προσώπων (και σύνολα περιουσίας) που δημιουργούνται από ιδιωτική πρωτοβουλία, έχουν έναν τρόπο οργάνωσης, δικαιώματα και υποχρεώσεις τα οποία διαφοροποιούνται ανάλογα με τη νομική τους υπόσταση, αν πρόκειται δηλαδή για σωματείο, ένωση, ίδρυμα ή ερανική επιτροπή.

7. Από ποιον θα διοικείται το Ίδρυμα;

Γιατί ανάλογα με τη νομική υπόσταση της κάθε ένωσης προσώπων διαφοροποιείται και ο τρόπος διοίκησής της.

8. Σε ποιο κοινό θα απευθύνεται;

Το κάθε Ίδρυμα μπορεί να απευθύνεται σε ένα γενικό κοινό χωρίς περιορισμούς και αποκλεισμούς, μπορεί όμως να απευθύνεται και σε συγκεκριμένες ομάδες κοινού με βάση κάποια χαρακτηριστικά. Σκοπός μας να προσδιοριστεί το κοινό αυτό.

9. Τι προσωπικό θα περιλαμβάνει;

Η ερώτηση αυτή έγινε με σκοπό να διαπιστωθούν οι ειδικότητες και ο αριθμός του προσωπικού που θα στελεχώσει το Ίδρυμα ώστε να πετύχει τους στόχους του, αλλά και ο αριθμός των νέων θέσεων εργασίας που θα δημιουργηθούν και επομένως πόσο θα συμβάλλει η ίδρυση του Ιδρύματος στη μείωση του ποσοστού ανεργίας, γεγονός τόσο σημαντικό στις δύσκολες συνθήκες που ζούμε.

10. Τι σκοπούς θα εξυπηρετεί το Ίδρυμα;

Με την απάντηση στο ερώτημα αυτό θα προσδιοριστούν οι σκοποί και στόχοι των ιδρυτών του Ιδρύματος και θα γίνει φανερό το κατά πόσο το Ίδρυμα θα εξυπηρετεί τις ανάγκες και θα προωθεί τα συμφέροντα μέρους ή του συνόλου της κοινωνίας.

11. Τι θα προσφέρει στην κοινωνία και ιδιαίτερα στην τοπική κοινωνία;

Η ερώτηση αυτή έχει σαν στόχο να δώσει τη δυνατότητα στους ιδρυτές του Ιδρύματος να εκφράσουν τις φιλοδοξίες και το τι επιδιώκουν να προσφέρουν στην κοινωνία με το εγχείρημα αυτό, δεδομένου ότι ανέκαθεν και μέχρι το πρόσφατο παρελθόν τα κοινωφελή ιδρύματα, ιδιαίτερα στην Ελλάδα, προσέφεραν τεράστιες υπηρεσίες στο έθνος και την κοινωνία, σε διάφορους τομείς.

12. Ποιο είναι το όραμά σας για το μέλλον του Ιδρύματος;

Με την ερώτηση αυτή θέλαμε να δώσουμε τη δυνατότητα στους ιδρυτές του Ιδρύματος να προσδιορίσουν το όραμά τους, το σκεπτικό και τις προθέσεις τους για το μέλλον, αφού η ίδρυση ενός Ιδρύματος μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ξεκινάει πάντα από κάποιο όραμα, θέτει κάποιους στόχους και προχωρά με γνώμονα την μελλοντική ανάπτυξη και εξέλιξη.

13. Θα επιδιώξετε τι στήριξη από φορείς και επενδυτές για την ολοκλήρωση του εγχειρήματος;

Σκοπός της ερώτησης αυτής ήταν να δούμε τις προθέσεις των ιδιοκτητών του ιδρύματος όσον αφορά την εξασφάλιση οικονομικών πόρων που θα υποστηρίζουν τη λειτουργία του

Ιδρύματος στο πλαίσιο της επίτευξης των σκοπών της ίδρυσης του και στήριξης των πρωτοβουλιών και δράσεων του.

14. Θα επιδιώξετε τη συνεργασία με άλλα ιδρύματα /φορείς

Σκοπός της ερώτησης να ακουστούν οι απόψεις των ιδρυτών πάνω σε αυτό το θέμα καθώς πάντοτε η σύνδεση, η ανάπτυξη συνεργασιών και η κοινή προσπάθεια με άλλες βιβλιοθήκες καθώς και με σχετικούς οργανισμούς του εσωτερικού και του εξωτερικού συμβάλλει στην καλύτερη εκμετάλλευση των διαθέσιμων πηγών και στην επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων μέσω της αλληλεπίδρασης και της ανταλλαγής εμπειριών, και γνώσης.

15. Το Ίδρυμα θα σχετίζεται με κάποιον τρόπο με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων;

Η ερώτηση αυτή τέθηκε για να διευκρινιστεί αν, πέρα από την πιθανή συνεργασία, το Ίδρυμα θα σχετίζεται και με κάποιο άλλο τρόπο με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ο λόγος για τον οποίο γεννήθηκε η απορία αυτή ήταν λόγω της ειδικότητας του κ. Απ. Παπαϊωάννου, ως καθηγητή στο συγκεκριμένο Πανεπιστήμιο και από το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος του υλικού της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου, που αποτελεί και βασική αιτία ίδρυσης του Ιδρύματος, βρίσκεται σήμερα στο χώρο του Πανεπιστημίου.

2.3 Τα δεδομένα της έρευνας

2.3.1 Παρουσίαση της ιστορίας και της δημιουργίας της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου.

Μέσα από την συνέντευξη με τα τέκνα της οικογένειας Παπαϊωάννου και τις απαντήσεις που μας έδωσαν στο ερωτηματολόγιο που τους δόθηκε, προβάλουν πολλές πτυχές της ιστορίας και της δημιουργίας της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου. Το υλικό της συγκεκριμένης Βιβλιοθήκης αποτελεί οικογενειακή ιδιοκτησία, που έχει αποκτηθεί με δαπάνες όλων των μελών της οικογένειας, οι οποίοι είναι όλοι άνθρωποι του πνεύματος και λάτρεις των βιβλίων. Οι άνθρωποι αυτοί αφοσιωμένοι στην επιστήμη τους και υπηρετώντας την με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, μέσα από τις θέσεις που κατείχαν ή συνεχίζουν να κατέχουν, εμβαθύνοντας στο αντικείμενό τους, κατάφεραν να συγκεντρώσουν το πλούσιο υλικό της Βιβλιοθήκης.⁷³

Ο Απόστολος Γ. Παπαϊωάννου γεννήθηκε στα Ιωάννινα το 1945. Η καταγωγή του είναι από το Δολό Πωγωνίου στην Ήπειρο. Μεγάλωσε σε μια αυστηρά μητριαρχική οικογένεια καθώς ο πατέρας του, Γεώργιος Παπαϊωάννου, εργαζόταν στα καράβια και έλειπε για μεγάλα διαστήματα από την οικογενειακή τους οικία στα Ιωάννινα. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Κατά τη διάρκεια των σπουδών, οι οποίες συνέπεσαν με τα χρόνια της δικτατορίας, ανέπτυξε αντιστασιακή δράση, συνελήφθη και φυλακίστηκε ως πολιτικός κρατούμενος στις φυλακές της Κέρκυρας. Με την επάνοδο της δημοκρατίας, ο Απόστολος Παπαϊωάννου παρέμεινε στα Ιωάννινα όπου εργάστηκε αρχικά ως καθηγητής φιλόλογος μέσης εκπαίδευσης στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα. Παράλληλα, εκπόνησε διδακτορική διατριβή στο Ελληνικό Ινστιτούτο της Βενετίας. Υπηρέτησε ως Επίκουρος Καθηγητής στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, και στη συνέχεια ως Αναπληρωτής και τακτικός Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ίδρυσε και διευθύνει το Εργαστήριο Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ίδρυσε επίσης το Δημοτικό Ελεύθερο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Δελβινακίου στην Ήπειρο, και αντίστοιχα

⁷³ Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερώτηση 1&10 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη & ερ. 1. από ερωτήσεις που αφορούν το Ίδρυμα

Δημοτικά Πανεπιστήμια στα Σφακιά της Κρήτης και στο Περιστέρι Αττικής. Σήμερα είναι Ομότιμος Καθηγητής Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

*Εικόνες:1&2 Ορκομωσία Απ. Παπαϊωάννου & Ελένης-Σαμαρά – Παπαϊωάννου
στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)*

Ο Απ. Παπαϊωάννου νυμφεύτηκε την Ελένη Σαμαρά-Παπαϊωάννου, η οποία γεννήθηκε στη Λαμία το 1947 και απεβίωσε το 2013. Η καταγωγή της ήταν από το χωριό

Νεράιδα της Ευρυτανίας. Ο πατέρας της ήταν οικοδόμος και από τα 4 (τέσσερα) παιδιά του, η Ελένη ήταν η μόνη που σπούδασε. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και στη συνέχεια διορίστηκε ως φιλόλογος στο Δελβινάκι της Ηπείρου και στο Πειραματικό Γυμνάσιο Ζωσιμαίας Σχολής στα Ιωάννινα, από όπου αφυπηρέτησε ως Διευθύντρια. Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην Πάδοβα της Ιταλίας με καθηγητή τον Filippo Maria Pontani και ξεκίνησε διδακτορική έρευνα για τα επιγράμματα του Marcus Valerius Martialis. Υπήρξε ενεργό μέλος του Συλλόγου Φιλολόγων Ιωαννίνων και Πρόεδρος αυτού μέχρι το 2007, όταν συνταξιοδοτήθηκε.

*Εικόνα: 3 Φωτογραφία του γάμου του Απ. Παπαϊωάννου
με την Ελένη Σαμαρά Παπαϊωάννου (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)*

Από το γάμο της με τον Απόστολο Παπαϊωάννου, γεννήθηκαν τρία (3) παιδιά. Στη διάρκεια της κοινής τους ζωής, ήδη από το 1974,⁷⁴ άρχισαν να συλλέγουν βιβλία και να δημιουργούν την προσωπική τους συλλογή, με τη συνδρομή και των γονέων του

⁷⁴ Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερώτηση 10 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

Αποστόλου Παπαϊωάννου, Γεωργίου και Αριστούλας, όσο εκείνοι βρισκόταν εν ζωή. Αφοσιωμένοι πραγματικά στην επιστήμη τους και ασκώντας το εκπαιδευτικό και ερευνητικό τους έργο, γρήγορα πλούτισαν τη συλλογή της Βιβλιοθήκης.⁷⁵ Πέρα όμως από την ενασχόληση με την παιδεία και την έρευνα, βασικοί παράγοντες που καθόρισαν το περιεχόμενο της εν λόγω Βιβλιοθήκης⁷⁶ ήταν οι δραστηριότητες, οι ανησυχίες και οι πεποιθήσεις των ανθρώπων αυτών. Ασχολούνταν με την ιστορία, την πολιτική, την τέχνη και μέσα από αυτά τα πλούσια ενδιαφέροντα, καθώς και την κοινωνική και πολιτική τους δράση, το περιεχόμενο της Βιβλιοθήκης διευρύνθηκε ακόμα περισσότερο.

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1980 η (συλλογή) Βιβλιοθήκη βρισκόταν στην οικία της οικογένειας Παπαϊωάννου (Μεγάλου Αλεξάνδρου 53) στα Ιωάννινα. Όταν όμως ο Απόστολος Παπαϊωάννου, στα τέλη του 1980, εκλέχτηκε Επίκουρος Καθηγητής στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο στην Αθήνα, μετέφερε εκεί ένα μέρος της συλλογής βιβλίων. Αργότερα το 1994 εκλέχτηκε αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Μετά από μια επίσκεψη στη βιβλιοθήκη του νεοσύστατου Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών της Σχολής Επιστημών Αγωγής διαπίστωσε, όπως λέει ο ίδιος,⁷⁷ ότι υπήρχαν πολλές ελλείψεις και κενά, όσον αφορά στον τομέα της ελληνικής ιστορίας. Αυτό που έλειπε ιδιαίτερα ήταν παλαιές εκδόσεις, οι οποίες είναι σπάνιες και πολύ δύσκολο να τις αποκτήσει κανείς, είναι όμως και αυτές που ενδιαφέρουν περισσότερο τους φιλόλογους και ιστορικούς που θέλουν να εμβαθύνουν στην επιστήμη τους, όπως έκανε και ο Απ. Παπαϊωάννου. Έτσι μετέφερε στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων την προσωπική του Βιβλιοθήκη, την οποία είχε δημιουργήσει στην Αθήνα, για την υποστήριξη του ερευνητικού, διδακτικού και εκπαιδευτικού έργου του ίδιου, αλλά και για να βοηθήσει τους φοιτητές του στις έρευνές τους.⁷⁸ Μαζί

75 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 1&10 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

76 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 11 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

77 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 10 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

78 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερώτηση 10 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

μεταφέρθηκαν και πολλά έπιπλα και αντικείμενα από την οικία της οικογένειας μειώνοντας έτσι τον όγκο του υλικού που παρέμεινε εκεί.

Τόσο ο Απόστολος όσο και η Ελένη Σαμαρά - Παπαϊωάννου και σε συνάρτηση με τις επαγγελματικές, ερευνητικές, κοινωνικές και πολιτικές τους δραστηριότητες συνέχισαν να αγοράζουν βιβλία, πολλά από τα οποία ήταν σπάνιες εκδόσεις, παλαιότυπα αλλά και σύγχρονα, όπως επίσης και έπιπλα και αντικείμενα αξίας, του 19ου και 20ου αιώνα, που τους κινούσαν το ενδιαφέρον σε διάφορες αγορές με αντίκες και παλαιοβιβλιοπωλεία, ανεξάρτητα από την αξία τους.⁷⁹ Στη συλλογή συγκαταλέγονται επίσης πολλά έργα και έπιπλα από το εξωτερικό και ιδιαίτερα από πόλεις της Ιταλίας, χώρα στην οποία ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους, όπως τη Βενετία, τη Ρώμη, τη Φλωρεντία και την Τεργέστη, αλλά και από πόλεις της Αιγύπτου όπως το Κάιρο και η Αλεξάνδρεια. Στις χώρες αυτές ο Απ. Παπαϊωάννου διατηρούσε επαφές με συναδέλφους του ακαδημαϊκούς και ερευνητές, στο πλαίσιο της ερευνητικής και επιστημονικής τους συνεργασίας.⁸⁰ Κατά τη δεκαετία 2000 το υλικό της βιβλιοθήκης, που στο μεταξύ έχει εμπλουτιστεί και με νέες προσκτήσεις, μοιράζεται ισότιμα τόσο στην οικία της οικογένειας όσο και στο γραφείο Παπαϊωάννου στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Εικόνα 4: Το Εργαστήριο Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού, στο Παιδαγωγικό τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

79 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερώτηση 10 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

80 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερώτηση 10 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

Αυτό το μέρος της συλλογής χρησιμοποιείται στο πλαίσιο των ερευνητικών εργασιών του άτυπου Εργαστηρίου Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού, στο Παιδαγωγικό τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, το οποίο λειτουργούσε και διηύθυνε ο Απ. Παπαϊωάννου. Επίσης από το υλικό αυτό στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών δημιουργήθηκαν το 2017 Αρχείο Τύπου και Ιστορικό Μουσείο από τον Απόστολο Παπαϊωάννου.⁸¹

Εικόνα 5: Επιγραφή εισόδου του Εργαστηρίου Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού, στο Παιδαγωγικό τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

Μέχρι το 2017 η διαχείριση της Βιβλιοθήκης γινόταν αποκλειστικά από τον Απ. Παπαϊωάννου, εξυπηρετώντας τις διδακτικές και ερευνητικές του υποχρεώσεις και δράσεις. Στη συνέχεια τη διαχείριση είχαν από κοινού ο πατέρας αλλά και τα τέκνα

⁸¹ Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερώτηση 10 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη & Παπαϊωάννου Απόστολος (Σεπτέμβριος 2016) *ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΒΙΒΛΙΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ* Από την VIVID Ο.Ε., ΕΚΤΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ & Αρχείο Τύπου και Ιστορικό Μουσείο από τον (<https://www.uoi.gr/wp-content/uploads/2017/11/averof.pdf>) (Ανακτήθηκε 10/1/2021)

Παπαϊωάννου, (Γεώργιος, Αριστούλα και Ασπασία)⁸² οι οποίοι είναι όλοι άνθρωποι του πνεύματος και των γραμμάτων. Τα τέκνα της οικογένειας, ακολουθώντας τα βήματα των γονιών τους και μέσα στο πλαίσιο των δικών τους εκπαιδευτικών, επαγγελματικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, συνέχισαν να εμπλουτίζουν την οικογενειακή Βιβλιοθήκη με θέματα που άπτονταν των δικών τους ενδιαφερόντων και πλήθος βιβλίων άλλων επιστημών. Ο γιος της οικογένειας, Γεώργιος Παπαϊωάννου είναι σήμερα επίκουρος καθηγητής στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, στον τομέα της Μουσειολογίας, η Αριστούλα Παπαϊωάννου κατέχει τη θέση της Βιβλιοθηκονόμου στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και η Ασπασία Παπαϊωάννου είναι Διευθύντρια υπηρεσιών καταστήματος εστίασης.

Σήμερα η οικογένεια έχει στην κατοχή της πλούσιο βιβλιακό υλικό, που παρουσιάζει θεματική πολυμορφία, το οποίο δεν έχει καταμετρηθεί, όπως υπολογίζεται όμως, φτάνει τους 50.000 τόμους. Πολλοί από τους τόμους αυτούς είναι σύγχρονοι, υπάρχουν όμως και περίπου πεντακόσια (500) παλαιότυπα, που εκδόθηκαν στις αρχές του 16ου αι. ως το 1900, σπάνια έργα και χειρόγραφα. Στις συλλογές περιλαμβάνεται επίσης πλούσιο αρχειακό υλικό, πλήθος εφημερίδων και περιοδικών (περίπου 100), χάρτες, συλλεκτικά αντικείμενα και πολλά άλλα.⁸³ Οι συλλογές, τη δεδομένη χρονική στιγμή, (Ιανουάριο 2021) βρίσκονται μοιρασμένες, σχεδόν ισότιμα, σε τέσσερις (4) διαφορετικές τοποθεσίες: στο οικογενειακό σπίτι Παπαϊωάννου, Μεγάλου Αλεξάνδρου 53 στα Ιωάννινα, στο Εργαστήριο Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού στο Παιδαγωγικό τμήμα Νηπιαγωγών και προσωπικό γραφείο του Α. Παπαϊωάννου στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, στο δεύτερο προσωπικό του γραφείο στο Δημοτικό Ελεύθερο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Δελβινακίου, και στην προσωρινή οικία διαμονής του Α. Παπαϊωάννου στο Νεοχωρόπουλο Ιωαννίνων (οικία Χαράς Μποζώνη)⁸⁴

82 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου ερώτηση 1 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

83 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου ερώτηση 8 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

84 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου ερώτηση 15 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη & επ. 5. από ερωτήσεις που αφορούν το Ίδρυμα

Από τη στιγμή που το υλικό που είχε στην κατοχή της πλέον η οικογένεια αυξήθηκε τόσο σε μέγεθος όσο και σε περιεχόμενο και είδος, πρόθεση του Απ. Παπαϊωάννου και της Ελένης Σαμαρά - Παπαϊωάννου ήταν να ιδρυθεί και θεσμοθετηθεί μια βιβλιοθήκη, η οποία θα είναι ανοιχτή στο κοινό και θα προσφέρει στους χρήστες της ένα πλούσιο πληροφοριακό υλικό. Η ιδέα αυτή αγκαλιάστηκε και υποστηρίχτηκε και από τα τέκνα της οικογένειας Γεώργιο, Αριστούλα και Ασπασία, οι οποίοι εργάστηκαν προς αυτή την κατεύθυνση και ξεκίνησαν από κοινού τις διαδικασίες, ώστε να δημιουργήσουν ένα Ίδρυμα στα Ιωάννινα που θα φέρει την επωνυμία «Ίδρυμα Παπαϊωάννου»⁸⁵ και στο οποίο θα στεγαστούν οι βασικές συλλογές της οικογένειας.⁸⁶ Η Βιβλιοθήκη θα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του Ιδρύματος αυτού, θα καταλαμβάνει το μεγαλύτερο φυσικό χώρο του και όλες οι δράσεις του θα πηγάζουν από αυτή.

Οι ιδιοκτήτες φιλοδοξούν, στο άμεσο μέλλον, ο χώρος, ο οποίος θα στεγάσει τη Βιβλιοθήκη,⁸⁷ αλλά και τα διαχειριστικά τμήματα του Ιδρύματος, να είναι κάποια ιδιόκτητη οικία, που θα επιλεγεί με κριτήριο να πληρεί τις απαραίτητες προδιαγραφές στέγασης και λειτουργίας τους. Αργότερα όμως, και αν το απαιτούν οι συνθήκες ή το μέγεθος των συλλογών αυξηθεί τόσο που ο αρχικός χώρος δεν θα επαρκεί τότε πιθανόν να αναζητηθεί άλλος χώρος.

Οι λόγοι οι οποίοι οδήγησαν την οικογένεια στην απόφαση να μοιραστεί με το ευρύ κοινό και κάθε ενδιαφερόμενο το πλούσιο υλικό της οικογενειακής τους βιβλιοθήκης, όπως και όλες τις άλλες συλλογές, ήταν⁸⁸ αρχικά γιατί ήθελαν για λόγους διαχείρισης, πρακτικούς, αλλά και συναισθηματικούς να κρατήσουν τη συλλογή συγκεντρωμένη σε έναν ενιαίο χώρο. Επίσης διαθέτοντας τη συλλογή στο κοινό για χρήση θα καταφέρουν να την διατηρήσουν ζωντανή. Πέρα όμως από αυτό, γιατί θεωρούν

85 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου ερώτηση 2 από ερωτήσεις που αφορούν το Ίδρυμα

86 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 2 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη & ερ. 3. από ερωτήσεις που αφορούν το Ίδρυμα

87 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 7. από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη και ερώτηση 5. από ερωτήσεις που αφορούν το Ίδρυμα

88 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 2 & 3 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

πως το ευρύ κοινό δικαιούται να έχει πρόσβαση στην πληροφορία και ιδιαίτερα σε ένα τόσο μεγάλο πλήθος και τόσο διαφορετικό σε μορφή υλικό και σε πηγές πολλές από τις οποίες αποτελούν πρωτότυπο υλικό και παρέχουν πρωτογενή πληροφόρηση.

Η θεσμοθέτηση της Βιβλιοθήκης και κατ' επέκταση του Ιδρύματος, θα δημιουργήσει παράλληλα θέσεις εργασίας για πρόσληψη και απασχόληση εξειδικευμένου προσωπικού από τους κλάδους της Αρχαιονομίας και Βιβλιοθηκονομίας συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στη μείωση της ανεργίας. Βασικός λόγος επίσης ήταν το ότι με αυτόν τον τρόπο θα αποδοθεί φόρος τιμής σε όλα τα μέλη της οικογένειας που συνέβαλαν, ο καθένας με τις δικές του προσπάθειες και θυσίες και μέσα στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους, στη δημιουργία αυτής της τόσο αξιόλογης συλλογής.

Αναλύοντας τους σκοπούς και τους στόχους της ίδρυσης της Βιβλιοθήκης, οι ιδιοκτήτες αναφέρουν, πως βασικός σκοπός τους είναι να προσφέρουν σε κάθε ενδιαφερόμενο «πρόσβαση στις υπηρεσίες και πηγές της Βιβλιοθήκης».⁸⁹ Για την εξυπηρέτηση αυτού του σκοπού, οι ιδιοκτήτες έχουν ως στόχο, η Βιβλιοθήκη να λειτουργεί με ωράριο που θα καλύπτει, όσο το δυνατό καλύτερα, τις ανάγκες του κοινού. Στόχος τους επίσης είναι η διαχείριση της συλλογής να γίνεται με τρόπο ώστε να καλύπτονται οι πληροφοριακές ανάγκες όλων όσων επισκέπτονται τη Βιβλιοθήκη, είτε για μελέτη είτε για έρευνα. Ο ακριβής τρόπος λειτουργίας, όσον αφορά την οργάνωση και τις υπηρεσίες που θα παρέχει, θα καθοριστεί μετά από σχετικές μελέτες, ωστόσο στόχος τους είναι να παρέχονται ηλεκτρονικές υπηρεσίες και η απαραίτητη τεχνολογική υποδομή τόσο στο προσωπικό όσο και στο κοινό.

Ένας ακόμα σκοπός των ιδιοκτητών της Βιβλιοθήκης είναι η εξωστρέφεια και επικοινωνία τόσο με την τοπική όσο και με την ευρύτερη κοινωνία.⁹⁰ Για τον σκοπό αυτό, θα επιδιώξουν τον προγραμματισμό και την προώθηση διαφόρων εκδηλώσεων και δράσεων, στις οποίες θα μπορεί, εύκολα και χωρίς ιδιαίτερες διαδικασίες, να έχει

89 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωματολογίου: ερ. 4. από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

90 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωματολογίου: ερ. 4. από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

πρόσβαση και να συμμετέχει το κοινό. Βασική επιδίωξη βέβαια αποτελεί και η προσφορά κινήτρων ώστε να προσφέρονται τα ερεθίσματα εκείνα που θα προκαλέσουν το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή του κοινού. Επίσης, πολύ σημαντικός, για την επίτευξη αυτού του σκοπού, είναι και ο ρόλος των στελεχών της Βιβλιοθήκης, τα οποία θα πρέπει να επιδεικνύουν επαγγελματισμό και ήθος. Στο πλαίσιο της επίτευξης του παραπάνω σκοπού, σημαντική είναι και η συνεργασία με τοπικούς φορείς εκπαίδευσης ή άλλους φορείς. Μέσα από την οποία θα προκύψουν κοινές δράσεις.

Ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί επίσης στο περιβάλλον της Βιβλιοθήκης και τους χώρους μελέτης.⁹¹ Σκοπός των ιδρυτών της Βιβλιοθήκης είναι να δημιουργήσουν ένα ευχάριστο και φιλόξενο περιβάλλον, έναν χώρο που θα προσελκύει τους επισκέπτες, όπου θα περνούν ευχάριστα και δημιουργικά το χρόνο τους. Για την εξυπηρέτηση του σκοπού αυτού στοχεύουν στην αισθητική διαμόρφωση των χώρων υποδοχής και μελέτης αλλά και στη δημιουργία χώρων που θα προσφέρονται για ατομική/απομονωμένη χρήση. Ταυτόχρονα οι χώροι θα είναι εξοπλισμένοι με τον πιο σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό, ώστε να ικανοποιούν τις ανάγκες των χρηστών, για μελέτη και έρευνα. Ιδιαίτερη προσοχή πρόκειται να δοθεί στη διαρρύθμιση των χώρων, ώστε να είναι εφικτή και η πρόσβαση ατόμων με αναπηρία, αλλά και κάθε πολίτη, τόσο στους χώρους της Βιβλιοθήκης όσο και του Ιδρύματος. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να γίνει ιδιαίτερη διαρρύθμιση των χώρων η οποία θα προκύψει μετά από τη διενέργεια σχετικών μελετών.⁹²

Για την στήριξη της λειτουργίας και την ανάπτυξη του έργου της Βιβλιοθήκης και του Ιδρύματος, οι ιδιοκτήτες σκοπεύουν να αναζητήσουν προγράμματα (προτάσεις) χρηματοδότησης, τόσο από κρατικούς φορείς όσο και από άλλους φορείς που μπορούν και έχουν την πρόθεση να προσφέρουν τη στήριξή τους.⁹³ Για τον σκοπό αυτό η Διοίκηση

91 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 4 & 31 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

92 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 30 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

93 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 4. από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

του Ιδρύματος θα προβεί στη σύνταξη στρατηγικών πλάνων για τη διεκδίκηση χορηγήσεων από κρατικούς φορείς, αλλά και τη διεκδίκηση υποτροφιών και την υλοποίηση προγραμμάτων έρευνας και ανάπτυξης για μέλη της Βιβλιοθήκης με ερευνητικό έργο και δράση. Οι χορηγίες θα συμβάλλουν σημαντικά στη γενικότερη λειτουργία του Ιδρύματος και την υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων και πολύ πιθανό στην ανάδειξη νέων επιστημόνων.

Για την εκπλήρωση των σκοπών της Βιβλιοθήκης και του Ιδρύματος και στο πλαίσιο των προσπαθειών συνεχούς βελτίωσης της ποιότητας των υπηρεσιών που θα προσφέρει η Βιβλιοθήκη, θεωρείται δεδομένη η ανάγκη αξιολόγησης της απόδοσης του προσωπικού, των έργων και των δραστηριοτήτων που θα υλοποιούνται.⁹⁴ Η απόδοση των εργαζομένων αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την ικανοποίηση των χρηστών και την εξοικονόμηση πόρων. Στόχος των ιδρυτών είναι η διαμόρφωση ενός αποτελεσματικού συστήματος αξιολόγησης της απόδοσης των εργαζόμενων στη Βιβλιοθήκη, όπως και η διεξαγωγή ετήσιας απογραφής των εργασιών που θα πραγματοποιούνται και η Έκδοση Επετηρίδας.

Η Βιβλιοθήκη θα είναι ανοιχτή στο κοινό, το οποίο θα έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί ώστε να γνωρίσει το χώρο και να χρησιμοποιήσει το υλικό στους χώρους της Βιβλιοθήκης.⁹⁵ Οι υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης θα απευθύνονται⁹⁶ σε ερευνητές, ακαδημαϊκούς, μελετητές, συγγραφείς, καθηγητές, μαθητές Β΄ βάθμιας Εκπαίδευσης, φοιτητές, αλλά και σε κάθε πολίτη με προσωπικό ενδιαφέρον και για οποιονδήποτε μελετητή ή ερευνητή μπορεί να ενδιαφέρεται για τους τομείς που καλύπτουν οι συλλογές. Στις προθέσεις των ιδιοκτητών είναι κάθε πολίτης να μπορεί να έχει πρόσβαση στους χώρους της Βιβλιοθήκης και να μην υπάρχουν ομάδες που θα αποκλείονται για κάποιο λόγο από αυτή (π. χ τα άτομα με ειδικές ανάγκες). Για το σκοπό αυτό πρόκειται να διενεργηθούν σχετικές μελέτες.

94 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου:ερ. 4 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

95 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 20. από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

96 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 21. από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

Ο ακριβής τρόπος λειτουργίας, αλλά και ο τρόπος οργάνωσης της Βιβλιοθήκης⁹⁷ θα καθοριστεί μετά από τη διενέργεια σχετικών μελετών, με βάση τις οποίες θα συνταχθούν οι επιμέρους πολιτικές. Ωστόσο οι ιδιοκτήτες επιθυμούν να υπάρχει η δυνατότητα δανεισμού τεκμηρίων, με εξαίρεση τη συλλογή των σπάνιων βιβλίων,⁹⁸ αφού πρώτα οι χρήστες γίνουν μέλη της Βιβλιοθήκης και καταχωρηθούν στο μητρώο χρηστών του αυτοματοποιημένου συστήματος που θα υιοθετήσει η Βιβλιοθήκη. Περισσότερες λεπτομέρειες θα οριστούν στην Πολιτική Δανεισμού, που θα συνταχθεί από εξειδικευμένο προσωπικό της Βιβλιοθήκης.

Θα υπάρχει επίσης η δυνατότητα έκδοσης φωτοαντιγράφων μέρους του υλικού, και θα παρέχονται ηλεκτρονικές υπηρεσίες και τεχνολογική υποδομή, τόσο στο προσωπικό όσο και στο κοινό. Ειδικά διαμορφωμένοι χώροι οι οποίοι θα διαχωρίζονται από τους χώρους μελέτης και βιβλιοστασιών θα φιλοξενούν τα φωτοτυπικά μηχανήματα και τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Στο κοινό θα παρέχεται επίσης και η υπηρεσία ScanToMail η οποία θα τελείται σύμφωνα με τη νομοθεσία των πνευματικών δικαιωμάτων.⁹⁹ Σε πρώτο στάδιο η Βιβλιοθήκη προβλέπεται ότι θα περιλαμβάνει τα παρακάτω τμήματα:¹⁰⁰

- Τμήμα Βιβλιοστασιών
- Τμήμα Υποδοχής και Εξυπηρέτησης Κοινού
- Τμήμα Αναγνωστηρίου (Μελέτης και Συμβουλής)
- Τμήμα Υπολογιστών και Φωτοτυπικών Μηχανημάτων
- Γραφείο Επεξεργασίας Υλικού και Διαχείρισης Συλλογών
- Γραφείο Διοικητικής Διεκπεραίωσης και Εξωστρέφειας

97 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 19 & 20 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

98 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 24. από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

99 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 24 & 25. από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

100 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 26 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

Πιο συγκεκριμένα οι υπηρεσίες¹⁰¹ που προβλέπεται να προσφέρει η Βιβλιοθήκη θα είναι:

- Διακίνησης Υλικού (Δανεισμός, Επιστροφή, Διαδανεισμός)
- Πληροφοριακής Εξυπηρέτησης
- Ηλεκτρονικού Καταλόγου
- Επεξεργασίας Υλικού
- Περιοδικών Εκδόσεων
- Σεμιναρίων και εκδηλώσεων
- Ξενάγησης
- Διοικητικής Υποστήριξης
- ScanToMail
- Φωτοαντιγραφής
- Υπολογιστών και Δικτύων
- Αρχείο Τύπου και Ιστορικό Μουσείο¹⁰²

Βέβαια, προκειμένου η Βιβλιοθήκη να είναι σε θέση να λειτουργήσει και να δεχθεί το κοινό, θα πρέπει να γίνουν ακόμα πολλά βήματα.¹⁰³ Αρχικά, θα πρέπει να γίνει πλήρης καταγραφή του υλικού που υπάρχει και ανάλογα με το μέγεθος να επιλεγεί ο πιο κατάλληλος χώρος για να στεγαστεί η Βιβλιοθήκη. Στη συνέχεια θα πρέπει να γίνει προμήθεια της απαραίτητης υλικοτεχνικής υποδομής (βιβλιοθήκες, προθήκες, γραφεία μελέτης, χώροι εξυπηρέτησης, υπολογιστές, κ. ά.). Να εξασφαλιστεί ακόμα η τεχνική υποδομή (φωτισμός, παροχή δικτύου, θέρμανση, κ. ά.) και βέβαια να στελεχωθεί με το απαραίτητο ανθρώπινο δυναμικό. Παράλληλα, ανάλογη μέριμνα θα πρέπει να ληφθεί για τα μέσα πρόσβασης και κίνησης στους χώρους, τον καθορισμό εξόδων κινδύνου, την ύπαρξη πυρασφάλειας, την ασφαλή είσοδο και έξοδο ατόμων με αναπηρία και την

101Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 22 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

102 Αρχείο Τύπου και Ιστορικό Μουσείο όπως δημιουργήθηκε από τον Απ. Παπαϊωάννου (<https://www.uoi.gr/wp-content/uploads/2017/11/averof.pdf>) (Ανακτήθηκε 10/1/2021)

103Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 5 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

εγκατάσταση αντικλεπτικών συστημάτων και άλλων συστημάτων ασφάλειας του κτηρίου και των χρηστών.

Για την ηλεκτρονική καταγραφή του υλικού η Βιβλιοθήκη διαθέτει τεχνολογικό εξοπλισμό που, όπως εκτιμάται από τους ιδιοκτήτες, μπορεί να φιλοξενήσει το υλικό. Βέβαια, θα πρέπει να γίνει εμπεριστατωμένη μελέτη για το μέγεθος των πληροφοριών που θα χρειαστεί να καταχωρηθούν και τις αντίστοιχες τεχνολογικές προδιαγραφές. Θα πρέπει επίσης να αποκτηθούν ειδικά βιβλιοθηκονομικά προγράμματα για την περιγραφή του υλικού, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και τις προοπτικές διάχυσης της πληροφορίας. Αυτή η ενέργεια θα πρέπει να μελετηθεί από επιστημονικό προσωπικό το οποίο θα αναλάβει να διεκπεραιώσει όλα τα στάδια της επεξεργασίας της συλλογής.¹⁰⁴

Όσον αφορά τη διαχείριση της Βιβλιοθήκης¹⁰⁵ αυτή θα γίνεται από τον Προϊστάμενο Βιβλιοθήκης. Αυτός θα έχει την ευθύνη της γενικής διοίκησης και οργάνωσης της Βιβλιοθήκης, θα εποπτεύεται όμως και θα λογοδοτεί στο Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος.

Το προσωπικό της Βιβλιοθήκης¹⁰⁶ θα αποτελούν τουλάχιστον 3 (τρεις) βιβλιοθηκονόμοι, από τους οποίους 1 (ένας) θα είναι Προϊστάμενος προσωπικού, 1 (ένας) πληροφορικός, 1 (ένας) ιστορικός, και 1 (ένας) διοικητικός. Ανάλογα βέβαια με τις δράσεις της Βιβλιοθήκης και τους ρυθμούς ανάπτυξης της συλλογής ενδέχεται να προσληφθεί και επιπλέον προσωπικό. Η πρόσληψη και επιλογή του προσωπικού θα γίνει κατόπιν πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος και προσωπική συνέντευξη. Οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να διαθέτουν τα ανάλογα προσόντα, να έχουν κάνει τις απαραίτητες σπουδές να διαθέτουν επαγγελματική εμπειρία στο χώρο των Βιβλιοθηκών και να επιθυμούν να εργαστούν κάτω από τις συνθήκες που απαιτεί η λειτουργία μιας βιβλιοθήκης. Σημαντικό ρόλο για την επιλογή τους θα αποτελέσει η εντοπιότητα των

104 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 14 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

105 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 27 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

106 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 28 & 29 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

υποψηφίων. Βέβαια όλες οι λεπτομέρειες λειτουργίας της Βιβλιοθήκης θα συνταχθούν και θα αναρτηθούν στη σελίδα της που θα σχεδιαστεί για τις ανάγκες του Ιδρύματος και του κοινού. Το ωράριο λειτουργίας¹⁰⁷ θα οριστεί κατόπιν εκτίμησης των αναγκών των χρηστών, όπως προκύψουν. Στην πρώτη φάση λειτουργίας ωστόσο, πρόθεση των ιδιοκτητών είναι αυτό να κυμαίνεται από τις 9.00 π.μ έως τις 16.00 μ.μ, Δευτέρα με Παρασκευή.

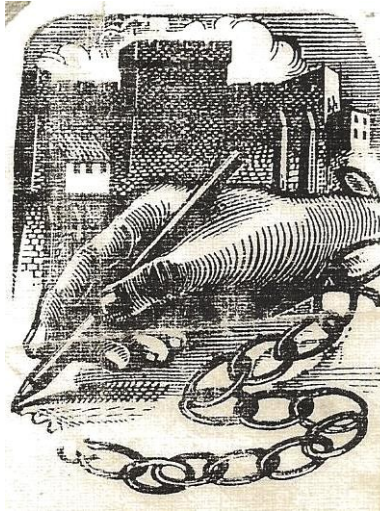
Επιδίωξη των ιδιοκτητών αποτελεί και η συνεργασία με φορείς¹⁰⁸ που έχουν τους ίδιους προβληματισμούς και δραστηριοποιούνται στο χώρο των βιβλιοθηκών. Θεωρούν πολύ σημαντική μια πιθανή συνεργασία με τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ωστόσο η πιθανότητα συνεργασίας δεν θα περιορίζεται μόνο σε τοπικό επίπεδο αλλά θα στρέφεται σε συναφείς φορείς ανεξάρτητα από τον τόπο λειτουργίας τους.

Σε ερώτηση που θέσαμε στους ιδιοκτήτες σχετικά με το όραμα τους¹⁰⁹ για το μέλλον της Βιβλιοθήκης μας απάντησαν ότι: «Η πρωταρχική επιθυμία μας είναι η Βιβλιοθήκη και παράλληλα το Ίδρυμα, να αποτελέσει έναν ζωτικό χώρο επικοινωνίας, συνεισφοράς και επιστημονικής αλληλεπίδρασης. Επιδιώκουμε στο μέλλον να καταστήσουμε το Ίδρυμα αναπόσπαστο μέλος της ερευνητικής κοινότητας, το οποίο θα προσφέρει κίνητρα και ευκαιρίες για διάδοση της πληροφορίας και την εξέλιξη των θεωρητικών επιστημών. Ταυτόχρονα, θέλουμε να δημιουργήσουμε έναν χώρο φιλόξενο που πολλοί άνθρωποι θα επιλέγουν για να περάσουν δημιουργικά το χρόνο τους. Αυτό που κυρίως επιθυμούμε να πετύχουμε είναι να διαμορφώσουμε ένα περιβάλλον που θα μεταφέρει στο κοινό την αίσθηση του πνευματικού κόσμου του 19^{ου} αιώνα και παράλληλα θα χαρακτηρίζεται διακριτικά από τον πιο σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό».

107Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωματολογίου: ερ. 23 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη
108Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωματολογίου: ερ. 32 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη
109Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωματολογίου: ερ. 31 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

2.3.2 Παρουσίαση της Δημιουργίας του Ιδρύματος Παπαϊωάννου με βάση τις απαντήσεις στα ερωτήματα.

Όπως ειπώθηκε και παραπάνω η Βιβλιοθήκη θα στεγάζεται σε κοινό κτήριο με το Ίδρυμα Παπαϊωάννου. Η Βιβλιοθήκη άλλωστε αποτελεί και τη βασική αιτία ίδρυσης του Ιδρύματος και κάθε δραστηριότητά του θα σχετίζεται άμεσα με αυτή.¹¹⁰ Το Ίδρυμα θα φέρει ως έμβλημα το χαρακτηριστικό, ξυλογραφία του Α. Τάσσου το οποίο έχει επιλεγεί από τον Απ. Παπαϊωάννου, από το εξώφυλλο του μελετήματος του Μ. Κουλουριώτη (Νίκου Μπελογιάννη): «Οι πρώτες μακρινές ρίζες της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας», 1952. Το ίδιο έμβλημα θα χρησιμοποιηθεί και στο ex-libris για τη σήμανση των βιβλίων της Βιβλιοθήκης από εξειδικευμένο προσωπικό που θα αναλάβει την γενική επεξεργασία του υλικού.

Εικόνα 6: Το έμβλημα του Ιδρύματος Παπαϊωάννου (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

Στο σημείο αυτό θα παρουσιαστούν τα δεδομένα που προέκυψαν από το ερωτηματολόγιο που δόθηκε στα τέκνα Παπαϊωάννου και αφορούν τα χαρακτηριστικά του Ιδρύματος και τις επιδιώξεις των ιδρυτών του. Η ίδρυση του Ιδρύματος Παπαϊωάννου αποτελεί για τα τρία αδέλφια μια απόφαση την οποία θεωρούν χρέος απέναντι στην

¹¹⁰ Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 6 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη και ερ. 5 από ερωτήσεις που αφορούν το Ίδρυμα

οικογένεια, που με τόσους κόπους και θυσίες κατάφεραν να δημιουργήσουν αυτή την τόσο σημαντική συλλογή. Αποτίει φόρο τιμής και αφιερώνεται στους γονείς τους, τον πατέρα Απόστολο Παπαϊωάννου, τη μητέρα τους Ελένη Σαμαρά – Παπαϊωάννου, στον παππού και τη γιαγιά Παπαϊωάννου. Ταυτόχρονα όμως, η ίδρυση του ιδρύματος αυτού, απηχεί όλη την οικογενειακή γραμμή και παράδοση αφού, στον δρόμο των γραμμάτων και των τεχνών, συνεχίζοντας την οικογενειακή παράδοση, βαδίζουν, όπως ειπώθηκε παραπάνω, και τα παιδιά τους αλλά και η Αικατερίνη Παπαϊωάννου – Δημητρίου (αδελφή του Απ. Παπαϊωάννου, διευθύντρια δημοτικού σχολείου), και τα παιδιά της Ιωάννης και Γεώργιος Δημητρίου, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ερευνητής στο Πανεπιστήμιο του Manchester αντίστοιχα, αλλά και γαμπροί, νύφες και τέκνα της οικογένειας.¹¹¹

Από νομικής απόψεως, το Ίδρυμα θα αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.¹¹² Η διαδικασία ίδρυσης ενός Ιδρύματος,¹¹³ όπως παραδέχονται και οι μελλοντικοί ιδιοκτήτες του, δεν είναι ούτε εύκολη αλλά ούτε και απλή. Πρόκειται για διαδικασίες που αλλάζουν κατά καιρούς γι' αυτό θεωρείται απαραίτητη η συνδρομή και η καθοδήγηση ενός Δικηγόρου – Νομικού Συμβούλου. Από τη στιγμή που υπάρχει το όραμα και η βεβαιότητα ότι η ίδρυσή του έχει να προσφέρει σημαντικά οφέλη στην κοινωνία, το πρώτο βήμα που πρέπει να γίνει είναι να συνταχθεί ένα κείμενο στο οποίο θα αποτυπώνεται με σαφήνεια ο χαρακτήρας, ο ρόλος και οι στόχοι του Ιδρύματος. Στη συνέχεια θα πρέπει να συνταχθεί καταστατικό έγγραφο το οποίο θα ορίζει το Ίδρυμα ως οντότητα και θα περιγράφει τη δομή, το περιεχόμενο, τη λειτουργία, τον εξοπλισμό και τα μέσα προβολής του. Ακολουθεί η επικύρωση του καταστατικού από τους αρμόδιους φορείς δικαιοδοσίας (συμβολαιογραφείο, Εφορία, κ.ά.) και πλέον το Ίδρυμα θα υφίσταται τυπικά.

Από λειτουργικής πλευράς, θα πρέπει να οριστεί η διοικητική δομή του, να βρεθεί ο χώρος που θα στεγάσει το Ίδρυμα, ο οποίος θα πρέπει να τηρεί τις προδιαγραφές και να

111 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 4 από ερωτήσεις που αφορούν το Ίδρυμα

112 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 6 από ερωτήσεις που αφορούν το Ίδρυμα

113 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 1 από ερωτήσεις που αφορούν το Ίδρυμα

είναι εύκολα προσβάσιμος και προσεγγίσιμος από το κοινό. Στη συνέχεια να μεταφερθούν οι επιμέρους συλλογές που θα φιλοξενεί η Βιβλιοθήκη, να οργανωθεί το υλικό ώστε να μπορούν οι επισκέπτες να έχουν εύκολα πρόσβαση, να γίνει προμήθεια εξοπλισμού μηχανοργάνωσης και ηλεκτρονικής καταχώρησης/προβολής και τέλος να χαραχθούν οι επιμέρους πολιτικές και να παρθούν οι απαραίτητες αποφάσεις που θα καθορίζουν τον τρόπο γενικής λειτουργίας του.¹¹⁴

Το Ίδρυμα θα διοικείται¹¹⁵ από ένα Διοικητικό Συμβούλιο, που θα απαρτίζεται από πέντε μέλη. Τα τρία από αυτά τα μέλη θα είναι τα τέκνα Παπαϊωάννου και τα άλλα δύο θα οριστούν με την καθοδήγηση δικηγόρου και αφού ληφθούν υπόψη οι ανάγκες λειτουργίας του Ιδρύματος.

Για την εξυπηρέτηση των αναγκών και την υποστήριξη των υπηρεσιών που θα προσφέρει το Ίδρυμα, θα απασχολεί προσωπικό που θα προέρχεται από τις ακόλουθες ειδικότητες¹¹⁶: Διοικητικού-Λογιστικού, Βιβλιοθηκονόμου, Αρχειονόμου, Πληροφορικού, Ιστορικού, Μουσειολόγου, προσφέροντας την ευκαιρία σε νέους ανθρώπους, που κατέχουν τις ειδικότητες αυτές, να ασχοληθούν με το αντικείμενο των σπουδών τους. Ο αριθμός του προσωπικού που θα απασχολεί το Ίδρυμα θα είναι ανάλογος των αναγκών που θα προκύψουν.

Με βάση τις προθέσεις των ιδιοκτητών του, οι σκοποί που θα εξυπηρετεί το Ίδρυμα θα είναι ερευνητικοί και εκπαιδευτικοί.¹¹⁷ Στόχος του Ιδρύματος είναι να αποτελέσει ένα κέντρο πληροφόρησης, χώρο μελέτης και έρευνας για κάθε ενδιαφερόμενο χρήστη – επισκέπτη. Να προσφέρει σε νέους ερευνητές και μελετητές την ευκαιρία εκπόνησης μακροπρόθεσμων ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, μέσω των οποίων θα υποστηρίζεται η μελέτη της εθνικής και πολιτικής ιστορίας. Μέλημα των ιδιοκτητών αποτελεί επίσης ο σχηματισμός οργανωμένων και λειτουργικών πληροφοριακών συνόλων και η ψηφιοποίηση του υλικού, το οποίο θα συγκεντρωθεί στο

114 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 1 από ερωτήσεις που αφορούν το Ίδρυμα

115 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 7 από ερωτήσεις που αφορούν το Ίδρυμα

116 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 9 από ερωτήσεις που αφορούν τη Ίδρυμα

117 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 10 από ερωτήσεις που αφορούν τη Ίδρυμα

Ίδρυμα. Παράλληλα στόχος τους είναι να δοθεί η δυνατότητα σε νέους ανθρώπους, που κατέχουν τις ειδικότητες που θεωρούνται απαραίτητες για τη στελέχωση του Ιδρύματος, να απασχοληθούν στο χώρο αυτό.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το Ίδρυμα θα συμβάλει στην πνευματική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής των Ιωαννίνων και της Ηπείρου γενικότερα. Όμως δεν θα απευθύνεται μόνο στους πολίτες αυτής της γεωγραφικής περιοχής, αλλά στο ευρύ κοινό,¹¹⁸ σε κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη χωρίς τοπικούς περιορισμούς. Πιο συγκεκριμένα δικαίωμα εισόδου στους χώρους του Ιδρύματος, περιήγησης και διερεύνησης των συλλογών θα έχει κάθε απλός πολίτης, αλλά και κάθε επιστήμονας – ερευνητής, εκπαιδευτικός, μαθητής, φοιτητής, ακαδημαϊκός. Στο πλαίσιο της πολιτικής που θα χαράξει το Ίδρυμα και των αποφάσεών του, θα ορισθούν επίσης οι ομάδες των χρηστών που θα έχουν δικαίωμα δανεισμού υλικού, φωτοτύπησης ή/και χρήσης άλλων υπηρεσιών που θα προσφέρει το ίδρυμα στις διάφορες κατηγορίες χρηστών.¹¹⁹ Θα πρόκειται για έναν χώρο ανοιχτό όπου θα διεξάγονται εκδηλώσεις, εκθέσεις, διαλέξεις, σεμινάρια και συνέδρια, που θα απευθύνονται στις κατηγορίες χρηστών που αναφέρθηκαν παραπάνω ,ενώ θα επιδιώκεται και η συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες, συγγραφείς και τοπικούς μελετητές.¹²⁰

Οι ιδιοκτήτες φιλοδοξούν το Ίδρυμα να γίνει αποδεκτό από το ευρύ κοινό στο οποίο απευθύνεται και να αποτελέσει θεσμό στο χώρο της έρευνας και του πολιτισμού. Φιλοδοξούν επίσης να συμβάλλει στην ανάδειξη της πληροφορίας και στη διάχυση της γνώσης μέσω των ερευνητικών αποτελεσμάτων. Επιθυμία τους αποτελεί ακόμα το Ίδρυμα να εμπλουτίσει το περιεχόμενό του και για το λόγο αυτό σκοπεύουν να ενθαρρύνουν στο μέλλον τη δωρεά συλλογών βιβλιακού και συλλεκτικού υλικού.¹²¹

118 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 11 από ερωτήσεις που αφορούν τη Ίδρυμα

119 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 8 από ερωτήσεις που αφορούν τη Ίδρυμα

120 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 11 από ερωτήσεις που αφορούν τη Ίδρυμα

121 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 12 από ερωτήσεις που αφορούν τη Ίδρυμα

Θα επιδιώξουν επίσης τη συνεργασία¹²² και την εκπόνηση κοινών προγραμμάτων, δράσεων και εκδηλώσεων, με άλλα Ιδρύματα που μοιράζονται τα ίδια οράματα, έχουν τους ίδιους σκοπούς, επιστημονικούς και ερευνητικούς ή πραγματοποιούν ανάλογες δράσεις, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό. Μέσα από αυτές τις συνεργασίες επιτυγχάνεται η επικοινωνία και ανταλλαγή εμπειριών, πληροφοριών και γνώσης και μόνο θετικό αντίκτυπο μπορεί να έχει στις εμπλεκόμενες πλευρές. Ένα από τα Ιδρύματα με το οποίο θα επιδιώξουν να υπάρξει συνεργασία, είναι το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων,¹²³ όπως και άλλα πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Για την επίτευξη των στόχων του Ιδρύματος οι ιδιοκτήτες θα επιδιώξουν τη στήριξη και βοήθεια ατόμων - επενδυτών, συλλογικών οργάνων και φορέων που μοιράζονται τις ίδιες πνευματικές και πολιτιστικές ανησυχίες και έχουν την πρόθεση να επενδύσουν στις δράσεις του ιδρύματος, οι οποίες θα γίνουν γνωστές στους ενδιαφερόμενους μέσω προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Η στήριξη των φορέων αυτών θα βοηθήσει το Ίδρυμα να εκπληρώσει το έργο του αλλά και να το αναπτύξει ακόμα περισσότερο.¹²⁴

2.3.3 Συζήτηση και σκέψεις

Στο σημείο αυτό και πριν προσεγγίσουμε αναλυτικά τις συλλογές της Βιβλιοθήκης, καλό είναι να αναφερθούν οι σκέψεις και τα συναισθήματα που δημιουργούνται με την ολοκλήρωση της ανάλυσης της Ιστορίας της Βιβλιοθήκης, του τρόπου δημιουργίας της και του φιλόδοξου εγχειρήματος της δημιουργίας του Ιδρύματος Παπαϊωάννου, έτσι όπως ξεδιπλώνονται μέσα από τις συζητήσεις με τους σημερινούς ιδιοκτήτες.

Οι πληροφορίες που αναφέρονται στο κεφάλαιο αυτό, καθώς και το γεγονός ότι ο Απ. Παπαϊωάννου διέθεσε με τόση προθυμία την πολύ αξιόλογη προσωπική του

¹²²Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 14 &15 από ερωτήσεις που αφορούν τη Ίδρυμα

¹²³Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 14 από ερωτήσεις που αφορούν τη Ίδρυμα

¹²⁴Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 13 από ερωτήσεις που αφορούν τη Ίδρυμα

Βιβλιοθήκη στην υπηρεσία της εκπαίδευσης και της έρευνας, φωτίζει κάποιες πτυχές της προσωπικότητας του ίδιου και των συν-δημιουργών της Βιβλιοθήκης, αλλά και ολόκληρης της οικογένειας του. Όλοι τους, βιβλιόφιλοι, άνθρωποι του πνεύματος, καλλιεργημένοι, με αξιόλογη παιδεία και ήθος και αφοσιωμένοι στην επιστήμη τους, κάνουν αισθητή την παρουσία τους σε διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής. Συνεχίζοντας προς αυτή την κατεύθυνση της προσφοράς, τα νεώτερα μέλη της οικογένειας, συντονίζουν τις προσπάθειες τους, αποβλέποντας στην διάθεση της πλούσιας οικογενειακής Βιβλιοθήκης στο κοινό, με τη δημιουργία του Ιδρύματος Παπαϊωάννου, που θα λειτουργήσει μελλοντικά στα Ιωάννινα, παράλληλα με την ομώνυμη Βιβλιοθήκη. Πρόκειται για μια πολύ αξιόλογη προσπάθεια, ένα πολύ σπουδαίο εγχείρημα, που θα έχει να προσφέρει πολλά στην τοπική αλλά και γενικότερα σε όλη την κοινωνία και στον επιστημονικό χώρο, στο χώρο του πολιτισμού, της έρευνας και της γνώσης.

Μέσα από τη συνεργασία με τους ανθρώπους αυτούς, στα πλαίσια της πτυχιακής, αυτό που αποκομίσαμε είναι ότι προσεγγίζουν την προσπάθεια αυτή με μεγάλη υπευθυνότητα, υπάρχει πολύ όρεξη και προσήλωση στο στόχο τους. Οι συζητήσεις μαζί τους (και μέσω των συνεντεύξεων), θεωρούμε ότι, συνέβαλαν καθοριστικά στο να σχηματίσουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα για τα θέματα που αφορούν τη Βιβλιοθήκη και το Ίδρυμα. Οι απαντήσεις τους ήταν πολύ κατατοπιστικές και κάλυψαν σε πολύ μεγάλο βαθμό τις απορίες μας. Αλλά και, για κάποιες μικρές διευκρινήσεις που χρειάστηκε να γίνουν, ήταν πάντα πρόθυμοι να απαντήσουν σε κάθε απορία και με κάθε δυνατό τρόπο. Μέσα από διαδικτυακές συναντήσεις, τηλέφωνα και μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο κλπ, προσπαθώντας να καλύψουν το μειονέκτημα της αδυναμίας για φυσική επικοινωνία.

Μέχρι η Βιβλιοθήκη και το Ίδρυμα να ανοίξουν τις πόρτες τους στο κοινό, αν και θα χρειαστεί να γίνουν ακόμα πολλά βήματα και μελέτες από ειδικούς, ώστε το εγχείρημα αυτό να είναι μελετημένο από κάθε άποψη, με τρόπο επιστημονικό και αξιόπιστο, όλα τα παραπάνω μας δημιουργούν την πεποίθηση ότι όλες οι δυσκολίες θα ξεπεραστούν γιατί υπάρχει ικανότητα, όραμα και θέληση.

2.4 Συμπεράσματα από το 2ο Κεφάλαιο

Στο 2ο Κεφάλαιο μέσα από τις ερωτήσεις που τέθηκαν στα τέκνα Παπαϊωάννου ξετυλίγεται η Ιστορία και η δημιουργία της οικογενειακής τους Βιβλιοθήκης. Από τη μελέτη και διεξοδική ανάλυση της πορείας αυτής προκύπτει ότι πρόκειται για μία ιδιωτική συλλογή που ξεκίνησε, όπως και κάθε ιδιωτική βιβλιοθήκη, από το πάθος των ιδιοκτητών της για το βιβλίο και τη γνώση και την αφοσίωσή τους στην επιστήμη που υπηρετούσαν. Στην πορεία η κοινωνική ζωή, τα ταξίδια τα οποία έκαναν, η εκπαιδευτική, ερευνητική και πολιτική δράση των ανθρώπων αυτών και η ενασχόλησή τους με πάρα πολλά ενδιαφέροντα, διεύρυνε την προσωπική συλλογή, τόσο από άποψη μεγέθους όσο και από άποψη ποικιλίας υλικού. Η συνεχής αναζήτηση για παλαιές δυσεύρετες και απρόσιτες εκδόσεις και αντικείμενα που τους κινούσαν το ενδιαφέρον, καθώς και αξιόλογες αρχειακές συλλογές που περιήλθαν στην κατοχή των ιδιοκτητών, έφτασαν τη βιβλιοθήκη σε ένα επίπεδο που να αξίζει να μοιραστούν το περιεχόμενό της με το ευρύ κοινό. Οι σημερινοί ιδιοκτήτες της βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου (τέκνα του Απόστολου και της Ελένης Σαμαρά - Παπαϊωάννου) που διαθέτουν τις γνώσεις, την ικανότητα και τη θέληση οραματίζονται το άνοιγμα της Βιβλιοθήκης στο ευρύ κοινό, στο άμεσο μέλλον, μέσα από τη σύσταση ενός Ιδρύματος που θα φέρει την επωνυμία «Ίδρυμα Παπαϊωάννου», το οποίο θα λειτουργεί παράλληλα με την ομώνυμη Βιβλιοθήκη. Θα στεγάζεται σε ένα κτίριο που θα μπορεί να φιλοξενήσει τις συλλογές της Βιβλιοθήκης και τα διαχειριστικά τμήματα του Ιδρύματος, το οποίο θα πληρεί όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις. Αφού τηρηθούν οι κατάλληλες διαδικασίες, γίνουν οι απαραίτητες μελέτες και καθοριστούν οι επί μέρους πολιτικές το Ίδρυμα θα τεθεί στη διάθεση του κοινού. Θα αποτελέσει ένα εγχείρημα μεγάλης σπουδαιότητας, όπως πολύ μεγάλο θα είναι και το μέγεθος της προσφοράς στον τόπο και την κοινωνία γενικότερα. Το άνοιγμα της Βιβλιοθήκης και του Ιδρύματος στο κοινό θα προσφέρει έναν ευχάριστο και λειτουργικό χώρο που θα μεταφέρει στο κοινό την αίσθηση του πνευματικού κόσμου του 19^{ου} αιώνα, αλλά συγχρόνως θα προσφέρει τις πιο σύγχρονες υπηρεσίες στους χρήστες της. Θα αποτελέσει ένα χώρο που θα περιέχει πλούσιο πληροφοριακό υλικό και πρωτογενείς πηγές πληροφόρησης, έναν χώρο μελέτης αλλά και έρευνας. Εκπαιδευτικοί, μαθητές,

φοιτητές, αλλά και κάθε ενδιαφερόμενος θα μπορεί να έχει πρόσβαση στις πηγές της Βιβλιοθήκης και να ωφεληθεί από τις υπηρεσίες της. Θα καλύπτει εκπαιδευτικές, ερευνητικές και επιστημονικές ανάγκες στον τομέα των θεωρητικών σπουδών και συγκεκριμένα της Ελληνικής και Πολιτικής Ιστορίας. Το Ίδρυμα θα προσφέρει υποστήριξη και προώθηση των διδακτικών - εκπαιδευτικών και ερευνητικών διαδικασιών και προγραμμάτων. Θα συνεργάζεται με συγγραφείς τοπικούς μελετητές, ειδικούς επιστήμονες, και φορείς. Θα μοιράζεται εμπειρίες και γνώσεις με ερευνητικά και επιστημονικά Ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού και θα συμμετέχει σε κοινές δράσεις. Θα προσφέρει θέσεις εργασίας μειώνοντας την ανεργία και θα συμβάλει στην πνευματική, οικονομική και πολιτιστική ανάταση του τόπου. Μέσω εκθέσεων, διαλέξεων, σεμιναρίων, προγραμμάτων και συνεδρίων και τη συνεργασία με οργανισμούς και Ιδρύματα με ανάλογα ενδιαφέροντα και με τη στήριξη επενδυτών θα προασπίζει την έρευνα και την μελέτη. Φιλοδοξία των ιδιοκτητών είναι το Ίδρυμα να γίνει αποδεκτό από το ευρύ κοινό και να αποτελέσει θεσμό στο χώρο της έρευνας και του πολιτισμού. Στόχος τους βέβαια στο μέλλον θα είναι και ο εμπλουτισμός των συλλογών της Βιβλιοθήκης και για το λόγο αυτό θα ενθαρρύνουν την δωρεά αξιόλογων συλλογών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Η Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου και οι συλλογές της

3.1 Εισαγωγή στην έρευνα

Σε αυτό το κεφάλαιο τα ερευνητικά ερωτήματα που θα μας απασχολήσουν αφορούν αποκλειστικά τις συλλογές της βιβλιοθήκης. Θα δούμε ποιο είναι και πώς είναι σήμερα το περιεχόμενο της βιβλιοθήκης και θα προσπαθήσουμε να περιγράψουμε το είδος και την έκταση των συλλογών βιβλίων, αλλά και του άλλου έντυπου υλικού, των αρχείων και των αντικειμένων που συγκαταλέγονται στο υλικό της. Θα δοθούν επίσης κάποια στατιστικά στοιχεία για τις χρονικές περιόδους στις οποίες χρονολογείται το υλικό και θα προσδιοριστούν οι θεματικές κατηγορίες που συναποτελούν το βιβλιακό υλικό. Θα δούμε ακόμα πως οραματίζονται οι ιδιοκτήτες το μέλλον της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου.

Για την προσέγγιση των θεμάτων αυτών χρησιμοποιήθηκαν οι πληροφορίες που δίνει ο ίδιος ο Απόστολος Παπαϊωάννου στο «ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΒΙΒΛΙΟ» που τυπώθηκε, εκτός εμπορίου, τον Σεπτέμβριο του 2016 και αναφέρεται στο Εργαστήριο Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού, στο Παιδαγωγικό τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, όπου βρίσκεται σήμερα μέρος του υλικού της Βιβλιοθήκης. Χρησιμοποιήθηκαν επίσης πληροφορίες που υπάρχουν στο Αρχείο Τύπου και Ιστορικό Μουσείο. Μέρος των πληροφοριών επίσης συγκεντρώθηκαν από την επιτόπια έρευνα, εκκαθάριση και τακτοποίηση που έγινε στο μέρος του υλικού που υπάρχει στον παραπάνω χώρο, στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, εργασία που διήρκησε τρεις μέρες. Οι πληροφορίες που αφορούν το υλικό που υπάρχει στους άλλους τρεις χώρους, (στην οικία της οικογένειας, στο δεύτερο προσωπικό γραφείο του Απ. Παπαϊωάννου στο Δημοτικό Ελεύθερο Ανοικτό Πανεπιστήμιο και στην προσωρινή οικία διαμονής του στο Νεοχωρόπουλο Ιωαννίνων) συγκεντρώθηκαν μέσα από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου που δόθηκε ηλεκτρονικά στα παιδιά της οικογένειας Παπαϊωάννου, στα πλαίσια της συνέντευξης που ήταν ένα από τα εργαλεία που μας βοήθησαν στην έρευνα.

Αρχικά πρόθεση δική μας όσο και των ιδιοκτητών ήταν να γίνει μερική τακτοποίηση του υλικού και στη συνέχεια πλήρης καταγραφή, περιγραφή και ταξινόμηση της συλλογής. Δυστυχώς οι συνθήκες που επέβαλε η πανδημία του Covid 19, τα συνεχή και μεγάλης διάρκειας lockdown περιόρισαν τις μετακινήσεις μας και τη δυνατότητα να εργαστούμε και στους τέσσερις (4) χώρους στους οποίους είναι μοιρασμένη η συλλογή. Έτσι το πρακτικό κομμάτι της εργασίας μας περιορίστηκε στο υλικό που βρίσκεται στο Πανεπιστήμιο και συγκεκριμένα στο χώρο του Εργαστηρίου Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού, στο Παιδαγωγικό τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Το Εργαστήριο Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού ιδρύθηκε το 1996 με ομόφωνη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Παιδαγωγικού τμήματος Νηπιαγωγών της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, μετά από πρόταση του Απ. Παπαϊωάννου ο οποίος ανέλαβε και τη διεύθυνση και λειτουργία του.

Το Αρχείο και η Βιβλιοθήκη του Εργαστηρίου ανήκε στον Απ. Παπαϊωάννου, ομότιμο καθηγητή του Παιδαγωγικού τμήματος Νηπιαγωγών της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και χρησιμοποιήθηκε από τον ίδιο από το 1996 έως το... (2017;), στο πλαίσιο των διδακτικών και ερευνητικών του δραστηριοτήτων. Παράλληλα χρησιμοποιούνταν και από φοιτητές, νέους ερευνητές, διδάκτορες για την εκπόνηση διδακτορικών διατριβών, τη δημοσίευση μελετών και επιστημονικών άρθρων, υπό την καθοδήγηση του Απ. Παπαϊωάννου. Ο πιο αρμόδιος να μας πληροφορήσει για το υλικό που υπήρχε και εξακολουθεί να υπάρχει στο χώρο του Εργαστηρίου είναι ο ίδιος ο Απ. Παπαϊωάννου και οι πολύ κοντινοί του άνθρωποι, όπως τα παιδιά του. Επειδή η συνάντηση με τον κ. Απ. Παπαϊωάννου ήταν αδύνατη περιοριστήκαμε σε πληροφορίες που δίνει ο ίδιος τόσο στο «ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΒΙΒΛΙΟ» που τυπώθηκε, εκτός εμπορίου, τον Σεπτέμβριο του 2016 και αναφέρεται στο Εργαστήριο, όσο και στο Αρχείο Τύπου και Ιστορικό Μουσείο.¹²⁵ Σχετικές πληροφορίες για το υλικό αυτό μας έδωσαν επίσης τα τέκνα Παπαϊωάννου.

125 Απόστολο Παπαϊωάννου (2017) Αρχείο Τύπου και Ιστορικό Μουσείο (<https://www.uoi.gr/wp-content/uploads/2017/11/averof.pdf>) (Ανακτήθηκε 10/1/2021)

3.2 Η συλλογή αρχειακού υλικού, βιβλίων και έντυπου υλικού μέσα από πληροφορίες του Απ. Παπαϊωάννου

Σύμφωνα με τις πληροφορίες αυτές, το υλικό του Εργαστηρίου ανταποκρίνεται στο γνωστικό αντικείμενο της Ιστορίας της Νεότερης Ελλάδας και του Νεοελληνικού Πολιτισμού και καλύπτει τους αιώνες της Τουρκοκρατίας και του νεώτερου και σύγχρονου ελληνικού κράτους. Κύρια επιδίωξη του Εργαστηρίου ήταν η μελέτη και προβολή του Νέου Ελληνισμού. «Στα αντικείμενα του Εργαστηρίου περιλαμβάνονταν οι μεταβυζαντινές σπουδές, ο Ευρωπαϊκός και Νεοελληνικός Διαφωτισμός, η Ιστορία των ιδεών, η προεπαναστατική περίοδος, τα χρόνια του Αγώνα, οι ελληνικοί και ευρωπαϊκοί 19ος και 20ός αιώνας, ο νεοελληνικός πολιτισμός, η ιστορία του χειρογράφου και του τύπου, τα τεκμήρια της νεοελληνικής ιστορίας, η μελέτη της ιστορίας του παροικιακού ελληνισμού και γενικά η σπουδή της ιστορίας της νεοελληνικής παιδείας στην ευρύτερη διάστασή της». Οι επιδιώξεις του Εργαστηρίου στρέφονταν και στην προαγωγή βοηθητικών επιστημών, όπως είναι η αρχειονομία, η διπλωματική, η παλαιογραφία, η επιγραφική και η βιβλιοθηκονομία.

Συστηματική καταγραφή του υλικού που υπήρχε στο Εργαστήριο δεν είχε γίνει, ο Απ. Παπαϊωάννου εντόπιζε πάντα εμπειρικά το υλικό που χρειαζόταν, ωστόσο μια στοιχειώδης καταγραφή έγινε από τον ίδιο και από τις αρχές του 1998 ετοιμάζονταν κατάλογοι της Βιβλιοθήκης του Εργαστηρίου, ένας αλφαβητικός και ένας καθ' ύλην. Η απλή καταγραφή του αρχειακού υλικού είχε ως σκοπό να ενημερωθούν οι φοιτητές ερευνητές και κάθε ενδιαφερόμενος για το υλικό που υπήρχε. Η καταγραφή γινόταν με αλφαβητική σειρά, καταγράφονταν το όνομα του δημιουργού, του προσώπου στο οποίο παραπέμπει και σημειώνονταν και η ημερομηνία γέννησης και θανάτου του προσώπου αυτού. Στις περιπτώσεις που το αρχειακό υλικό προέρχονταν από κάποιο φορέα, πέρα από το όνομα σημειώνονταν και πληροφορίες και ειδήσεις για τα χρόνια στα οποία αναφέρονταν οι πηγές.

Στις αρχειακές συλλογές του Εργαστηρίου περιλαμβάνονται:

- *Έντυπα Μονόφυλλα και Δίφυλλα τυπωμένα από την Ελληνοορθόδοξη Αδελφότητα Βενετίας (19ος-20ός αιώνας).* Πρόκειται για ένα Φάκελο με 104 έντυπα (ανέκδοτο αχρησιμοποίητο υλικό) που στο μεγαλύτερο μέρος τους είναι προσκλήσεις σε γενικές συνελεύσεις ή άλλες εκδηλώσεις, αγγελίες σημαντικών γεγονότων γενικού ενδιαφέροντος ή περιέχουν πληροφορίες και ειδήσεις που αφορούν στη λειτουργία της Ελληνικής Κοινότητας της Βενετίας. Τα 30 από αυτά τα είχε συγκεντρώσει και τα είχε κατατάξει σε ειδικό φάκελο ο πρώην διευθυντής του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών και ακαδημαϊκός Μ. Ι. Μανούσακας, και τα υπόλοιπα συγκεντρώθηκαν μετά από έρευνες του Απ. Παπαϊωάννου.
- *Governo Provvisorio di Venezia (1848-1849).* Πρόκειται για έναν (1) φάκελο με 57 έντυπα μια Συλλογή μονοφύλλων και διφύλλων της Προσωρινής Κυβέρνησης της Βενετίας των ετών 1848-1849
- *Διονύσιος Σολωμός (1798-1857).* Πρόκειται για δύο τόμους (αριθμ. αντιστ. 385) με έργα που είχε γράψει ο ίδιος ο Διονύσιος Σολωμός σε φωτοτυπίες και τυπογραφική μεταγραφή που εκδόθηκαν από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και επιμέλεια Λίνου Πολίτη το 1964.
- *Επιγραφές του ελληνικού νεκροταφείου στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου (19ος - 20ός αιώνας).* Πρόκειται για πέντε (5) Φακέλους με φωτοτυπίες, μικροταινίες από φωτογραφίες επιτύμβιων επιγραφών.
- *Ιωάννης Αιπαράκης (1813 - 1881)* Πρόκειται για πέντε (5) Φακέλους με φωτοτυπίες, μικροταινίες από συμβολαιογραφικά έγγραφα με διάφορα οικονομικά και άλλα θέματα, συμφωνητικά, διαθήκες και αγοραπωλησίες των Ελλήνων της Βενετίας.
- *Αριστοτέλης Βαλαωρίτης (1824 – 1879).* Ένας (1) φάκελος που περιέχει έξι (6) επιστολές που είχε γράψει ο ίδιος ο Αριστοτέλης Βαλαωρίτης προς τον Τιμολέοντα Φιλήμονα (1833 – 1898), με ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τα

πολιτικά πράγματα των τελευταίων χρόνων της ζωής του Βαλαωρίτη. Περιέχει επίσης τρεις (3) απαντητικές επιστολές του Τιμολέοντα Φιλήμονα και σε φωτοτυπία τον Κατάλογο της Βιβλιοθήκης Αιμίλιου Τυπάλδου (1798 – 1878). Το ζήτημα που απασχολεί τους δύο άντρες στις επιστολές είναι η δωρεά της μεγάλης Βιβλιοθήκης του Αιμίλιου Τυπάλδου (1798 – 1878) (πεθερού του Βαλαωρίτη) στη Βιβλιοθήκη της Βουλής και η μεταφορά των βιβλίων από το Μιράνο της Βενετίας στην Αθήνα.

- ***Αλέξανδρος Σ. Βυζάντιος (1841 – 1898).*** Ένας (1) φάκελος που περιλαμβάνει 67 αυτόγραφες επιστολές του γνωστού λογίου, εκδότη και δημοσιογράφου της εφημερίδας «Νέα Ημέρα της Τεργέστης» προς τον Βλάση Γαβριηλίδη (1848 – 1920), ιδρυτή της εφημερίδας «Ακρόπολις». Αναφέρονται κυρίως στην ελληνική πολιτική ζωή των δύο τελευταίων δεκαετιών του 19ου αιώνα.
- ***Δημοτικό Αρχείο Δελβινακίου. Το Ιστορικό Αρχείο (1882 – 1913).*** Πρόκειται για τρεις Φακέλους με επίσημα αντίγραφα πρακτικών των συνελεύσεων της Εφοροεπιτροπής Εκκλησιών και Σχολείων της Κοινότητας Δελβινακίου από τις 17 Ιανουαρίου 1882 ως την Απελευθέρωση (1913). Η Εφοροεπιτροπή διαχειριζόταν όλα τα ζητήματα της Κοινότητας, κάλυπτε κάθε ανάγκη που σχετιζόταν με την υγεία των κατοίκων, τη φύλαξη των αγροτικών κτημάτων, με έμφαση στη λειτουργία των σχολείων και συντήρηση των ναών και μονών.
- ***Δημήτριος Σ. Λουκάτος (1908 – 2003).*** Πρόκειται για τρεις πανόδετους τόμους που περιλαμβάνουν χειρόγραφες εργασίες σπουδαστών της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας Ιωαννίνων, των χρόνων 1965 – 1967 στο έκτακτο μάθημα λαογραφίας που δίδαξε τα χρόνια αυτά ο καθηγητής Δημήτριος Σ. Λουκάτος. Οι εργασίες αυτές έχουν δεθεί σε τρεις τόμους από τον Δ. Λουκάτο και παραδόθηκαν από τον ίδιο στον Απ. Παπαϊωάννου προς αρχειοθέτηση και φύλαξη στο Εργαστήριο.
- ***Αρχείο Χριστιανικής Δημογεροντίας Λασιθίου (ΑΧΔΛ),*** πρόκειται για ένα ειδικό συλλογικό τόμο με τίτλο: Το Ιστορικό Αρχείο Χριστιανικής Δημογεροντίας

Λασιθίου (1869 – 1898), Νεάπολη Κρήτης - Ιωάννινα 2005 που έχει εκδοθεί από το Εργαστήριο.

- *Αλληλογραφία Παρθένιου Κελαϊδή (1830-1905)*, πολιτικού και επαναστάτη. Στο Εργαστήριο υπάρχει Αλφαβητικό ευρετήριο των επιστολογράφων. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα ονόματα των Ελευθερίου Βενιζέλου, αδελφών Βυζάντιων (Αλέξανδρου, Αναστάσιου), του Ιωακείμ Γ', Φιλοκρητικού Κομιτάτου εν Ιταλία, Παρθένιου Περίδη, Ιωάννου Σκαλτσούνη, Γρηγορίου Υψηλάντη, Ιωσήφ Χατζηδάκη κ.ά.
- *Το Ιδρυτικό Καταστατικό και τα πρακτικά του προδικτατορικού Παμφοιτητικού Συλλόγου (1964 – 1967) της Φιλοσοφικής Σχολής Ιωαννίνων.*
- *Τα προανακριτικά έγγραφα, τα επίσημα πρακτικά καθώς και οι αποφάσεις όλων των δικών του εκτάκτου στρατοδικείου Ιωαννίνων της περιόδου 1967 – 1974.*

Ειδική αρχειακή κατηγορία αποτελούν οι *εφημερίδες του 19ου και 20ού αι.*, οι οποίες τοποθετήθηκαν από τον Απ. Παπαϊωάννου σε ιδιαίτερη αρχειοθήκη. Αυτό το Αρχείο Τύπου περιλαμβάνει βιβλιοδετημένους τόμους, αλλά και άδετους ή λυτά φύλλα τα οποία ήταν έτοιμα προς κατάταξη και βιβλιοδεσία. Ο Απ. Παπαϊωάννου θεωρούσε πολύ αναγκαία τη δημιουργία του Αρχείου αυτού, παρόλο που παρουσιάζει πολλά προβλήματα, γιατί με αυτόν τον τρόπο μπορεί να διασωθεί υλικό που παρουσιάζει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον, στο οποίο μπορεί κανείς να βρει πολλές πληροφορίες, ιστορικές και άλλες ειδήσεις, μέσα από τις οποίες μπορεί να σχηματίσει εικόνα για την «καθημερινή ζωή σε όλες τις εκφάνσεις της».

Ενδεικτικά αναφέρουμε κάποιες εφημερίδες που περιλαμβάνονται στο αρχείο αυτό.

- Δεμένος τόμος, σ. 140 + 146 + 2 φ.χ.α στο τέλος, της πολιτικής εφημερίδας: « *Τὰ Ἑλληνικά Χρονικά*», που εκδίδονταν στο Μεσολόγγι από τον Δ. Ι. Μάγερ από «α' Ιανουαρίου 1824 – 20 Φεβρ. 1826»

- « *Γενική Έφημερίς της Ελλάδος*» των χρόνων 1825 – 1826, 1827, 1828, 1829, 1830
- « *Έφημερίς Νομική*», που εκδίδονταν στο Ναύπλιο, η ύλη της οποίας, όπως αναφέρεται στην ίδια την εφημερίδα «Περιέχουσα Νομολογία των εν Ναυπλίω Έφετων κατά το έμπορικόν και ναυτικόν δίκαιον. Διατριβάς καὶ γνωμοδοτήσεις. Σημειώσεις περί των Στρατιωτικῶν Νόμων και Δικαστηρίων. Δηλοποιήσεις πλειστηριασμού κτλ.».
- «*Ώρα Αθήνησι*» έτος Β΄ (10 Νοεμβρίου 1876-9 Φεβρουαρίου 1877), αρ. Φύλλ. 1-366. Καθημερινή εφημερίδα.
- « *Η Έσπερία*», εβδομαδιαία εικονογραφημένη εφημερίδα που εκδίδονταν στο Λονδίνο, έτος Α΄, 25/7 Ιανουαρίου 1916 – 16/29 Δεκεμβρίου 1916, αρ. Φύλλ. 1-52. Έτος Β΄, 27 Απριλίου 1917- 28 Δεκεμβρίου 1917, αρ. Φύλλ. 69-104. Έτος Γ΄, 4 Ιανουαρίου 1918 - 27 Δεκεμβρίου 1918 αρ. Φύλλ. 105-156.
- «*Άγών*» Δημοσιογραφικό όργανο Ηπειρωτών και Μακεδόνων που εκδίδονταν στην Αθήνα Έτος Α΄ 26 Μαρτίου 1899 – 31 Μαρτίου 1900, αρ. Φύλλ. 1-54. Έτος Β΄, 7 Απριλίου 1900 – 30 Μαρτίου 1901, αρ. Φύλλ. 55-106. Από το υπ' αριθμ. 63 φύλλο η εφημερίδα άλλαξε υπότιτλο και ονομαζόταν *Όργανισμός έρεύνης τῶν ήθικῶν καὶ υλικῶν δυνάμεων τοῦ έλληνικού έθνους*. Έτος Γ΄ 6 Απριλίου 1901 – 29 Μαρτίου 1902, αρ. Φύλλ. 107-158.
- «*Έμπορικός Ταχυδρόμος Τεργέστης*», Πανελλήνιον ὄργανον έμπορικόν καὶ ναυτηλιακόν εκδιδόμενον ἅπαξ τῆς έβδομάδος, εν Τεργέστη 8/20 Μαΐου 1822 16/28 Απριλίου 1883, αρ.-Φύλλ. 1 – 50.
- «*Ελλάς*» ημερήσια πρωϊνή εφημερίδα, φιλοκυβερνητικό φύλλο της κρίσιμης περιόδου του Γεωργίου Παπανδρέου.
- «*Ο Βρεττανικός Άστήρ*» εκδίδονταν στο Λονδίνο, άδετοι τόμοι Α΄-Δ΄(1860 – 1863) Όπως παρατηρεί ο Απ. Παπαϊωάννου «η εφημερίδα αυτή κάλυπτε τη διεθνή

ειδησεογραφία. Η καταγραφή των γεγονότων σε συνδυασμό με την απαιτητική εκτύπωση και την εκπληκτική εικονογράφησή της, αποτέλεσαν σταθμό στην ιστορία του ελληνικού τύπου. Φύλλα των δύο τελευταίων δεκαετιών του 19ου αι. ήταν τότε υπό κατάταξη.

- Ηπειρωτικός τύπος της διετίας 1945 – 1946, εκατό περίπου φύλλα των εφημερίδων «*Αγωνιστής*», «*Έθνικός Αγών*», «*Ηπειρωτικός Αγών*», «*Κήρυξ*», «*Κραυγή*», τα οποία έχουν διασωθεί στο Αρχείο του Νομάρχη Ιωαννίνων Πολύβιου Μητσόπουλου (χρονική περίοδος 1945-1946) που εντοπίστηκε στο Ηράκλειο της Κρήτης.

Υπάρχει επίσης συλλογή πενήντα περίπου τίτλων διαφόρων ελληνικών περιοδικών του 19ου και 20ου αιώνα. Ενδεικτικά αναφέρουμε κάποια από αυτά:

19ος αι.: *Ερμής ο Λόγιος*, Βιέννη 1811-1821, - *Αποθήκη τῶν Ψφελίμων Γνώσεων*, Σμύρνη 1837-1844, - *Ο Φοῖνιξ*, Κέρκυρα 1853-1854, *Ελληνικός Φιλολογικός Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως*, Κωνστ/πολη 1863-1992, *Έπετηρίς τοῦ ἐν Κωνστ/πόλει Ἡπειρωτικοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου*, Κωνστ/πολη 1875, *Πλάτων*, ἐν Ἀθήναις 1879-1887, *Έστία*, Ἀθήνα 1875-1879, *Κλειώ*, Λιψία 1886-1889, *Φιλολογικός Σύλλογος Παρνασσός*, *Έπετηρίς*, ἐν Ἀθήναις 1896-1899, *Αθηνᾶ*, Ἀθήνα 1889-1894, *Ακτίς*, Σμύρνη 1897-1899, *Φοῖβος*, Ἀθήνα 1882-1886 κ.ά.

20ός αι.: *Δημοτική Έκπαίδευσις*, Ἀθήνα 1903 – 1904, - *Ἡ Μελέτη*, Ἀθήνα 1908 – 1909, - *Μουσική*, Κωνστ/πολη 1912, - *Έργασία*, Ἀθήνα 1924 – 1928, - *Αναγέννηση*, Ἀθήνα 1926 – 1928, - *Ἡπειρωτικά Χρονικά*, Ἰωάννινα 1926 – 1941, - *Ἡ Δωδώνη*, Ἀλεξάνδρεια 1931 – 1932, - *Ἡ Φωνή τοῦ Βιβλίου*, Ἀθήνα 1931 – 1932, - *Έπετηρίς Δημοτικῆς Έκπαιδευσεως*, Ἀθήνα 1932, - *Βόρειος Ἡπειρος*, Ἀθήνα 1935 – 1937, - *Παιδεία*, Ἀθήνα 1936, *Ἡπειρωτική Έστία*, Ἰωάννινα 1952 – 1984, *Ιστορικόν Αρχεῖον Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως*, Ἀθήνα 1958 – 1962, - *Νέοι Δρόμοι*, Ἀθήνα 1966 – 1967, - *Έποχές*, Ἀθήνα 1963 – 1967, *Έφημερίς τῶν Παίδων*, η οποία εκδίδονταν μία φορά την εβδομάδα στην Ἀθήνα 1861 – 1862 (τεύχ. 1 – 39). *Μουσεῖον τῶν οἰκογενειῶν, δεύτερον*

μέρος της Έφημερίδος των Παίδων (τεύχ. 1-24). Έφημερίς των Παίδων, ἀριθ. 73 – 120 ἔτη Ζ – Ι, ἐν Ἀθήναις 1874 – 1877.

Εγκυκλοπαίδειες: *Η Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια του Πυρσού, Η Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια, το Λεξικόν Εγκυκλοπαιδικόν* (επιμ. Ν. Γ. Πολίτου) αλλά και *Μελέτες και άρθρα* από την ελληνική και λατινική Παλαιογραφία, βασικές Βιβλιογραφικές σειρές και επιστημονικά δημοσιεύματα που εντάχθηκαν στην κατηγορία Γλωσσολογία.

Όσον αφορά το βιβλιακό υλικό και τα έντυπα που υπάρχουν στο χώρο του Εργαστηρίου, πρόκειται για την προσωπική βιβλιοθήκη που, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, χρειάστηκε να μεταφέρει στον χώρο αυτό ο Απ. Παπαϊωάννου όταν ανέλαβε καθήκοντα ως καθηγητής στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Στην απόφαση αυτή οδηγήθηκε λόγω των σοβαρών ελλείψεων και των κενών που διαπίστωσε ότι υπήρχαν στη βιβλιοθήκη του τμήματος, ειδικά στον τομέα της ελληνικής ιστορίας και κυρίως σπάνιες εκδόσεις που έλειπαν από τη Βιβλιοθήκη του τμήματος. Μετέφερε τη βιβλιοθήκη αυτή για να ανταπεξέλθει στα διδακτικά του καθήκοντα και τις έρευνές του, το υλικό της όμως ήταν και στη διάθεση των φοιτητών των τμημάτων Επιστημών Αγωγής αλλά και κάθε άλλου Τμήματος ή Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Η βιβλιοθήκη αριθμούσε τότε περίπου 20.000 τίτλους βιβλίων, ιστορικού και γενικότερα πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Ο Απ. Παπαϊωάννου είχε καταγράψει στοιχειωδώς τα βιβλία και τα έντυπα τα οποία κατατάσσονταν στις ακόλουθες κατηγορίες: «Βιβλιογραφία, Παλαιογραφία, Εγκυκλοπαίδεια, Περιοδικά, Γλωσσολογία, Κλασική φιλολογία, Βυζαντινή φιλολογία, Νεοελληνική φιλολογία, Ευρωπαϊκή φιλολογία, Γεωγραφία, Ιστορία, Ιστορία της Ηπείρου, Ιστορία των ελληνικών παροικιών του εξωτερικού, Λαογραφία, Αρχαιολογία, Παιδαγωγική, Φιλοσοφία, Πολιτικές Επιστήμες, Νομική, Ιατρική, Μαθηματικά – Φυσική, Θεολογία, Καλές Τέχνες».

Σε ειδικές βιβλιοθήκες είχαν τοποθετηθεί «τα ελληνικά παλαιότυπα που εκδόθηκαν στις αρχές του 16ου αι. ως το 1900», τα οποία εξαιτίας της παλαιότητας και του περιεχομένου τους παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον και όπως υπολογίζονταν από τον Απ. Παπαϊωάννου ήταν γύρω στα πεντακόσια (500).

Σημαντικό απόκτημα αποτελούν τα βιβλία που προέρχονται από τη μεγάλη βιβλιοθήκη του καθηγητή Δημητρίου Σ. Λουκάτου, τα οποία είχε αγοράσει αρχικά ο Απ. Παπαϊωάννου και στη συνέχεια η οικογένεια του Δημητρίου Σ. Λουκάτου δώρισε στο Εργαστήριο. Τα βιβλία αυτά είναι τοποθετημένα σε τρεις βιβλιοθήκες. Επίσης, ξεχωριστή θέση στο χώρο κατέχουν το Αρχείο και η Βιβλιοθήκη του Πυρπολητή της Μονής Αρκαδίου Εμμανουήλ Σκουλά (1845 – 1866), Δημοδιδασκάλου, βιβλιόφιλου, επαναστάτη, ο οποίος διέθετε μια πλούσια Βιβλιοθήκη που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Μέσα από αυτή γίνεται φανερή η προσωπικότητά του Εμμανουήλ Σκουλά, αλλά πέρα από αυτό πολλά βιβλία που περιέχονται σε αυτή τη Βιβλιοθήκη περιέχουν σχόλια, παρατηρήσεις και διάφορες σημειώσεις στα περιθώρια τα οποία είναι άξια περαιτέρω έρευνας.

3.3 Η συλλογή αρχειακού υλικού, αντικειμένων, βιβλίων και έντυπου υλικού μέσα από την επιτόπια έρευνα

Μετά τη μελέτη αυτών των πληροφοριών, σε δεύτερη φάση και όταν οι συνθήκες της πανδημίας το επέτρεψαν, διενεργήθηκε επιτόπια έρευνα, εκκαθάριση και τακτοποίηση του υλικού που υπάρχει στο Εργαστήριο, εργασία που όπως προαναφέρθηκε διήρκησε τρεις μέρες.

Την πρώτη μέρα έγινε και η πρώτη επαφή με το υλικό που υπήρχε, στο χώρο του Εργαστηρίου Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού. Η πρώτη εντύπωση που μας δημιουργήθηκε με την είσοδό μας στο χώρο ήταν έκπληξη και δέος για τον όγκο του έντυπου υλικού που βρισκόταν άναρχα τοποθετημένο σε στοίβες μεγάλου ύψους, πάνω σε έπιπλα, μέσα και πάνω από βιβλιοθήκες και σε κάθε επίπεδη επιφάνεια, μέσα σε κουτιά, τσάντες ακόμα και σε στοίβες στο πάτωμα. Η εικόνα αυτή

αποτυπώνεται στις φωτογραφίες που ακολουθούν οι οποίες τραβήχτηκαν με την είσοδό μας στο χώρο και την περιήγησή μας σε αυτόν προκειμένου να αποτυπωθεί η εικόνα του χώρου πριν προχωρήσουμε στην επεξεργασία και τακτοποίηση του υλικού.

*Εικόνες 7 & 8: Άναρχο υλικό της Βιβλιοθήκης πριν την τακτοποίηση
(Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)*

Ξεκινώντας την περιήγησή μας μέσα στο χώρο και γνωρίζοντας από τις πληροφορίες που είχαμε συγκεντρώσει και τη συζήτηση που είχε προηγηθεί με τον κ. Γεώργιο και την κ. Αριστούλα Παπαϊωάννου, ότι στον χώρο αυτό υπήρχαν και σπάνιες εκδόσεις και παλαιότυπο υλικό, δεν θα κρύψουμε ότι νιώσαμε ένα ιδιαίτερο βάρος και άγχος μήπως κάποια λάθος κίνησή μας προκαλέσει κάποια ανεπανόρθωτη ζημιά, γεγονός που πιθανόν έγινε αντιληπτό και από τους δύο γι' αυτό και μας καθησύχασαν. Περνώντας στους διαδρόμους ανάμεσα στις στοίβες των βιβλίων, διαπιστώσαμε ότι, πέρα από το έντυπο και αρχειακό υλικό, υπήρχαν και πολλά έπιπλα και αντικείμενα, που, όπως μας πληροφόρησαν αργότερα τα δύο αδέρφια, κάποια από αυτά έχουν καλλιτεχνική, κάποια ιστορική και άλλα συναισθηματική αξία για την οικογένεια.

Μετά την ολοκλήρωση της περιήγησης ξεκίνησε η τακτοποίηση του χώρου και η μετακίνηση μικρών και μεγάλων αντικειμένων που εμποδίζαν ή δυσκόλευαν την κίνησή μας μέσα στο χώρο.

Εικόνες 9 & 10: Εκκαθάριση υλικού (Φωτο: Σ. Μέτσα)

Στη συνέχεια άρχισε η εκκαθάριση του υλικού που βρισκόταν σε τσάντες, ενέργεια που έγινε κυρίως από την κ. Αριστούλα Παπαϊωάννου, που γνώριζε καλύτερα ποιο υλικό από αυτό που υπήρχε στον χώρο δεν είχε κάποια αξία. Τόσο την πρώτη όσο και τις επόμενες δύο μέρες εμείς ασχοληθήκαμε αρχικά με την τακτοποίηση του βιβλιακού και του άλλου έντυπου υλικού και των αρχείων και την τοποθέτησή τους μέσα σε βιβλιοθήκες που διέθεταν ελεύθερο χώρο. Κάποια από αυτά ήταν διάσπαρτα στο χώρο και έπρεπε να εντοπιστούν και να μουν στην κατάλληλη θέση. Με μεγάλη προσοχή και πιάνοντάς τα από το μέσο της ράχης, τοποθετήσαμε τα περισσότερα βιβλία κατακόρυφα το ένα δίπλα στο άλλο με τη ράχη προς τα έξω ώστε να είναι εμφανείς οι τίτλοι των

βιβλίων. Φροντίζαμε επίσης να μην τοποθετούμε τα βιβλία πολύ σφικτά μεταξύ τους, αλλά τόσο ώστε αφενός να μην γέρνουν και αφετέρου να είναι δυνατή η αφαίρεσή τους από το ράφι χωρίς προσπάθεια.

Εικόνες 11 & 12: Τρόπος τακτοποίησης του βιβλιακού υλικού στις βιβλιοθήκες (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

Επίσης προσέχαμε το υλικό να απέχει τουλάχιστον 10 εκατοστά από το πίσω μέρος (πλάτη) της βιβλιοθήκης ώστε να εξασφαλίζεται επαρκής αερισμός, αλλά και να μην προεξέχουν από τα ράφια στα οποία τοποθετούνταν, για να μην καταστραφούν. Μέρος του βιβλιακού υλικού τοποθετήθηκε οριζόντια πάνω από τα βιβλία που είχαν τοποθετηθεί κάθετα στα ράφια, φροντίζοντας ωστόσο τα οριζόντια βιβλία να μην έχουν υπερβολικό βάρος και να μην στριμώχνονται στα ράφια (το πολύ τρία οριζόντια βιβλία αναλόγως και το βάρος τους). Λόγω του μεγάλου όγκου βιβλίων και έλλειψης διαθέσιμου χώρου στις βιβλιοθήκες, ορισμένα βιβλία τοποθετήθηκαν σε τακτοποιημένες στοίβες / σωρούς σε συγκεκριμένο χώρο με τέτοιο τρόπο ώστε σε δεύτερη φάση να είναι δυνατή η καταμέτρησή τους.

Εικόνες 13 & 14: Τακτοποίηση του βιβλιακού υλικού που δεν χωρούσε στις βιβλιοθήκες σε στοίβες / σωρούς (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

Καθ' όλη τη διάρκεια της τακτοποίησης του βιβλιακού υλικού γινόταν παράλληλα συζητήσεις με τα δύο αδέρφια, σχετικά με το υλικό που βρίσκονταν κάθε φορά μπροστά μας και τον τρόπο που αυτό αποκτήθηκε. Κάποια από αυτά όπως μας πληροφόρησαν προέρχονται από αγορές και άλλα από δωρεές και ανταλλαγές στο πλαίσιο συνεργασιών του Απ. Παπαϊωάννου με διάφορους συνεργάτες, ενώ κάποια άλλα είχαν αποκτηθεί μέσα από δημοπρασίες.

Εικόνα 15: Βιβλίο που είχε αποκτηθεί μέσα από δημοπρασία. (Φωτο: Σ. Μέτσκα)

Τα βιβλία αυτά θέλησε να αποκτήσει ο Απ. Παπαϊωάννου, είτε γιατί επρόκειτο για κάποια σπάνια έκδοση, είτε γιατί περιείχε κάποια σχόλια, κάποιες παρατηρήσεις, κάποιες σημειώσεις γραμμένες στο περιθώριο ή σε κάποιο άλλο σημείο του βιβλίου, κάποια χειρόγραφη αφιέρωση ή μια ιδιόχειρη υπογραφή τα οποία από μόνα τους αποτελούν αντικείμενο μελέτης.

Σε ξεχωριστές βιβλιοθήκες τοποθετήθηκαν με μεγάλη προσοχή τόσο τα παλαιότυπα όσο και τα βιβλία που ανήκαν στη μεγάλη βιβλιοθήκη του Καθηγητή Δημητρίου Λουκάτου την οποία είχε δωρίσει ο ίδιος ο καθηγητής και η οικογένειά του στον Απ. Παπαϊωάννου, όπως και το Αρχείο και η Βιβλιοθήκη του Πυρπολητή της Μονής Αρκαδίου Εμμανουήλ Σκουλά (1845 – 1866) που κατέχουν ξεχωριστή θέση στο χώρο όπως άλλωστε τα είχε τοποθετήσει και ο Απ. Παπαϊωάννου.

*Εικόνες: 16 & 17 Βιβλιοθήκες που περιέχουν τις συλλογές του
Καθηγητή Δημητρίου Λουκάτου (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)*

Με την ίδια φροντίδα και πάντα μαζί με τα δύο αδέρφια τακτοποιήθηκαν και τα φύλλα εφημερίδων που ήταν άδετα, οι χάρτες και το υπόλοιπο υλικό, τα έπιπλα και αντικείμενα που συγκαταλέγονται στις συλλογές της βιβλιοθήκης.

Εικόνες: 18 & 19 Άδετα φύλλα εφημερίδων και χάρτες (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

Ενδεικτικά αναφέρουμε εδώ κάποια έπιπλα και αντικείμενα όπως πιάνο, γραφομηχανές, καρέκλες, καναπές, τραπέζια, παλιό ραδιόφωνο, γραμμόφωνο, τηλέφωνα, τυπογραφική πρέσα, αγάλματα, διακοσμητικά αντικείμενα, βιβλιοστάτες, πένες, πίνακες, φωτογραφίες, εφήμερο υλικό, γραφική ύλη και πάρα πολλά άλλα. Όλα τα αντικείμενα που μπορεί να μας εμπόδιζαν στην καταμέτρηση ή ήταν διάσπαρτα τακτοποιήθηκαν στο χώρο, άλλα μπήκαν σε βιτρίνες ενώ κάποια άλλα συγκεντρώθηκαν πάνω σε τραπέζια και άλλες επίπεδες επιφάνειες για περαιτέρω διαχείριση αργότερα.

Εικόνες 20, 21, 22 & 23: Αντικείμενα (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

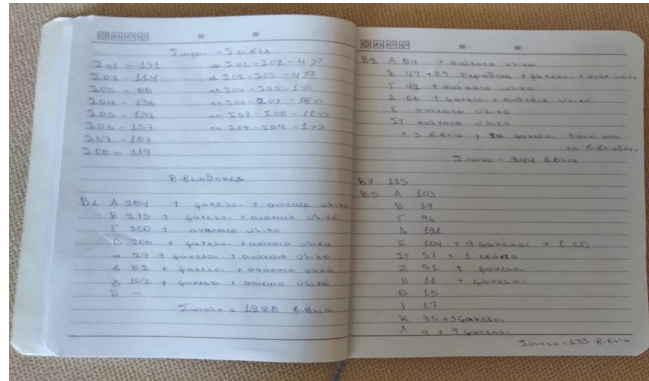
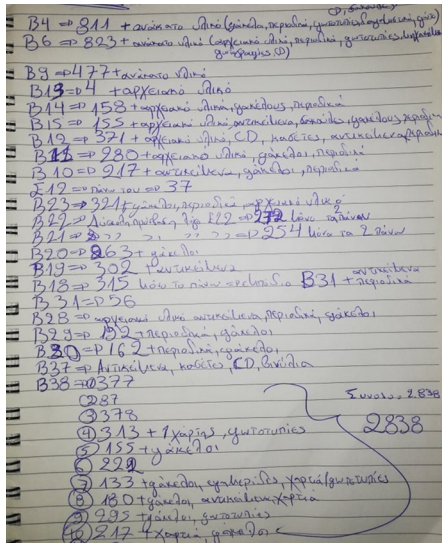
Όταν ολοκληρώθηκε αυτό το κομμάτι ο κ. Γεώργιος Παπαϊωάννου προχώρησε στην αρίθμηση των βιβλιοθηκών και των επίπλων. Για το σκοπό αυτό τοποθετήθηκαν αυτοκόλλητα χαρτάκια, πάνω στα οποία σημειώνονταν το όνομα και αριθμός των

βιβλιοθηκών (B1, B2...) και των επίπλων (E1, E2...) που υπήρχαν στον χώρο. Με παρόμοιο τρόπο, τοποθετώντας Post-it, ονομάστηκαν και αριθμήθηκαν και οι στοίβες/σωροί των βιβλίων (Σ1, Σ2...).

Εικόνα: 24 Αρίθμηση των βιβλιοθηκών, των στοιβών /σωρών και των επίπλων με την τοποθέτηση Post-it

Στη συνέχεια έγινε από μας η καταμέτρηση μόνο του βιβλιακού υλικού, ενώ το υπόλοιπο υλικό απλά σημειώθηκε και δεν συμπεριλήφθηκε στην καταμέτρηση. Για εξοικονόμηση χρόνου, για να γίνει πιο εύκολα η καταμέτρηση και για να μην μπερδευτούμε από τον μεγάλο όγκο των βιβλίων, μοιραστήκαμε μεταξύ μας τις βιβλιοθήκες που θα μετρούσε η κάθε μία, ενώ παράλληλα κρατούσαμε σημειώσεις στα τετράδιά μας. Ο αριθμός των βιβλίων που βρίσκονταν μέσα σε κάθε βιβλιοθήκη όπως και σε κάθε στοίβα αναγράφονταν επίσης πάνω στα αντίστοιχα χαρτάκια που είχαν τοποθετηθεί νωρίτερα. Και σε αυτά τα χαρτάκια σημειώνονταν επίσης τι άλλο υλικό περιέχει η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη (π. χ. ανάκατο υλικό, αρχειακό υλικό, εφημερίδες, περιοδικά, φωτογραφίες, μικρά αντικείμενα κτλ.).

Εικόνα 26: Σημειώσεις από την καταμέτρηση του βιβλιακού υλικού (Φωτο: Ε. Κυρατσίδη)

Εικόνα 25: Σημειώσεις από την καταμέτρηση του βιβλιακού υλικού (Φωτο: Σ. Μέτσκα)

Εικόνες 27 & 28: Έπιπλα που εμπόδιζαν την καταμέτρηση του βιβλιακού υλικού (Φωτο: Γ Παπαϊωάννου)

Στις βιβλιοθήκες που υπήρχαν μπροστά βαριά έπιπλα, που σε αυτή τη φάση δεν μπορούσαν να μετακινηθούν, το πλήθος των βιβλίων υπολογίστηκε κατά προσέγγιση. Αυτά τα έπιπλα – εμπόδια φαίνονται και στην κάτοψη του χώρου που σχεδίασε ο κ. Γεώργιος Παπαϊωάννου, όπου είναι σημειωμένες οι διαστάσεις του χώρου, των επίπλων

και των διαδρόμων ανάμεσα στα έπιπλα, όπως και οι σωροί (Σ1, Σ2...), κάθε αριθμημένη βιβλιοθήκη (B1, B2...) και κάθε έπιπλο (E1, E2...) αλλά και οτιδήποτε άλλο υπάρχει στο χώρο. Στη συνέχεια ο κ. Γ. Παπαϊωάννου φωτογράφησε με λεπτομέρεια όλο το υλικό. Κάποιες από τις φωτογραφίες αυτές βρίσκονται στο τέλος της εργασίας στο Παράρτημα II .

*Εικόνες 29 & 30: Γενική άποψη του χώρου του Εργαστηρίου Ιστορίας
Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού (Φωτο: Γ Παπαϊωάννου)*

Από την καταμέτρηση λοιπόν που μπόρεσε να γίνει, στον χώρο αυτό βρέθηκε ότι υπάρχουν 16.126 βιβλία, αρχειακό υλικό τοποθετημένο σε φακέλους, αρχείο τύπου αλλά και ανάκατο υλικό, εφημερίδες και περιοδικά, χάρτες, συλλογή οπτικοακουστικού υλικού

CD, κασέτες, δίσκοι βινυλίου, φωτογραφίες, διάφορα αντικείμενα μικρά ή μεγάλα και πολύ ακόμα υλικό, που οι συνθήκες δεν μας επέτρεψαν να μελετήσουμε με λεπτομέρεια.

Όσον αφορά το σύνολο του πληροφοριακού υλικού που περιέχει σήμερα η Βιβλιοθήκη όπως προκύπτει και από τη συνέντευξη με τα παιδιά της οικογένειας, τη δεδομένη χρονική στιγμή (Ιανουάριο 2021) βρίσκεται σε τέσσερις (4) τοποθεσίες¹²⁶: Στο χώρο του Εργαστηρίου Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού και γραφείο του Α. Παπαϊωάννου στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, στο δεύτερο προσωπικό του γραφείο στο Δημοτικό Ελεύθερο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Δελβινακίου, την οικία Παπαϊωάννου επί της οδού Μ. Αλεξάνδρου 53 στα Ιωάννινα, και την προσωρινή οικία διαμονής του Α. Παπαϊωάννου στο Νεοχωρόπουλο Ιωαννίνων (οικία Χαράς Μποζώνη). Έχει αριθμηθεί και υπολογιστεί ως μέγεθος αλλά δεν έχει υπάρξει ακόμα καταγραφή τεκμηρίων σε μορφή καταλόγου. Το υλικό τοποθετείται άναρχα ως προς τη θεματολογία του και τα είδη του.

Ο Απ. Παπαϊωάννου που μέχρι το 2017 χρησιμοποιούσε το υλικό της Βιβλιοθήκης στο πλαίσιο της διδασκαλίας του στους φοιτητές του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων αλλά και για την υποστήριξη του ερευνητικού του έργου, εντόπιζε με τρόπο εμπειρικό το υλικό που χρειαζόταν και δεν είχε γίνει στο παρελθόν καμία προσπάθεια συστηματικής βιβλιοθηκονομικής οργάνωσης της συλλογής.¹²⁷

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της οικογένειας η Βιβλιοθήκη συνολικά σήμερα (και στις τέσσερις τοποθεσίες) περιέχει περίπου 50.000 βιβλιακούς τόμους (σύγχρονους και παλαιότυπους), περίπου 100 τίτλους περιοδικών (με ανυπολόγιστο προς το παρόν αριθμό τευχών), πλήθος εφημερίδων, πλήθος αρχειακού υλικού (προσωπικό αρχείο Α. Παπαϊωάννου), 50 περίπου χάρτες, 500 περίπου CDs (τέχνες και πολιτισμό).¹²⁸

126 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 3 από ερωτήσεις που αφορούν το Ίδρυμα & ερώτ.15 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

127 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου:ερ. 16 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

128 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου:ερ. 8 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

Όσον αφορά το είδος του υλικού¹²⁹ πρόκειται για:

Πληροφοριακό υλικό:

- Βιβλία
- Περιοδικά
- Εφημερίδες
- Εφημερο υλικό (αφίσες, προγράμματα, κ.ά.)
- Αρχειακό υλικό
- Χάρτες
- Οπτικούς δίσκους (CDs)

Περιφερειακό υλικό

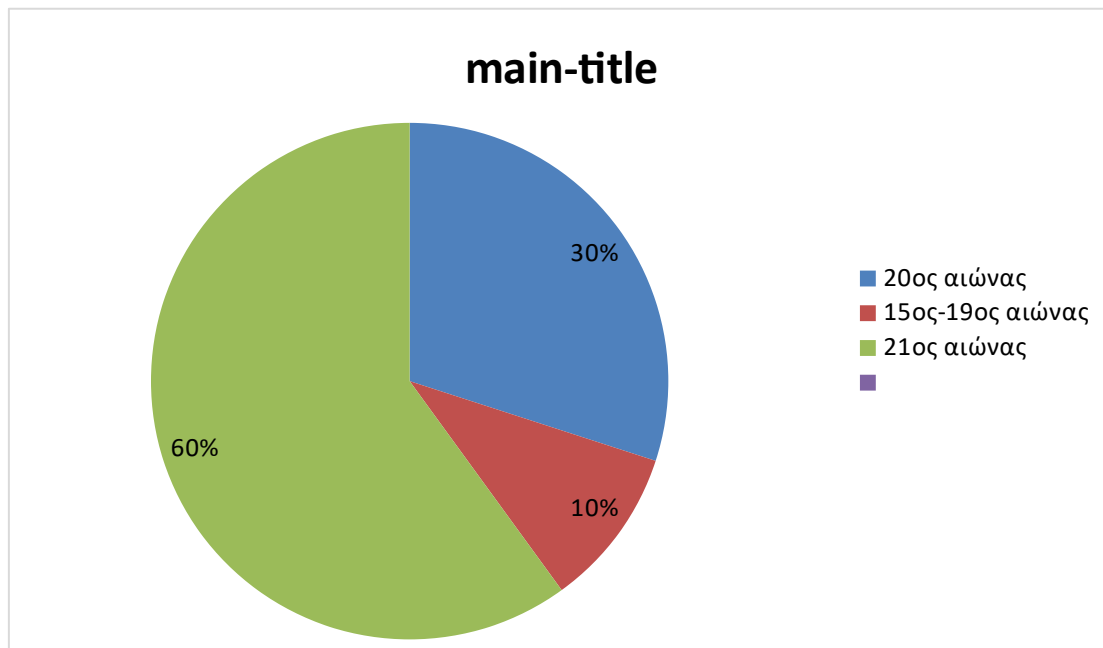
- Γραφεία μελέτης
- Κάδρα
- Έπιπλα βιβλιοθήκες
- Καρέκλες/καθίσματα
- Πιάνο με ουρά
- Άλλα αντικείμενα (π.χ. γραφομηχανές, διακοσμητικά, βιβλιοστάτες εργασίας κ.ά.)

Το μεγαλύτερο μέρος του υλικού χρονολογείται από το 1960 μέχρι σήμερα.¹³⁰ Υπολογίζεται ότι ένα 30% του υλικού εντάσσεται χρονολογικά στις αρχές του 20 αιώνα, ενώ το 10% χαρακτηρίζεται παλαιότυπο υλικό και έχει εκδοθεί μεταξύ του 15^{ου} και 19^{ου} αιώνα.

129 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 9 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

130 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 12 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

Σχήμα 1: Διάγραμμα χρονολόγησης υλικού Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου

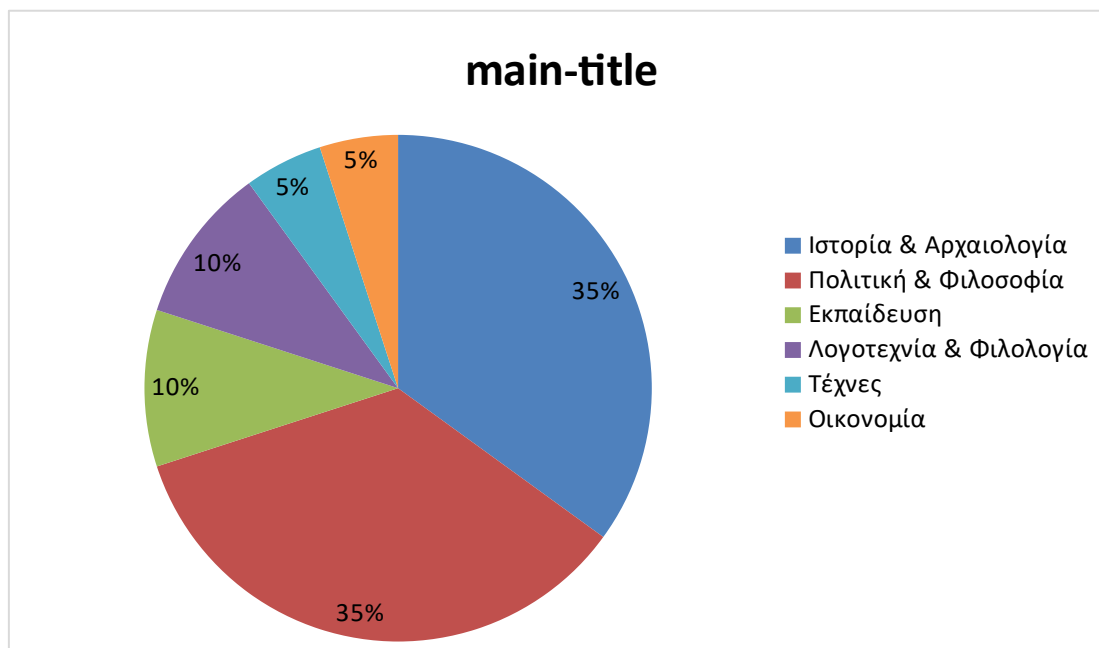

Όσον αφορά το θεματικό περιεχόμενο της Βιβλιοθήκης οι συλλογές καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα γνωστικών πεδίων.¹³¹ Πρόκειται για βιβλία που εμπίπτουν στις παρακάτω κατηγορίες:

- Ιστορία & Αρχαιολογία (35%)
- Πολιτική & Φιλοσοφία (35%)
- Εκπαίδευση (10%)
- Λογοτεχνία & Φιλολογία (10%)
- Τέχνες (5%)
- Οικονομία (5%)

¹³¹ Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 13 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

Σχήμα 2: Θεματικό περιεχόμενο Βιβλιακού υλικού Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου

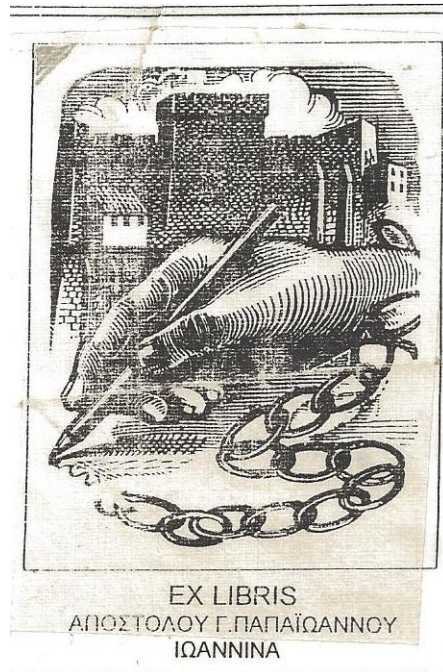

Με τη θεσμοθέτηση λοιπόν της Βιβλιοθήκης θα γίνει και η πρώτη προσπάθεια συστηματικής βιβλιοθηκονομικής οργάνωσης της συλλογής. Συνήθως οι βιβλιοθήκες και ιδιαίτερα αυτές που έχουν ελεύθερη πρόσβαση στα βιβλιοστάσια, προτιμούν να διατάσσουν το υλικό στα ράφια τους με κριτήριο το θέμα του τεκμηρίου. Έτσι λοιπόν και το υλικό της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου θα οργανωθεί θεματικά σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα καταλογογράφησης, θεματικής ευρετηρίασης και ταξινόμησης. Σε ξεχωριστή συλλογή θα τοποθετηθούν ταξινομημένα τα τεκμήρια που ανήκουν στη συλλογή Λουκάτου, την οποία, όπως προαναφέρθηκε, δώρισε ο ίδιος στον Α. Παπαϊωάννου. Ανάλογα με το είδος του υλικού θα δημιουργηθούν και άλλες επιμέρους συλλογές π.χ. Πληροφοριακά έργα, χάρτες, γκρίζα βιβλιογραφία, κ.ά.¹³²

Η οικογένεια χρησιμοποιεί ως έμβλημα στο ex-libris ¹³³για τη σήμανση των βιβλίων το χαρακτηριστικό, ξυλογραφία του Α. Τάσσου το οποίο έχει επιλεγεί από τον Απ.

¹³²Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 17 από ερωτήσεις που αφορούν αφορούν τη Βιβλιοθήκη

Παπαϊωάννου, από το εξώφυλλο του μελετήματος του Μ. Κουλουριώτη (Νίκου Μπελογιάννη), «Οι πρώτες μακρινές ρίζες της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας», 1952.

Εικόνα 31: Το έμβλημα στο ex-libris που έχει επιλεγεί από τον Απ. Παπαϊωάννου για τη σήμανση των βιβλίων

Η σήμανση των βιβλίων θα γίνει κατά την γενική επεξεργασία του υλικού από εξειδικευμένο προσωπικό που θα στελεχώσει τη Βιβλιοθήκη.

133 Παράρτημα Ι Απαντήσεις ερωτηματολογίου: ερ. 18 από ερωτήσεις που αφορούν τη Βιβλιοθήκη

3.4 Συζήτηση

Η επαφή μας αυτή με ένα μεγάλο μέρος της συλλογής της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου αποτελεί μια σημαντική, πρωτόγνωρη εμπειρία για μας. Πρόκειται για την πρώτη μας επαφή με υλικό τόσο μεγάλης πνευματικής αξίας και ουσιαστικά μια πρώτη ιδέα για τις διαδικασίες και το μέγεθος των εργασιών που πρέπει να γίνουν, πριν φτάσει το υλικό όμορφα τακτοποιημένο και ταξινομημένο στα βιβλιοστάσια μιας Βιβλιοθήκης. Ταυτόχρονα η εμπειρία αυτή μας βοηθά να συνειδητοποιήσουμε και τη σημασία αυτών των ενεργειών για την προστασία και φύλαξη του υλικού μιας βιβλιοθήκης. Πρόκειται επίσης για μια σειρά ενεργειών, που ως εργαζόμενοι σε μία βιβλιοθήκη στο μέλλον, θα χρειαστεί να επαναλάβουμε πολλές φορές, καθώς οι βιβλιοθήκες δέχονται δωρεές και οι βιβλιοθηκονόμοι είναι υπεύθυνοι να επισκεφτούν τον χώρο όπου φυλάσσεται το υλικό και να το μελετήσουν, προκειμένου να ελέγξουν αν αξίζει να συμπεριληφθεί στο υλικό της βιβλιοθήκης όπου εργάζονται. Είναι μια διαδικασία που δεν είναι καθόλου εύκολη, ιδιαίτερα όταν ο όγκος, η έκταση και η ποικιλομορφία του υλικού είναι μεγάλη, είναι όμως για τους λάτρεις των βιβλίων και μια μαγευτική διαδικασία, ένα μαγευτικό «ταξίδι» εξερεύνησης πολύτιμων, εύθραυστων κάποιες φορές, αλλά τόσο μεγάλης αξίας θησαυρών.

...Δυστυχώς οι πρωτόγνωρες συνθήκες της πανδημίας στέρησαν την δυνατότητα εξερεύνησης ολόκληρου του υλικού της συγκεκριμένης Βιβλιοθήκης και την αφιέρωση του χρόνου και της προσοχής που του άξιζε. Η πίεση του χρόνου και το άγχος να προλάβουμε τα μικρά κενά του αποκλεισμού από την πανδημία περιόρισαν τον ενθουσιασμό και τη χαρά μας. Επίσης το πλήθος του υλικού και των επίπλων περιόρισε την πρόσβαση και την καταμέτρηση του υλικού σε κάποιες βιβλιοθήκες και γι' αυτό ο υπολογισμός έγινε κατά προσέγγιση. Το κενό αυτό συμπλήρωσαν οι πληροφορίες που μας δόθηκαν από τους ιδιοκτήτες, με την ελπίδα στο άμεσο μέλλον να μας δοθεί η ευκαιρία να έρθουμε σε επαφή και με το υπόλοιπο υλικό και να συμβάλλουμε εκ νέου στην πλήρη καταγραφή, περιγραφή και ταξινόμησή του.

3.5 Συμπεράσματα

Από την επιτόπια μελέτη και ανάλυση των συλλογών που υπάρχουν στο Εργαστήριο Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού Πολιτισμού στο Παιδαγωγικό τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αλλά και από τις πληροφορίες που προέκυψαν τόσο από τη συνέντευξη με τα τέκνα Παπαϊωάννου, όσο και τις πληροφορίες που έχει δώσει ο ίδιος ο Απ. Παπαϊωάννου, συμπεραίνουμε ότι πρόκειται για μια σπουδαία συλλογή μεγάλης πνευματικής αξίας. Πρόκειται για μια εκτεταμένη συλλογή βιβλιακού υλικού που αγγίζει τους 50.000 τόμους, ιστορικού και γενικότερα πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Το υλικό αυτό ανταποκρίνεται κυρίως στο γνωστικό αντικείμενο της Ιστορίας της Νεότερης Ελλάδας και του Νεοελληνικού Πολιτισμού και καλύπτει τους αιώνες της Τουρκοκρατίας και του νεώτερου και σύγχρονου ελληνικού κράτους και αναφέρεται σε αξιοσημείωτα ιστορικά και πολιτικά γεγονότα. Ανάμεσα στους τόμους αυτούς υπάρχουν σπάνιες και πολύτιμες εκδόσεις (περίπου 500 παλαιότυπα που εκδόθηκαν στις αρχές του 16ου αι. ως το 1900) και χειρόγραφα. Οι επιμέρους συλλογές ωστόσο καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα γνωστικών πεδίων και εμπίπτουν στις κατηγορίες: Ιστορία, Αρχαιολογία, Πολιτική, Φιλοσοφία, Εκπαίδευση, Λογοτεχνία, Φιλολογία, Τέχνες, Οικονομία. Εκτός από τα έντυπα βιβλία, στις συλλογές περιλαμβάνεται επίσης πλούσιο αρχειακό υλικό, ιστορικά αρχεία της Ηπείρου και της Κρήτης, αρχεία που δώρισαν οι ίδιοι οι ιδιοκτήτες τους στον Απ. Παπαϊωάννου, πλήθος εφημερίδων και περιοδικών, χάρτες, συλλεκτικά αντικείμενα, συλλογή οπτικοακουστικού υλικού, φωτογραφίες, έργα τέχνης, μικρά και μεγάλα αντικείμενα, έπιπλα και πολλά άλλα. Ολόκληρο το υλικό της βιβλιοθήκης προέρχεται από αγορές, δωρεές και ανταλλαγές στο πλαίσιο συνεργασιών με επιστημονικούς συνεργάτες και έχει στόχο να υποστηρίξει και να πλαισιώσει την έρευνα και την εκπαίδευση.

Για το υλικό αυτό δεν είχε γίνει καμία προσπάθεια βιβλιοθηκονομικής επεξεργασίας στο παρελθόν. Αυτή τη χρονική περίοδο, της συγγραφής της παρούσας πτυχιακής, το υλικό της βρίσκεται μοιρασμένο σε τέσσερις τοποθεσίες. Το πρώτο βήμα

οργάνωσης του υλικού έγινε, στο πλαίσιο της παρούσας πτυχιακής, με την εκκαθάριση, τακτοποίηση και υπολογισμό του υλικού που υπάρχει στον έναν από αυτούς τους χώρους. Έχει επίσης αριθμηθεί και υπολογιστεί, ως μέγεθος, αλλά δεν έχει γίνει συστηματική καταγραφή και οργάνωση στο σύνολο του υλικού. Με τη θεσμοθέτηση της Βιβλιοθήκης, την συστηματική βιβλιοθηκονομική οργάνωση των συλλογών στο μέλλον και το άνοιγμα της Βιβλιοθήκης στο κοινό, ο πλούτος και οι υπηρεσίες της θα είναι προσβάσιμα σε όλους. Στις συλλογές της θα μπορούν να αναζητήσουν βιβλία και πηγές ερευνητές, απλοί βιβλιόφιλοι πολίτες και κάθε ενδιαφερόμενος. Παράλληλα μέσα από τη Βιβλιοθήκη θα υποστηρίζεται η δράση του Ιδρύματος Παπαϊωάννου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Προτάσεις διαχείρισης για τη Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου και τις συλλογές της.

Οι ανταγωνιστικές συνθήκες του σύγχρονου περιβάλλοντος και στο χώρο των βιβλιοθηκών καθιστά αναγκαίο τον εκσυγχρονισμό του τρόπου λειτουργίας τους, τη διαχείριση των πόρων τους και την εφαρμογή των λειτουργιών διοίκησης, έτσι ώστε να είναι σε κατάσταση να αντιμετωπίσουν της προκλήσεις της εποχής. Βασική αποστολή κάθε βιβλιοθήκης είναι να συλλέγει, να διαχειρίζεται και να διαδίδει πληροφορίες και γνώσεις και αυτό μπορεί να το πετύχει μόνο αν διαθέτει καλή οργάνωση και λειτουργία. Τα βασικά στοιχεία που συντελούν στην καλή οργάνωση και λειτουργία μιας βιβλιοθήκης είναι: ο χώρος, η συλλογή, το προσωπικό, και η μεθοδολογία. Αυτό ισχύει και για τη Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου που αποτελεί αντικείμενο της εργασίας μας. Με δεδομένο ότι η συγκεκριμένη Βιβλιοθήκη δεν έχει συσταθεί ακόμα ως οργανισμός, κρίνουμε σκόπιμο να παρουσιάσουμε στη συνέχεια κάποιες προτάσεις διαχείρισης της Βιβλιοθήκης και των συλλογών της.

Μία από τις βασικές επιδιώξεις των υπευθύνων θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση του κατάλληλου χώρου που θα στεγάσει τις συλλογές και τις υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης και του Ιδρύματος. Οι χώροι αυτοί θα πρέπει να καλύπτουν τις τρέχουσες ανάγκες, αλλά και αυτές που θα προκύψουν στο μέλλον. Να είναι ανάλογοι, τόσο σε έκταση όσο και σε αριθμό, ώστε να μπορούν να φιλοξενήσουν τα ανάλογα τμήματα (Βιβλιοστάσια, αναγνωστήρια, τμήμα υπολογιστών, αίθουσες εκδηλώσεων κλπ.). Θα πρέπει επίσης να ανταποκρίνονται στις προσδοκίες του κοινού, να είναι ελκυστικοί και επιβλητικοί, ενώ ταυτόχρονα να διευκολύνουν τη συγκέντρωση και να προωθούν την ατομική και ομαδική μελέτη και έρευνα. Να είναι άνετοι, φωτεινοί, καλαίσθητοι, διαμορφωμένοι με φαντασία με εύκολη πρόσβαση, χώροι που θα προσελκύουν τους χρήστες να τους χρησιμοποιήσουν. Θα πρέπει επίσης να είναι λειτουργικοί, να έχουν την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή δηλαδή να είναι εξοπλισμένοι με κατάλληλα έπιπλα, ράφια, προθήκες, γραφεία μελέτης, καρέκλες, έπιπλα για χάρτες, ηλεκτρονικούς υπολογιστές,

καθώς και αναγνώστες μικροταινιών, φωτοτυπικά μηχανήματα, προβολέα διαφανειών και άλλα.

Δεύτερη βασική επιδίωξη της Βιβλιοθήκης θα πρέπει να είναι, η χάραξη της πολιτικής της για την αποτελεσματική οργάνωση, διαχείριση και ανάπτυξη των συλλογών, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η έγκαιρη και έγκυρη αντιμετώπιση των αναγκών των χρηστών της. Για το λόγο αυτό, κρίνεται απαραίτητο να διενεργηθούν ειδικές μελέτες από το επιστημονικό προσωπικό της βιβλιοθήκης που θα αναλάβει την επεξεργασία του υλικού. Για την ολοκληρωμένη αυτοματοποίηση και τη διάθεση βιβλιογραφικών δεδομένων κρίνεται απαραίτητη η υιοθέτηση ενός αυτοματοποιημένου συστήματος. Απαιτείται βιβλιοθηκονομική επεξεργασία και οργάνωση του υλικού σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα καταλογογράφησης, θεματικής ευρετηρίασης και ταξινόμησης, χρησιμοποιώντας τις τελευταίες εκδόσεις των εργαλείων αυτών, ώστε η επεξεργασία να συμφωνεί με τα τελευταία βιβλιογραφικά δεδομένα. Απαιτείται επίσης ηλεκτρονική επεξεργασία, δημιουργία ηλεκτρονικού καταλόγου για το σύνολο του υλικού της βιβλιοθήκης με βάση ειδικά βιβλιοθηκονομικά προγράμματα σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα ώστε να εξασφαλίζεται συμβατότητα και ομοιογένεια, όπως αναφέρεται και στον κανονισμό λειτουργίας των Βιβλιοθηκών ΦΕΚ Β 1173 – 20.08.2003¹³⁴ και να είναι δυνατή η συνεργασία με άλλες βιβλιοθήκες.

Πάγια πολιτική της Βιβλιοθήκης θα πρέπει να είναι και η ανάπτυξη των συλλογών της, ο εμπλουτισμός των συλλογών που ήδη υπάρχουν και η δημιουργία νέων συλλογών στο μέλλον, με σκοπό την κατάρτιση μιας ποιοτικής, σύγχρονης και ακόμα πιο πλούσιας συλλογής. Για τον εμπλουτισμό των συλλογών οι υπεύθυνοι θα ενθαρρύνουν όποιον ενδιαφέρεται να κάνει δωρεά συλλογών βιβλιακού και συλλεκτικού υλικού, αφού πρώτα αξιολογηθεί και κριθεί ότι πρόκειται για αξιόλογο και αξιόπιστο υλικό. Οι συλλογές θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις εκάστοτε πληροφοριακές, μορφωτικές, εκπαιδευτικές, ερευνητικές ή άλλες ανάγκες που εκφράζουν οι χρήστες της Βιβλιοθήκης, αλλά και σε

¹³⁴ Κανονισμός λειτουργίας των Βιβλιοθηκών ΦΕΚ Β 1173 – 20.08.2003 https://vivl-elefth.kav.sch.gr/wp-content/uploads/2019/11/FEK_B_1173-2003.pdf (Ανακτήθηκε 20/1/2021)

εκείνες που δεν έχουν εκφραστεί, αλλά υπάρχουν, από τους μη χρήστες με σκοπό να τους προσελκύσουν. Για το λόγο αυτό η Βιβλιοθήκη, χρησιμοποιώντας διάφορα εργαλεία έρευνας (στατιστικά στοιχεία, ερωτηματολόγια κλπ.), θα πρέπει να προχωρά σε προσδιορισμό, ανάλυση και αξιολόγηση αυτών των αναγκών με απώτερο σκοπό τη συνεχή βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Αντικείμενο διαρκούς μέριμνας και φροντίδας των υπευθύνων θα πρέπει να αποτελεί και η προληπτική συντήρηση των τεκμηρίων και η εξασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών προκειμένου αυτά να διατηρούνται σε καλή κατάσταση. Η φροντίδα αυτή περιλαμβάνει ενέργειες όπως η εξασφάλιση των κατάλληλων κλιματολογικών συνθηκών. Οι κατάλληλες συνθήκες για το υλικό του χαρτιού είναι το PH σε κλίμακα από 1 (πολύ όξινο) μέχρι 14 (πολύ αλκαλικό) ιδανικά 9,5, η θερμοκρασία 16-21°C, υγρασία 45-55 % και το μέγιστο ύψος ραφιών να είναι 2,15 cm και το τελευταίο ράφι να έχει απόσταση από το πάτωμα τουλάχιστον 30cm από το δάπεδο. Περιλαμβάνει επίσης ενέργειες εξασφάλισης θέρμανσης, αερισμού, φωτισμού των χώρων, καλής χρήσης των τεκμηρίων από τους χρήστες και το προσωπικό της Βιβλιοθήκης, προστασίας από φυσικές καταστροφές, καθαρισμού, απολύμανσης. Περιλαμβάνει επίσης τη λήψη προληπτικών μέτρων κατά της παραβίασης της ασφάλειας του χώρου και των τεκμηρίων (εγκατάσταση αντικλεπτικών συστημάτων) και τη γενική αξιολόγηση και καταγραφή φθορών ώστε να τίθενται οι αναγκαίες προτεραιότητες για την περαιτέρω συντήρησή τους. Μέσα στις ενέργειες συντήρησης περιλαμβάνεται και αυτή της διατήρησης των τεκμηρίων. Η έννοια της διατήρησης εμπεριέχει και τη διαδικασία της αναπαραγωγής με διάφορους τρόπους (φωτοαντιγραφή, φωτογράφηση, μικροφωτογράφηση, ψηφιοποίηση, κλπ.). Η διαδικασία αυτή έχει σκοπό αφενός τη διατήρηση ενός αντιγράφου για την ίδια τη βιβλιοθήκη και αφετέρου την εξυπηρέτηση των αναγκών των χρηστών. Βέβαια τα σπάνια τεκμήρια θα πρέπει να αναπαραχθούν με μεθόδους που θα αποκλείουν τη φθορά τους.

Αναγκαία είναι επίσης η στελέχωσή της Βιβλιοθήκης με επαρκές και κατάλληλο προσωπικό, το οποίο θα πρέπει να διαθέτει τις απαραίτητες γνώσεις, τα κατάλληλα

προσόντα αλλά και εμπειρία από το χώρο των βιβλιοθηκών. Θα πρέπει να διαθέτει εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό το οποίο να είναι σε θέση να προβεί στην Βιβλιοθηκονομική επεξεργασία του υλικού, (δηλαδή καταλογογράφηση, ταξινόμηση και ευρετηρίαση) αλλά και προσωπικό που να δημιουργεί και να εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις που θα οδηγούν στην καλύτερη λειτουργία της Βιβλιοθήκης και στην ικανοποίηση των αναγκών των χρηστών. Αυτό θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ευγένεια, προθυμία, να βοηθά τους χρήστες στην αναζήτηση των πληροφοριών και τον εντοπισμό των τεκμηρίων, δείχνοντας ενδιαφέρον σε κάθε έναν ξεχωριστά για την επίλυση των προβλημάτων που μπορεί να αντιμετωπίζει και να ενθαρρύνει την προσέλευση νέων χρηστών στους χώρους της Βιβλιοθήκης. Απαραίτητη κρίνεται και η συμμετοχή του προσωπικού σε προγράμματα επιμόρφωσης, και η συνεχής ενημέρωση μέσα από σεμινάρια, εκθέσεις, συνέδρια, ημερίδες και άρθρα που αφορούν στην επιστήμη της Βιβλιοθηκονομίας, ώστε να μπορεί να παρακολουθεί τις νέες εξελίξεις και νέες τεχνολογίες, με στόχο πάντα τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρει.

Επιδίωξη της Βιβλιοθήκης θα πρέπει να είναι η προσέλκυση όσο το δυνατό ευρύτερου κοινού. Αυτό μπορεί να γίνει εφικτό μέσα από τις υπηρεσίες που θα παρέχει. Θα πρέπει λοιπόν αφενός να ανταποκρίνεται στις πληροφοριακές, ενημερωτικές, εκπαιδευτικές και πολιτιστικές ανάγκες του κοινού και αφετέρου, μέσα από σχετικές μελέτες, να καθοριστούν οι πολιτικές εκείνες που θα προσφέρουν ένα πλήθος σύγχρονων υπηρεσιών στους χρήστες. Με τον κατάλληλο εξοπλισμό και τις κατάλληλες περιβαλλοντικές συνθήκες να είναι διαθέσιμο στο κοινό το αναγνωστήριο είτε για χρήση της συλλογής της βιβλιοθήκης είτε δικού τους υλικού, (π. χ. μαθητές, σπουδαστές, κλπ.).

Να δίνει επίσης τη δυνατότητα στην κοινότητα που εξυπηρετεί να έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο από το χώρο της, είτε μέσω των υπολογιστών της βιβλιοθήκης είτε μέσω ασύρματης σύνδεσης από προσωπικό φορητό υπολογιστή. Οι υπολογιστές της Βιβλιοθήκης θα πρέπει να είναι συνδεδεμένοι σε δίκτυο και θα παρέχουν επιπλέον τη δυνατότητα εισόδου σε συνδρομητικές βάσεις πληροφοριών στις οποίες συμμετέχει η

Βιβλιοθήκη. Επίσης η Βιβλιοθήκη θα πρέπει να καλύπτει τις ανάγκες δανεισμού, για τους χρήστες που είναι μέλη και έχουν καταχωρηθεί στο αυτοματοποιημένο σύστημα που θα υιοθετήσει. Να προσφέρει επίσης τη δυνατότητα φωτοτύπησης υλικού, τηρώντας βέβαια τους σχετικούς κανόνες. Η ιδιαίτερη μέριμνα και οι σχετικές μελέτες που θα διενεργηθούν για τις ανάγκες των ατόμων με ειδικές ανάγκες θα προσελκύσουν επίσης στους χώρους της Βιβλιοθήκης και τα άτομα που ανήκουν σε αυτές τις ομάδες πληθυσμού.

Προσέλκυση ευρύτερου κοινού μπορεί να πετύχει η Βιβλιοθήκη και με την εξασφάλιση ενός ικανοποιητικού ωραρίου λειτουργίας. Αυτό θα προκύψει μετά από την εκτίμηση των αναγκών των χρηστών, αλλά σε γενικές γραμμές θα πρέπει να δίνει τη δυνατότητα σε όλες τις ομάδες του πληθυσμού που θα αποτελούν τις ομάδες χρηστών να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες της. Γι' αυτό πιθανόν να πρέπει να περιλαμβάνονται στο ωράριο λειτουργίας ώρες εκτός εργασίας ή σχολείου, όπως απογευματινές ώρες ή Σάββατα για να καλύπτονται και οι ανάγκες εργαζομένων, μαθητών, φοιτητών κ.λ.π. Μια καλή πρακτική επίσης θα μπορούσε να είναι η ύπαρξη κοντά στους χώρους της Βιβλιοθήκης αναψυκτηρίου ή καφέ, για την προσφορά εναλλακτικών χώρων στο κοινό καθώς και ενός χώρου για την απασχόληση των μικρών παιδιών, με την απαραίτητη επίβλεψη από ειδικό προσωπικό, όσο οι μεγάλοι θα βρίσκονται στους χώρους της Βιβλιοθήκης.

Στο πλαίσιο της εξυπηρέτησης των ερευνητικών και εκπαιδευτικών σκοπών του Ιδρύματος και της Βιβλιοθήκης να υποστηρίζεται η εκπόνηση μακροπρόθεσμων ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, με σκοπό την προάσπιση της μελέτης της εθνικής και πολιτικής ιστορίας. Μπορεί ακόμα η Βιβλιοθήκη και το Ίδρυμα, στα πλαίσια της δια βίου μάθησης, να οργανώνουν προγράμματα εκπαίδευσης για ομάδες ή μεμονωμένους χρήστες οι οποίοι θα καθοδηγούνται από το κατάλληλο προσωπικό και θα εκπαιδεύονται στη χρήση της βιβλιοθήκης, αλλά και στην αναζήτηση πληροφοριών με τη χρήση νέας τεχνολογίας. Με αυτόν τον τρόπο θα ενισχύεται τόσο το ενδιαφέρον όσο και η επιδεξιότητα των χρηστών της.

Στοχεύοντας στην επικοινωνία με την τοπική αλλά και την ευρύτερη κοινωνία, μπορεί να απευθύνει προτάσεις συνεργασίας σε μελετητές, το δήμο και άλλους φορείς της τοπικής κοινότητας, συγγραφείς, εκπαιδευτικούς, σχολεία του Δήμου και το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ειδικούς επιστήμονες και ομοειδή ερευνητικά – επιστημονικά Ιδρύματα και βιβλιοθήκες στην Ελλάδα και το εξωτερικό, με σκοπό την ανάπτυξη κοινών δράσεων και εκδηλώσεων, που προωθούν τους σκοπούς της. Η βιβλιοθήκη, μέσα από τις συλλογές της, μπορεί να υποστηρίζει την εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και ευρύτερες σχολικές και πανεπιστημιακές δραστηριότητες και να καλύπτει τις ανάγκες των εκπαιδευτικών. Να σχεδιάζει και να υλοποιεί εκπαιδευτικές δράσεις, στο πλαίσιο των οποίων μπορεί να υποδέχεται για ξεναγήσεις και περιηγήσεις στους χώρους της σχολεία όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, με σκοπό τη γνωριμία των παιδιών με τους χώρους, το υλικό, τις υπηρεσίες και τον τρόπο λειτουργίας της Βιβλιοθήκης. Μπορεί ακόμα, να λαμβάνει ενεργά μέρος σε πολιτιστικές δραστηριότητες, να συμμετέχει σε επετειακές εκδηλώσεις, να αναλαμβάνει εκδόσεις, να διοργανώνει εκθέσεις τεκμηρίων της, τόσο στους χώρους της όσο και έξω από αυτούς, αφού διασφαλιστούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις προστασίας των τεκμηρίων από φθορά, καταστροφή ή απώλεια. Μπορεί να επιδιώξει επίσης σύνδεση και συνεργασία και με άλλες βιβλιοθήκες του εσωτερικού και του εξωτερικού, για την καλύτερη εκμετάλλευση των διαθέσιμων πηγών και την ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών. Μπορεί επίσης να δέχεται για εργασία φοιτητές στο πλαίσιο της Πρακτικής Άσκησης των σχολών τους, για τις ειδικότητες που εντάσσονται στις δραστηριότητες της βιβλιοθήκης. Η εργασία των φοιτητών θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τους κανόνες της πρακτικής άσκησης και της βιβλιοθήκης.

Στους χώρους της Βιβλιοθήκης και του Ιδρύματος θα πρέπει να υπάρχουν οι προϋποθέσεις για τη διεξαγωγή εκδηλώσεων, συνεδρίων, διαλέξεων, ημερίδων και σεμιναρίων, που θα απευθύνονται σε ερευνητές, εκπαιδευτικούς, μαθητές, φοιτητές, όχι μόνο της περιοχής αλλά και σε όλους εκείνους που προσφεύγουν στη βιβλιοθήκη προκειμένου να ωφεληθούν από τις υπηρεσίες της, χωρίς τοπικούς περιορισμούς. Παράλληλα θα πρέπει να προσφέρονται και τα κίνητρα για την ενασχόληση του κοινού με τις δραστηριότητες της. Απαραίτητη είναι και η προβολή και προώθηση των

υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης και η ενημέρωση του κοινού, με την έκδοση ειδικών ενημερωτικών εντύπων, τη δημιουργία ηλεκτρονικών σελίδων στο διαδίκτυο, ενώ η προβολή της θα γίνεται και μέσα από την παρουσίαση των δράσεων και των εκδηλώσεων της, μέσω του τύπου και των ΜΜΕ.

Για τη στήριξη των δράσεων της Βιβλιοθήκης και του Ιδρύματος και την επίτευξη των στόχων τους είναι απαραίτητη η ύπαρξη οικονομικών πόρων. Αυτοί μπορεί να προέρχονται από έσοδα που προκύπτουν από τη λειτουργία της βιβλιοθήκης, από τυχόν δωρεές ιδιωτών ή φορέων, από προσφορές ατόμων συλλόγων ή άλλων φορέων που προωθούν και ενισχύουν το έργο της Βιβλιοθήκης και του Ιδρύματος ή από επιχορηγήσεις. Ωστόσο οι υπεύθυνοι μπορούν να σχεδιάσουν και να αναπτύξουν μια πολιτική ανεύρεσης οικονομικών πόρων. Στα πλαίσια αυτής της πολιτικής μπορούν να απευθύνουν προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος σε επενδυτές, άτομα ή συλλογικά όργανα και φορείς που μοιράζονται τα ίδια ενδιαφέροντα και τις ίδιες πνευματικές και πολιτιστικές ανησυχίες και θέλουν να επενδύσουν στον χώρο αυτό και να στηρίζουν τις πρωτοβουλίες και τις δράσεις τους. Μπορούν ακόμα να αναζητήσουν επιχορηγήσεις από κρατικούς φορείς, από εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα στα οποία μπορεί να συμμετέχει η Βιβλιοθήκη και να διεκδικήσουν υποτροφίες και προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης για μέλη της Βιβλιοθήκης με ερευνητικό έργο και δράση.

Μέρος της πολιτικής του Ιδρύματος και της Βιβλιοθήκης (αν τα οικονομικά τους στο μέλλον θα το επιτρέπουν) μπορεί να αποτελεί και η αξιολόγηση και η αποδοχή αιτημάτων χρηματοδότησης, τα οποία θα υποβάλλονται από άλλους ομοειδής φορείς και θα αφορούν σε προγράμματα και δράσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που θα σχετίζονται με τα ενδιαφέροντα και τους τομείς στους οποίους δραστηριοποιείται και το συγκεκριμένο Ίδρυμα ή τομείς που αυτό θα επιλέξει. Στο πλαίσιο των ετήσιων προγραμμάτων που θα υλοποιεί και με δεδομένο ότι μία από τις προτεραιότητες του Ιδρύματος είναι η προαγωγή της παιδείας, μπορεί να δίνει υποτροφίες σε άριστους φοιτητές, τελειόφοιτους ή πτυχιούχους, για να πραγματοποιήσουν μεταπτυχιακές,

διδασκαλικές και μεταδιδασκαλικές σπουδές στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, στον κλάδο των θεωρητικών σπουδών ή στον επιστημονικό κλάδο της επιλογής τους.

Ως μέρος των δράσεων του Ιδρύματος θα μπορούσε να είναι και η θέσπιση και απονομή επαίνων, αριστείων ή/και βραβείων (που μπορεί να φέρουν το όνομα του Ιδρύματος), τα οποία θα απονέμονται σε διακεκριμένους Έλληνες και Ελληνίδες επιστήμονες που διαπρέπουν στο εξωτερικό. Τα βραβεία αυτά θα απονέμονται ως αναγνώριση και ανταμοιβή για το ήθος, το επιστημονικό τους έργο, την εξαιρετική τους επίδοση ή τη συμβολή τους στην προαγωγή της επιστήμης τους, καθώς και στην προβολή της Ελλάδας σε διεθνές επίπεδο.

Μπορεί ακόμα το Ίδρυμα και η Βιβλιοθήκη, στρέφοντας την προσοχή τους σε διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής, να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και δράσεις που θα συνδράμουν στην αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, ή θα συνεισφέρουν συνολικά στη βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών, συνεργαζόμενοι με συλλογικά όργανα, οργανισμούς ή το ίδιο το κράτος.

Μια δράση που συναντήσαμε στο Ίδρυμα Μποδοσάκη και θεωρούμε ότι θα μπορούσε να υιοθετηθεί και από το Ίδρυμα Παπαϊωάννου είναι η δημιουργία ενός ιστότοπου, ο οποίος δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία και δαπάνες του Ιδρύματος Μποδοσάκη, είναι ο μοναδικός στη χώρα μας – και ένας από τους λίγους διεθνώς, – στον οποίο αναρτώνται βιντεοσκοπημένες επιλεγμένες ομιλίες, διαλέξεις και εκδηλώσεις λόγου, από όλο το φάσμα της πνευματικής ζωής του τόπου. Ο ιστότοπος αυτός είναι ανοιχτός σε κάθε χρήστη του διαδικτύου που επιθυμεί να διευρύνει τους γνωστικούς του ορίζοντες και εμπλουτίζεται διαρκώς. Οι ομιλίες μετά την ανάρτησή τους, παραμένουν στη διάθεση του κοινού, που μπορεί από το σπίτι του να περιηγηθεί και να επιλέξει ανάλογα με τα ενδιαφέροντά του όποια ομιλία επιθυμεί. Η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί στη διάδοση της γνώσης και του πνευματικού προβληματισμού στον τόπο μας, μέσω της αξιοποίησης της σύγχρονης τεχνολογίας. Με αυτόν τον τρόπο διασώζονται πλήθος σημαντικές ομιλίες ενώ σε διαφορετική περίπτωση θα είχαν χαθεί. Κάτι ανάλογο θα μπορούσε να δημιουργηθεί και από το Ίδρυμα Παπαϊωάννου.

Η Βιβλιοθήκη και το Ίδρυμα θα πρέπει τέλος ανά τακτά χρονικά διαστήματα να προβαίνουν σε συστηματική παρακολούθηση και αξιολόγηση των υπηρεσιών που προσφέρουν και των δραστηριοτήτων που αναλαμβάνουν. Ενδεικτικά, κάποιες μέθοδοι που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν προς αυτή την κατεύθυνση είναι: η προσωπική επαφή του προσωπικού με τους χρήστες, μέσα από την οποία μπορεί να γίνει αντιληπτή η ικανοποίηση ή δυσαρέσκεια των χρηστών, ομαδικές συζητήσεις – συνεντεύξεις, όσον αφορά τις υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης, μέσα από τις οποίες γίνεται δυνατή η έκφραση των απόψεων του κοινού, ερωτηματολόγια, που μπορεί να δίνονται στους χρήστες στους χώρους της Βιβλιοθήκης ή μέσω της Ιστοσελίδας της. Απαραίτητη θεωρείται και η ύπαρξη ειδικής ομάδας η οποία θα μελετάει τα στοιχεία που συγκεντρώνονται μέσα από αυτές τις μεθόδους και θα προσδιορίζει τα απαραίτητα βήματα που πρέπει να γίνουν, τις αποφάσεις και τα μέτρα που πρέπει να παρθούν, προκειμένου οι υπηρεσίες να βελτιώνονται συνεχώς.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας, όπως προκύπτει από τη μελέτη του χώρου των Ιδιωτικών βιβλιοθηκών, τα παραδείγματα μέσα στους αιώνες ύπαρξής τους, αλλά και συγκεκριμένα από τη μελέτη της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου, μπορούμε να πούμε πως, όταν μια αξιόλογη Ιδιωτική βιβλιοθήκη ξεπερνάει τα όρια του στενού προσωπικού χώρου και ανοίγει τις πόρτες της στο κοινό, μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να προσφέρει. Αναφερόμενοι λοιπόν συμπερασματικά στη Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου, θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί μια πολύ αξιόλογη ιδιωτική βιβλιοθήκη, που δημιουργήθηκε με πολλές θυσίες, αλλά και πολύ αφοσίωση και αγάπη στο Βιβλίο, τη Γνώση, την Ιστορία, την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και την Έρευνα. Διαμορφώθηκε για να υποστηρίξει τις ανάγκες της οικογένειας, με το άνοιγμά της όμως στο ευρύ κοινό ο πλούτος και οι υπηρεσίες της θα είναι προσβάσιμα σε όλους. Πρόκειται για μια σπουδαία συλλογή μεγάλης πνευματικής αξίας, μια εκτεταμένη συλλογή βιβλιακού, αρχειακού και άλλου έντυπου υλικού, που παρουσιάζει ιστορικό και γενικότερα πολιτιστικό ενδιαφέρον, καλύπτοντας συγχρόνως ένα μεγάλο φάσμα γνωστικών πεδίων. Σπάνιες και πολύτιμες εκδόσεις, αντικείμενα συναισθηματικής ή άλλης αξίας, αλλά και πλήθος άλλου υλικού συμπληρώνει τη συλλογή. Η θεσμοθέτηση της Βιβλιοθήκης και η παράλληλη λειτουργία της με το Ίδρυμα θα αποδώσει φόρο τιμή στην οικογένεια Παπαϊωάννου, αλλά θα αποτελέσει και ένα χώρο με εξαιρετικό ενδιαφέρον, για όσους ασχολούνται με την εξέλιξη των θεωρητικών επιστημών. Θα συνιστά χώρο μελέτης, κέντρο πληροφόρησης και έρευνας, θα εξυπηρετεί ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς και θα απευθύνεται σε όλη την κοινωνία χωρίς περιορισμούς και αποκλεισμούς. Μέσα από τις συνεργασίες με ομοειδή επιστημονικά Ιδρύματα και φορείς, θα καθιερωθεί στο χώρο της έρευνας, θα στηρίξει και θα αναδείξει νέους ερευνητές και θα συμβάλλει στη διάχυση της γνώσης. Θα επιδιώξει να καθιερωθεί ως θεσμός στο χώρο της έρευνας και του πολιτισμού και θα συμβάλλει στην πνευματική, οικονομική πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου.

Τα Επόμενα βήματα που θα πρέπει να γίνουν, προκειμένου η Βιβλιοθήκη και το Ίδρυμα να είναι σε θέση να λειτουργήσουν και να δεχθούν το κοινό, είναι πολλά. Η

διαδικασία είναι χρονοβόρα και δύσκολη. Βασική προϋπόθεση βέβαια όλων αυτών, να ξεπεραστεί η δύσκολη κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η κοινωνία μας λόγω της πανδημίας και να επιστρέψει η ζωή όλων μας σε μια κανονικότητα. Από τη στιγμή που θα συμβεί αυτό θα πρέπει:

- να κινηθούν όλες οι διαδικασίες, που ορίζονται για την ίδρυση ενός κοινωφελούς Ιδρύματος, μέσα από τις οποίες θα οριστεί με σαφήνεια ο χαρακτήρας, ο ρόλος, οι στόχοι και η διοικητική δομή του Ιδρύματος.
- Να εξασφαλιστεί το κατάλληλο κτήριο, που θα στεγάσει τις συλλογές της Βιβλιοθήκης και τις υπηρεσίες του Ιδρύματος, το οποίο θα πρέπει να διαθέτει τους χώρους, οι οποίοι θα καλύπτουν τις τρέχουσες ανάγκες, αλλά και αυτές που θα προκύψουν στο μέλλον. Το κτήριο θα πρέπει να πληρεί τις προδιαγραφές, να είναι ανάλογο με το μέγεθος των συλλογών και την προοπτική ανάπτυξής τους και εύκολα προσβάσιμο και προσεγγίσιμο από το κοινό.
- Να διαμορφωθούν ανάλογα οι χώροι, αφού γίνουν οι απαραίτητες μελέτες, ώστε να είναι όμορφοι, πρακτικοί, ασφαλείς και χρηστικοί (λειτουργικοί) για όλους και ιδιαίτερα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες.
- Να εξασφαλιστεί η τεχνική υποδομή (φωτισμός, παροχή δικτύου, θέρμανση, κ.ά.)
- Να γίνει προμήθεια του απαραίτητου εξοπλισμού βιβλιοθήκης, προθήκες, γραφεία μελέτης, υπολογιστές, κ.ά.
- Να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα, για την ασφαλή κίνηση και παραμονή του κοινού στους χώρους, αλλά και για την ασφάλεια των συλλογών (καθορισμό εξόδων κινδύνου, την ύπαρξη συστημάτων πυρασφάλειας και πυρανίχνευσης, την ασφαλή είσοδο και έξοδο ατόμων με αναπηρία και την εγκατάσταση αντικλεπτικών συστημάτων και άλλων συστημάτων ασφάλειας του κτηρίου και των χρηστών.
- Να μεταφερθούν οι συλλογές,
- Να οργανωθεί το υλικό ώστε να μπορούν οι επισκέπτες να έχουν εύκολα πρόσβαση.
- Να στελεχωθεί με το απαραίτητο ανθρώπινο δυναμικό.

- Να διενεργηθούν ειδικές μελέτες από το επιστημονικό προσωπικό της βιβλιοθήκης, που θα αναλάβει την επεξεργασία του υλικού και να γίνει προμήθεια εξοπλισμού μηχανοργάνωσης και ηλεκτρονικής καταχώρησης
- Να ληφθεί μέριμνα για την προβολή της Βιβλιοθήκης και των δράσεων του Ιδρύματος (δημιουργία ιστοσελίδας, ενημερωτικά δελτία, προβολή στα ΜΜΕ).
- Να σχεδιαστούν οι επί μέρους πρακτικές, που θα ρυθμίζουν τον τρόπο λειτουργίας της Βιβλιοθήκης και τις υπηρεσίες που θα προσφέρει (δανεισμός, διαδανεισμός, παραγωγή αντιγράφων κλπ.).
- Σχεδιασμός και να ανάπτυξη μιας πολιτικής ανεύρεσης οικονομικών πόρων.
- Ενθάρρυνση πρακτικών διεύρυνσης των συλλογών.
- Επιδίωξη συνεργασιών.

Είναι βέβαιο ότι η Βιβλιοθήκη και το Ίδρυμα Παπαϊωάννου στο μέλλον, από τη στιγμή που θα τεθούν σε λειτουργία και θα αρχίσουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, θα αποτελέσουν αντικείμενο λεπτομερειακής και σε βάθος έρευνας από πολλούς μελετητές. Οι έρευνες αυτές μπορεί να αφορούν τις **συλλογές** και το πόσο αυτές ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των χρηστών, να εξετάζουν τις **υπηρεσίες** που θα προσφέρει και πως αυτές μπορούν να βελτιωθούν ακόμα περισσότερο ή να είναι έρευνες που να αφορούν τις δράσεις του Ιδρύματος και τη συμμετοχή του κοινού, **το προσωπικό, τους χώρους, τον εξοπλισμό, το ωράριο λειτουργίας, το κοινό** που προσελκύει και πολλά άλλα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

Μπώκος Γ.Δ. (2002), *Τεχνολογία και πληροφόρηση: από τη διαχείριση του βιβλίου στη διαχείριση της γνώσης*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπασωτηρίου.

Παπαϊωάννου Απόστολος. *ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΒΙΒΛΙΟ* (Σεπτέμβριος 2016) ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ Από την VIVID O.E., ΕΚΤΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Χλωμούδης Κ., Κωσταγιόλας Π. (2004), *Σύγχρονες Βιβλιοθήκες- Τράπεζες Πληροφοριών:οργάνωση και νέες τάσεις*, Αθήνα: J&J Hellas Publishing

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Βιβλιογραφική επισκόπηση

1.1 Ο όρος «βιβλιοθήκη»

«Περί Βιβλιοθηκών» Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο:

<https://staikoslibraries.gr/gr/eisagogi.html> (Ανακτήθηκε 3/11/2020)

Βιβλιοθήκη. Από την Βικιπαίδεια, Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο:

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7> (Ανακτήθηκε 20/10/2020)

1.2 Ο όρος «Ιδιωτική Βιβλιοθήκη»

Ιδιωτική βιβλιοθήκη. Από την Βικιπαίδεια, Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο:

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CE%B4%CE%B9%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B2%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7 (Ανακτήθηκε 20/10/2020)

Κωνσταντίνος Τζήκας (26.07.2012) *Οι ιδιωτικές βιβλιοθήκες των διασήμων*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

https://www.athensvoice.gr/life/home/design/24516_oι-idiotikes-vivliothikes-ton-diasimon» (Ανακτήθηκε 25/10/2020)

Πέτρος Κ. Σαμσάρης. *Ιδιωτικές βιβλιοθήκες Ελλήνων στην πόλη των Σερρών κατά την οθωμανική περίοδο [Άρθρο]* / Διαθέσιμο στον ιστότοπο:

http://195.130.67.21/si/t7/p_11.pdf σελ:19,20 (Ανακτήθηκε 2/11/2020)

Paull, John (2018) *The Library of Rudolf Steiner: The Books in English*, *Journal of Social and Development Sciences*. 9 (3): 21–46. Διαθέσιμο στον ιστότοπο:

<https://www.academia.edu/37618538/>

[The Library of Rudolf Steiner The Books in English](#) (Ανακτήθηκε 27/10/2020)

Ιακωβάτειος Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη – Μουσείο Ληξουρείου, διαθέσιμο στον ιστότοπο: http://vivl-lixour.kef.sch.gr/?page_id=12&lang=el (Ανακτήθηκε 8/11/2020)

1.3 Οι ιδιωτικές βιβλιοθήκες μέσα στο χρόνο (Ιστορία & Παραδείγματα)

«Περί Βιβλιοθηκών» Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <https://staikoslibraries.gr/gr/> (Ανακτήθηκε 3/11/2020)

Simo Parpola (January 1983). *"Assyrian Library Records"* (PDF). *Journal of Near Eastern Studies*. *University of Chicago Press*. 42 (1): 1–29. [doi:10.1086/372983](https://doi.org/10.1086/372983). [JSTOR 544744](https://www.jstor.org/stable/544744). (Ανακτήθηκε 11/11/2020.)

Private library. From Wikipedia Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://en.wikipedia.org/wiki/Private_library (Ανακτήθηκε 20/10/2020)

«Περί Βιβλιοθηκών» Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο:

<https://staikoslibraries.gr/gr/istoria.html> (Ανακτήθηκε 3/11/2020)

Εύα Σεμερτζάκη, 19 Μαΐου 2006, *ΟΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ: ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ* Ημερίδα για τα 50 χρόνια από την ίδρυση του Ιδρύματος Ευγενίδου, Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

http://eprints.rclis.org/12221/1/Semertzaki_History_of_Greek_libraries_lecture_May_2006.pdf (Ανακτήθηκε 25/11/2020)

Κουζέλη Λαμπρινή 1 Απριλίου 2016, Ενημερώθηκε: 3 Απριλίου 2016, «Όσα διάβαξε ο φιλόσοφος τον 4ου π.Χ. αιώνα» Άρθρο της εφημερίδας «Το Βήμα», στη στήλη «Βιβλία», με αφορμή την παρουσίαση βιβλίου του Κωνσταντίνου Σπ. Στάικου «Αριστοτέλους βιβλιοθήκη: Η σπουδαιότερη συλλογή βιβλίων που συγκροτήθηκε ποτέ», από τις Εκδόσεις Άτων, 2015, Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο:

<https://www.tovima.gr/2016/04/01/books-ideas/osa-diabaze-o-filosofos-ton-4oy-p-x-aiwna/> (Ανακτήθηκε 13/11/2020)

Jerry Fielden (2001). *"Private Libraries in Ancient Rome"*. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://jerryfielden.net/essays/privatelibs.htm> (Ανακτήθηκε 11/11/2020).

Ο κόσμος των βιβλιοθηκών από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα - Περιήγηση στον ιστότοπο «Περί Βιβλιοθηκών» <http://www.ekt.gr/el/news/24004> (Ανακτήθηκε 5/11/2020)

«Περί Βιβλιοθηκών» Αναγέννηση Οι Πρώτες Ουμανιστικές Βιβλιοθήκες Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://staikoslibraries.gr/gr/anagennisi/prwtes-oumanistik-es-vivliothikes.html> (Ανακτήθηκε 6/11/2020)

Beckford, Avil (25 August 2014). *"The Personal Library of George Washington"* *The Invisible Mentor*. [Archived](#) from the original on 2015-05-04. Retrieved 17 March 2015. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://theinvisiblementor.com/personal-library-of-george-washington/> (Ανακτήθηκε 2/12/2020)

Jefferson's Library - Thomas Jefferson | Exhibitions - Library of Congress (loc.gov) Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.loc.gov/exhibits/jefferson/jefflib.html> (Ανακτήθηκε 2/12/2020)

Library of Sir Thomas Browne From Wikipedia, Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://en.wikipedia.org/wiki/Library_of_Sir_Thomas_Browne (Ανακτήθηκε 15/11/2020)

1.4 Σημαντικές ιδιωτικές βιβλιοθήκες στον Ελλαδικό χώρο

Παναγιώτα Τζιβάρα: *Ιδιωτικές βιβλιοθήκες στη βενετοκρατούμενη Κέρκυρα (17ος-18ος αιώνας)* 30, 31 Μαΐου – 1 Ιουνίου 2003 ανάπτυπο με τα Πρακτικά του ΚΔ' Πανελλήνιου Ιστορικού συνεδρίου Διαθέσιμο από τον ιστότοπο: [utopia.duth.gr > ~ptzivara > pdf_files > 2004-Bibliothekes](http://utopia.duth.gr/~ptzivara/pdf_files/2004-Bibliothekes) PDF (Ανακτήθηκε 15/11/2020),

Πέτρος Κ. Σαμσάρης. ΣΙΡΙΣ 7 (2003-2007) 11-24 *Ιδιωτικές Βιβλιοθήκες Ελλήνων στην πόλη των Σερρών κατά την Οθωμανική περίοδο* Σύνδεση με το http://195.130.67.21/si/t7/p_11.pdf (Ανακτήθηκε 15/11/2020)

ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ 12 Νοεμβρίου 2015, Γεννάδειος: η μεγαλύτερη ιδιωτική βιβλιοθήκη με ελληνική θεματολογία παγκοσμίως! Διαθέσιμο από:

<https://www.pemptousia.gr/2015/11/gennadios-i-megaliteri-idiotiki-vivliothiki-melliniki-thematologia-pagkosmios/> άρθρο τμήμα του αφιερώματος: Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ. ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ ΜΕ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ, ΓΕΦΥΡΕΣ ΜΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ (Ανακτήθηκε 20/11/2020)

American School of Classical Studies at Athens (ASCSA) Γεννάδειος Βιβλιοθήκη Διαθέσιμο από: <https://www.ascsa.edu.gr/research/gennadius-library-gr/about-us-gr> (Ανακτήθηκε 20/11/2020)

ΑΚΗΣ ΚΑΤΣΟΥΔΑΣ 21.3.2019, 31 βιβλιοθήκες που αξίζει να επισκεφθείς στην Αθήνα Διαθέσιμο από: https://www.lifo.gr/articles/book_articles/230547/31-vivliothikes-poy-aksizei-na-episkefteis-stin-athina (Ανακτήθηκε 20/11/2020)

Ίδρυμα Κωστή Παλαμά Διαθέσιμο από την ιστοσελίδα:

<http://www.kostispalamas.org.gr/file.html> (Ανακτήθηκε 15/11/2020)

Δίκτυο Ελληνικών Βιβλιοθηκών Greek Libraries Network *Ιστορική Βιβλιοθήκη*
Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://network.nlg.gr/library/istoriki-vivliothiki-idrymatos-aikaterinis-laskaridi/>

(Ανακτήθηκε 17/11/2020)

Ίδρυμα Ευγενίδου Από την Βικιπαίδεια, Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο:

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%8A%CE%B4%CF%81%CF%85%CE%BC%CE%B1_%CE%95%CF%85%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%AF%CE%B4%CE%BF%CF%85 (Ανακτήθηκε 17/11/2020)

Edu Gate (Διαδυσκτιακή Εκπαιδευτική Πύλη) Βιβλιοθήκες άλλων φορέων στην Ελλάδα,
Βιβλιοθήκη Ιδρύματος Ευγενίδου Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://edu-gate.minedu.gov.gr/index.php?option=com_sppagebuilder&view=page&id=33&Itemid=129 (Ανακτήθηκε 16/11/2020)

ΙΑΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ *Η Βιβλιοθήκη του ΙΕ* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<https://www.eef.edu.gr/el/to-idryma/bibliothiki/shetika-me-tin-bibliothiki-tou-ie/i-bibliothiki-tou-ie/> (Ανακτήθηκε 18/11/20)

Ίδρυμα Ιωσήφ και Εσθήρ Γκανή, Διαθέσιμο από τον ιστότοπο:

https://www.idrimagani.gr/general_info.html, (Ανακτήθηκε 29 Ιανουαρίου 2021)

1.5 Διαχείριση ιδιωτικών βιβλιοθηκών

How to Organize your own personal Library Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://howtoorganizeyourownpersonallibr.weebly.com/> Ανακτήθηκε 30/11/2020

Ionio e class Παραδόσεις μαθήματος: Πολιτική και Πρακτική Διατήρησης των αρχείων .
Διδάσκοντες: Παπαδάκης Μεταλληνός Παπαθεοδώρου (Ανακτήθηκε Δεκέμβριο 2020)

Νόμος 4182/2013 : *Κώδικας κοινωνοφελών περιουσιών, σχολαζουσών κληρονομιών και λοιπές διατάξεις*, έκδοση: 09.12.2020 Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-kodik-es-nomoth-esias/n-4182-2013.html> Ανακτήθηκε 30/11/2020

Κ.Π.Καβάφης *Ο ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΤΟΠΟΣ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΒΑΦΗ* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.snhell.gr/kavafisarchive/archive/history/list.html>
Ανακτήθηκε 2/12/2020

LIFO, TINA MANΔΗΛΑΡΑ, ΑΦΙΕΡΩΜΑ: Κ.Π.ΚΑΒΑΦΗΣ *Νέα εποχή και νέο κτίριο για το Αρχείο Καβάφη από το Ίδρυμα Ωνάση*, Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://www.lifo.gr/articles/book_articles/229661/nea-epoxi-kai-neo-ktirio-gia-to-arxeio-kavafi-apo-to-idryma-onasi (Ανακτήθηκε 2/12/20)

Ολοκληρωμένο περιβάλλον βιβλιοθήκης <https://dklisiaris.gitbooks.io/thesis/content/01-foss.html> (Ανακτήθηκε 4/12/2020)

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ *Η Βιβλιοθήκη του ΙΕ Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:* <https://www.eef.edu.gr/el/to-idryma/bibliothiki/shetika-me-tin-bibliothiki-tou-ie/i-bibliothiki-tou-ie/> (Ανακτήθηκε 18/11/2020)

Md. Shahidul Islam Former, Khwaja Yunus Ali (2020) *Library Management and Information Systems of Non Government University Libraries in Bangladesh* International Journal of Social Sciences & Humanities Vol. 5, No. 1, 2020, pp. 9-25 (ISSN: 2545-420X) © 2020 Received: 2020-02-14 Accepted: 2020-04-20 Published online: 2020-05-04) Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <http://www.ijssh.ielas.org/index.php/ijssh/article/view/88/pdf> (Ανακτήθηκε 22/11/2020)

Διαδικτυακή Πύλη της Βουλής των Ελλήνων *Άρθρο 16: (Παιδεία, τέχνη, επιστήμη)* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-16/> Ανακτήθηκε 22/11/2020

Swanelid, M., & Perstrand, P. (2014, November 22). *Οι καιροί αλλάζουν: Όταν μια δημόσια βιβλιοθήκη λειτουργεί σαν ιδιωτική επιχείρηση*. Presented at the 10ο Διεθνές Συνέδριο “Βιβλιοθήκες, Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα,” Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ). Retrieved from <http://hdl.handle.net/10442/14446> . (Ανακτήθηκε 1/11/2020)

1.6 Παράγοντες που επηρεάζουν τη διαχείριση των ιδιωτικών βιβλιοθηκών

Π. Α. Κωσταγιόλας, Ι. Θ. Παπαδάκης *Θεωρητικό πλαίσιο για τη διοίκηση δημόσιων υβριδικών βιβλιοθηκών*. Διαθέσιμο στον ιστότοπο:

<http://hypatia.teiath.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/6809/kef34.doc?sequence=36>.

(Ανακτήθηκε 11/12/2020)

Π. Α. Κωσταγιόλας *ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ - ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΔΟΚΙΩΝ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ 143-164_PDF* Διαθέσιμο στον ιστότοπο: lekythos.library.ucy.ac.cy _ (Ανακτήθηκε 11/12/2020)

Ανέστης Σίτας & Μιχάλης Νικητάκης *Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ* [Εισήγηση στη διημερίδα με θέμα: Διασφάλιση ποιότητας υπηρεσιών ακαδημαϊκών, δημοσίων βιβλιοθηκών. ΤΕΙ Καβάλας, 23-24 Απριλίου.] [Δημοσιευμένο στο: Σύγχρονη Βιβλιοθήκη & Υπηρεσίες Πληροφόρησης, 3 (Ιουλ.): 36-44] [lekythos.library.ucy.ac.cy > handle > Sitas-Nikitikis](http://lekythos.library.ucy.ac.cy/handle/Sitas-Nikitikis) PDF (Ανακτήθηκε 12/12/2020)

Muhammad Farooq, Faisal Khalil-Ur-Rehman, Abdurrahman Daha Tijjani, Waqar Younas, Sabeel Sajjad, Aneeqa Zreen, *SERVICE QUALITY ANALYSIS OF PRIVATE UNIVERSITIES LIBRARIES IN MALAYSIA IN THE ERA OF TRANSFORMATIVE MARKETING* International Journal for Quality Research 13(2) 269–284 ISSN 1800-6450 Article info: Received 01.08.2018. Accepted 19.02.2019. UDC–001.8:35.073.53 DOI – 10.24874/IJQR13.02-02 Διαθέσιμο στον ιστότοπο: https://www.researchgate.net/publication/331571554_Service_Quality_Analysis_Of_Private_Universities_Libraries_In_Malaysia_In_The_Era_Of_Transformative_Marketing (Ανακτήθηκε: 22/11/2020)

Association of Research Libraries (ARL) «New Measures» L Programme. Διαθέσιμο στο web, URL: <http://www.arl.org/stats/newmeas/newmeas.html>. (Ανακτήθηκε: 11/12/2020)

Jerome Idiegbeyan-Ose, Ayooluwa Aregbesola, Sola Emmanuel Owolabi, Toluwani Eyiolorunshe,(2019) *RELATIONSHIP BETWEEN MOTIVATION AND JOB SATISFACTION OF STAFF IN PRIVATE UNIVERSITY LIBRARIES, NIGERIA*, Academy of Strategic Management Journal Volume 18, Issue 1, 201911939-6104-18-1-319 Διαθέσιμο στον ιστότοπο: <https://www.abacademies.org/articles/relationship-between-motivation-and-job-satisfaction-of-staff-in-private-university-libraries-nigeria-7894.html> (Ανακτήθηκε: 22/11/2020)

Idiegbeyanose Jerome (February 2018) *An Investigation on the Nexus Between Leadership Style and Job Satisfaction of Library Staff in Private University Libraries South-West, Nigeria*. Διαθέσιμο στον ιστότοπο:

<https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/1677/> (Ανακτήθηκε: 22/11/2020)

Κωνσταντίνος Σαραβάκος (PDF) *Σύγχρονες μορφές ηγεσίας σε οργανισμούς και επιχειρήσεις* Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://www.academia.edu/11287233/%CE%A3%CF%8D%CE%B3%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B5%CF%82%CE%BC%CE%BF%CF%81%CF%86%CE%AD%CF%82%CE%B7%CE%B3%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82%CF%83%CE%B5%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%8D%CF%82%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82> (Ανακτήθηκε 22/11/2020)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ιστορία και η δημιουργία της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου στα Ιωάννινα

2.3 Τα δεδομένα της έρευνας

2.3.1 Παρουσίαση της ιστορίας και της δημιουργίας της Βιβλιοθήκης Παπαϊωάννου.

Αρχείο Τύπου και Ιστορικό Μουσείο από τον Απόστολο Παπαϊωάννου (<https://www.uoi.gr/wp-content/uploads/2017/11/averof.pdf>) (Ανακτήθηκε 10/1/2021)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Προτάσεις διαχείρισης για τη Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου και τις συλλογές της

Κανονισμό λειτουργίας των Βιβλιοθηκών ΦΕΚ Β 1173 – 20.08.2003 https://vivl-elefth.kav.sch.gr/wp-content/uploads/2019/11/FEK_B_1173-2003.pdf (Ανακτήθηκε 20 /1/ 2021)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Το Ερωτηματολόγιο που ακολουθεί αποτελεί μέρος της πτυχιακής εργασίας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

1. Ποιος είναι ο ιδιοκτήτης/οι ιδιοκτήτες;

Η βιβλιοθήκη αποκτήθηκε με δαπάνες όλων των μελών της οικογενείας Παπαϊωάννου, συγκεκριμένων των Αποστόλου, Γεωργίου, Αριστούλας και Ασπασίας Παπαϊωάννου, αλλά και των Γεωργίου Παπαϊωάννου (απεβ. 1984), Αριστούλας Παπαϊωάννου (απεβ. 2000), και Ελένης Σαμαρά-Παπαϊωάννου (απεβ. 2013). Πρόκειται λοιπόν για οικογενειακή ιδιοκτησία. Τη βιβλιοθήκη διαχειριζόταν έως πρόσφατα ο Απόστολος Παπαϊωάννου, καθώς ήταν μόνιμος κάτοικος Ιωαννίνων, όπου και η βιβλιοθήκη βρίσκεται, και τη χρησιμοποιούσε για τις διδακτικές και ερευνητικές του υποχρεώσεις και δράσεις. Από το 2017, με τη μετακόμιση της Αριστούλας Παπαϊωάννου στα Ιωάννινα ως βιβλιοθηκονόμου του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, η διαχείριση ήταν και στους δύο. και τα τέκνα Γεώργιος, Αριστούλα και Ασπασία Παπαϊωάννου.

2. Ποιοι είναι οι λόγοι που σας οδήγησαν στην απόφαση της ίδρυσης της Βιβλιοθήκης; (Πως γεννήθηκε η ιδέα της ίδρυσης της Βιβλιοθήκης; ή Σε ποιον ανήκει η ιδέα της ίδρυσης της Βιβλιοθήκης;)

Η ιδέα της ίδρυσης ανήκει στους Απόστολο Παπαϊωάννου (πατέρα μας) και στην Ελένη Σαμαρά-Παπαϊωάννου (μητέρα μας, απεβ. 2013). Τα τέκνα τους (εμείς δηλαδή) υποστηρίξαμε την ιδέα αυτή και έχουμε συν-δρομολογήσει την υλοποίησή της. Οι βασικοί λόγοι που οδήγησαν την οικογένεια Παπαϊωάννου στην ίδρυση και θεσμοθέτηση της Βιβλιοθήκης είναι η πληθώρα του βιβλιακού υλικού που βρίσκεται στην κατοχή μας, η θεματική πολυμορφία της συλλογής – ως προς το περιεχόμενο και ως προς το είδος -και η αναγνώριση της ανάγκης για την πρόσβαση του κοινού στην πληροφορία. Καθώς η συλλογή χαρακτηρίζεται από σύγχρονο και παλαιότυπο υλικό (σπάνια έργα και χειρόγραφα), κρίναμε ότι η χρήση τους από το ευρύ κοινό καθιστά τη συλλογή ζωντανή και προσφέρει σε κάθε μελετητή την ευκαιρία να εντοπίσει πρωτογενείς πηγές και

πληροφορίες. Παράλληλα, με τη ίδρυση της Βιβλιοθήκης, πετυχαίνουμε να διατηρήσουμε συμπαγή και ενιαία τη μορφή της. Σε άλλη περίπτωση θα έπρεπε να χωρίσουμε σε τμήματα το υλικό και να εξετάσουμε τη διαχείρισή του αποσπασματικά. Αυτή η τελευταία επιλογή απορρίφθηκε, καθώς επιφέρει πολλά προβλήματα πρακτικά και συναισθηματικά.

3. Γιατί πιστεύετε ότι αξίζει ένα τέτοιο εγχείρημα;

Θεωρούμε ότι αξίζει γιατί α) θα προσφέρουμε έναν χώρο μελέτης και έρευνας, β) θα δώσουμε την ευκαιρία στο κοινό να περιηγηθεί σε μια ευρεία γκάμα υλικού που περιέχει σπάνια τεκμήρια και στοιχεία, γ) θα απασχολήσουμε εξειδικευμένο προσωπικό μειώνοντας την ανεργία σε κλάδους όπως η Βιβλιοθηκονομία και η Αρχειονομία, δ) θα τιμήσουμε τους ανθρώπους που αφιέρωσαν τη ζωή τους στη συλλογή του υλικού της Βιβλιοθήκης στην προσπάθειά τους να εξελίσουν την επιστήμη τους και να επιτελέσουν με τον καλύτερο τρόπο το κοινωνικό τους λειτούργημα.

4. Ποιος είναι ο σκοπός /στόχος της ίδρυσης της Βιβλιοθήκης;

Σκοπός 1 : Παροχή πρόσβασης της πηγής και τις υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης

Στόχοι:

- Λειτουργικό ωράριο
- Διαχείριση συλλογής ώστε να καλύπτονται οι πληροφοριακές ανάγκες
- Παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών
- Τεχνολογική υποδομή για προσωπικό και κοινό

Σκοπός 2: Εξωστρέφεια και επικοινωνία με την τοπική και ευρύτερη κοινωνία

Στόχοι:

- Προγραμματισμός και προώθηση εκδηλώσεων
- Σύνταξη ευέλικτων διαδικασιών πρόσβασης και συμμετοχής στις δράσεις της Βιβλιοθήκης
- Δημιουργία κινήτρων για την ενασχόληση του κοινού με τις δραστηριότητες της Βιβλιοθήκης

- Επίδειξη επαγγελματισμού και ήθους από τα στελέχη της Βιβλιοθήκης
- Σύναψη συνεργασιών με τοπικούς φορείς εκπαίδευσης, κ.ά.

Σκοπός 3: Περιβάλλον και χώροι μελέτης

Στόχοι:

- Αισθητική διαμόρφωση χώρων υποδοχής και μελέτης
- Προσαρμοσμένοι χώροι για ατομική/απομονωμένη χρήση
- Ειδική διαρρύθμιση χώρων για άτομα με αναπηρία

Σκοπός 4: Χρηματοδότηση – Παροχή υποτροφιών – Προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης

Στόχοι:

- Σύνταξη στρατηγικών πλάνων για χορηγήσεις κρατικών φορέων (Διοίκηση)
- Διεκδίκηση υποτροφιών και προγραμμάτων έρευνας και ανάπτυξης για μέλη της Βιβλιοθήκης με ερευνητικό έργο και δράση.

Σκοπός 5: Αξιολόγηση

Στόχοι:

- Θέσπιση διαδικασιών αξιολόγησης προσωπικού, έργων, δραστηριοτήτων
- Διεξαγωγή ετήσιας απογραφής εργασιών
- Έκδοση Επετηρίδας

5. Ποιες προδιαγραφές πρέπει να τηρούνται ώστε να ανοίξει η Βιβλιοθήκη;

Προκειμένου να λειτουργήσει η Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου, θα πρέπει να υπάρχει η κατάλληλη στέγαση, η υλικοτεχνική υποδομή (βιβλιοθήκες, προθήκες, γραφεία μελέτης, χώροι εξυπηρέτησης, υπολογιστές, κ.ά.), η τεχνική υποδομή (φωτισμός, παροχή δικτύου, θέρμανση, κ.ά.) και η στελέχωση σε ανθρώπινο δυναμικό. Παράλληλα, ανάλογη μέριμνα θα πρέπει να ληφθεί για τα μέσα πρόσβασης και κίνησης στους χώρους, τον καθορισμό εξόδων κινδύνου, την ύπαρξη πυρασφάλειας, την ασφαλή είσοδο και έξοδο ατόμων με αναπηρία και την εγκατάσταση αντικλεπτικών συστημάτων και άλλων συστημάτων ασφάλειας του κτηρίου και των χρηστών.

6. Ποια θα είναι η σχέση του «Ιδρύματος Παπαϊωάννου» με τη Βιβλιοθήκη;

Το Ίδρυμα Παπαϊωάννου είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη Βιβλιοθήκη, η οποία και καταλαμβάνει το μεγαλύτερο φυσικό χώρο του Ιδρύματος. Βασική αιτία της ίδρυσης του Ιδρύματος αποτελεί η Βιβλιοθήκη Παπαϊωάννου και ως επί το πλείστον οι βασικές δράσεις και δραστηριότητες θα πηγάζουν από αυτήν.

7. Που θα στεγαστεί η Βιβλιοθήκη;

Η Βιβλιοθήκη προβλέπεται να στεγάζεται σε ιδιόκτητη οικία. Σε μελλοντικό χρόνο και ανάλογα με τις τάσεις διεύρυνσης των συλλογών και των υπηρεσιών θα εκτιμηθούν άλλες προτάσεις στέγασης και λειτουργίας.

8. Πόσο υλικό υπολογίζετε ότι υπάρχει;

Η Βιβλιοθήκη περιέχει περίπου 50.000 βιβλιακούς τόμους (σύγχρονους και παλαιότυπους), περίπου 100 τίτλους περιοδικών (με ανυπολόγιστο προς το παρόν αριθμό τευχών), πλήθος εφημερίδων, πλήθος αρχειακού υλικού (προσωπικό αρχείο Α. Παπαϊωάννου), 50 περίπου χάρτες, 500 περίπου CDs (τέχνες και πολιτισμό).

9. Τι υλικό θα περιλαμβάνει / Το υλικό της είναι ομοιογενές; (μόνο βιβλία ή και άλλο υλικό;)

Η Βιβλιοθήκη περιέχει (πληροφοριακό υλικό):

- Βιβλία
- Περιοδικά
- Εφημερίδες
- Εφήμερο υλικό (αφίσες, προγράμματα, κ.ά.)
- Αρχειακό υλικό
- Χάρτες
- Οπτικούς δίσκους (CDs)

Η Βιβλιοθήκη περιέχει (περιφερειακό υλικό)

- Γραφεία μελέτης
- Κάδρα

- Έπιπλα βιβλιοθήκες
- Καρέκλες/καθίσματα
- Πιάνο με ουρά
- Άλλα αντικείμενα (π.χ. γραφομηχανές, διακοσμητικά, βιβλιοστάτες εργασίας, κ.ά.)

10. Πως αποκτήθηκε αυτό το υλικό;

Η συλλογή της Βιβλιοθήκης προήλθε από τον Απόστολο Παπαϊωάννου και την Ελένη Σαμαρά-Παπαϊωάννου (απεβίωσε το 2013), οι οποίοι ξεκίνησαν να συλλέγουν βιβλία και έντυπα από το 1974 με τη συνδρομή των γονέων Αποστόλου Παπαϊωάννου (δηλ. του παππού Γεωργίου Παπαϊωάννου και τις γιαγιάς Αριστούλας Παπαϊωάννου, που δεν είναι πλέον στη ζωή). Η επαγγελματική τους ιδιότητα (καθηγητές φιλολογίας αμφότεροι τότε), καθώς και η προσωπική τους ενασχόληση με την παιδεία, την ιστορία και την πολιτική, αποτέλεσαν το κύριο λόγο πρόσκτησης βιβλίων. Οι συνεχείς έρευνες και εκπαιδευτικές δραστηριότητες απαιτούσαν τις αντίστοιχες βιβλιογραφίες και συνεπώς η συλλογή αυξανόταν σταδιακά με γρήγορους ρυθμούς. Αρχικά και μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1980, η συλλογή στεγαζόταν στην οικία διαμονής της οικογένειας επί της οδού Μ. Αλεξάνδρου 53 στα Ιωάννινα. Όταν στα τέλη του 1980 ο Α. Παπαϊωάννου εκλέχτηκε Επίκουρος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, μετέφερε μικρό μέρος της βιβλιοθήκης στο γραφείο του στην Αθήνα, προκειμένου να εξυπηρετήσει τις διδακτικές και ερευνητικές του ανάγκες. Το 1994, ο Α. Παπαϊωάννου εκλέχτηκε αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και αναγκάστηκε να μεταφέρει το μέρος αυτό, μαζί με επιπλέον βιβλία, έπιπλα και αντικείμενα, στο προσωπικό του γραφείο στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων για τις διδακτικές και ερευνητικές του ανάγκες, αλλά και για να αποσυμφορήσει την ιδιωτική οικία από τον όγκο του υλικού. Κατά την δεκαετία του 2000 η συλλογή διασπάται πλέον σε ίσα (κατ'εκτίμηση) μέρη, καθώς νέες προκτήσεις συγκεντρώνονται σε γραφείο και οικία αντίστοιχα. Το μέρος της συλλογής στο γραφείο Παπαϊωάννου στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων αξιοποιήθηκε στο πλαίσιο των ερευνητικών εργασιών του άτυπου Εργαστηρίου Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού

Πολιτισμού, το οποίο διηύθυνε και λειτουργούσε ο Απόστολος Παπαϊωάννου στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών.

Παράλληλα με την αγορά βιβλίων (σύγχρονων και σπανίων), οι Απόστολος Παπαϊωάννου και η Ελένη Σαμαρά-Παπαϊωάννου συγκέντρωναν και έπιπλα και αντικείμενα εποχής ανεξάρτητα από την αξία τους. Το μεγαλύτερο μέρος των αντικειμένων, τα οποία χρονολογούνται τον 19^ο και 20^ο αιώνα, τα εντόπιζε ο Α. Παπαϊωάννου σε αγορές με αντίκες και παλαιοβιβλιοπωλεία. Επίσης, πολλά έργα και έπιπλα προέρχονται από το εξωτερικό και συγκεκριμένα από την Ιταλία (Βενετία, Ρώμη, Φλωρεντία, Τεργέστη) και την Αίγυπτο (Κάιρο, Αλεξάνδρεια). Σε αυτές τις χώρες είχε συνάψει σχέσεις επιστημονικής και ερευνητικής συνεργασίας με συναδέλφους ακαδημαϊκούς και ερευνητές.

Από το υλικό αυτό στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών δημιουργήθηκαν το 2017 Αρχείο Τύπου και Ιστορικό Μουσείο από τον Απόστολο Παπαϊωάννου (<https://www.uoi.gr/wp-content/uploads/2017/11/averof.pdf>)

11. Ποιοι παράγοντες καθόρισαν το περιεχόμενο της συλλογής (*Η επαγγελματική δραστηριότητα του κτήτορα της συλλογής ή/και τα γεγονότα της εποχής που έζησε επηρέασαν;*)

Το περιεχόμενο της συλλογής Παπαϊωάννου διαμορφώθηκε με συνάρτηση με τις επαγγελματικές, ερευνητικές, κοινωνικές και πολιτικές πεποιθήσεις του Α. Παπαϊωάννου και της συζύγου του Ελένης Σαμαρά-Παπαϊωάννου.

12. Ποιες χρονικές περιόδους καλύπτει;

Το μεγαλύτερο μέρος του υλικού χρονολογείται από το 1960 μέχρι σήμερα. Υπολογίζεται ότι ένα 30% του υλικού εντάσσεται χρονολογικά στις αρχές του 20 αιώνα, ενώ το 10% χαρακτηρίζεται παλαιότυπο υλικό και έχει εκδοθεί μεταξύ του 15^{ου} και 19^{ου} αιώνα.

13. Ποιο είναι το θεματικό περιεχόμενο της Βιβλιοθήκης;

Η Βιβλιοθήκη περιέχει βιβλία που εμπίπτουν στις κατηγορίες:

- Ιστορία & Αρχαιολογία (35%)
- Πολιτική & Φιλοσοφία (35%)

- Εκπαίδευση (10%)
- Λογοτεχνία & Φιλολογία(10%)
- Τέχνες (5%)
- Οικονομία (5%)

14. Υπάρχει η υποδομή (εξοπλισμός) που θα φιλοξενήσει το υλικό;

Για την ηλεκτρονική καταγραφή του υλικού η Βιβλιοθήκη διαθέτει τεχνολογικό εξοπλισμό που εκτιμάται ότι μπορεί να φιλοξενήσει το υλικό. Βέβαια, θα πρέπει να γίνει εμπειριστατωμένη μελέτη για το μέγεθος των πληροφοριών που θα χρειαστεί να καταχωρηθούν και τις αντίστοιχες τεχνολογικές προδιαγραφές. Ειδικά βιβλιοθηκονομικά προγράμματα θα πρέπει να αποκτηθούν για την περιγραφή του υλικού σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και τις προοπτικές διάχυσης της πληροφορίας. Αυτή η ενέργεια θα πρέπει να μελετηθεί από επιστημονικό προσωπικό το οποίο θα αναλάβει να διεκπεραιώσει όλα τα στάδια της επεξεργασίας της συλλογής.

15. Σε τι κατάσταση βρίσκεται σήμερα το υλικό ή η βιβλιοθήκη;

Τη δεδομένη στιγμή το πληροφοριακό υλικό της Βιβλιοθήκης βρίσκεται σε 4 (τέσσερις) τοποθεσίες: το γραφείο Α. Παπαϊωάννου στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, την οικία Παπαϊωάννου επί της οδού Μ. Αλεξάνδρου 53 στα Ιωάννινα, στο δεύτερο προσωπικό του γραφείο στο Δημοτικό Ελεύθερο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Δελβινακίου και την προσωρινή οικία διαμονής του Α. Παπαϊωάννου στο Νεοχωρόπουλο Ιωαννίνων (οικία Χαράς Μποζώνη). Έχει αριθμηθεί και υπολογιστεί ως μέγεθος αλλά δεν έχει υπάρξει ακόμα καταγραφή τεκμηρίων σε μορφή καταλόγου. Το υλικό τοποθετείται άναρχα ως προς τη θεματολογία του και τα είδη του.

16. Έχουν γίνει παλαιότερες προσπάθειες ταξινόμησης / καταλογογράφησης;

Όχι. Καμία προσπάθεια συστηματικής βιβλιοθηκονομικής οργάνωσης της συλλογής δεν έχει συντελεστεί στο παρελθόν. Η χρήση του υλικού γινόταν σχεδόν αποκλειστικά από τον Α. Παπαϊωάννου ο οποίος εμπειρικά εντόπιζε το υλικό που χρειαζόταν για την εκάστοτε έρευνά του.

17. Πώς θα γίνει η οργάνωση του υλικού; (με ποιο κριτήριο)

Το υλικό θα οργανωθεί θεματικά σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα καταλογογράφησης, θεματικής ευρετηρίασης και ταξινόμησης. Σημειώνουμε εδώ ότι σε ξεχωριστή συλλογή θα τοποθετηθούν (ταξινομημένα) τα τεκμήρια που ανήκουν στη συλλογή Λουκάτου την οποία δώρισε ο ίδιος στον Α. Παπαϊωάννου. Επιμέρους συλλογές θα δημιουργηθούν ανάλογα με το είδος του υλικού (π.χ. Πληροφοριακά έργα, χάρτες, γκρίζα βιβλιογραφία, κ.ά.)

18. Θα υπάρχει κάποιο διακριτικό (ex-libris) για τη σήμανση των βιβλίων (π.χ. κάποιο οικόσημο, στάμπα, ή κάποια ετικέτα που θα δηλώνει την ιδιοκτησία των τεκμηρίων;)

Ναι υπάρχει διακριτικό ex-libris το οποίο έχει επιλεγεί από τον Α. Παπαϊωάννου με σκοπό να συνοδεύει όλα τα τεκμήρια της συλλογής. Η εργασία αυτή θα γίνει κατά την γενική επεξεργασία του υλικού από εξειδικευμένο προσωπικό που θα στελεχώσει τη Βιβλιοθήκη. {ex-libris}

19. Έχετε καταλήξει στις λεπτομέρειες λειτουργίας της Βιβλιοθήκης;

Ο τρόπος λειτουργίας της Βιβλιοθήκης ως προς την οργάνωση και τις υπηρεσίες της θα καθοριστεί ύστερα από σχετική μελέτη. Επιμέρους πολιτικές θα συνταχθούν και θα αναρτηθούν στη σελίδα της Βιβλιοθήκης, όπως αυτή θα σχεδιαστεί για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του Ιδρύματος και του κοινού.

20. Θα είναι ανοιχτή στο κοινό;

Ναι, θα είναι ανοιχτή στο κοινό για περιήγηση στους χώρους της και επιτόπια χρήση του υλικού. Για τον δανεισμό των τεκμηρίων θα πρέπει ο χρήστης να γίνει μέλος της Βιβλιοθήκης και να καταχωρηθεί στο μητρώο χρηστών του αυτοματοποιημένου συστήματος που θα υιοθετήσει η Βιβλιοθήκη.

21. Σε ποιο κοινό θα απευθύνεται (γενικό / ομοιογενές / ειδικό;)

Οι υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης απευθύνονται σε ερευνητές, ακαδημαϊκούς, μελετητές, συγγραφείς, καθηγητές, φοιτητές, μαθητές Β΄ βάθμιας Εκπαίδευσης και σε κάθε πολίτη με προσωπικό ενδιαφέρον στα θέματα που καλύπτει η συλλογή.

22. Τι υπηρεσίες θα προσφέρει; (εκπαιδευτικά προγράμματα κ.λπ.)

Προβλεπόμενες υπηρεσίες:

- Διακίνησης Υλικού (Δανεισμός, Επιστροφή, Διαδανεισμός)
- Πληροφοριακής Εξυπηρέτησης
- Ηλεκτρονικού Καταλόγου
- Επεξεργασίας Υλικού
- Περιοδικών Εκδόσεων
- Σεμιναρίων και εκδηλώσεων
- Ξενάγησης
- Διοικητικής Υποστήριξης
- ScanToMail
- Φωτοαντιγραφής
- Υπολογιστών και Δικτύων
- Αρχείο Τύπου και Ιστορικό Μουσείο, όπως δημιουργήθηκαν από τον Απόστολο Παπαϊωάννου (<https://www.uoi.gr/wp-content/uploads/2017/11/averof.pdf>)

23. Ποιο θα είναι το Ωράριο λειτουργίας της Βιβλιοθήκης;

Το ωράριο λειτουργίας θα οριστεί κατόπιν εκτίμησης των αναγκών των χρηστών όπως προκύψουν. Στην πρώτη φάση λειτουργίας το ωράριο θα κυμαίνεται από τις 9.00 έως τις 16.00, Δευτέρα με Παρασκευή.

24. Ποιο θα είναι το πλαίσιο λειτουργίας της; (θα είναι δανειστική, θα επιτρέπονται φωτοτυπίες;)

Η Βιβλιοθήκη θα είναι δανειστική με εξαίρεση τη συλλογή των σπάνιων βιβλίων. Περισσότερες λεπτομέρειες θα οριστούν στην Πολιτική Δανεισμού που θα συνταχθεί από

εξειδικευμένο προσωπικό της Βιβλιοθήκης. Η έκδοση φωτοαντιγράφων και/ή υπηρεσία ScanToMail θα παρέχεται στο κοινό και θα τελείται σύμφωνα με τη νομοθεσία των πνευματικών δικαιωμάτων.

25. Θα διαθέτει Φωτοτυπικά μηχανήματα, Υπολογιστές, wi-fi

Ναι. Θα διαμορφωθούν ειδικοί χώροι για φωτοτυπικά μηχανήματα και ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Οι χώροι αυτοί θα διαχωρίζονται από τους χώρους μελέτης και βιβλιοστασιών.

26. Πώς θα είναι διαμορφωμένος ο χώρος και τι τμήματα θα διαθέτει;

Στο πρώτο στάδιο του χωροταξικού σχεδιασμού η Βιβλιοθήκη διαμορφώνεται ως εξής:

- Τμήμα Βιβλιοστασιών
- Τμήμα Υποδοχής και Εξυπηρέτησης Κοινού
- Τμήμα Αναγνωστηρίου (Μελέτης και Συμβουλής)
- Τμήμα Υπολογιστών και Φωτοτυπικών Μηχανημάτων
- Γραφείο Επεξεργασία Υλικού και Διαχείρισης Συλλογών
- Γραφείο Διοικητικής Διαπεραίωσης και Εξωστρέφειας

27. Ποιος θα αναλάβει τη διαχείριση της Βιβλιοθήκης;

Η διαχείριση της Βιβλιοθήκης θα πραγματοποιείται από τον Προϊστάμενο Βιβλιοθήκης, ο οποίος θα φέρει την ευθύνη της γενικής διοίκησης και οργάνωσης της Βιβλιοθήκης. Ο προϊστάμενος εποπτεύεται από το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος στο οποίο λογοδοτεί και απευθύνεται.

28. Τι προσωπικό θα περιλαμβάνει;

Η Βιβλιοθήκη θα πρέπει να είναι στελεχωμένη με τουλάχιστον 3 (τρεις) βιβλιοθηκονόμους, εκ των οποίων 1 (ένας) θα προΐσταται του προσωπικού, 1 (έναν) πληροφορικό, 1 (έναν) ιστορικό, και 1 (έναν) διοικητικό. Πρόσθετο προσωπικό μπορεί να χρειαστεί ανάλογα με τις δράσεις της Βιβλιοθήκης και τους ρυθμούς ανάπτυξης της συλλογής.

29. Με τι κριτήρια θα γίνει η επιλογή του προσωπικού;

Η επιλογή προσωπικού θα γίνει κατόπιν πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος και προσωπική συνέντευξη. Οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να φέρουν αντίστοιχους της πρόσκλησης τίτλους σπουδών, να αποδείξουν την επαγγελματική τους εμπειρία και την επιθυμία τους να εργαστούν κάτω από τις συνθήκες που απαιτεί η λειτουργία μιας βιβλιοθήκης. Η εντοπιότητα των υποψηφίων θα αποτελέσει βασικό κριτήριο για την επιλογή τους.

30. Θα υπάρχει πρόβλεψη για διευκόλυνση στην πρόσβαση και χρήση από ΑμΕΑ / ΑμεΑ;

Ναι αναμφισβήτητα. Σχετική μελέτη θα υπάρξει για την πρόσβαση κάθε πολίτη στις δομές του Ιδρύματος.

31. Ποιο είναι το όραμα σας για το μέλλον της Βιβλιοθήκης;

Η πρωταρχική επιθυμία μας είναι η Βιβλιοθήκη και παράλληλα το Ίδρυμα, να αποτελέσει έναν ζωτικό χώρο επικοινωνίας, συνεισφοράς και επιστημονικής αλληλεπίδρασης. Επιδιώκουμε στο μέλλον να καταστήσουμε το Ίδρυμα αναπόσπαστο μέλος της ερευνητικής κοινότητας, το οποίο θα προσφέρει κίνητρα και ευκαιρίες για διάδοση της πληροφορίας και την εξέλιξη των θεωρητικών επιστημών. Ταυτόχρονα, θέλουμε να δημιουργήσουμε έναν χώρο φιλόξενο που πολλοί άνθρωποι θα επιλέγουν για να περάσουν δημιουργικά το χρόνο τους. Αυτό που κυρίως επιθυμούμε να πετύχουμε είναι να διαμορφώσουμε ένα περιβάλλον που θα μεταφέρει στο κοινό την αίσθηση του πνευματικού κόσμου του 19^{ου} αιώνα και παράλληλα θα χαρακτηρίζεται διακριτικά από τον πιο σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό.

32. Θα υπάρχει συνεργασία με άλλους φορείς; (Ιδρύματα, Βιβλιοθήκες, σχέση της Βιβλιοθήκης με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων)

Η Βιβλιοθήκη θα επιδιώξει τη συνεργασία με άλλους συναφείς φορείς με ανάλογες δράσεις και προβληματισμούς ανεξάρτητα από τόπο λειτουργίας τους. Οπωσδήποτε, θα είναι πολύ σημαντική η πιθανή συνεργασία με τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ

1. Ποια διαδικασία προβλέπεται για την ίδρυση ενός Ιδρύματος;

Δεν είναι ούτε εύκολη ούτε απλή διαδικασία. Ξεκινά από ένα όραμα, και στην περίπτωση μας από ένα οφειλόμενο χρέος στην οικογένειά μας και στις θυσίες όλων των μελών της για την αγορά και διατήρηση βιβλίων, αντικειμένων και αρχειακού υλικού. Ο πατέρας μας και η μητέρα μας διέθεταν όλους τους πόσους τους προς την κατεύθυνση αυτή, συνεπικουρούμενοι από τον παππού και τη γιαγιά Παπαϊωάννου (Γεώργιο και Αριστούλα), αλλά και από τα τρία τέκνα Παπαϊωάννου (Γεώργιο, Αριστούλα και Ασπασία). Σε πρώτο στάδιο, πάντοτε στο πλαίσιο του οράματος, θα πρέπει να αποτυπωθεί σε κείμενο ο χαρακτήρας, ο ρόλος και οι στόχοι του Ιδρύματος. Εφόσον εκτιμάται ότι η ύπαρξη και λειτουργία του Ιδρύματος έχει ουσιαστικό αντίκτυπο και όφελος για την κοινωνία, το επόμενο στάδιο είναι η σύνταξη καταστατικού εγγράφου το οποίο θα ορίζει το Ίδρυμα ως οντότητα και θα περιγράφει τη δομή, το περιεχόμενο, τη λειτουργία, τον εξοπλισμό και τα μέσα προβολής του. Το Καταστατικό του Ιδρύματος επικυρώνεται από συναφείς φορείς δικαιοδοσίας (συμβολαιογραφείο, Εφορία, κ.ά.) και πλέον υφίσταται τυπικά. Από πρακτικής πλευράς, θα πρέπει να οριστεί η διοικητική δομή του, να λάβει φυσικό χώρο σε σημείο προσεγγίσιμο από το κοινό, να μεταφερθούν οι επιμέρους συλλογές που θα φιλοξενεί, να οργανωθεί το υλικό σε τρόπο προσβάσιμο σε κάθε επισκέπτη, να γίνει προμήθεια εξοπλισμού μηχανοργάνωσης και ηλεκτρονικής καταχώρησης/προβολής και να καθοριστεί ο τρόπος γενικής λειτουργίας του μέσω σταθερών πολιτικών και αποφάσεων. Βέβαια, οι διαδικασίες αλλάζουν συνέχεια, οπότε η συνδρομή δικηγόρου σε όλη την προσπάθεια είναι αναγκαία. Το βέβαιο είναι ότι υπάρχει θέληση και όραμα.

2. Ποιο είναι το όνομα του Ιδρύματος;

Το Ίδρυμα θα φέρει την επωνυμία «Ίδρυμα Παπαϊωάννου»

3. Ποιοι είναι οι ιδρυτές του;

Ιδρυτές ορίζονται τα τέκνα των Αποστόλου Παπαϊωάννου και Ελένης Σαμαρά-Παπαϊωάννου, ήτοι ο Γεώργιος Παπαϊωάννου, η Αριστούλα Παπαϊωάννου και η Ασπασία Παπαϊωάννου.

4. Σε ποιον θα είναι αφιερωμένο; ή προς τιμή τίνος ιδρύεται;

Το Ίδρυμα ιδρύεται προς τιμή των γονέων μας (Α. Παπαϊωάννου και Ε. Σαμαρά-Παπαϊωάννου), αλλά αποδίδει φόρο τιμής σε όλα τα μέλη της οικογένειας πριν από αυτούς. Ο παππούς και η γιαγιά Παπαϊωάννου συνεισέφεραν πολύ στην αγορά και προμήθεια βιβλίων και αντικειμένων. Επίσης, έφεραν στον κόσμο τέκνα που ασχολήθηκαν με τα γράμματα και την επιστήμη: τον πατέρα μας Απόστολο Παπαϊωάννου (καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων) και τη θεία μας Αικατερίνη Παπαϊωάννου – Δημητρίου (διευθύντρια δημοτικού σχολείου). Στην ίδια γραμμή, πέρα από εμάς, οι εξάδελφοί μας Ιωάννης και Γεώργιος Δημητρίου, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ερευνητής στο Πανεπιστήμιο του Manchester αντίστοιχα. Τα συμπληρωματικά μέλη (γαμπροί, νύφες, τέκνα) ασχολούνται όλοι και όλες με τα γράμματα ή/και τις τέχνες. Το Ίδρυμα αυτό, λοιπόν, απηχεί όλη αυτή την οικογενειακή γραμμή και παράδοση.

5. Πού θα στεγαστεί; [Υπάρχει διαθέσιμο κτίριο; Περιγραφή του κτιρίου, του Εξωτερικού χώρου (αν διαθέτει / αν θα διαθέτει χώρο στάθμευσης κλπ.)]

Στην παρούσα φάση το Ίδρυμα δεν καταλαμβάνει έναν ενιαίο φυσικό χώρο. Οι βασικές συλλογές του (Βιβλιοθήκη, Αρχείο, Εφημερίδες/Περιοδικά, Συλλεκτικά αντικείμενα) βρίσκονται σε τέσσερις (4) τοποθεσίες: στο οικογενειακό σπίτι Παπαϊωάννου, στο προσωπικό γραφείο του Α. Παπαϊωάννου στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, στο δεύτερο προσωπικό του γραφείο στο Δημοτικό Ελεύθερο Ανοικτό Πανεπιστήμιο Δελβινακίου και την προσωρινή οικία διαμονής του Α. Παπαϊωάννου στο Νεοχωρόπουλο Ιωαννίνων (οικία Χαράς Μποζώνη). Στο άμεσο μέλλον φιλοδοξούμε να στεγάσουμε τόσο τη φυσική συλλογή της οικογένειας, όσο και τα διαχειριστικά τμήματα του Ιδρύματος σε κτήριο που

θα επιλεγεί, ώστε να πληροί τις απαραίτητες προδιαγραφές στέγασης και λειτουργίας του Ιδρύματος.

6. Ποια θα είναι η νομική του υπόσταση;

Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα.

7. Από ποιον θα διοικείται το Ίδρυμα;

Το Ίδρυμα θα διοικείται από πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο θα αποτελείται από τα τέκνα Παπαϊωάννου (3) και τα μέλη (2) τα οποία θα καθοριστούν κατόπιν αξιολόγησης των αναγκών, όπως αυτές θα προκύψουν, πάντοτε σε συνεννόηση και με την καθοδήγηση δικηγόρου.

8. Σε ποιο κοινό θα απευθύνεται;

Το Ίδρυμα θα απευθύνεται στο ευρύ κοινό. Κάθε πολίτης θα έχει το δικαίωμα εισόδου τους χώρους του Ιδρύματος και περιήγησης στις συλλογές. Συγκεκριμένες πολιτικές θα συνταχθούν οι οποίες θα ορίζουν τις ομάδες των χρηστών που θα έχουν δικαίωμα δανεισμού υλικού, φωτοτύπησης ή/και χρήσης άλλων προσαρμοσμένων υπηρεσιών.

9. Τι προσωπικό θα περιλαμβάνει;

Το Ίδρυμα θα απασχολήσει προσωπικό με ειδικότητα Διοικητικού-Λογιστικού, Βιβλιοθηκονόμου, Αρχειονόμου, Πληροφορικού, Ιστορικού, Μουσειολόγου. Ο αριθμός των υπαλλήλων θα εξαρτηθεί από τις ανάγκες που θα προκύψουν με τεκμηρίωση.

10. Τι σκοπούς θα εξυπηρετεί το Ίδρυμα;

Το Ίδρυμα θα εξυπηρετεί κυρίως ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς χωρίς τοπικούς περιορισμούς. Κύριος στόχος είναι η προάσπιση της μελέτης της εθνικής και πολιτικής ιστορίας μέσω της εκπόνησης μακροπρόθεσμων ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, της συγκρότησης πληροφοριακών συνόλων και της ψηφιοποίησης του υλικού, το οποίο θα συγκεντρωθεί στο Ίδρυμα. Επίσης, θέλουμε το Ίδρυμα να αποτελέσει χώρο ευκαιριών για νέους ανθρώπους των παραπάνω ειδικοτήτων, αλλά και για ερευνητές και μελετητές.

11. Τι θα προσφέρει στην κοινωνία και ιδιαίτερα στην τοπική κοινωνία;

Το Ίδρυμα φιλοδοξεί να αποτελέσει εστία πληροφόρησης και κέντρο έρευνας για τους χρήστες/επισκέπτες. Θα επιδιώκει τη συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες, συγγραφείς και τοπικούς μελετητές και θα αποτελεί έναν χώρο ανοιχτό για τη διεξαγωγή εκδηλώσεων, εκθέσεων, διαλέξεων, σεμιναρίων και συνεδρίων που θα απευθύνονται σε ερευνητές, εκπαιδευτικούς, μαθητές, μεταπτυχιακούς φοιτητές και σε κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη. Ειδικότερα σε τοπικό επίπεδο το Ίδρυμα θα συμβάλει στην πνευματική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής των Ιωαννίνων και της Ηπείρου γενικότερα.

12. Ποιο είναι το όραμά σας για το μέλλον του Ιδρύματος;

Ελπίζουμε το Ίδρυμα να αποτελέσει θεσμό στο χώρο της έρευνας και του πολιτισμού. Στηρίζουμε τις προσπάθειές μας στην αποδοχή των φορέων παιδείας και στην υλοποίηση προγραμμάτων που θα αφορούν στην ανάδειξη της πληροφορίας και της διάχυσης ερευνητικών αποτελεσμάτων. Μελλοντικά το Ίδρυμα θα ενθαρρύνει τη δωρεά συλλογών βιβλιακού και συλλεκτικού υλικού ώστε να εμπλουτίσει το περιεχόμενό του και να συνδυάσει ποικίλες μορφές έκφρασης των τοπικών παραγόντων αλλά και ευρύτερων περιοχών.

13. Θα επιδιώξετε τι στήριξη από φορείς και επενδυτές για την ολοκλήρωση του εγχειρήματος;

Η αρωγή φορέων και επενδυτών και πνευματικές και πολιτιστικές ανησυχίες είναι πολύ σημαντική για την επίτευξη των στόχων του Ιδρύματος. Το Ίδρυμα θα ανακοινώσει προσκλήσεις ενδιαφέροντος για την στήριξη των δράσεων του, οι οποίες θα απευθύνονται τόσο σε συλλογικά όργανα όσο και ατομικά. Το πλαίσιο της συνεργασίας θα ορίζεται κατόπιν συμφωνίας αμφότερων πλευρών με κοινό όραμα την ανάδειξη της γενικής παιδείας, της έρευνας και του πολιτισμού.

14. Θα επιδιώξετε τη συνεργασία με άλλα ιδρύματα /φορείς

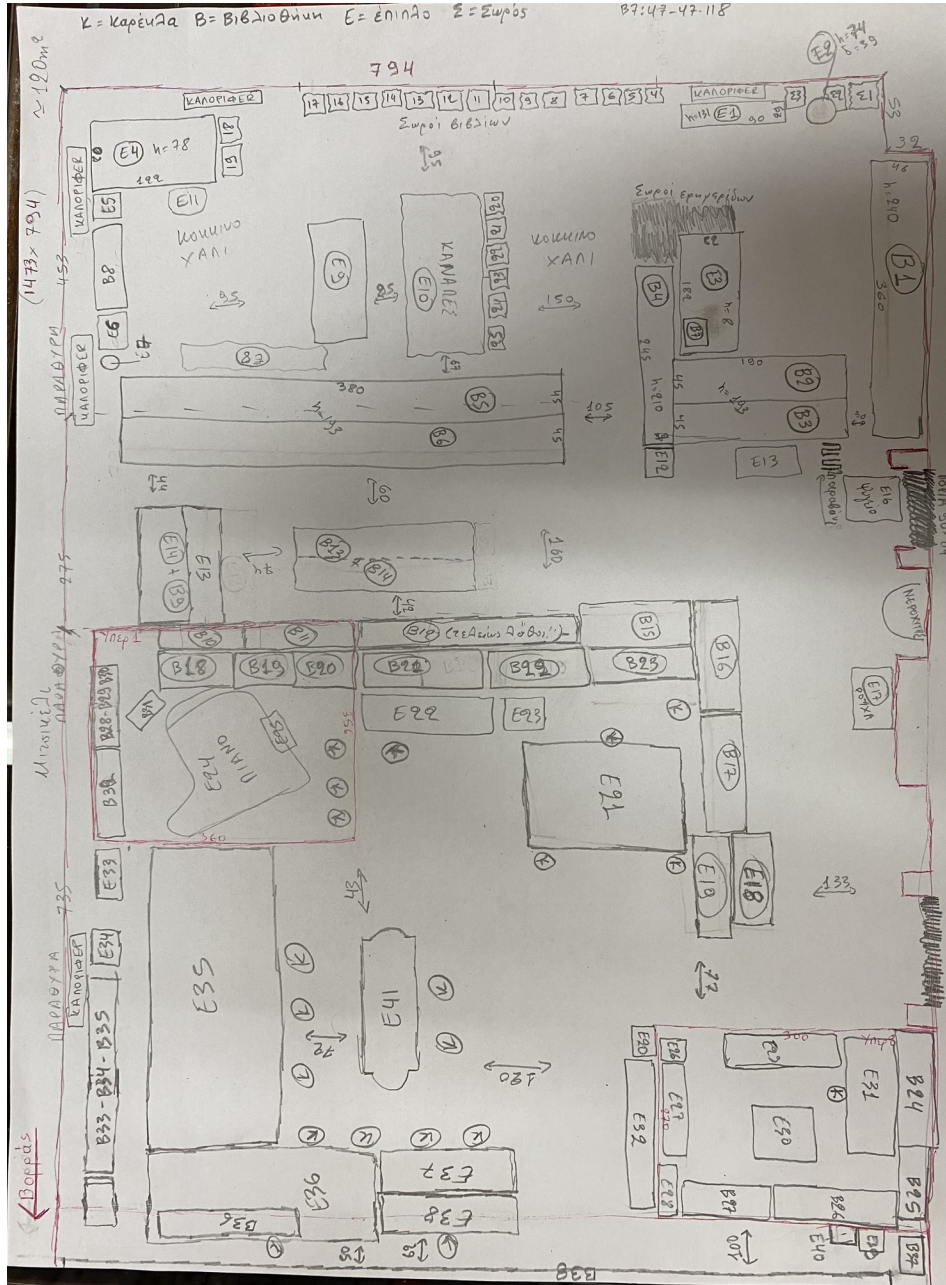
Το Ίδρυμα θα επιδιώξει τη συνεργασία με ομοειδή ερευνητικά-επιστημονικά ιδρύματα στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Σαφώς, είναι κύριας σημασίας η σύναψη συνεργασιών

βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων για την ανταλλαγή εμπειριών και την επικοινωνία με ευρύτερες κοινότητες. Η προώθηση συνεργατικών προσπαθειών μέσω βιώσιμων προγραμμάτων φέρει θετικό αντίκτυπο στην τοπική κοινωνία και προσφέρει το κίνητρο για συνεισφορά και αλληλεπίδραση.

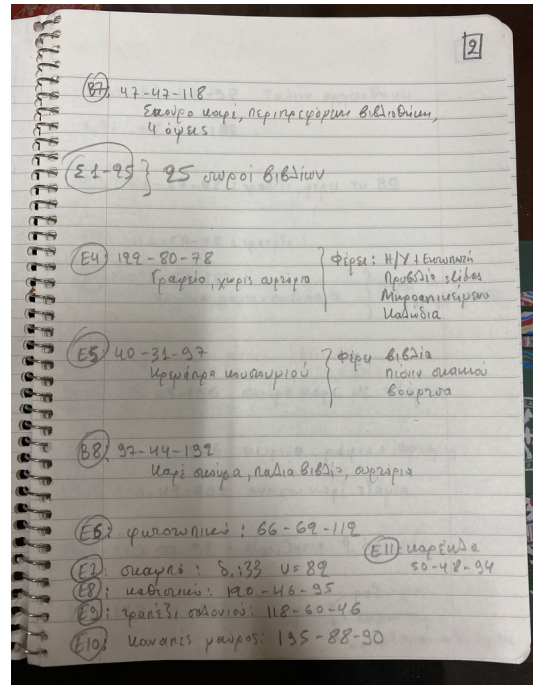
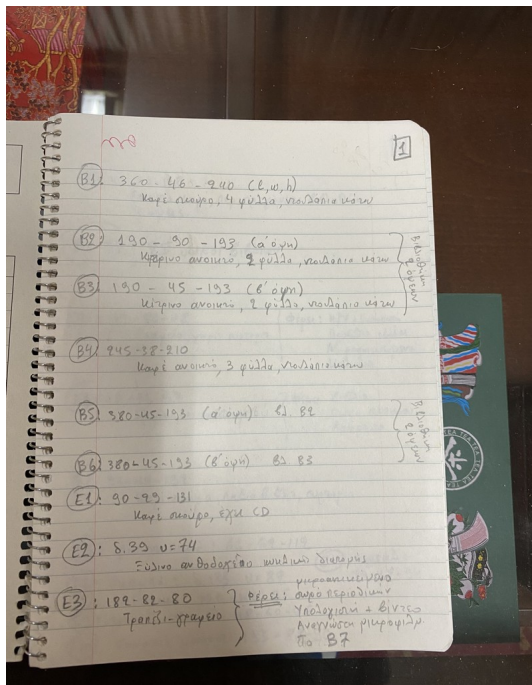
15. Το Ίδρυμα θα σχετίζεται με κάποιον τρόπο με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων;

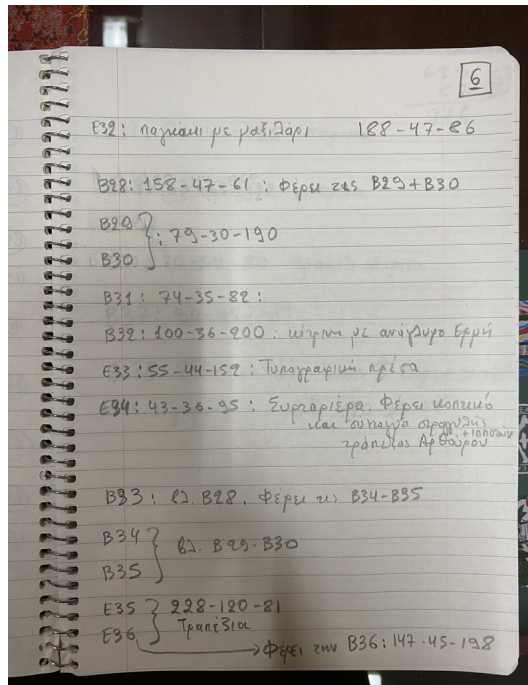
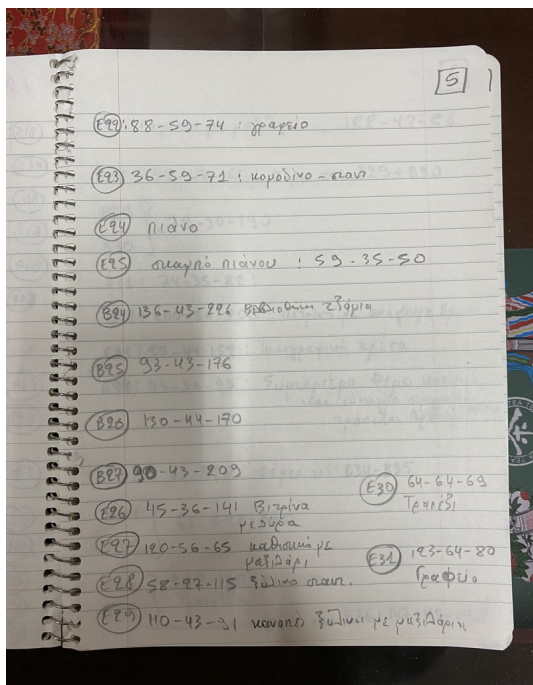
Το Ίδρυμα θα λειτουργεί αυτόνομα και ανεξάρτητα από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Βεβαίως, στο πλαίσιο της συνεργασίας, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, αλλά και άλλα πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα της Ελλάδας και του εξωτερικού, θα αποτελέσουν φορείς με τους οποίους θα επιδιώξουμε άμεσα να αναπτύξουμε δράσεις και εκδηλώσεις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II:
ΕΙΚΟΝΕΣ / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

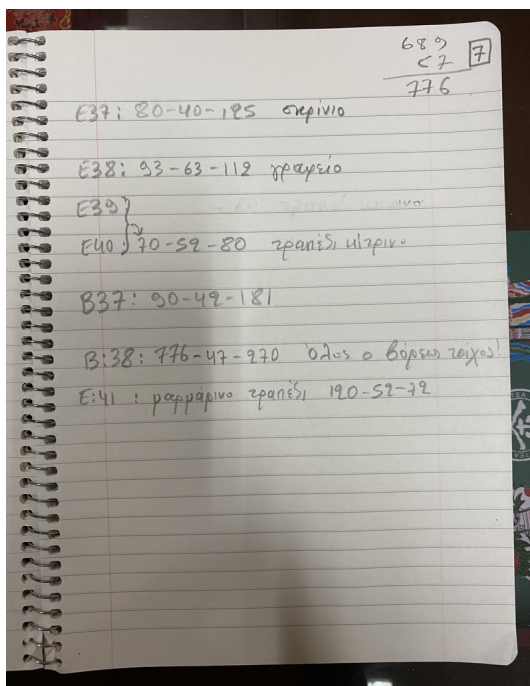

Εικόνα 32: Κάτοψη του χώρου του Εργαστηρίου Ιστορίας Νεότερης Ελλάδας και Νεοελληνικού πολιτισμού (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

Εικόνες 37, 38 & 39: Αρίθμηση βιβλιοθηκών, επίπλων και σωρών βιβλίων από τον Γ. Παπαϊωάννου (Σημειώσεις τετραδίου) (Φωτο): Γ. Παπαϊωάννου)

Εικόνα 40: Αριστούλα (Εριέττα) Παπαϊωάννου (Σ. Μέτσκα)

Εικόνα 41: Γεώργιος Παπαϊωάννου (Φωτο Σ. Μέτσκα)

*Εικόνα 42: Στυλιανή Μέτσκα
(Φωτο: Ε. Κυρατσίδη)*

*Εικόνα 43: Ελένη Κυρατσίδη
(Φωτο: Σ. Μέτσκα)*

*Εικόνα 44: Λεπτομέρεια βιβλιοθήκης τα αρχικά του Απ. Παπαϊωάννου
(Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)*

Εικόνες 45, 46, 47, 48, 49 & 50: Βιβλιοθήκες (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

Εικόνες 51, 52, 53 & 54: Βιβλιοθήκες (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

Εικόνες 55, 56 & 57: Αρχειακό υλικό (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

*Εικόνα 58: Εγκυκλοπαίδεια
(Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)*

*Εικόνα 59: CD, Δίσκοι Βινυλίου
(Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)*

Εικόνες 60, 61, 62 & 63: Βιβλιακό υλικό (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

Εικόνες 64, 65, 66 & 67: Βιβλιακό υλικό (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

Εικόνες 68, 69 & 70: Παλαιά Βιβλία (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

Εικόνες 71, 72, 73, 74, 75 & 76 : Αντικείμενα διάφορα (πιάνο, αγάλματα, μικροαντικείμενα κλπ.) (Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)

*Εικόνα 77: Η/Υ, Βίντεο,
Αναγνώστης μικροφίλμ
(Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)*

*Εικόνα 78: Η/Υ, Εκτυπωτής, προβολέας
(Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)*

*Εικόνα 79: Φαξ
(Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)*

*Εικόνα 80: Η/Υ, Εκτυπωτής
(Φωτο: Γ. Παπαϊωάννου)*

